

SLUŽBENI VJESNIK

Broj 1/2014.

BISKUPIJA
MOSTARSKO-DUVANJSKE
I TREBINJSKO-MRKANSKE

SLUŽBENI VJESNIK

Biskupijâ
Mostarsko-duvanjske i
Trebinjsko-mrkanske

Nakladnik

Biskupski ordinarijat Mostar
Ulica nadbiskupa Čule b.b., 88000 Mostar

Glavni urednik

Don Željko Majić
generalni vikar

Grafička obrada

Crkva na kamenu

Tisak

Suton, Široki Brijeg

Slika na naslovnici

Katedrala i Biskupski ordinarijat u Mostaru

Slika na zaslovnici

Katedrala u Trebinju

SADRŽAJ

Biskupova uskrсна čestitka	5
Poruka pape Franje za 47. svjetski Dan mira	6
I. DOKUMENTI SVETE STOLICE	13
Kongregacija za biskupe: Odobrenje općega dekreta Biskupske konferencije BiH	14
II. ZAJEDNIČKA KONFERENCIJA BISKUPA HBK I BK BiH	15
Priopćenje sa 16. zajedničkog susreta Biskupskih konferencija	16
III. BISKUPSKA KONFERENCIJA BOSNE I HERCEGOVINE	19
Priopćenje sa 60. redovitog zasjedanja BK BiH	20
Apel članova BK BiH	21
IV. MOSTARSKO-DUVANJSKA I TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA	23
Imenovanja	24
OKRUŽNICE	25
O misnim nakanama i naknadama	25
O rastavi uz trajanje ženidbena veza	27
O Međureligijskom vijeću i odborima za međureligijsku suradnju	29
 Proljetna dekanatska korona	 30
Misa posvete ulja na Veliku srijedu 2014. u Trebinju	31
Misa posvete ulja na Veliki četvrtak 2014. u Mostaru	32
Pastoralni dan	33
 REĐENJA	 34
Biskupova propovijed ređenima i svima nazočnima na slavlju u Čerinu	35
Biskupova propovijed na ređeničkom slavlju u Čapljini	38
 IZVJEŠĆA BISKUPIJSKIH USTANOVA ZA 2013. GODINU	 41
IZVJEŠĆA SA ŽUPA	41
Župa sv. Stjepana Prvomučenika u Čerinu	41
Župa sv. Ante Padovanskoga u Šuici	43
Župa Srca Isusova u Čeljevu	44
 Izvješće o djelovanju Caritasa	 45
Izvješće o radu Obiteljskog savjetovališta	48
Izvješće o radu Katehetskog ureda	49
Izvješće o radu Teološko-katehetskog instituta u Mostaru	54
Izveštaj o Bolničkoj kapelaniji	57
Izvješće o radu u <i>Crkvi na kamenu</i>	58

Čista srijeda – svećenička rekolekcija	59
Duhovna obnova	59
Duhovni nagovor fra Branimira Muse, grudskoga dekana	60
BISKUPOVE HOMILIJE, SUSRETI, GOVORI I PORUKE	65
Božićno čestitanje u biskupiji	65
Božić u mostarskoj katedrali	67
DUHOVNI SUSRETI I NAGOVORI	68
Vjeroučiteljima u Stocu o svjedoku Marku	68
Sjemeništarima u Travniku	69
Bogoslovima u Sarajevu	70
Službenicama Milosrđa u Mostaru	71
Prijateljima Caritasa u Mostaru	72
Roditeljima svećeničkih kandidata	74
Na blagoslovu crkvenih vitraja i kipova u Neumu	76
Na slavlju 20. obljetnice župe Svetoga Ivana u Mostaru.....	77
Na ispraćaju sestara Služavki Maloga Isusa u misije na Haiti	79
Bogoslovima i sjemeništarima na Ordinarijatu u Mostaru	80
Na četrnaestoj obljetnici smrti biskupa Žanića	82
Na Danu Bogu posvećenih osoba	83
Na obljetnici smrti fra Lovre Milanovića	86
Na obljetnici plamenih svatova	91
Na zaručničkom tečaju u Stocu	92
Na tribini u Gorici	93
Na misnom slavlju u Šipovači-Vojnićima	94
Na misnom slavlju u Bobanovu	95
VIJESTI KATOLIČKOGA INFORMATIVNOG UREDA MOSTAR	97
Direktorij za 2014.	97
Diplomirao Ante Čarapina	98
U povodu prosvjeda i nasilja u Mostaru	98
Predstavljen Hrvatski martirologij	99
Svečano proslavljen Zaštitnik biskupije	100
MEĐUGORSKI FENOMEN	103
Nadbiskupija Madrid zabranjuje vjernicima sudjelovanje u "međugorskim ukazanjima"	103
Završeni radovi vatikanske Komisije o Međugorju	103
USNUŠE U NADI USKRSNUĆA	104
Fra Ante Perković	104
BISKUPOVA KRATKA KRONIKA	105

BISKUPOVA USKRSNA ČESTITKA

Tri sata strahovite pomrčine onoga prvoga Velikog petka: "Od šeste ure tama bi po svoj zemlji do ure devete" (Mt 27,45). Evanđelist Marko još točnije s obzirom na trenutak **ISUSOVA** pribijanja na križ: "A bijaše treća ura kad ga razapeše" (15,25). Tek do tri sata, "o šestoj uri tama nastaje po svoj zemlji, sve do ure devete. O devetoj uri povika Isus iza glasa: Bože moj, Bože moje" (15,33-34). I izdahnu. To znači da je Isus punih šest sati visio na križu! I nakon silnoga uzdaha sinovskoga povjerenja: u ruke Očeve... umrije utjelovljeni Sin Božji: rastavi se duša od tijela. Pokopaše ga tu u blizini. Tko je imao pravo? Ubojice ili Ubijeni? Ubrzo se pokaza očigledno svima. I pokazuje se već 2.000 godina svijetu koji živi u tmini i sjeni smrtnoj! Tko ima oči duše da vidi, pozvan je da progleda!

Nije imao pravo židovski velesvećenik **Kajfa**, koji se pouzdavao u svoju moć i utjecaj, i krivotvorio sav proces do Isusove smrtno kazne. On svojedobno "prorokovaše" kako je "bolje da jedan čovjek umre za narod, nego da sav narod propadne!" (Iv 11,50). Digao je noću na noge sav Sinedrij da "na prijevaru" Isusa uhite i ubiju (Mt 26,4). Nikako o Blagdanu da ne nastane pobuna u narodu! A upravo oni, kojima je Kajfa bio prijateljni suradnik, uništili su mu Jeruzalem, i Hram, i svećeništvo, i žrtve! A on bio uvjeren da je lukaviji od Pilata i moćniji od Rima, kamoli ne od galilejskoga Mesije kojega one noći zaklinjaše "Bogom živim" da se očituje je li on SIN BOŽJI. I Mesija se očitovao da jest Sin Božji, Spasitelj svijeta!

Nije imao pravo ni galilejski kralj **Herod** sa svojom nerazumnom neozbiljnošću na sudačkoj stolici. Kralj, a tako djetinjasta ponašanja! Da on, komedijant, sudi Sinu Božjemu, koji ima vlast suditi žive i mrtve?!

Nije imao pravo ni rimski upravitelj u Judeji, **Poncije Pilat**, sa svojim naopakim odnosom prema Istini i još opakijim stavom prema Pravdi. On je umišljao da se može posve neodgovorno poigravati s Pravednikom onim, svjestan da ima vlast Isusa pustiti i vlast razapeti ga, bez obzira na Pravdu. Istiniti mu reče: Tko je od Istine, njegov sluša glas! Pilat cinično dobaci: Ma što je to

istina?! (Iv 18,38) - Istina, koja je temelj i onoga i ovoga svijeta, a on misli da je Istina čaša vode kojom može oprati nepravdne krvave ruke!

Nemaju pravo ni toliki pokreti kroz povijest, ni tolike suvremene udruge, koalicije i vlasti koje u grob zatvaraju Istinu, a šire kajfinske prijevare, poncijevske umišljenosti i herodovske neozbiljnosti; koje svoja zastranjenja o tijeku života od Početka stvaranja do Sudnjega dana prikazuju kao istinu; koje naučavaju moralna izvruća o Životu od rođenja do smrti; naravne izopačenosti smatraju naravnim "pravima", a zastupaju notorne besmislice da se pred njima Istina stidi!

Ali svemoćna Istina sustavno otkriva zemaljske varave sudove i presude, iznosi na vidjelo namještene glasačke listiće koji su svjesno protiv istine, prokazuje zakulisne manipulacije pa stajale iza njih najjače svjetske organizacije ili zakoni i državni parlamenti.

Imao je dakle pravo samo On, **KRIST GOSPODIN**, koji je bio moćan uskrsnuti na novost Života. A kada je ta Božanska Istina probila iz mračnoga groba na svjetlo i čistinu zraka, nije je više mogao ni utjecajni Kajfa uhititi, ni moćni Herod obući u "bijelu haljinu" (Lk 23,11), a najmanje osiljeni Pilat razapeti. Ni oni sami, koji se onoga dana "sprijateljše", ni toliki njihovi idejni potomci. Počela je ta uskrsna Istina osvajati prostore i vrijeme, obuzimati srca i umove malenih, očaravati osobe i narode. Pobjedila je nepovratno i vječno.

Bezbožnikova je tragedija što se ne može - jer nema i ne traži vjere - osloniti na božansku zbilju, koja je jedina prava besmrtna stvarnost Života. A vjernikova je sreća što se Božjim darom vjere pouzda u zagrobni život, u ostvareno uskrsnuće Isusovo i u buduće uskrsnuće mrtvih. Na vječno spasenje.

Svim vjernicima, članovima redovničkih zajednica i svećenicima koji pripadaju, djeluju i žive u ovim hercegovačkim biskupijama radostan i sretan Isusov Uskrs - da nam ne prestaje tumačiti smisao nevolje zemaljske i ulijevati nadu uskrsnuća besmrtnosti nebeske!

Mostar, o Uskrsu 2014.

Ratko Perić, biskup

PORUKA PAPE FRANJE ZA 47. SVJETSKI DAN MIRA, 1. SIJEČNJA 2014.

Bratstvo – osnova i put k miru

1. U ovoj svojoj prvoj poruci za Svjetski dan mira svakomu, pojedincu i narodu, želim uputiti želju za životom ispunjenim radošću i nadom. U srcu svakoga muškarca i svake žene prebiva želja za puninom života kojem pripada nezaustavljiva čežnja za bratstvom. Ona nas potiče prema zajedništvu s drugima i osposobljava nas da ih ne promatramo kao neprijatelje ili suparnike, nego kao braću koju treba primiti i prihvatiti.

Bratstvo je bitna dimenzija čovjeka koji je biće odnosâ. Živa svijest o toj povezanosti potiče nas promatrati i postupati sa svakom osobom kao s pravom sestrom i pravim bratom; bez bratstva nije moguće graditi pravedno društvo kao ni postojan i trajan mir. Treba se podsjetiti kako se bratstvo najprije uči u obitelji, prije svega zahvaljujući nadasve odgovornim i nadopunjujućim ulogama svih njezinih članova, osobito oca i majke. Obitelj je izvor svakoga bratstva te samim tim temelj mira i prvi put k njemu, jer je njezin poziv – širiti svoju ljubav na svijet.

Zbog sve većega broja međupovezanosti i komunikacijâ kojim je ovaj svijet prožet sve smo snažnije svjesni jedinstva i zajedničkog određenja narodâ na zemlji. U povijesnoj dinamici, u različitosti narodâ, društava i kulturâ, vidimo sjeme poziva na oblikovanje zajednice sastavljene od braće i sestara koja se uzajamno prihvaćaju i brinu jedni za druge. Taj se poziv međutim danas često niječe i zanemaruje u svijetu koji opisuje "globalizacija ravnodušnosti" koja nas polako "navikava" na patnju drugoga i zatvara u same sebe.

U mnogim dijelovima svijeta kao da nema kraja teškim kršenjima temeljnih ljudskih prava, poglavito prava na život i prava na slobodu vjeroispovijesti. Tragična pojava trgovine ljudima u kojoj beskrupulozni pojedinci vide priliku za zaradu u životu i očaju drugih ljudi samo je jedan uznemirujući primjer toga. Oružanim se sukobima pridodaju manje vidljivi, ali zato ništa manje okrutni ratovi koji se vode na gospodarskom i financijskom polju s jednako razornim učincima za život, obitelj i poduzeća.

Globalizacija nas, kao što je istaknuo Benedikt XVI., približava jedne drugima, ali nas ne čini braćom.¹ Uz to, mnoga stanja nejednakosti, siromaštva i nepravde znak su ne samo dubokoga pomanjkanja bratstva, nego i nedostatka kulture solidarnosti. Nove ideologije, koje opisuje rašireni individualizam, egocentričnost i materijalističko konzumerstvo: slabe društvene veze, jačaju mentalitet "odbacivanja" koji dovodi do prijezira i napuštanja najslabijih, onih koje se smatra "beskorisnima". Tako je ljudski suživot sve više nalik nekom pragmatičnom i sebičnom *do ut des* (dam da mi daš; ja tebi, ti meni).

Istodobno, sasvim je jasno da suvremeni etički sustavi ne mogu iznjedrati istinske veze bratstva, jer ne može opstati bratstvo koje se ne poziva na zajedničkog Oca kao svoj posljednji temelj.² Pravo bratstvo među ljudima pretpostavlja i zahtijeva očinstvo koje sve nadilazi. Priznavanjem toga očinstva učvršćuje se bratstvo među ljudima: svaka osoba tada postaje "bližnji" koji se brine za drugoga.

¹ Usp. Okružnica *Caritas in veritate* (29. lipnja 2009.), 19: AAS 101 (2009.), 654-655.

² Usp. Franjo, Okružnica *Lumen fidei* (29. lipnja 2013.), 54: AAS 105 (2013.), 591-592.

"Gdje ti je brat?" (Post 4,9)

2. Da bi se bolje shvatilo taj čovjekov poziv na bratstvo, da bi se bolje prepoznalo prepreke koje stoje na putu njegova ostvarenja i da bi se otkrilo putove za njihovo prevladavanje, od temeljne je važnosti pustiti da nas vodi Božji naum koji je na izvrstan način predložen u Svetom Pismu.

Prema biblijskom izvješću o postanku, svi ljudi potječu od zajedničkih roditelja, Adama i Eve, para kojeg je Bog stvorio na svoju sliku i priliku (usp. *Postanak* 1,26), kojima su se rodili Kajin i Abel. U povijesti te prve obitelji vidimo podrijetlo društva i razvoj odnosâ između pojedinaca i naroda.

Abel je stočar, a Kajin zemljoradnik. Njihova dubinska istovjetnost [identitet] i poziv jest da *su braća*, premda se razlikuju po djelatnosti i kulturi, po odnosu prema Bogu i prema stvorenju. Ali Kajinovo ubojstvo Abela tragično potvrđuje korjenito odbacivanje poziva da budu braća. Njihova povijest (usp. Post 4,1-16) zorno pokazuje tešku zadaću na koju su svi ljudi pozvani: živjeti u jedinstvu, brinuti se jedni za druge. Ne mogavši prihvatiti Božju naklonost Abelu, koji mu je ponudio prvine svojega stada – "Gospodin milostivo pogleda na Abela i njegovu žrtvu, a na Kajina i žrtvu njegovu ni pogleda ne svrati" (Post 4,4-5) – Kajin iz zavisti ubija Abela. Na taj način odbija Abela smatrati bratom, imati pošten odnos prema njemu, živjeti u Božjoj prisutnosti preuzimajući na sebe odgovornost da se skrbi o drugome i čuva ga. Na pitanje: "Gdje ti je brat?", kojim Bog od Kajina traži objašnjenje za ono što je učinio, ovaj uzvraća: "Ne znam. Zar sam ja čuvar brata svojega?" (Post 4,9). Zatim, kaže nam *Knjiga Postanka*, "Kajin ode ispred lica Gospodinova" (4,16).

Trebamo se zapitati o dubokim razlozima koji su naveli Kajina da zanemari vezu bratstva i, ujedno, sponu uzajamnosti i zajedništva koja ga je spajala s bratom mu Abelom. Sâm Bog prokazuje i spočitava Kajinu da je, prezrevši Božji naum, potpao pod utjecaj zla: "griješ ti je vrag na pragu što na te vreba" (Post 4,7). Tako je onemogućio svoj prvobitni poziv da bude dijete Božje i da živi bratstvo.

Pripovijest o Kajinu i Abelu uči da ljudski rod nosi u sebi upisan poziv na bratstvo, ali i dramatičnu mogućnost izdaje toga poziva. Potvrđuju to svakodnevna djela sebičnosti koja je u pozadini tolikih ratova i mnogih nepravdi: mnogi muškarci i žene umiru od ruku braće i sestara koja ih nisu promatrali kao takve, to jest kao bića stvorena za uzajamnost, za zajedništvo i za dar.

"A svi ste vi braća" (Mt 23,8)

3. Sâmo se od sebe javlja pitanje: hoće li muškarci i žene ovoga svijeta moći ikada potpuno odgovoriti na čežnju za bratstvom, koju je Bog Otac u njih utisnuo? Hoće li isključivo svojim silama uspjeti pobijediti ravnodušnost, sebičnost i mržnju, prihvatiti opravdane razlike koje označavaju braću i sestre?

Preričući riječi Gospodina Isusa ovako možemo sažeti odgovor koji nam On daje: budući da imate samo jednoga Oca, onoga Nebeskoga, ste svi vi braća (usp. Mt 23,8-9). Korijen bratstva sadržan je u Božjem očinstvu. Nije riječ o općenitom, neodređenom i povijesno nedjelotvornom očinstvu, nego o osobnoj, točno određenoj i izvanrednoj konkretnoj osobnoj Božjoj ljubavi prema svakom čovjeku (usp. Mt 6,25-30). To je, dakle, očinstvo koje stvarno rađa bratstvom, jer Božja ljubav, kad je prihvaćena, postaje najvrsnije sredstvo preobrazbe života i odnosâ s drugim, otvarajući ljude solidarnosti i istinskom dijeljenju s drugima.

Ljudsko je bratstvo dobilo posebno novi zamah *u i od* Isusa Krista, Njegovom smrću i uskrsnućem. Križ je konačno "mjesto" *ustanovljenja* bratstva koje ljudi nisu kadri iznjedriti sami. Isus Krist, koji je preuzeo na sebe ljudsku narav da je otkupi, ljubeći Oca sve do smrti, smrti na križu (usp. Fil 2,8), uskrsnućem nas je učinio *novim čovjektivom*, u punom zajedništvu s Očevom voljom, s Njegovim naumom koji obuhvaća puno ostvarenje poziva na bratstvo.

Isus od početka prihvaća Očev naum, priznajući mu prvenstvo nad svim drugim. Ali Krist, svojim predanjem u smrt iz ljubavi prema Ocu, postaje *ново i konačno počelo* svih nas; u Njemu smo se pozvani uzajamno prepoznavati kao braća i sestre jer smo *djeca* istoga Oca. On je sâm Savez, u Njegovoj smo osobi pomireni s Bogom i jedni s drugima kao braća i sestre. U Isusovoj smrti na križu jednom zauvijek dokončana je i *podjela* među narodima, između naroda Saveza i pogana lišenih nade jer sve do tada nisu bili stranke ugovorâ Obećanja. Kao što se može pročitati u *Poslanici Efežanima*, Isus Krist u sebi pomiruje sve ljude. On *jest* mir jer je od dva naroda sazdao jedan razorivši pregradu razdvojnici, to jest neprijateljstvo. On je u sebi stvorio samo jedan narod, samo jednoga novoga čovjeka, samo jedan novi ljudski rod (usp. 2,14-16).

Tko prihvaća Kristov život i živi u Njemu, priznaje Boga Ocem i potpuno se predaje Njemu lju-

beći ga iznad svega. Pomireni čovjek vidi u Bogu Oca svih i, kao posljedica toga, potaknut je živjeti bratstvo otvoreno svima. U Kristu se drugoga prihvaća i ljubi kao Božjega sina ili kćer, kao brata ili sestru, a ne kao stranca, još manje kao suparnika ili čak neprijatelja. U Božjoj obitelji svi su sinovi i kćeri istoga Oca i svi su nacijepljeni na Krista, *sinovi i kćeri u Sinu*. Stoga u toj obitelji ne postoje odbačeni* životi. Svi imaju jednako i nepovrjedivo dostojanstvo. Bog ih sve ljubi. Svi su otkupljeni krvlju Krista, umrloga na križu i uskrsloga za svakog od nas. To je razlog zbog kojeg nitko ne smije ostati ravnodušan prema sudbini braće.

Bratstvo – temelj mira i staza k njemu

4. Nakon svega do sada rečenoga, lako je shvatiti da je bratstvo *osnova* i *put*** k miru. Socijalne okružnice mojih prethodnikâ pružaju vrijedan doprinos u tom smislu. Bilo bi dovoljno spomenuti definicije mira iz *Populorum progressio* Pavla VI. ili pak *Sollicitudo rei socialis* Ivana Pavla II. Iz prve doznajemo da je cjeloviti razvoj narodâ novo ime mira,³ iz druge da je mir *plod solidarnosti*.⁴

Pavao VI. kaže da se ne samo osobe, nego i narodi moraju susretati u duhu bratstva. I objašnjava: "U tom uzajamnom razumijevanju i prijateljstvu, u tom svetom zajedništvu moramo se [...] prihvatiti posla oko izgradnje zajedničke budućnosti čovječanstva".⁵ To je u prvom redu dužnost onih koji su u povoljnijem položaju. Njihove su obveze ukorijenjene u ljudskom i nadnaravnom bratstvu i javljaju se u trostrukom vidu: *obveza solidarnosti*, tj. pomoć koju bogati narodi moraju pružiti manje naprednima; *obveza društvene pravednosti*, tj. pravilnije preuređenje odnosa između snažnijih i slabijih naroda tako da budu pravedniji; *dužnost sveopće ljubavi*, tj. promicanje čovječnijega svijeta za sve, u kojem bi svi imali

od čega davati i primati, a da napredak jednih ne bude prepreka razvoju drugih.⁶

Ako se, dakle, mir promatra kao *plod solidarnosti*, ne možemo ne priznati da je bratstvo njegova poglavita osnova. Mir je, kaže Ivan Pavao II., nedjeljivo dobro. Ili je dobro koje pripada svima ili je ničije dobro. Ono se može stvarno postići i uživati, kao najviša kakvoća života i kao humaniji i održiviji razvoj, jedino ako su svi vođeni solidarnošću kao "čvrstom i postojanom odlučnošću zauzeti se za zajedničko dobro".⁷ To znači da se ljudi ne smiju voditi "željom za zaradom" ili "žeđi za moći". Treba imati raspoloživost "da 'izgubimo sebe' radi drugoga, umjesto da ga iskorištavamo [...] 'Drugoga' – osobu, narod ili državu – ne promatramo kao neko sredstvo čiju radnu sposobnost i tjelesnu snagu treba iskoristiti uz nisku cijenu, i kad nam više ne koristi, onda ga ostaviti, nego kao nama 'sličnoga', kao našu 'pomoć'".⁸

Kršćanska solidarnost pretpostavlja da se bližnjega ljubi ne samo kao "ljudsko biće sa svim svojim pravima, biće koje je u svojoj srži jednako svima drugima, nego on postaje *živa slika* Boga Oca, otkupljena krvlju Isusa Krista i podvrgnuta trajnom djelovanju Duha Svetoga",⁹ kao drugi brat ili sestra. Kao što je primijetio Ivan Pavao II. "tada će svijest o zajedničkom Božjem očinstvu, o bratstvu svih ljudi u Kristu, 'sinova u Sinu', o nazočnosti i životvornom djelovanju Duha Svetoga dati našem pogledu na svijet novo mjerilo prosuđivanja"¹⁰ i stubokom ga promijeniti.

Bratstvo – preduvjet za iskorjenjivanje siromaštva

5. U okružnici *Caritas in veritate* moj je Prethodnik podsjetio svijet da je pomanjkanje *bratstva* među narodima i ljudima važan uzrok *siromaštva*.¹¹ U mnogim društvima doživljavamo duboko

* Može se prevesti i kao: izgubljeni, profućkani, škartirani, potrošni, otpadni, za jednokratnu uporabu (prirediteljeva napomena).

** Može se prevesti i kao: cesta, klanac, način, pravac, prolaz, prometnica, pruga, put, putanja, ruta, smjer, staza, trasa (prirediteljeva napomena).

³ Usp. Pavao VI., Okružnica *Populorum progressio* (26. ožujka 1967.), 87: AAS 59 (1967.), 299.

⁴ Usp. Ivan Pavao II., Okružnica *Sollicitudo rei socialis* (30. prosinca 1987.), 39: AAS 80 (1988.), 566-568.

⁵ Okružnica *Populorum progressio* (26. ožujka 1967.), 43: AAS 59 (1967.), 278-279.

⁶ Usp. *Populorum progressio*, 44: AAS 59 (1967.), 279.

⁷ Okružnica *Sollicitudo rei socialis* (30. prosinca 1987.), 38: AAS 80 (1988.), 566.

⁸ *Sollicitudo rei socialis*, 38-39: AAS 80 (1988.), 566-567.

⁹ *Sollicitudo rei socialis*, 40: AAS 80 (1988.), 569.

¹⁰ Isto.

¹¹ Usp. Okružnica *Caritas in veritate* (29. lipnja 2009.), 19: AAS 101 (2009.), 654-655.

siromaštvo odnosâ što je posljedica pomanjkanja čvrstih odnosâ u obitelji i zajednici. Sa zabrinutošću promatramo razne vrste nevoljâ, marginalizaciju, samoću i razne oblike bolesne ovisnosti koji bilježe sve veći rast. Ta se vrsta siromaštva može pobijediti samo ponovnim otkrivanjem i vrjednovanjem *bratskih* odnosâ u okrilju obitelji i zajednica, kroz dijeljenje radosti i žalosti, poteškoća i uspjehâ koji su sastavni dio ljudskoga života.

Povrh toga, ako s jedne strane uočavamo opadanje *apsolutnoga siromaštva*, s druge strane ne možemo previdjeti ozbiljan porast *relativnoga siromaštva*, to jest nejednakosti između ljudi i skupinâ koje zajedno žive na određenom području ili u određenom povijesno-kulturnom sklopu. I u tom su smislu potrebne djelotvorne politike koje će promicati načelo *bratstva*, jamčeći ljudima – koji su jednaki u svojem dostojanstvu i temeljnim pravima – pristup "kapitalu", uslugama, odgojnim, zdravstvenim i tehnološkim sredstvima kako bi svaka osoba imala mogućnost izraziti i ostvariti svoj životni plan i razviti se u punini kao osoba.

Uočava se i potreba za politikama koje će služiti ublažavanju prevelike neravnoteže u raspodjeli dohotka. Ne smijemo zaboraviti crkveno učenje o takozvanoj *socijalnoj hipoteci*. Na osnovi nje je dopušteno, kao što kaže sveti Toma Akvinski, štoviše i nužno "da čovjek posjeduje dobra".¹² A kad je riječ o služenju njima, čovjek "ne smije nikad držati da su stvari koje zakonito posjeduje jedino njegove nego ih trebati i kao zajedničke, u tom smislu što mogu koristiti ne samo njemu jedinom nego i drugima".¹³

Postoji, konačno, posljednji način promicanja bratstva – i samim tim pobjeđivanja siromaštva – koji mora biti u osnovi svih ostalih. To je odvajanje od dobara onoga koji odlučuje živjeti umjerenim i bitnim načinom života, koji, dijeleći vlastita bogatstva, uspijeva tako iskusiti bratsko zajedništvo s drugima. To je temeljno za nasljedovanje Isusa Krista i da se bude istinski kršćanin. To nije samo slučaj s posvećenim osobama koje zavjetuju siromaštvo, nego i s mnogim obiteljima i brojnim odgovornim građanima koji čvrsto vjeruju da bratski odnos s bližnjima tvori najdragocjenije dobro.

Ponovno otkrivanje bratstva u gospodarstvu

6. Teške suvremene financijske i gospodarske krize – koje imaju uzrok u sve većem udaljavanju čovjeka od Boga i svoga bližnjega, u pohlepnoj težnji za materijalnim dobrima s jedne strane, i osiromašenju odnosa među ljudima i u zajednici s druge – potaknule su mnoge da potraže zadovoljstvo, sreću i sigurnost u trošenju i zarađivanju izvan svih logika zdrave ekonomije. Već je 1979. Ivan Pavao II. upozorio da "postoji stvarna i vidljiva opasnost da čovjek, dok izvanredno napreduje njegova vlast nad stvarima, iz ruku izgubi najvažnije konce te vlasti te da se na razne načine njegova ljudskost podvrgne tomu svijetu stvari i on sâm postane predmetom mnogolikih, prema često izravno neprimjetnih oblika manipulacije: cijelim ustrojem života u zajednici, sustavom proizvodnje, pritiskom sredstava društvene komunikacije".¹⁴

Gospodarske krize koje su zaredale jedna za drugom mora dovesti do prikladnoga preispitivanja modela gospodarskoga razvoja i promjene u načinima života. Današnja kriza, usprkos tome što ima teške posljedice za ljudske živote, može nam biti i dragocjena prigoda da ponovno otkrijemo krjeposti razboritosti, umjerenosti, pravednosti i jakosti. One nam mogu pomoći prevladati teške trenutke i iznova otkriti bratske veze koje nas povezuju jedne s drugima, s dubokim povjerenjem da čovjek treba i da je sposoban za nešto više od podizanja na najveći mogući stupanj (maksimizacije) vlastitoga, pojedinačnog interesa. Te su krjeposti osobito nužne za izgradnju i očuvanje društva u skladu s ljudskim dostojanstvom.

Bratstvo uništava rat

7. U godini koja je na izmaku mnoga su naša braća i sestre nastavila trpjeti pogubno iskustvo rata što čini ozbiljnu i duboku ranu nanesenu bratstvu.

Brojni se sukobi vode usred opće ravnodušnosti. Svima koji žive u krajevima u kojima oružja siju užas i razaranje, jamčim svoju osobnu i bli-

¹² *Summa theologiae*, II-II, q. 66, art. 2.

¹³ Drugi vatikanski sabor, Pastoralna konstitucija *Gaudium et spes* o Crkvi u suvremenom svijetu, 69. Usp. Lav XIII., Okružnica *Rerum novarum* (15. svibnja 1891.), 19; ASS 23 (1890.-1891.), 651; Ivan Pavao II., Okružnica *Sollicitudo rei socialis* (30. prosinca 1987.), 42; AAS 80 (1988.), 573-574; Papinsko vijeće za pravednost i mir, *Sažetak socijalnoga učenja Crkve*, br. 178.

¹⁴ Okružnica *Redemptor hominis* (4. ožujka 1979.), 16; AAS 61 (1979.), 290.

zinu cijele Crkve. Poslanje je Crkve nositi Kristovu ljubav i bespomoćnim žrtvama zaboravljenih ratova molitvom za mir, služenjem ranjenima, gladnima, izbjeglicama, prognanicima i svima koji žive u strahu. Crkva isto tako diže glas da do odgovornih dopre krik boli patnika i da prestanu sva neprijateljstva, svako zlostavljanja i kršenje temeljnih čovjekovih prava.¹⁵

Zbog toga želim uputiti snažan poziv onima koji oružjem siju nasilje i smrt: u onima koje sada smatrate samo neprijateljem kojega treba poraziti, ponovno otkrijte brata ili sestru i zaustavite svoju ruku! Odrecite se puta oružja i idite ususret drugomu u dijalogu, opraštanju i pomirenju da biste oko sebe gradili pravednost, povjerenje i nadu! "U vezi s tim, jasno je da su oružani sukobi u životu naroda uvijek namjerno nijekanje svake moguće međunarodne sloge. Oni stvaraju duboke podjele i otvorene rane koje ne zacjeljuju tako lako. Ratovi su stvarno odbacivanje zalaganja da se postignu oni veliki gospodarski i društveni ciljevi koje je međunarodna zajednica zacrtala".¹⁶

Ipak, sve dok je tako velika količina oružja u optjecaju kao što je to sada, moći će se uvijek naći nove izlike za otpočinjanje neprijateljstava. Zbog toga činim svojim poziv mojih prethodnika da se ne širi naoružanje i da se sve strane razoružaju, počevši od nuklearnoga i kemijskoga razoružanja.

Moramo ipak primijetiti da međunarodni sporazumi i državni zakoni, premda su nužni i vrlo poželjni, nisu sami po sebi dovoljni da čovječanstvo zaštite od opasnosti oružanih sukoba. Nužno je obraćanje srcâ koje će svima omogućiti da u drugome prepoznaju brata za kojega se treba brinuti i s kojim zajedno treba raditi na izgradnji života ispunjavajućega za sve. To je duh kojim su, radi promicanja mira, nadahnuti brojni poticaji građanskoga društva, uključujući vjerske organizacije. Izražavam nadu da će svakodnevno zauzimanje svih nastaviti donositi ploda i da će u međunarodnom pravu doći do djelotvorne primjene prava na mir, kao temeljnoga ljudskoga prava i nužnoga preduvjeta ostvarivanju svih ostalih prava.

Korupcija i organizirani kriminal prijetnja su bratstvu

8. Obzor bratstva povezan je i s potrebom svakog brata i sestre da žive punim životom. Zako-

nite težnje ljudi, osobito kad je riječ o mladima, ne smiju se ometati ili kršiti, niti se ljudima smije ukrasti nadu da će ih moći ostvariti. Ipak, tu se težnju ne smije miješati sa zloupotrebom moći. Naprotiv, ljudi se trebaju jedni s drugima natjecati u uzajamnom poštovanju (usp. Rim 12,10). I u raspravama koje su nezaobilazan vid života, uvijek moramo imati na umu da smo braća i sestre i stoga učiti i sebe i druge da se bližnjega ne smije smatrati neprijateljem ili protivnikom kojeg treba ukloniti.

Bratstvo rađa društveni mir jer stvara ravnotežu između slobode i pravednosti, između osobne odgovornosti i solidarnosti, između pojedinačnog i zajedničkoga dobra. Da bi sve to potpomogla, politička zajednica mora djelovati transparentno i odgovorno. Građani moraju osjećati da ih javne vlasti zastupaju u poštovanju njihove slobode. Međutim, često se između građana i institucija uvlače jednostrani interesi koji izobličuju taj odnos, pri-donoseći stvaranju trajnoga ozračja sukoba.

Istinskim se duhom bratstva pobjeđuje pojedince sebičnost koja ljudima oduzima mogućnost da žive u slobodi i uzajamnom skladu. Ta se sebičnost u društvu razvija u brojnim oblicima potkupljivosti koji su danas silno razgranati i u obliku zločinačkih organizacija, od malih skupina do onih raširenih diljem svijeta. Te skupine ruše zakonitost i pravdu pogađajući u srž dostojanstva osobe. One teško vrijeđaju Boga, povrijeđuju braću i nanose štetu stvorenju, to više ako imaju vjerske prizvuke.

Mislim i na srcerazdiruću dramu droge koja ubire zaradu prezirući čudoredne i građanske zakone. Mislim na pustošenje prirodnih dobara i onečišćenja koja se događaju; na tragediju iskorištavanja rada. Mislim i na nedopušteno trgovanjem novcem i na novčanu špekulaciju koji često poprimaju obilježja grabeža i nanose štetu čitavim gospodarskim i društvenim sustavima, gurajući u siromaštvo milijune muškaraca i žena. Mislim na prostituciju koja svakoga dana kosi nevine žrtve, osobito među najmlađima kradući im budućnost; mislim na gnusnu trgovinu ljudima, na zločine protiv i zlostavljanja maloljetnika, na užas ropstva koje još uvijek postoji u mnogim dijelovima svijeta, na nerijetko prešućenu tragediju selitelja koji su često žrtve sramotne i nezakonite manipulacije. Ivan XXIII. u vezi s tim je pisao: "Ako se neka ljudska zajednica zasniva jedino na sili, za takvu treba reći da nema u sebi ničega ljudskoga. U njoj

¹⁵ Usp. Papinsko vijeće za pravednost i mir, *Sažetak socijalnoga učenja Crkve*, br. 159.

¹⁶ Franjo, Pismo predsjedniku Putinu, 4. rujna 2013.: *L'Osservatore Romano*, 6. rujna 2013., str. 1.

su ljudi spriječeni u slobodi, a trebalo bi ih, naprotiv, umjesno poticati da unaprjeđuju i usavršavaju život".¹⁷ Čovjek se, međutim, može obratiti i nikad ne treba gubiti nadu u mogućnost promjene svojega života. Želim da to bude poruka nade i pouzdanja svima, pa i onima koji su počinili okrutne zločine, jer Bog ne želi grješnikovu smrt, nego da se obrati i živi (usp. Ez 18,23).

U širem sklopu ljudskoga društva, imajući pred očima zločin i kaznu, ne možemo ne sjetiti se ne-ljudskih uvjeta koji vladaju u mnogim zatvorima, gdje je zatvorenik često sveden na podčovječan položaj, gdje mu se krši ljudsko dostojanstvo i guši svaka volja i želja za popravljanjem. Crkva, najčešće u tišini, mnogo čini u tim sredinama. Potičem i ohrabrujem sve da učine još više, u nadi da će napore koje na tome području poduzimaju mnogi hrabri muškarci i žene sve više, pravedno i pošteno, podupirati i građanske vlasti.

Bratstvo pomaže čuvati i njegovati prirodu

9. Ljudska je obitelj primila od Stvoritelja zajednički dar: prirodu. Kršćansko shvaćanje stvarenoga svijeta uključuje pozitivan sud o dopustivosti zahvata na prirodi ako su oni korisni, uz uvjet da se djeluje odgovorno, što znači da se mora priznati onu "gramatiku" upisanu u prirodu i mudro koristiti dobra na korist svih, poštujući ljepotu, svrhovitost i korisnost pojedinih živih bića i njihovu ulogu u ekosustavu. Ukratko, priroda nam je na raspolaganju i pozvani smo odgovorno njome upravljati. Međutim, često smo vođeni pohlepom i bahatošću vladanja, posjedovanja, manipuliranja i izrabljivanja; ne čuvamo prirodu, ne poštujemo je, ne smatramo je besplatnim darom kojeg treba čuvati i staviti u službi braći i sestrama, uključujući buduće naraštaje.

Poljodjelstvo je glavno područje proizvodnje s ključnim pozivom obrađivanja i čuvanja prirodnih dobara radi prehranjivanja čovječanstva. U vezi s tim, uporna sramota gladi u svijetu potiče me da podijelim s vama pitanje: *na koji način koristimo zemljina prirodna dobra?* Današnja društva moraju razmišljati o hijerarhiji prioriteta na koje je usmjerena proizvodnja. Doista obvezuje dužnost da se prirodna dobra koriste tako da nitko ne gladije. Postoje mnogi poticaji i moguća rješenja i ne ograničavaju se samo na povećanje proizvodnje. Poznato je da je trenutna proizvod-

nja dovoljna, a ipak milijuni ljudi trpe i umiru od gladi, i to predstavlja pravu sablazan. Nužno je, dakle, pronaći načine da svi mogu uživati plodove zemlje, ne samo zato da se izbjegne širenje jaza između onih koji imaju i više nego što trebaju i onih koji se moraju zadovoljiti mrvicama, nego prije svega zato što to zahtijevaju pravednost, jednakost i poštovanje prema svakomu ljudskom biću. U tome smislu, želim svima dozvati u svijest ono nužno *sveopće određenje svih dobara* koje je jedno od stožernih načela socijalnoga učenja Crkve. Poštovanje toga načela bitan je uvjet za olakšavanje stvarnoga i jednakoga pristupa onim bitnim i osnovnim dobrima koja svaki čovjek treba i na koje svi imaju pravo.

Zaključak

10. Bratstvo treba otkriti, ljubiti, iskusiti, naviještati i svjedočiti. Ali jedino ljubav koju daje Bog omogućuje nam prihvatiti i u punini živjeti bratstvo.

Nužni realizam politike i gospodarstva ne smije se svesti na puka tehnička umijeća i znanja lišena ideala gdje se zanemaruje čovjekovu nadilaznu veličinu. Kad nedostaje te otvorenosti Bogu, svaka ljudska djelatnost postaje siromašnija i osobe se svodi na predmete koji se mogu izrabljivati. Tek kada prihvate kretati se u širokom prostoru koji toj otvorenosti omogućuje Onaj koji ljubi svakoga muškarca i svaku ženu, politika i gospodarstvo će postići poredak zasnovan na istinskom duhu bratske ljubavi i moći će biti djelatna sredstva cjelovitoga ljudskoga razvoja i mira.

Mi kršćani vjerujemo da smo svi u Crkvi udovi jednoga tijela, svi jedni drugima potrebni, jer je svakomu od nas dana milost po mjeri Kristova dara, za zajedničko dobro (usp. Ef 4,7.25; 1 Kor 12,7). Krist je došao na svijet da nam donese Božju milost, to jest mogućnost dioništva u Njegovu životu. To podrazumijeva uspostavu bratskih odnosâ prožetih uzajamnošću, opraštanjem, potpunim sebedarjem, prema punini i dubini Božje ljubavi koju ljudskomu rodu pruža Onaj koji, kao Raspeti i Uskrsli, sve privlači sebi: "Zapovijed vam novu dajem: ljubite jedni druge; kao što sam ja ljubio vas tako i vi ljubite jedni druge. Po ovom će svi znati da ste moji učenici: ako budete imali ljubavi jedni za druge" (Iv 13,34-35). To je radosna vijest koja od svakoga od nas traži da

¹⁷ Okružnica *Pacem in terris* (11. travnja 1963.), 17: AAS 55 (1963.), 265.

učinimo korak naprijed, koja nas potiče na trajno uživanje [empatiju], da slušamo drugoga dok govori o svojim trpljenjima i nadi, pa i kad je to daleko od mene, i da kročimo zahtjevnim putem one ljubavi koja se zna darivati i besplatno trošiti za dobro svakoga brata i sestre.

Krist zahvaća čitavoga čovjeka i ne želi da se itko izgubi: "Ta Bog nije poslao Sina na svijet da sudi svijetu, nego da se svijet spasi po Njemu" (Iv 3,17). On pritom ne prisiljava nikoga da mu otvori vrata svojega srca i svojega uma: "najveći među

vama neka bude kao najmlađi; i predstojnik kao poslužitelj", kaže Isus Krist, "Ja sam posred vas kao onaj koji poslužuje" (Lk 22,26-27). Svako djelovanje mora dakle biti označeno stavom služenja osobama, osobito onima koje su najdalje i nepoznate. Služenje je duša bratstva koje gradi mir.

Neka nam Marija, Isusova Majka, pomogne shvaćati i svakoga dana živjeti bratstvo koje izvire iz srca njezina Sina, da bismo donijeli mir svim ljudima na ovoj našoj voljenoj zemlji.

Iz Vatikana 8. prosinca 2013.

I.
DOKUMENTI SVETE STOLICE

KONGREGACIJA ZA BISKUPE

Prot. br.: 244/2011.

Odobrenje općega dekreta Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine

D E K R E T

Preuzvišeni gospodin Franjo Komarica, predsjednik Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine, u njezino je ime tražio od Apostolske Stoline da se valjano odobri preinaka najviše i najniže svote koja se odnosi na otuđenje dobara (kan. 1292 § 1, *Zakonika kanonskoga prava*).

Kongregacija za biskupe, snagom ovlasti koje su joj udijeljene po članu 82 Apostolske konstitucije "Pastor Bonus" i posavjetovavši se s Kongregacijom za kler, predložene svote odobrava, to jest:

E. 300.00 najviša svota

E. 100.000 najniža svota.

Stoga, ista se norma može objaviti na način i u vrijeme kako odredi sama Konferencija.

Dano u Rimu u dvorima Kongregacije za biskupe, 1. srpnja 2013.

Marc kard. Ouellet
Prefekt

+ Lorenzo Baldisseri
Tajnik

II.
ZAJEDNIČKA KONFERENCIJA
BISKUPA HBK I BK BIH

PRIOPĆENJE SA 16. ZAJEDNIČKOG SUSRETA BISKUPSKIH KONFERENCIJA

U prostorijama Biskupskog ordinarijata u Banjoj Luci, 26. veljače 2014. održano je XVI. redovno godišnje zajedničko zasjedanje Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine i Hrvatske biskupske konferencije. Na jednodnevnom zasjedanju, kojem su predsjedali biskup banjolučki mons. dr. Franjo Komarica, predsjednik BK BiH, i nadbiskup zadarski mons. dr. Želimir Puljić, predsjednik HBK, sudjelovali su svi članovi Biskupske konferencije BiH i članovi Hrvatske biskupske konferencije, osim mons. Slobodana Štambuka i mons. Nikole Kekića koji su se ispričali.

Na dijelu zasjedanja sudjelovao je i apostolski nuncij u BiH nadbiskup Luigi Pezzuto koji je prenio pozdrave Svetog Oca i Državnog tajnika kardinala Petra Parolina. Podsjetio je, uz to, i na pismo bivšeg Državnog tajnika kardinala Bertonea od prije dvije godine (14. siječnja 2012.) u kojem je izražena zabrinutost Svete Stolicе gledom na budućnost Katoličke Crkve u BiH.

Nakon izvješća o aktualnom stanju Katoličke Crkve i društva u Bosni i Hercegovini, izražena je zabrinutost zbog nejednakopravnosti Hrvata s druga dva naroda te istaknuta potreba rada na svim razinama da svaki narod i svaki čovjek u svakom dijelu Bosne i Hercegovine ima jednaka prava. Biskupi Hrvatske biskupske konferencije ponovno su izrazili bratsku blizinu i potporu svojoj braći u biskupstvu u BiH u svim njihovim brigama i strepnjama za budućnost katoličke populacije, a preko njih svima članovima njihovih biskupijskih zajednica u BiH. Zajednički su razmišljali i o pokretanju novih inicijativa učinkovitije potpore što bi, između ostalog, uključivalo i bolju međusobnu povezanost i ispomaganje svećenika, župa i dekanata posebno u pograničnim područjima.

Biskupi su upoznati s raspodjelom sredstava prikupljenih tijekom prošlogodišnje akcije koju,

pod nazivom "Tjedan solidarnosti s Crkvom i ljudima u BiH", provodi Hrvatski Caritas u suradnji s Caritasom Biskupske konferencije BiH od 2007. godine. Želja biskupa je da ta akcija preraсте u trajan oblik svjedočenja solidarnosti Crkve i građana iz Republike Hrvatske s Crkvom i ljudima u Bosni i Hercegovini. Također su upoznati s tijekom priprema za provođenje ovogodišnjeg Tjedna solidarnosti koji želi još više potaknuti dijalog između ljudi, crkvenih i javnih institucija i gospodarskih subjekata u obje zemlje. Biskupi Biskupske konferencije BiH ponovno su izrazili zahvalnost biskupima, a preko njih i svim dobročiniteljima u Republici Hrvatskoj.

Posebnu pozornost biskupi su i ovaj put posvetili hrvatskoj inozemnoj pastvi i traženju najboljeg načina da se, unatoč potrebama u vlastitim biskupijama, odgovori na opravdane duhovne potrebe Hrvata katolika širom svijeta. Saslušali su izvješća te dali potrebne smjernice Ravnateljstvu dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu. Zahvalili su ravnatelju fra Josipu Bebiću, članu Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja – Split, za njegovo neumorno zauzimanje i suradnju s hrvatskom inozemnom pastvom te prihvatili njegove razloge radi kojih od ljeta 2014. godine neće moći obavljati ovu službu. Također su odlučili da ga na toj službi naslijedi svećenik Zagrebačke nadbiskupije vlč. dr. Tomislav Markić, ravnatelj Nadbiskupijskog pastoralnog instituta u Zagrebu. I ovom prigodom biskupi su izrazili zahvalnost brojnim svećenicima, redovnicima, redovnicama i drugim pastoralnim djelatnicima koji skrbe za Hrvate katolike širom svijeta. Na osobit način pozvali su sve Hrvate katolike da mole za nova svećenička redovnička zvanja u hrvatskim misijama širom svijeta kao i u domovinskoj Crkvi kako bi uvijek bilo onih koji će u njima snažiti vjeru pradjedova i ljubav prema svom hrvatskom rodu i narodu.

Tijekom razmatranja pojedinih pitanja na liturgijskom planu, biskupi su se složili da je važno zajedničko usuglašeno i koordinirano djelovanje kada je riječ o unošenju hrvatskih blaženika u dva nacionalna kalendara, u pojedinim izdanjima vezanim uz liturgiju o čemu će brigu voditi i davati zajedničke prijedloge predsjednik Biskupske komisije za liturgiju HBK i predsjednik Vijeća za liturgiju BK BiH.

Biskupi su saslušali i izvješće o radu Komisije HBK i BK BiH za Hrvatski martirologij. Upozna-

ti su i s prijedlogom metodologije rada na popisu žrtava Drugoga svjetskog rata i poraća, a dali su i svoje smjernice za neke konkretne prijedloge.

Biskupi su primili na znanje i pisano izvješće o aktivnostima Papinskih misijskih djela u RH i u BiH koja su poveznica s 90 hrvatskih misionara i misionarki u 28 zemalja svijeta i animatori misijske svijesti među vjernicima u Republici Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini.

Banja Luka, 26. veljače 2014.

*Tajništvo HBK
Tajništvo BK BiH*

III.
BISKUPSKA KONFERENCIJA
BOSNE I HERCEGOVINE

PRIOPĆENJE SA 60. REDOVITOG ZASJEDANJA BK BiH

Mostar, 21. ožujka 2014. - Biskupi Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine održali su, 20. i 21. ožujka 2014. u Biskupskom ordinarijatu u Mostaru svoje 60. redovno zasjedanje pod predsjedanjem biskupa banjolučkog mons. dr. Franje Komarice, predsjednika BK BiH. Na zasjedanju su sudjelovali svi članovi Biskupske konferencije BiH te biskupi delegati: Hrvatske biskupske konferencije mons. Nikola Kekić, biskup križevački; Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda mons. Ivan Penzeš, biskup subotički; i Albanske biskupske konferencije mons. Lucjan Avgustini, biskup iz Sape.

Tijekom zasjedanja s biskupima se susreo apostolski nuncij u Bosni i Hercegovini nadbiskup Luigi Pezzuto, kao Papin predstavnik. Izrazio je svoju bratsku blizinu s biskupima i njihovim mjesnim Crkvama.

Biskupi su sa zahvalnošću primili najavu biskupa Kekića da će katolici i drugi ljudi dobre volje i otvorena srca u Hrvatskoj tijekom Tjedna solidarnosti s Crkvom i ljudima u Bosni i Hercegovini sljedeće nedjelje moliti za Katoličku Crkvu u Bosni i Hercegovini i očitovati solidarnost s njezinim materijalnim potrebama. Obradovani su da je po prvi put na njihovom zasjedanju sudjelovao i biskup Penzeš koji ih je izvijestio o stanju u Međunarodnoj biskupskoj konferenciji koja obuhvaća četiri zemlje kao i o stanju u Subotičkoj biskupiji u kojoj i danas živi nemali broj Hrvata davno doseljenih s prostora Bosne i Hercegovine. S osobitim zanimanjem saslušali su izvješće o stanju Crkve u Albaniji koja, nakon više desetljeća progona, izlazi iz katakomba. Izrazili su svoju blizinu i solidarnost s tom svjedočkom Crkvom.

Osvrćući se na aktualne socio-političke prilike, biskupi ponovno pozivaju predstavnike međunarodne zajednice i legitimne predstavnike domaće vlasti u Bosni i Hercegovini da se odvaže na uređenje ove zemlje na temelju načela pravde i demokracije. Upravo aktualno stanje bjelodano

pokazuje kako daytonsko nepravedno i neodrživo političko teritorijalno rješenje gura ovu zemlju u sve dublju krizu i da je, kako to, na žalost, i mnogi drugi konačno uviđaju, nužna njegova promjena. Biskupi drže da ta promjena, ako želi donijeti poboljšanje, treba osigurati isti teritorijalno-politički status za sva tri konstitutivna naroda i poštivanje ljudskih i građanskih prava svim stanovnicima ove zemlje na svakom njezinom dijelu. Samo tako će se ispraviti ozakonjena nepravda i otvoriti mogućnost normalizacije i procesa euroatlantskih integracija. Ohrabruju i podupiru sve katolike i sve druge stanovnike Bosne i Hercegovine koji, unatoč poteškoćama, ostaju na prostorima gdje su manje brojni. U isto vrijeme, potiču sve da se još više odupiru moralnom zlu koje kulturu života pretvara u kulturu smrti. Podsjećaju da vlasti i režimi prolaze, ali da ostaje ono što je utemeljeno na ljubavi prema Bogu i čovjeku.

Biskupi su saslušali izvješća svih Komisija i Vijeća te Tajništva i Katoličke tiskovne agencije Biskupske konferencije BiH. Dali su potrebne smjernice za njihov rad. Sadašnjeg generalnog tajnika izabrali su na novi petogodišnji mandat.

Saslušavši izvješće o radu Papinskih misijskih djela u BiH, izrazili su zahvalnost nacionalnom i dijecezanskim ravnateljima za njihov trud. Potiču župnike i voditelje crkvenih odgojnih ustanova da u svoje zajednice pozivaju ravnatelje i misionare u danima njihova boravka u domovini kako bi se budio misijski duh i kako bi misionari i oni kojima oni služe trajno osjećali potporu domovinske Crkve. Biskupi su prihvatili i podržali prijedlog Nacionalnog vijeća PMD BiH da se nova misijska akcija, koja će se od srpnja 2014. godine provoditi na području cijele BiH, namijeni kao pomoć Misiji Dakawa, u biskupiji Morogoro u Tanzaniji, gdje djeluju dvojica hrvatskih misionara, don Nikola Sarić i don Dražen Klapež.

Biskupi se raduju skorom hodočašću Hrvata katolika iz Bosne i Hercegovine i Hrvatske u Sve-

tu Zemlju gdje će slaviti Misu u crkvi svih naroda na Maslinskoj gori i postaviti spomen-ploču Hrvatima katolicima iz Sarajeva koji su 1681. godine kupili dio Maslinskoga vrta, mjesto Muke Isusa Krista, i poklonili ga tamošnjoj franjevačkoj zajednici. Također se raduju da se veliki broj mladih iz Bosne i Hercegovine odazvao na Susret hrvatske katoličke mladeži u Dubrovniku.

U okviru zasjedanja, 20. ožujka u Hrvatskom domu Herceg Stjepan Kosača predstavljan je dokument BK BiH pod naslovom "Politika po mjeri

čovjeka - moralne vrijednosti i načela kao temelj političkog djelovanja prema socijalnom nauku Katoličke Crkve".

Biskupi su slavili Euharistiju, 19. ožujka u katedrali Marije Majke Crkve u Mostaru na svetkovinu sv. Josipa, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije. Predsjedao je nadbiskup metropolit vrhbosanski kardinal Vinko Puljić, a propovijedao biskup Avgustini.

Tajništvo BK BiH

APEL ČLANOVA BK BIH

Biskupi Biskupske konferencije Bosne i Hercegovine uputili su, 6. ožujka 2014. poziv svećenicima, redovnicima, redovnicama i svim vjernicima "da se ujedine u molitvi Bogu za pravedan i trajan mir u Ukrajini" kao i "na molitvu da prestanu krvavi sukobi u Siriji". Poziv biskupa Biskupske konferencije BiH prenosimo u cijelosti:

**Draga braćo svećenici, redovnici i redovnice!
Dragi vjernici!
Dragi Božji narode!**

Svima nam je dobro poznato da se proteklih tjedana u Ukrajini događaju društveni neredi koji vrlo ozbiljno prijetu miru u tom dijelu svijeta. Posljednjih dana situacija je postala još dramatičnija i prijeti da prijeđe granice te zemlje.

U povodu tih veoma zabrinjavajućih događanja, poglavar Grkokatoličke Crkve u Ukrajini, veliki nadbiskup Sviatoslav Shevchuk, obratio se, 3. ožujka 2014., dramatičnim pismom svim predsjednicima Vijeća Europskih biskupskih konferencija, pa tako i predsjedniku Biskupske konferencije BiH. U tom pismu on kaže: "Obraćamo se vašim vjernicima i svim građanima vaše zemlje da iskoristite sva moguća sredstva da se zaustavi brutalan napad na teritorij Ukrajine. Mi vas preklinjemo da (...) prema mogućnostima senzibilizirate svoje vjernike i građane da se dignu snažnim i odlučnim glasom i jedinstvenom i konkretnom akcijom protiv neprihvatljiva ponašanja ruskih vojnika.

Uništavajući mir i stabilnost u Ukrajini, riskira se da se destabilizira cijeli sadašnji sustav svjetske sigurnosti (...). Zbog toga razloga treba iskoristiti sva sredstva kako se ne bi zapalio rat u Ukrajini. Računamo na vašu ne-ravnodušnost i na vaš što učinkovitiji doprinos da se zaustave eventualno nasilje i agresija."

Mi, koji imamo grozno iskustvo ratnih stradanja, čije rane još uvijek liječimo, vrlo dobro možemo razumjeti ozbiljnu zabrinutost ukrajinskih katolika bizantskoga obreda i njihova crkvenoga poglavara, kao i njegov poziv da se s njima ljudski i vjernički solidariziramo. Stoga vas, kao vaši biskupi, pozivamo da se ujedinito u molitvi Bogu za pravedan i trajan mir u Ukrajini, što će biti naš najjači mogući glas, odlučan i konkretan, koji u ovome trenutku možemo podići. Stoga određujemo da, u svim našim župama na sve korizmene nedjelje, uz druge nakane, za vrijeme Misnih slavlja, svaka okupljena zajednica Kristovih vjernika javno moli, osobito u Molitvi vjernika, također za mir u Ukrajini, a predvoditelji Euharistijskih slavlja neka ovaj poziv objave okupljenim vjernicima.

Neka Gospodin Isus, "Mir naš" (Ef 2,14), po zagovoru svetoga Jozafata, ukrajinskoga biskupa i mučenika, učini da narodi mačeve prekuju u plugove, a koplja u srpove; da narod više ne diže mača protiv naroda i da se više ne uči ratovanju! (usp. Iz 2,4).

U istom duhu pozivamo sve na molitvu da prestanu krvavi sukobi i u Siriji, preporučujući svemogućem Bogu braću kršćane, kao i sve druge građane te ratom razorene zemlje da zavlada pravedan i trajan mir.

Vaši biskupi
(slijede potpisi šestorice biskupa)

III.
MOSTARSKO-DUVANJSKA
I
TREBINJSKO-MRKANSKA BISKUPIJA

IMENOVANJA

Odlukom dijecezanskog biskupa Mostarsko-duvanjske biskupije i apostolskog upravitelja trebinjskoga, Ratka Perića, provedena su sljedeća imenovanja:

- fra **Hrvoje Miletić** imenovan je đakonskim pomoćnikom u župi Međugorje, br. 1540/2013., od 31. prosinca 2013.

- fra **Dario Galić** imenovan je đakonskim pomoćnikom u župi Posušje, br. 1541/2013., od 31. prosinca 2013.

- fra **Goran Azinivić** imenovan je đakonskim pomoćnikom u župi Humac, br. 1542/2013., od 31. prosinca 2013.

- don **Ante Čarapina** imenovan je đakonskim pomoćnikom u župi Aladinići, br. 23/2014., od 7. siječnja 2014.

- don **Tomislav Zubac** imenovan je đakonskim pomoćnikom u župi Blagaj-Buna, br. 24/2014., od 7. siječnja 2014.

- don **Tomislav Ljuban** imenovan je preslušateljem u parnicama pred Biskupijskim crkvenim sudom u Mostaru, br. 95/2014., od 1. veljače 2014.

Primili su od biskupa kanonske misije za vjeroučiteljice:

- **Anita Vukojević** za Osnovnu školu Tina Ujevića u Vitini i Osnovnu školu Ruđera Boškovića u Grudama, u šk. godini 2013./2014., br. 28/2014., od 9. siječnja 2014.

- **Jelena Galić** za Osnovnu školu Ivana Mazuranića u Posušju, u šk. godini 2013./2014., br. 180/2014., od 6. ožujka 2014.

OKRUŽNICE

O MISNIM NAKANAMA I NAKNADAMA

Mostar, 27. siječnja 2014.

Prot.: 63/2014.

Ostavljajući na snazi prijašnje odredbe dnevnih i nedjeljnih euharistijskih slavlja, posebno u pogledu binacija i trinacija¹, ukazuje se potreba za dodatnim tumačenjem i odredbama u vezi s misnim nakanama i naknadama, jer se stalno na terenu osjećaju nova pitanja.

Problematika. - U mnogim župama župnici - posebno oni bez pomoćnika - ne mogu odgovoriti na sva traženja vjernika da slave sv. Misu na njihove nakane, kamoli na osobne nakane u željene dane. Problem se povećava kada je istoga dana više obljetnica smrti pojedinih vjernika. Jednako i s nedjeljnim Misama na filijalama. Nije malen broj mučnih situacija koje ova stvarnost proizvodi. Da bi izišli u susret svojim vjernicima, župnici pribjegavaju različitim praksama kojih često ni sam crkveni *Zakonik* ne prepoznaje.

Različite prakse i različite zloporabe:

- Župnik, iako je sam na župi, prima, za isti dan i u isto vrijeme, više misnih nakana s naknadama, čita imena svih darovatelja uz tumačenje vjernici-ma da on slavi samo jednu nakanu/intenciju, ne kazujući koju, i samo za jednu nakanu uzima misnu naknadu/prilog/stipendij/ dok ostale nakane u taj dan slave drugi svećenici s kojima je već prije dogovoreno i kojima šalje i misnu nakanu i naknadu. - *Smatramo da se u tom slučaju ne mora uvijek sve tako i dogoditi i da vjernici mogu biti prevareni! To nije pošteno i pravedno.*

- Župnik prima više misnih nakana s naknadama za određeni dan, čita sve darovatelje uz tumačenje da on slavi sv. Misu samo na jednu nakanu dok će druge misne nakane kao neizgovorene predati, zajedno s naknadama, na Ordinarijat ili Provincijalat, koji će u svoje vrijeme providjeti slavlje sv. Mise kod svećenika u krajevima u kojima nedostaje misnih nakana. Dotični župnik u toj sv. Misi, u matici ili na filijali, spominje sva imena iz primljenih nakana - u *Mementu*, ali se u stvarnosti sv. Misa slavi samo na jednu nakanu a da većina *misara* ne zna na čiju se nakanu zapravo slavi. - *Tu su vjernici izričito izmanipulirani!*

- Župnik prima više nakana s naknadama za jedan dan te sv. Misu od toga dana slavi na sve primljene nakane. Za sebe zadržava samo jednu naknadu/stipendij dok druge nakane s naknadama predaje na Ordinarijat ili Provincijalat kao binacije. - *I tu su vjernici prevareni!*

- Slavi se kumulativna Misa a da se nije ni tražilo ni primilo pisano odobrenje Ordinarijata i bez odredbe i evidencije o upravljanju s misnim naknadama. - *To je teška zloporaba koja zahtijeva kanonske mjere!*

- Župnici milostinju za pokojne pretvaraju u sv. Mise i sami slave ili providaju druge bez jasne evidencije. - *Teška zloporaba misnih nakana!*

- Neki župnici predlažu da se uzmu sve nakane svih darovatelja, makar ih bilo deset, slavi se sv. Misa na sve njihove nakane, a ne uzima se spe-

¹ Vidi Okružnice Biskupskog ordinarijata: br. 1454/1995., od 11. XII. 1995.; br. 761/2000., od 22. V. 2000.; br. 200/2001., od 19. II. 2001.; br. 1411/2011., od 2. XII. 2011.; br. 236/2012., od 18. I. 2012.

cifična naknada ni od koga, nego se svim darovateljima rekne, ako hoće, neka ostave u crkvenu škrabicu koliko žele. - *Kada bismo svi tako činili, poništio bi se sustav osobnih intencija i nastao bi živi nered: što je crkveno, što je osobno? Neki ne daju ništa, drugi polovicu itd. U nered i u nedogled.*

U *Zakoniku kanonskoga prava* čitamo: Najuzvišeniji je sakrament presveta Euharistija, u kojoj je sadržan, prinosi se i prima sam Krist Gospodin i po kojoj Crkva trajno živi i raste (*kan. 897*). Euharistijsko slavlje čin je samoga Krista i Crkve u kojem Krist Gospodin svećeničkom službom samoga sebe, bivstveno prisutnoga pod prilikama kruha i vina, prinosi Bogu Ocu, a vjernicima združenim u njegovu prinošenju daje se kao duhovna hrana (*kan. 899, §1*). Zakonik poziva pastire duša da, razlažući nauk o sakramentu Euharistije, pomno poučavaju vjernike o obvezi štovanja presvete Euharistije, sudjelovanja na sv. Misi, da pobožno i često s najdubljim klanjanjem primaju sakrament Euharistije (*kan. 898*).

U duhu čuvanja uzvišenosti presvete Euharistije i općih crkvenih normi za područje Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije donosimo sljedeće **odredbe**:

1. Izuzevši slučajeve u kojima su napismeno odobrene binacije u radne dane i trinacije nedjeljom i svetkovinom (*kan. 905, §2*), nijednomu svećeniku na području Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije nije dopušteno redovito slaviti sv. Misu više puta na dan ili jednu sv. Misu na više nakana različitih darovatelja, bilo nazočnih ili nenazočnih.

2. Svećeniku koji slavi sv. Misu dopušten je prilog samo jedne misne nakane, tj. jednoga darovatelja. Ako je iz opravdana razloga u danu slavio dvije ili više sv. Mise (nedjeljom i svetkovinom trinirao) priloge od binacija i trinacija dostavlja onomu tko mu je dao ovlast binacija i trinacija, tj. Biskupskom ordinarijatu u Mostaru. Izuzimaju se slučajevi svake pete binacije koja se može primijeniti na vlastitu nakanu i zadržati naknadu, te binacijâ na Božić (*kan. 951, §1*) i Spomen svih vjernih mrtvih - Dušni dan, kada svaki svećenik može slaviti sv. Misu na vlastitu nakanu a da je ne

vodi kao binaciju, koju bi inače bio dužan predati ili kao nenaplaćenu prijaviti na Ordinarijat.

3. Bez posebna pisana odobrenja Ordinarijata svećenik ne može slaviti kumulativne sv. Mise. Ponavljam, u ovome trenutku nijedan župnik ili uopće svećenik nema takva odobrenja na području naših biskupija.

4. Nijednomu župniku ni bilo kojemu drugom svećeniku nije dopušteno - za to u našim biskupijama, Bogu hvala, još uvijek nema nikakva opravdana razloga - milostinju za pokojne pretvarati u misne stipendije. Prema odredbi Ordinarijata dužnost je svakoga župnika da i ovu milostinju, u određenu postotku (*Okružnica*, br. 1019/2003., od 8. VIII. 2003.), zajedno s ostalim obvezama preda na Ordinarijat, odnosno župe povjerene Hercegovačkoj franjevačkoj provinciji na Provincijalat.

5. Misne nakane od vjernika na području župe mogu primati samo župnici i od njih ovlaštene osobe te se upisuju u službene knjige misnih intencija za župu (*kan. 958, §1*), odnosno u osobni *Liber intentionum* svećenika slavitelja. Nikako nije dopušteno da pojedinci - svećenici, časne sestre, laici - samoinicijativno od vjernika primaju misne nakane i naknade te ih prema slobodnoj volji prosljeđuju svećenicima u razne krajeve domovine ili svijeta.

6. Ne ćeš pogriješiti ako poučiš vjernike da oni mogu svaku sv. Misu namijeniti na svoju nakanu, da ti kao župnik, župni vikar ili pomoćnik možeš slaviti sv. Misu samo na nakanu jednoga darovatelja, uzeti samo jednu naknadu (*kan. 945*), pročitati ime/na, a sve druge nakane i naknade drugih darovatelja poslati na Ordinarijat ili Provincijalat. Sve drugo može lako poprimiti "privid špekulantskog poslovanja i trgovine" (*kan. 947*).

Misnici i druge Bogu posvećene osobe! Sve-srdno nastojte da se "euharistijsko slavlje uredi tako da svi sudionici prime iz njega obilje plodova radi čega je Krist Gospodin i ustanovio euharistijsku žrtvu" (*kan. 899, §3*).

Sve vas poštovanjem pozdravljam i Bogu preporučujem

Ratko Perić, biskup

O RASTAVI UZ TRAJANJE ŽENIDBENA VEZA

Mostar, 29. siječnja 2014.

Prot.: 86/2014.

Nerijetki su upiti i različita praksa na terenu o slavlju sakramenta pokore za rastavljene osobe uz trajanje ženidbena veza. Kako postupiti u sakramentu sv. ispovijedi? Dok jedni u tome ne vide nikakve zapreke i redovito podjeljuju sakramentalno odrješenje, drugi uskraćuju odrješenje. Stoga se osjeća potreba za tumačenjem crkvenih odredaba i ujednačenjem prakse u našim biskupijama. /Vidi članak DRAŽENA KUTLEŠE, *Crkva na kamenu*, 7/2005., str. 18-19/

1. Pojam. - Valja razlikovati rastavu - *separatio* od razvoda - *divortium* ili razvrgavanja ženidbe prema civilnim zakonima. Crkva ne poznaje razvoda. Nema uopće riječi *divortium* u Kodeksu. A kada se govori o rastavi, posrijedi je razdvajanje koje sa sobom ne donosi razrješenje ženidbena veza, nego samo privremenu obustavu ili konačan prekid *zajedničkoga ženidbenog života*. Ovdje se radi samo o prekidu ženidbena života, ali se ne dira u sakramentalni vez, tj. crkveno sklopljena ženidba i dalje je valjana. Prema tomu u tim se slučajevima ne pruža mogućnost za sklapanje nove crkvene ženidbe.

Postoji *potpuna* ili *trajna rastava* supružnika, koja uključuje: prekid zajedničkoga života pod istim krovom - rastava od *stanovanja*, zajedničkoga stjecanja i trošenja materijalnih dobara - rastava od *stola*, i prekid bračnih spolnih odnosa - rastava od *postelje*. *Nepotpuna* ili *privremena rastava* odnosi se na prekid samo u jednom od triju navedenih slučajeva, npr. od stanovanja, tj. da zajedno ne stanuju.

2. Dužnost i pravo zajedničkoga ženidbenog života kan. 1151. - Supružnici imaju pravo i dužnost živjeti zajedno. Oni ne mogu, bez opravdana razloga, živjeti odvojeno. Ako ne bi živjeli zajedno, odstupali bi od same svrhe ženidbe. Ako žive

odvojeno bez ikakva razloga i provode neovisan život, oni također negativno djeluju i na zajednicu u kojoj žive. Postavlja se pitanje kako mogu u takvu stanju pružati svojoj djeci dostatan obiteljski odgoj?

Opravdani razlozi zbog kojih supružnici mogu živjeti odvojeno jesu: studij, posao, služenje vojnoga roka, bolest, zatvor i slično.

3. Razlozi koji opravdavaju rastavu kan. 1152-1153. - Dva su slučaja:

- **Trajna rastava** – zbog *preljuba*. Razlog zbog kojega se može tražiti trajna rastava jest *preljub*, i samo preljub, jednoga od supružnika, čime se nanosi velika povrjeda ljubavi i ženidbene vjernosti i duboko ugrožava život supružnika, čineći često nepodnošljivim međusobne odnose. *Zakonik* preporučuje da nevina strana oprostí nevjernost drugoj strani, ali joj ne uskraćuje prava na prekid zajedničkoga života. Oproštenje se na izvanjskom području pretpostavlja ako je nedužna strana tijekom šest mjeseci očuvala zajednički ženidbeni život i nije se utekla crkvenoj ili svjetovnoj vlasti.

- **Privremena rastava**. *Kodeks* u kan. 1153 navodi općenito:

Prvo, ako jedan od ženidbenih drugova dovodi u veliku duševnu ili tjelesnu pogibelj drugoga ženidbenog druga ili djecu. Ti bi konkretni razlozi bili: ako jedan supružnik navodi drugoga na krađu, ubojstvo, uporabu i prodaju droge, na izvršenje pobačaja, onemogućivanje prakse vjerskoga života i slično.

Drugo, ili ako na drugi način čini preteškim zajednički život. Ti bi konkretni razlozi bili: zlostavljanje, tučnjave, mržnja, opijanje, kockanje itd.

4. Vlast koja odlučuje o rastavi. - Najprije o *trajnoj rastavi*. Ako postoji preljub i nedužna stranka nije izgubila prava na rastavu, do rasta-

ve se može doći na dva načina. Nedužna stranka može *svojevoljno* prekinuti zajednički život. Ali bolje je ako preko župnika podnese *mjerodavnoj crkvenoj vlasti* - biskupu zahtjev za provedbu rastave. I u slučaju da nedužna stranka samovoljno prekine zajednički život, u roku od šest mjeseci treba kod crkvene vlasti pokrenuti parnicu za rastavu. Stranka, iako nedužna, ne može samoinicijativno određivati pravdu u trajnoj rastavi i tako živjeti dugi niz godina. Normativa takvih postupaka, sudska ili upravna, sadržana je u kann. 1692-1696. *Privremena rastava*: Ako se radi o drugim razlozima, rastavu treba zatražiti od mjesnoga ordinarija. O provedbi rastave odlučuje dijecezanski biskup, a ako je potrebna kakva sudska istraga i da se nešto dokaže, presudu o rastavi donosi sudac biskupijskoga suda. Ako prijeti pogibelj zbog odgode rastave, drugi je supružnik može provesti vlastitom odlukom, a kasnije se obratiti mjerodavnoj vlasti.

Zajednička je dužnost roditelja brinuti se za djecu, i zajedno i pojedinačno. *Zakonik* poziva, bez obzira na razlog rastave, da nedužna stranka uvijek može svoga ženidbenog sudruga primiti u ženidbeno zajedništvo i time se odriče prava na rastavu (kan. 1155).

5. Što učiniti s onima koji se ne obraćaju mjerodavnoj vlasti? - Do sada smo govorili o rastavi uz trajanje ženidbena veza i o supružnicima koji žele pokrenuti postupak rastave. Danas ima dosta slučajeva gdje jedan supružnik napusti drugu stranku, nekada i bez valjana razloga, i tako žive dugi niz godina. Navodimo da se s takvima postupa različito od biskupije do biskupije, tj. u nekima se dopušta primanje sakramenata bez ikakvih uvjeta, dok se u drugima traže uvjeti za primanje sakramenata. Postavlja se pitanje: mogu li oni u nedogled živjeti tako da se ne obraćaju crkvenoj vlasti? Nisu li oni loš primjer drugima, mlađima? Ako idu stalno na sakramente, netko može misliti da je to normalno stanje. Takve supružnike svrstavamo u dvije kategorije.

- **Rastavljeni** jesu oni katolici koji su, uz postojanje valjana ženidbena veza, prekinuli ženidbeni

suživot i s vlastitim bračnim partnerom ne dijele više "krova, stola i postelje". To su muž i žena koji su crkveno vjenčani, a ne žive zajedno i ne traže ni crkvene ni civilne rastave.

Ako jedno od supružnika živi u takvu stanju, da se ne bi doživljavale neugodnosti u ispovijedi, i da može nesmetano pristupiti sakramentu ispovijedi i pričesti, rastavljena osoba treba *prvo* u sebi oprostiti bračnomu sudrugu koji ju je, po njezinu mišljenju, namjerno povrijedio ili ostavio. I, *drugo*, treba se obratiti mjesnom ordinariju da se sredi takvo stanje.

- **Civilno razvedeni** jesu oni katolici koji su, uz postojanje valjana crkvena ženidbena veza, prekinuli ženidbeni suživot, zadobivši mogućnost "sklopiti" drugu "ženidbu" na civilnom sudu, ali te mogućnosti nisu ostvarili. Drugim riječima, to su oni katolici koji više ne žive s crkveno vjenčanim bračnim partnerom i od kojega su civilno razvedeni, a nisu sklopili civilnoga braka s nekom trećom osobom.

I ovdje se razlikuju dva slučaja: Prvo, *onaj tko trpi rastavu*, tj. *onaj koji je ne želi*, a poštuje ženidbenu vjernost i, ako je zauzet u odgoju djece i živi kršćanskim životom, zaslužuje punu potporu od svoje katoličke braće i sestara. Tko je nedužan i trpi rastavu i ponaša se kako je gore rečeno, može se pripustiti sakramentu ispovijedi i pričesti. Ipak ovdje se živo preporučuje, radi moralne sigurnosti, da se obrati mjesnom ordinariju radi dopuštenja primanja sakramenata. Drugo, *onaj tko traži i postiže civilnu rastavu* ne može se pripustiti sakramentu ispovijedi i pričesti prije nego svoje stanje sredi kod mjesnoga ordinarija.

Velečasni, u svakom je slučaju bolje, preporučljivije i sigurnije da stranku u sv. ispovijedi posavjetuješ da sastavi molbu i, od župnika preporučenu, uputi na Biskupski ordinarijat na sudske ili upravne rješenje. Ne rješavaj osjetljive teme samovoljno i ne nosi tuđih grijeha u svojoj savjesti!

Srdačan pozdrav i Božji blagoslov na sve vas

Ratko Perić, biskup

O MEĐURELIGIJSKOM VIJEĆU I ODBORIMA ZA MEĐURELIGIJSKU SURADNJU

Mostar, 22. ožujka 2014.
Prot.: 218/2014.

Poštovani župniče!

Ovaj se Ordinarijat u više navrata osvrtao na status i djelovanje Međureligijskoga vijeća od početka osnutka Međureligijskoga vijeća 1997. godine u ovoj zemlji, npr. Okružnicom Župnim uredima, br. 738/2003., od 5. lipnja 2003., objavljeno u *Vrhbosni*, 2/2003., str. 178-179; Biskupovim Pismom subraći u Episkopatu, br. 1626/2003., od 22. prosinca 2003.; Drugim pismom subraći u Episkopatu, br. 1353/2007., od 11. srpnja 2007., u: *Službeni vjesnik*, 3/2007., str. 28-30.

Dosljedni službenom stajalištu koje smo do sada zauzimali, ne vidimo nikakve potrebe mijenjati takvo gledište s obzirom na sudjelovanje, pa i neizravno, u Međureligijskom vijeću, kao ni na izravno djelovanje u njegovim Odborima po gradovima i drugim mjestima, koji se sve više šire.

Stoga nijednomu svećeniku s pastoralnim dekretom u ovim biskupijama nije dopušteno

učlanjenje u takve Odbore bez izričito pisana pristanka mjerodavne crkvene vlasti, u ovom slučaju: dijecezanskoga biskupa. Ne računamo ni s kakvim "uslugama" koje bi mogle doći samo po Međureligijskom vijeću, a ne po redovitu Zakonu, kao što ne prihvaćamo nikakvih "obveza i odgovornosti" s obzirom na Međureligijsko vijeće i na razne njegove podređene Odbore za međureligijsku suradnju.

Katolička Crkva ima dostatno kodeksa i pravilnika za prakticiranje suradnje i dijaloga s drugim kršćanskim vjeroispovijestima i nekršćanskim religijama u izravnim susretima, razgovorima, razmjeni blagdanskih čestitaka, na što je svaki svećenik u danim okolnostima pozvan, ali bez formalna učlanjenja u ovu nevladinu organizaciju.

S poštovanjem vas pozdravljam

Don Željko Majić
generalni vikar

PROLJETNA DEKANATSKA KORONA

Mostar, 29. ožujka 2014.

Prot.: 245/2014.

Poštovani Dekani!

Nadovezujući se na ženidbeno-obiteljsku problematiku, koja je bila zadana i obrađivana na prošlojesenskoj koroni, na zajedničkom susretu u mostarskoj katedrali na Čistu srijedu, 5. ožujka ove godine, najavljeno je da bi kao tema Dekanatskoga svećeničkog susreta ovoga proljeća mogla biti pitanja iz predavanja uzoritoga kardinala Waltera Kaspera koje je održano u konzistoriju u Rimu 20. veljače ove godine. **Pitanja se odnose na mogućnost pripuštanja sakramentima ispovijedi i potom pričesti onih supružnika koji su crkveno vjenčani pa samovoljno razvedeni i ponovo civilno vjenčani, a da im nije prva crkvena ženidba proglašena ništavom.** To je predavanje već 1. ožujka postalo *publici iuris* posredstvom nekih vještih novinara, prije nego ga je uzoriti kardinal uspio objaviti, 15. ožujka, u obliku knjižice u izdavačkoj kući Queriniana pod naslovom "Il Vangelo della famiglia", oko 80 stranica. Lako ga je naći na internetu na više jezika. To bi predavanje u vidu pripreme trebalo poslužiti kao uvertira ili polazišna točka za raspravu na sljedećoj Biskupskoj sinodi u listopadu ove godine. Ali, evo, i prije Biskupske sinode javili su se brojni kritički glasovi na to predavanje – između kardinala, teologa, osobito laika-teologa: sva je rasprava pristupačna na internetu – i učinilo nam se uputnim pozvati svećenike na razmišljanje o toj gorućoj tematici, koja, ako nas nije već stigla, može nas stići sutra.

U prilogu šaljemo vam dvije stranice iz toga predavanja koje je, kažu, trajalo dva sata, stranice koje nam se čine bitne za koronsku raspravu.

Vi ćete Dekani u okviru cjelovita programa održavanja korone, unaprijed izabrati predavače koji će na Susretu izložiti temu, a vrlo je poželjno da u raspravi svi svećenici sudjeluju prema svojim mogućnostima.

Rezultate rasprave u sažetu obliku zajedno s glavnim predavanjem na koroni Dekani će dostaviti na ovaj Ordinarijat **do 20. lipnja ove godine.**

Unaprijed vam zahvaljujem i s poštovanjem vas pozdravljam

Ratko Perić, biskup

-
1. Fra **Stipe Biško** - širokobriješki dekan /22.11.2013. -2.- 22.11.2018./
 2. Fra **Dario Dodig** - broćanski dekan /22.11.2013. - 22.11.2018./
 3. Don **Ivan Kordić** - čapljinski dekan /22.11.2013. - 2.- 22.11.2018./
 4. Don **Milenko Krešić** - trebinjski dekan /22.11.2013.- 22.11.2018./
 5. Fra **Vinko Kurevija** - duvanjski dekan /22.11.2013.- 22.11.2018./
 6. Fra **Branimir Musa** - grudski dekan /22. 11. 2013. -2.- 22.11.2018./
 7. Don **Luka Pavlović** - mostarski dekan /22.11.2013. -2.- 22.11.2018./
 8. Don **Vinko Raguž** - stolački dekan /22.11.2013. - 22.11.2018./
 9. Don **Ivo Šutalo** - ljubuški dekan /22.11.2013. -2.- 22.11.2018./
 10. Fra **Mladen Vukšić** - posuški dekan /22.11.2013. - 22.11.2018./

MISA POSVETE ULJA NA VELIKU SRIJEDU 2014. U TREBINJU

Mostar, 5. travnja 2014.

Prot.: 266/2014.

SVIMA SVEĆENICIMA U TREBINJSKO-MRKANSKOJ BISKUPIJI

Na **Veliku srijedu**, 16. travnja 2014., u 11.00 sati prije podne, slavit će se sv. Misa posvete ulja u katedrali Male Gospe u Trebinju, *Deo adiuvante*.

Molimo da se na slavlje Mise posvete i blagoslova ulja okupi što veći broj svećenika - a bilo bi najbolje da dođu svi koji mogu - u znak jedinstva i zajedništva mjesne Crkve. Tom ćemo prigodom obnoviti i svoja svećenička obećanja.

Stoga ovim se pozivaju svi svećenici, koji pastoralno djeluju u Trebinjsko-mrkanskoj biskupiji, da sudjeluju u koncelebriranoj Misi posvete i blagoslova ulja.

Za koncelebraciju ponijeti ne samo albu, nego i misnicu bijele boje.

Za preuzimanje posvećena ulja, koje će biti nakon svečane Euharistije u katedrali Male Gospe, neka se donesu prikladne posudice. Podsjećamo na *kan. 847, čl. 2 Zakonika kanonskoga prava* koji upozorava svećenike da "pomno i dolično" čuvaju sveta ulja.

Ako je neki župnik naumio, pa čak i proglasio, da će toga dana prije podne biti **sv. ispovijedi** u njegovoj župi, **neka to premjesti na poslijepodne ili u drugi dan**. I neka se nitko time ne ispričava, nego neka odgovorno liturgijski sudjeluje u ovom najuzvišenijem svećeničkom činu našega bratskog i crkvenog zajedništva.

Radujući se u Gospodinu liturgijskom susretu s vama i s ostalim Božjim narodom u trebinjskoj katedrali, pozivamo također sve svećenike sudionike da ostanu u katedralnom župnom domu na zajedničkom objedu, koji će biti odmah nakon sv. Mise i dijeljenja posvećena i blagoslovljena ulja.

Čestitajući svima sretne pripreme na Gospodnji Uskrs kao i same Vazmene blagdane i obilnu milost uskrsloga Krista, sve vas od srca pozdravljam i na sve zazivam obilan Božji blagoslov

Ratko Perić, biskup

MISA POSVETE ULJA NA VELIKI ČETVRTAK 2014. U MOSTARU

Mostar, 5. travnja 2014.

Prot.: 267/2014.

SVIMA SVEĆENICIMA U MOSTARSKO-DUVANJSKOJ BISKUPIJI

Na Veliki četvrtak, 17. travnja 2014., u 11.00 sati prije podne, slavit će se sv. Misa posvete ulja u katedrali Marije Majke Crkve u Mostaru, *Deo adiuvante*.

Molimo da se na slavlje Mise posvete i blagoslova ulja okupi što veći broj svećenika - a bilo bi najbolje da dođu svi koji mogu - u znak jedinstva i zajedništva mjesne Crkve. Tom ćemo prigodom obnoviti i svoja svećenička obećanja.

Stoga ovim se pozivaju svi svećenici, koji pastoralno djeluju u Mostarsko-duvanjskoj biskupiji, da sudjeluju u koncelebriranoj Misi posvete i blagoslova ulja.

Za koncelebraciju ponijeti ne samo albu, nego i misnicu bijele boje.

Za preuzimanje posvećena ulja, koje će biti nakon svečane Euharistije u katedrali Marije Majke Crkve, neka se donesu prikladne posudice. Podsjećamo na *kan. 847, čl. 2 Zakonika kanonskoga*

prava koji upozorava svećenike da "pomno i do lično" čuvaju sveta ulja.

Ako je neki župnik naumio, pa čak i proglasio, da će toga dana prije podne biti **sv. ispovijedi** u njegovoj župi, **neka to premjesti na poslijepodne ili u drugi dan**. I neka se nitko time ne ispričava, nego neka odgovorno liturgijski sudjeluje u ovom najuzvišenijem svećeničkom činu našega bratskog i crkvenog zajedništva.

Radujući se u Gospodinu liturgijskom susretu s vama i s ostalim Božjim narodom u mostarskoj katedrali, pozivamo također sve svećenike sudionike da ostanu u katedralnom župnom domu na zajedničkom objedu, koji će biti odmah nakon sv. Mise i dijeljenja posvećena i blagoslovljena ulja.

Čestitajući svima sretne pripreme na Gospodnji Uskrs kao i same Vazmene blagdane i obilnu milost uskrsloga Krista, sve vas od srca pozdravljam i na sve zazivam obilan Božji blagoslov

Ratko Perić, biskup

PASTORALNI DAN

Mostar, 24. ožujka 2014.

Prot.: 225/2014.

PASTORALNIM SVEĆENICIMA MOSTARSKO-DUVANJSKE I TREBINJSKO-MRKANSKE BISKUPIJE

Poštovana braćo župnici i župni vikari!

U skladu s praksom redovita održavanja Pastoralnoga dana u Vazmenome tjednu, što ga za svećenike u dušobrižništvu organizira Biskupski ordinarijat Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije u suradnji s Teološko-katehetskim institutom u Mostaru, ovogodišnji Pastoralni studijski dan održava se u srijedu, 23. travnja 2014. u *Kući susreta "Emaus"* u Potocima kod Mostara, od 9.30 do 14.00 sati.

Na sjednici Prezbiterskoga vijeća spomenutih biskupija, koja je održana u Biskupskom ordinarijatu u Mostaru, 21. studenoga 2013., prihvaćeno je da središnja tema ovogodišnjega Pastoralnog dana bude *Sakrament krštenja u župnoj praksi*. Povjerenstvo, kojemu je prepušten odabir pojedinih tema i poziv predavača, predložilo je da se sakrament krštenja obradi pod biblijsko-teološkim i pastoralno-praktičnim gledištem, i da se ima u vidu sakrament krštenja djece i katekumenalna inicijacija odraslih. Da bi bila što veća korist od obrađene teme, istaknuta je potreba da se među

vjernicima, na temelju upitnika, istraži njihovo shvaćanje, doživljaj i iskustva podjeljivanja sakramenta u župnoj zajednici. To će pomoći da se dublje razmotri i vjersko-odgojni vidik uključenosti i pripreme obitelji za primanje sakramenta krštenja, ali i uključenosti cijele župne zajednice. Cilj nam je na kraju naznačiti put prema sustavnu i cjelovitu pastoralu sakramenta krštenja u našim aktualnim okolnostima.

U prilogu vam šaljemo cio Program Pastoralnoga dana. Ujedno vas pozivamo da se za taj susret i plenarnu raspravu pripremite kako bi ona bila što plodnija.

Budući da se Pastoralni dan organizira na biskupijskoj razini, i odnosi se na sve svećenike s pastoralnim dekretom na području Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije, svi su svećenici dužni doći na ovaj pastoralni susret. Ako bi neki svećenik imao opravdan razlog za izostanak, dužan je o tome napismeno izvijestiti Biskupski ordinarijat u Mostaru i opravdati svoj izostanak.

Ratko Perić, biskup

REĐENJA

**ĐAKONAT: DARIJO GALIĆ, GORAN AZINOVIĆ, HRVOJE MILETIĆ,
ANTE ČARAPINA I TOMISLAV ZUBAC**

Čerin, 26. prosinca 2013. - Na blagdan sv. Stjepana prvomučenika, zaštitnika župe Čerin u Broćanskom dekanatu, msgr. Ratko Perić, mostarsko-duvanjski biskup, pohodio je istoimenu župu i podijelio sveti red đakonata trojici kandidata, članova Hercegovačke franjevačke provincije: fra **Dariju Galiću** iz Čerina, fra **Goranu Azinoviću** iz Međugorja i fra **Hrvoju Miletiću** iz Zagreba. U biskupovoj pratnji bio je don Željko Majić, generalni vikar i don Tomislav Ljuban, tajnik koji je zajedno s don Ivanom Bijakšićem, župnim vikarom s Gradine, vodio ceremonije. U koncelebraciji je sudjelovalo oko 30 svećenika, među njima fra Miljenko Šteko, provincijal, te fra Dario Dodig, župnik i dekan. Pjevao je mješoviti župni zbor pod ravnanjem fra Tihomira Bazine, župnoga vikara; asistirali novaci i bogoslovi provincije.

Biskupa, provincijala, svećenike koncelebrante, kandidate-ređenike, njihove roditelje, nazočne vjernike, redovnice, bogoslove i novake, na početku sv. Mise pozdravio je župnik fra Dario izrazivši radost zbog ovoga velikog događaja za mjesnu Crkvu, biskupiju i provinciju: "Pozdravljamo preuzvišenoga o. biskupa i mnogopoštovanog o. provincijala i zahvaljujemo im što su našu župu počastili ovim ređenjem. Zahvaljujemo što se u ovih 150 godina župe prvi put događa sveto ređenje u našoj, obnovljenoj, crkvi".

Prije završnoga misnog blagoslova riječi zahvalnosti i radosti izrekao je provincijal o. Šteko: biskupu na dolasku, ređenju i riječima pouke i osnaženja; roditeljima na otvorenosti srca poticajima Božjega zvanja potaknuvši ih da i dalje prate svoje sinove molitvom na putu svećeništva; vjernicima na dolasku preporučivši u njihove molitve duhovna zvanja; braći iz provincije, posebno bo-

goslovima i odgojiteljima te domaćinu fra Dariju sa suradnicima. Posebno se obratio ređenima: "Draga braćo ređenici, fra Dario, fra Gorane i fra Hrvoje! Čitao sam nekoć jedno razmišljanje o *pozivu* i o *ljepoti*. U klasičnom grčkom jeziku, pa tako i u novozavjetnom, ove su dvije riječi izrasle iz istoga korijena – *kal* [kalein = zvati, kalon = lijepo]. Između otajstva ljepote i Boga koji poziva postoji dubok sklad koji dira ljudsko srce. Uvjeren sam da je ta ljepota dotaknula i vaša srca. Sada kada ste primili sv. red đakonata, molim vas, nemojte svojim pogledom tražiti nikakvu drugu ljepotu doli one Božje, osobito sakramentalne i blagoslovne, sada kao službenici oltara. Od srca vam želim trajno pročišćenje toga pogleda koji će osloboditi svu snagu milosti koja vam je darovana. Neka vas na tom putu prati zagovor sv. Stjepana, đakona i prvomučenika, i sv. Franje, đakona, uzora pogleda prema Božjoj ljepoti. Bog vas blagoslovio i čuvao!"

Nakon sv. Mise, u župnom pastoralnom centru, upriličen je domjenak za biskupa, svećenike, bogoslove i novake te ređenike i njihove goste.

Ređenici. Kandidate je u početku svetih obreda prozvao i predstavio te o njihovoj prikladnosti za sveti red đakonata jamčio fra Mate Dragičević, tajnik provincije.

- *Fra Dario Galić*, rođen 25. studenoga 1987. u Mostaru od oca Vlade i majke Vesne r. Galić, kršten 10. siječnja 1988. u Čerinu, sakrament potvrde primio 10. svibnja 2003. u Čitluku.

- *Fra Goran Azinović*, rođen: 28. rujna 1988. u Mostaru od oca Srečka i majke Mirele r. Pehar, kršten 15. listopada 1988. u Konjicu, sakrament potvrde primio 4. svibnja 2003. na Domanovićima.

- *Fra Hrvoje Miletić*, rođen 14. svibnja 1975. u Sarajevu od oca Mate i majke Dobroslove r. Maj-

ić, kršten 6. srpnja 1975. u župi sv. Josipa u Sarajevu, sakrament potvrde primio 7. lipnja 1989. u Sarajevu.

Sva trojica kandidata prošla su isti redovnički put te svećeničku pripravu. U Franjevački red stupili su 15. srpnja 2007. na Humcu primivši redovnički habit. Prve zavjete položili su 13. srpnja 2008. na Humcu. Pred provincijalom fra Ivanom Sesarom u Mostaru, 16. rujna 2012. svečano su se obvezali da će doživotno živjeti u poslušnosti, čistoći i siromaštvu prema konstitucijama Franjevačkoga reda kao članovi H.F.P. Uznesenja Blaže-

ne Djevice Marije. U Zagrebu su primili službu lektorata 18. listopada 2008., a akolitata 31. listopada 2009. Diplomirali iz teologije 2013. godine na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Đakonske duhovne vježbe obavili od 8. do 14. prosinca 2013. u Slanom, a ispovijest vjere i prisegu vjernosti izrekli u Mostaru, 17. prosinca 2013. godine. Na službenu molbu provincijalovu [*litterae dimissoriae* – otpusno pismo], od 18. prosinca, s obzirom na ređenje trojice đakona, biskup je pozitivno odgovorio 21. prosinca ove godine.

BISKUPOVA PROPOVIJED REĐENICIMA I SVIMA NAZOČNIMA NA SLAVLJU U ČERINU

TRI APOSTOLSKA UVJETA ZA ĐAKONAT

Apostoli su za izbor poslužitelja ili đakona kod stolova postavili ova tri uvjeta za njihovo sakramentalno ređenje: Dj 6,3.

Prvo, izričito se traži da su kandidati "**na dobru glasu**".

Timotej je uživao dobar glas među braćom u Listri i Ikoniju: Dj 16,2.

Neki Ananija, čovjek po Zakonu pobožan i na dobru glasu u Židova ondje nastanjenih, tj. u Damasku: Dj 22,12. Tomu je Isus povjerio da krsti Savla. Narodna uzrečica: "Više vrijedi dobar glas nego zlatan pas."

Za koga kažemo da je na dobru glasu?

Tko je čist u ponašanju i rječniku u svakodnevnom životu. Da nema nevaljale priče za sobom. Znači čestit, častan, da se drži ljudskoga reda i moralnoga ćudoređa.

Da je u kršćanskoj vjeri ukorijenjen, još iz obitelji, i da može dalje sam druge vjernike poučavati, kao što roditelji poučavaju svoju djecu. Ako nema u srcu i u glavi vjerničke logike, zdravih zaključaka, što ćeš s njime? Kako će kandidat ući u raspravu sa suvremenim novinarima koji su nekada bolje informirani neki diplomirani teolozi.

Da je mladić moralno zdrav, dobra glasa osobito među ženskim svijetom. Da je suzdržljiv, da se ne zalijeće u noćne klubove, da nema nikakvih skandaloznih glasina o njemu s te tjelesne ili putene strane. Da mu ne će sutra neka djevojka biti razlogom odustajanja od duhovnoga zvanja.

Ukratko rečeno: Na dobru je glasu onaj tko je pošten i uslužan. A pošten je onaj u koga možeš imati povjerenja, pouzdanja, čovjek od riječi. A uslužan koji rado učini što mu se rekne. Ne kao ona dva sina u Isusovoj prispodobici: jednomu čaća kaže: Hajde u vinograd, pa on se izdere na nj: Neću, a ipak ode. A drugi se pokloni do zemlje i kaže: Gospodaru, hoću, hoću, pa ode se kartati. Ni poštenu ni uslužni, ostavljajući oca živčana čitava dana! Vi ćete kandidati sada šest puta izreći: Hoću, i sedmi put obećanjem. Neka vam vaš hoću bude hoću, a obećanje – izvršenje! Reći ćete:

1/ Da prihvaćate sadašnje ređenje.

2/ Da ćete đakonsku službu vršiti poniznom ljubavlju.

3/ Da ćete propovijedati Evanđelje Kristovo u skladu s crkvenim pravilima i mjerilima.

4/ Da prihvaćate celibat i u sakramentu đakonata, a ne samo u vječnim zavjetima.

5/ Da ćete vjerno opsluživati bogoslužje časova, molitvu.

6/ Da ćete svoj život usklađivati s Kristovim osobito primajući i dijeleći Tijelo Kristovo i

7/ Da obećajte poštovanje i poslušnost dijecezanskomu biskupu gdje budete služili, kao i svomu zakonitom redovničkom poglavaru.

Drugi uvjet, izričito se traži da kandidati budu "**puni mudrosti**". Mudri su i razboriti oni koji ne gledaju svoje sebične svrhe, nego svoj konačan svršetak, kraj svoga djelovanja i života, i tako se

vladaju. Mudri su oni koji ono vječno stavljaju ispred vremenitoga, božansko ispred ljudskoga, nebesko ispred zemaljskoga.

Mudar je među nama onaj koji spoznaje Božji put i njime ide. Mudri kuću grade na stijeni, a ne na pržini, kako reče Isus. Mudri su kraljevi koji sjednu i izračunaju mogu li se svojom vojskom suprotstaviti neprijatelju ili će pravovremeno zahtijevati primirje. Mudre su djevice koje uvijek imaju životnoga ulja i uvijek su budne. Mudar vladar umije između dobrih izlučiti opake (Izr 20,26) i odstraniti ih dok se ne poprave. Ako to vladar ne čini, onda on zaslužuje da se njega stavi u okove.

Mudar je čovjek koji čuje i izvršava Božje zapovijedi. Mudri kao zmije koje čuvaju glavu, a rep, koliko god bio dug, ako se i otkine, može opet narasti. Glava ne može. Ako ti svijet otkine glavu, dušu, savjest, što ti preostaje? Drži glavnicu, a kamata će narasti. To je mudrost!

Oholost je suprotna mudrosti. Odnosi se na onoga koji se svojom snagom propinje da bude kao Bog. Jedni su anđeli htjeli zasjesti na prijestolje Božje, pa su se strovalili u pakao. Prvi su ljudi nakanili biti kao Bog, pa su se našli ogoljeni od Božje milosti, prazni, izbačeni iz zemaljskoga raja.

Nisu mudri, nego oholi oni koji se zemaljskim zakonima dižu protiv Božjeg zakona. Koliko god imao škole i iskustva, i čovjek i narod, sve mu je ludost pred Bogom ako mu Bog nije glavna osoba i glavna vrijednost u životu. Isus je Petru rekao da će na njemu sagraditi Crkvu svoju i njemu i njegovim nasljednicima dao je ključeve Crkve svoje. I što Petar/Papa sveže, bit će svezano. Stoga ne rade mudro oni koji se dižu i miješaju u Papina prava i obveze, u Papine odluke i izbore.

Mudrost dolazi od Duha, a oholost od zloduha.

Treće, da su kandidati "**puni Duha Svetoga**", tj. da im je na prvom mjestu duhovno, a ne tjelesno i materijalno; jutarnja molitva, pa tek onda ostale tjelesne vježbe i obilasci. A ne prvo doručak, pa se zaboravi pomoliti i za doručak, a pogotovo zaboravi jutarnju nakon što doručkuje.

Za nekoliko se osoba kaže da su pune Duha Svetoga, izraz isključivo sv. Luke: četiri puta u Evanđelju i dvostruko više u Djelima apostolskim:

Ivan Krstitelj bit će pun Duha Svetoga od majčine utrobe: Lk 1,15.

Elizabeta u susretu s Gospodom, kad joj zaigra čedo u utrobi, napuni se Duha Svetoga: Lk 1,41.

Zaharija napuni se Duha Svetoga i počeo prorokovati - Blagoslovljen Gospodin Bog Izraelov: Lk 1,67.

Isus pun Duha Svetoga nakon krštenja: Lk 4,1.

Svi se napuniše Duha Svetoga nakon silaska Duha Svetoga: Dj 2,4.

Petar pun Duha Svetoga prije svoga javnoga govora: Dj 4,8.

Svi se u mjestu napuniše Duha Svetoga i počeli navješćivati Riječ Božju: Dj 4,31.

Stjepan pun vjere i Duha Svetoga, jedini je čak tako predstavljen među kandidatima: Dj 6,5.

Stjepan po drugi put prije smrti pun Duha Svetoga: Dj 7,55.

Savlu Ananija govori: Savle, brate, da se napuniš Duha Svetoga: Dj 9,17.

Savao-Pavao pun Duha Svetoga pred Elimom-Vračarom: Dj 13,9.

Barnaba muž pun Duha Svetoga: Dj 11,24.

Gotovo svaki put kada se kaže da su puni Duha Svetoga, odmah slijedi njihov govor, nastup, navještaj, propovijed, proroštvo. Nadahnuće, inspiracija, od Duha dolazi nadahnuće. Ne samo kada propovijedaš, nego i kada pripovijedaš, kada razgovaraš, ljudi vide imaš li Duha Božjega ili duha ovoga svijeta. Ako se ne moliš Duhu Svetomu prije propovijedi, pričat ćeš u onih desetak minuta svoje izmišljotine, a ne Božje istine i svetinje!

Mi primamo Duha Svetoga u **krštenju** kao čin milosti, posvetne, zatim u **krizmi** sedam darova Duha Svetoga od mudrosti do strahopoštovanja, u svetom **ređenju**:

za đakonat daje nam se "sedmolika milost" Duha Svetoga za "vjerno vršenje službe",

za prezbiterat "Duha obnovljene svetosti", a

za episkopat "Duha vodstva", što čitamo u posvetnim molitvama dotičnoga ređenja.

Najbolje prepoznaješ da netko ima Duha Božjega ako voli Crkvu Kristovu, ako sluša svoje pretpostavljene, roditelje i poglavare, ako se drži odgovorne crkvene hijerarhije, a ne svoje anarhije misli, riječi i djela!

Dragi kandidati za đakonat: fra Gorane, fra Dario i fra Hrvoje, upravo vam to troje želimo: da uvijek budete na dobru glasu, da uvijek budete mudri i razboriti, da uvijek budete puni Duha Svetoga!

Čapljina, 6. siječnja 2014. - Pod krovovima Caritasove "Betanije" u odijeljenu Pastoralnom centru sv. Franje uza samu Neretvu u Čapljini u večernjem misnom slavlju biskupi Ratko Perić iz Mostara i Tomo Vukšić, vojni ordinarij u BiH

iz Sarajeva, te malo manje od trideset svećenika s generalnim vikarom don Željkom Majićem, u nazočnosti desetak bogoslova i sjemeništara, skupine časnih sestara, pred mnoštvom naroda u crkvi se prvi put prati crkveni čin ređenja, ovaj put dvojice spomenutih kandidata za đakone, koje predstavlja don Ivan Štironja, povjerenik za duhovna zvanja. Biskup s radošću napominje da je prije desetak dana za đakone zaredio trojicu franjevačkih bogoslova u broćanskoj župi Čerin.

Sveta Majka Crkva raduje se s tolika nebesko-ga dara što se novim ljudskim članovima svježom krvi pomlađuje. Ona im daje Kristovu milost i pečat svetoga reda prvoga stupnja i odmah ih prima kao svoje nove službenike, koji mogu biti, u dogovoru sa župnicima, u posluživanju - dia-koniji dvaju sakramenata, krštenja i vjenčanja, i brojnih drugih pastoralnih zadaća i čina.

Đakoni: Iz naroda uzeti i za narod postavljeni da mu karitativno i duhovno služe u strahopoštovanju i radosti. Izašli iz školske bezimčnosti na crkveno polje rada i službeno ušli u dijecezanski kler. Obdareni naravnim sposobnostima uma i srca. Odškolovali u crkvenim učilištima, posebno iz filozofije i teologije. Ovlašteni crkvenim dekretom za službu karitativne i specifično pastoralne djelatnosti. Biskup im u prethodnu nagovoru još jednom tumači i crkveni upit "Hoćete li?" i njihov osobni pristanak: "Hoću!", jamčeći im posao u Crkvi gdje uvijek ima više žetve nego žetelaca. Ujedno ih upozorava da im Isus jamči mnoge nevolje, ali i neustrašivost duha i sreću u zvanju! U tri-četiri obredna koraka sami očituju svu simboliku litur-gijskoga proziva, pristanka i ređenja:

Legnu pred oltarom u znak potpune poniznosti da su poput prašine pred Bogom, nedostojni velikoga dara otajstva-sakramenta. Nad njima odjekuju mladomisnikovi pjevani litanjski zazivi općih svetaca Crkve i posebno hrvatskih svetaca i blaženika a molitva Isusu da se udostoji svoje izabranike blagosloviti, posvetiti i zarediti. Puk se Božji svecima obraća: Molite za nas, a Isusu: Tebe molimo, usliši nas!

Kleknu da stave svoje ruke među biskupove dlane u znak crkvenoga poštovanja i poslušnosti, da na glavi osjete biskupove ruke položene u šutnji i da odmah čuju i upiju posvetnu molitvu đakonskoga reda kako se na njih prenosi dar sedmolike milosti Duha Svetoga za primjerno služenje.

Dignu se u znak mira koji im podjeljuje biskup reditelj želeći im Božju milost da budu graditelji mira u svojim sredinama.

Primaknu se, novoobučeni i novozaređeni, k oltaru da pripreme darove i odgovaraju svoj dio pod euharistijskim spomen-činom, žrtvom i gozбом.

U đakonske su ih dalmatike obukli župnici njihovih rodnih i radnih župa: Antu don Ivica Boras iz Svetoga Mateja iz Mostara i don Marko Šutalo s Aladinića, a Tomislava fra Miro Šego iz Čitluka i don Nikola Menalo s Bune.

Blagoslovljen da si, Gospodine, Bože svega svijeta...

Narod Božji: Raduje se s tolika nezaslužena dara da se između njegovih redova izdvajaju neki koje je Bog pozvao od majčina krila - ova obojica iz obitelji od petero djece, Ante je bratić koncelebranta don Bariše Čarapine - a Crkva ih prima u duhovni stalež te se vraćaju istomu puku u službu, da zbog našega ljudskog neodgovora i nevjernosti ne utrne božanska karizma Duha svetog reda.

I biskup se sa zahvalnošću Bogu sjeća svoga đakonskog ređenja prije 45 godina (na Bijelu nedjelju, 1969.) i sve svećenike podsjeća na njihovo primanje ovoga svetog reda, zahvalan za njihovo ustrajno i vjerno prezbitersko služenje.

Poslije svete Mise ređenja u župnoj dvorani čestitanje novoređenima, njihovim roditeljima i župama, uz ukusnu zakusku i čašicu crno-bijeloga samotoka. Hvala župnicima i svima koji su ovo ne-sebično priredili u čast novozaređenih đakona.

Bože, podrži ove, a pozovi nove!

Ređenici: Uredno su prošle sve višegodišnje odgojno-obrazovne pripreme. Uspješno položeni akademski semestri koji se traže kao uvjet za primanje prvoga stupnja svetoga reda. Provedeni kanonski izvodi bogoslovijski i župnički. Ništa nije propušteno što je trebalo učiniti, niti učinjeno što se nije smjelo uraditi. Pravovremeno ugovoreno sa župnikom don Ivanom Kordićem da sam čin ređenja bude u Čapljini. Tako je za svetkovinu Bogojavljenja, 6. siječnja 2014., najavljeno đakonsko ređenje akolita **Ante Čarapine** iz Mostara i **Tomislava Zubca** iz Čitluka.

Ante Čarapina je rođen u Mostaru, 19. veljače 1987. kao treće od petero djece u obitelji oca Zvonke i majke Ljubice, r. Zovko, koji su živjeli u Drežnici, a sada u Mostaru. Kršten u župnoj crkvi Svih Svetih u Drežnici, 28. ožujka 1987. Krizman 19. svibnja 2002. u Mostaru, gdje je završio osnovnu školu iste godine. Gimnazijsko školovanje u Splitu, s maturom 2007. Filozofiju i teologiju studirao u Sarajevu i Zagrebu, s diplomom prošle godine. On je 9. travnja 2012. u Gabeli uvršten u kandidate za đakonat i prezbitrat za Mostar-

sko-duvanjsku biskupiju. Dana 1. travnja 2013. primio je službu čitača-lektora, a 20. srpnja 2013. službu svječonoše-akolita. Od polovice prošloga studenoga u župi Aladinići u pastoralnoj praksi. Pozitivan izvještaj Rektora Isusovačkoga kolegija, od 6. prosinca 2013. u vezi s njegovom duhovnom i školskom spremom. Preporučuje ga za đakonat. Obavio *peto-dnevne duhovne vježbe* za đakonat u Mostaru od 1. do 6. prosinca 2013. pod biskupovim vodstvom. Diplomirao iz teologije u Zagrebu, 13. prosinca 2013. *Nakon* oglašenja pred narodom u župnim crkvama na Aladinićima i u Svetoga Mateja u Mostaru, prošloga prosinca, preporučen i od dotičnih župnika. Pozitivno odgovorili i neki drugi svećenici koji su bili pitani. Na njegovu *molbu za đakonat*, od 13. prosinca 2013., nakon što je položio *Ispovijest vjere, Prisegu vjernosti* pri preuzimanju službe koja se ima obavljati u ime Crkve i *Prisegu doživotna služenja biskupiji* Mostarsko-duvanjskoj odnosno Trebinjsko-mrkanskoj, sve na Ordinarijatu, 3. siječnja 2014., biskup Ratko Perić pozitivno je odgovorio istoga dana na Antinu molbu da bude zaređen za đakona ove biskupije.

Tomislav Zubac je rođen u Mostaru, 14. studenoga 1989. kao prvo od petero djece u obitelji Ante i Marine r. Vučić, koji žive u Čitluku. Kršten u župnoj crkvi Sv. Petra i Pavla u Mostaru, 31. prosinca 1989. Krizman 16. travnja 2005. u Či-

tluku, gdje je završio osnovnu školu i gimnaziju s maturom 2008. Filozofiju i teologiju studirao u Splitu i Rimu, s diplomom prošle godine. On je 19. studenoga 2011. u Rimu uvršten u kandidate za đakonat i prezbiterat za Mostarsko-duvanjsku biskupiju, sutradan, 20. studenoga 2011. primio službu čitača-lektora, a 25. studenoga 2012. službu svječonoše-akolita. Od polovice prošloga rujna u župi Blagaj-Buna u pastoralnoj praksi. Pozitivan izvještaj Rektora Kolegija Germanicum-Hungaricum u Rimu, od 3. lipnja 2013. u vezi s njegovom duhovnom i školskom formacijom. Preporučuje ga za đakonat. Obavio *peto-dnevne duhovne vježbe* za đakonat u Mostaru od 1. do 6. prosinca 2013. pod biskupovim vodstvom. Diplomirao iz teologije u Rimu, 18. lipnja 2013. *Nakon* oglašenja pred vjernicima u župnim crkvama u Čitluku i na Buni, prošloga prosinca preporučen i od dotičnih župnika. Pozitivno odgovorili i neki drugi svećenici koji su bili pitani. Na njegovu *molbu za đakonat*, od 9. prosinca 2013., nakon što je položio *Ispovijest vjere, Prisegu vjernosti* pri preuzimanju službe koja se ima obavljati u ime Crkve i *Prisegu doživotna služenja biskupiji* Mostarsko-duvanjskoj odnosno Trebinjsko-mrkanskoj, sve na Ordinarijatu, 3. siječnja 2014., biskup Ratko Perić pozitivno je odgovorio istoga dana na Tomislavovu molbu da bude zaređen za đakona ove biskupije.

BISKUPOVA PROPOVIJED NA REĐENIČKOM SLAVLJU U ČAPLJINI

Crkva u ređenju đakona razborito poziva kandidate da još jednom promisle što ih u životu čeka u tom crkvenom zvanju. Jasno im napominje da idu dobar boj biti i vjeru očuvati! Iako im je govorila kroz sve vrijeme odgoja i školovanja, ipak na dan ređenja opet ih konkretno podsjeća što je pred njima. Tako se u činu đakonskoga ređenja postavlja pripravnici nekoliko pitanja i svaki se put redovito daje svjestan i odlučan doživotan "Hoću". Bez navodnika. O tome se moglo i moralo razmišljati sve vrijeme prije sama prihvaćanja ove crkvene službe. I trebalo je razborito i odgovorno odlučiti.

Bogoljubni bogoslovi-pripravnici Ante i Tomislave! Prije nego stupite u đakonski red, u vidu

prezbiterata, trebate pred narodom odgovoriti na šest probranih pitanja, i prihvatiti sedmo obećanje:

1 - Đakonsko ređenje: *Pristajete li da biskupovim rukopoloženjem i darom Duha Svetoga budete posvećeni za služenje u Crkvi?* - Iako ste proveli u školi i u pripremnoj praksi od pet do deset godina do sada; iako ste se stalno primicali k oltaru: obredom kandidature za đakonat, primanjem liturgijskih služba lektorata i akolitata, gimnazijskom maturom i teološkom diplomom; iako su nedavno vjernici vaših župa, i one rodne i one radne, bili službeno pitani, s oltara, imaju li kakvih negativnih primjedaba na vaše đakonsko ređenje; iako ste prije nekoliko dana položili *Ispovijest vjere* i dvije *Prisege* na Evanđelje da ćete

biti vjerni i Crkvi Božjoj i biskupiji konkretnoj, evo i ovoga svečana trenutka kada vas reditelj javno pita: pristajete li biti zaređeni za đakone po biskupovim rukama i darom Duha Svetoga? Još ste, dakle, slobodni. Ako želite odustati, još je vrijeme - bilo je i biskupa koji su tako odustajali, a da ne bude đakona! To je pitanje od Crkve pošteno a ne zakukuljeno, transparentno a ne zakulisno, prozirno a ne potajno. Misteriozno - otajstveno - sakramentalno **da**, ali providno do dna!

2 - Đakonsko služenje: *Pristajete li s poniznom ljubavlju đakonsku službu obavljati na pomoć svećeničkoga reda i na korist kršćanskoga puka?* - Isusovi su Apostoli od početka, ne zato što oni ne bi htjeli vršiti svih poslova - ta je li im Isus naredio da drugima noge peru - nego zato jer nisu mogli doći ni ono što je bila njihova vrhunska dužnost, počeli uzimati sebi za pomoćnike ili služitelje - *diakonoi* - one koji će posluživati za kućnim stolom, a Apostoli za duhovnim stolom, na Božjem žrtveniku. Nakon izbora kandidata Apostoli se mole i polažu ruke u znak silaska dara Duha Svetoga na Sedmoricu i tako ih rede. Utiskuju im neizbrisiv pečat i predaju im milost služenja prvoga stupnja svetoga reda. Tako đakoni počinju preuzimati dio apostolske službe: raznose karitasove pakete ljubavi, osnivaju po gradovima pučke kuhinje za siromašne, posjećuju napuštene i hendikepirane, pomažu bolesnima, gase svađe prigodom dijeljenja odjeće i hrane, smiruju nasilja u obitelji. A onda, kako se crkvena zajednica razvija i roji, i njih se tijekom vremena ovlašćuje da katehiziraju nepoučene, poučavaju krštene, sprovode pokojne, čak krštavaju novorođene i vjenčavaju zaručene. Nikakav im posao nije bio iz poniženja. Za časna đakona svaki je ljudski posao čestit i častan!

Crkva treba upravo takve služitelje koji će "s poniznom ljubavlju" biti na pomoć svećeničkom redu i na korist kršćanskim vjernicima!

3 - Propovijedanje djelom i govorom: *Jeste li spremni otajstvo vjere, kako veli Apostol, čuvati u čistoj savjesti i tu vjeru propovijedati riječju i djelom prema evanđelju i crkvenoj tradiciji?* Koji je sadržaj? - Sve otajstvo ili plog vjere. Isusovo Evanđelje. Tri Božanske osobe jednoga Božanstva. Otkupiteljsko djelo Isusa Krista: Muka, Smrt i Uskrsnuće. Njegovo Kraljevstvo i nauk koji raste poput zrna gorušičina ili germe u brašnu. Njegovih 45 opisanih čudesa i 75 zapisanih prisposoba. Objava Oca i njegove ljubavi i još više: njegova milosrđa raskajanima. Objava Duha Svetoga i njegova uloga u svakoj osobi i u cijeloj Crkvi.

Gospina zadaća u djelu Isusovu. Deset Božjih zapovijedi - svake nedjelje obradite po jednu. Ne preskakati nijedne! Sedam svetih sakramenata - svake nedjelje obrazložiti po jedan, tako da vas rado sluša i gora i trava! Sedam darova Duha Svetoga - svake nedjelje protumačiti po jedan! Sve prožeto zdravim, umjesnim i poučljivim primjerima. Hoće se ne samo izvrstan sadržaj, nego i izrađen jezični izražaj, s najvećom odgovornošću pred Bogom i ljudima, bez zamuckivanja i zasmijavanja. Dostojno Boga i Božjih svetinja!

4 - Beženstvo radi Evanđelja: *Vi koji ste pripravnici prihvatiti beženstvo: Hoćete li, kao znak svoga predanja Kristu Gospodinu trajno čuvati tu odluku radi kraljevstva nebeskoga u službi Bogu i ljudima?* - Koncilski Dekret o službi i životu svećenika donosi ovu misao: "Crkva je uvijek uvelike cijnila - i to na poseban način u svećeničkom životu - savršenu i trajnu suzdržljivost radi kraljevstva nebeskoga, koju je Krist Gospodin preporučio i koju su tijekom vremena, pa i u naše dane, mnogi Kristovi vjernici dragovoljno prihvatili i hvalevrijedno obdržavali" (PO,16). Stoga Crkvu, tj. njezine predstavnike - biskupe, svećenike, đakone, redovnike i redovnice, koji su svojevrijedno prihvatili Božji dar potpune čistoće, zavjetovane ili uzakonjene - ništa tako u očima svijeta, posebno medijskoga, ne osramoćuje i ne ponižava kao dvolično ponašanje na tome području, gdje bi inače trebala biti očigledna čistoća evanđeoskoga svjedočenja. Već đakon, a pogotovo svećenik, ima svoje dostojanstvo i po daru sakramenta sv. reda i po daru celibata poradi Krista!

5 - Crkvene molitve: *Želite li čuvati i razvijati duh molitve vlastit svome načinu života, i u tom duhu vjerno održavati službu časova, prema svomu staležu, zajedno s Božjim narodom i za njega, štoviše za čitav svijet?* - Crkva je biskupe, svećenike, đakone, redovnike i redovnice vezala pod teški grijeh s obzirom na neke temeljne molitve, časoslovne, u ime cijele Crkve. Ne govori se izričito o "teškom grijehu", nego o "teškoj obvezi"! Ako se teška obveza krši, kako se onda to zove? Ne možemo se ni kao kršćani - kamoli kao duhovno-crkvene osobe - lišavati molitve, jutarnje i večernje, ni pod kakvom izlikom. Psalmi se mogu moliti u svaka doba! Možda ćemo tijekom vremena uvidjeti da je nedostatak i nenadan pad upravo propuštanje službene molitve - u đakonatu i prezbiteratu. I episkopatu, razumije se. I čemu ćeš drugomu pripisati duhovno-pastoralni uspjeh nego Bogu po iskrenoj i usrdnoj molitvi?

6 - Primanje i dijeljenje Euharistije: *Hoćete li svoj život neprestano suobličavati s primjerom Krista, čijim ćete Tijelom i Krvlju raspolagati na oltaru?* - Kao đakoni primajte i dijelite Euharistiju. Ne možete misiti, ali ste najbliži misniku u sv. Misi. U đakonskom posluživanju sv. sakramenata: u krštenju, u asistiranju ženidbi, u primanju i dijeljenju Euharistije traži se i čisto srce, i čiste ruke, i čist obraz! I doličan glas u čitanju i propovijedanju, i dolične kretnje oko oltara i između naroda. Sa svetim stvarima postupajte sveto! I pobuđujte i druge na zdravu pobožnost i svetost!

7 - Obećanje posluha i poštovanja: *Obećavaš li meni i mojim nasljednicima poštovanje i poslušnost?* - Do sada je bila množina: hoćete li, pristajete li, želite li. A sada je jednina, pojedinačno biskupovo pitanje i pojedinačan kandidatov odgovor: licem u lice, oči u oči, ruke u ruke, kao jedno zajedničko srce poslušnosti Bogu i zajedničko poštovanje Crkve i Boga.

Dragi Ante i Tomislave, danas vam obećavam da ne ćete u ovoj Crkvi biti nezaposleni, naći ćemo vam odgovarajući posao. Danas izlazite iz ureda za zapošljavanje u pastoralnu žetvu, u crkveni vinograd, na duhovno gradilište. A vi obećajte da

kao đakoni ne ćete biti besposleni, dangube, ljenčure, nego da ćete marljivo u Crkvi obavljati svaki pošten posao. Isus vam na ovome svijetu jamči tri velike stvari:

Prvo, da ćete grcati do grla u nevoljama. Zapamtite, trpjeti za Krista nije nikakva kazna, nego najveća slava!

Drugo, da ćete biti neustrašivi i puni Duha Svetoga, jer kada propovijedate Božje istine i zakone, iza vas stoji Crkva Kristova i snažni ste i neustrašivi kao Stijena Petrova.

Treće, da ćete biti neočekivano sretni u svome poslu i zvanju.

A od vas dvojice očekuje se da ispunite obećanje crkvenoga posluha i poštovanja, u čemu je sadržano i sve ostalo. Zajedno ćemo u ovoj hercegovačkoj sjetvi i žetvi po ljubavi Očevoj, po moći Duhovoj, po riječi Kristovoj navješćivati Evanđelje radosti, dijeliti sakramente milosti, pružati pomoć onima koji su u žalosti.

Neka vam Gospa sa svima Svetima bude moćna zagovornica kod Boga!

A Gospodin izlio obilan blagoslov na vas poslenike i na vaše đakonsko poslanje!

IZVJEŠĆA BISKUPIJSKIH USTANOVA ZA 2013. GODINU

IZVJEŠĆA SA ŽUPA

Slijedeći ustaljenu praksu da u prvom broju Službenoga vjesnika prenesemo izvješća s nekih župa, ove smo godine izabrali župe slavljenice - 150 godina od osnutka župe Svetoga Stjepana u Čerinu i župe Svetoga Ante u Šuici. Župama slavljenicama čestitamo i molimo Boga za dobru duhovnu pripravu. Objavljujemo i izvješće iz župe Srca Isusova u Čeljevu.

ŽUPA SV. STJEPANA PRVOMUČENIKA U ČERINU

Čerin, 10. siječnja 2014.

U župi djeluju fra Dario Dodig, dr. fra Ivan Ivanda i fra Tihomir Bazina, te franjevske s. Veronika Kvesić i s. Monika Matić.

1. Duhovni život župe

Duhovni život u župi sv. Stjepana na Čerin kao u prosječnoj hercegovačkoj župi. Nedjeljom se slavi pet svetih misa: u župnoj crkvi sv. Stjepana u 8 i 11 sati, u filijalnoj crkvi sv. Franje u Donjoj Blatnici u 9.30, u filijalnoj crkvi sv. Jeronima u Donjem Malom Ograđeniku u 9.00 i u filijalnoj crkvi sv. Nikole Tavelića u Donjem Velikom Ograđeniku u 10.30 sati.

U svim se crkvama obavlja: 1. Put križa u korizmi, 2. Svibanjska i listopadska pobožnost i 3. Trodnevnica u čast naslovnika crkava (sv. Franje Asiškoga u D. Blatnici, sv. Nikole Tavelića u D. V. Ograđeniku, sv. Jeronima i sv. Ilije u D. M. Ograđeniku i sv. Stjepana u Čerinu) 4. Trinaest utoraka sv. Anti i adventske zornice imamo na Čerinu. Pobožnost Prvih petaka obavlja se u filijalnoj crkvi u D. Blatnici, a Prvih subota u filijalnoj crkvi u D. V. Ograđeniku. Ima 15 grobalja na kojima slavimo sv. Mise na Sve Svete i kada je blagoslov polja, te na sprovodnim sv. Misama.

U sve četiri crkve okupljaju se ministranti subotom. Frama ima svoje sastanke petkom. Pri župnoj

crkvi djeluje dječji i veliki zbor. Na filijalama pjevanje i čitanje na svetim Misama vode framaši.

Za školski vjeronauk zaduženi su katehisti: Tihomir Bazina, s. Iva Bešlić i s. Veronika Kvesić. Župni je vjeronauk samo za prvopričesnike i krizmanike. Povremeno organiziramo tribine posebno u Godini vjere (roditelji krizmanika i prvopričesnika). U Godini vjere imali smo katehezu iz Katekizma Katoličke Crkve (Yukata – za mlade) utorkom u crkvi preko projektora.

Prva sveta pričest bila je u našoj župi u nedjelju 7. travnja 2013. Bilo je 20 prvopričesnika. Ovo je prva generacija devetogodišnje škole. A sv. krizma slavljenica je 11. svibnja 2013. Bilo je 67 krizmanika.

Posebno je bilo za duhovnu trodnevnicu sv. Stjepanu koju je imao fra Miroslav Bustruc iz Splita, a na Stipandan voditelj euharistijskoga slavlja i propovjednik bio je prof. dr. fra Ante Vučković, dekan Katoličkoga bogoslovnog fakulteta iz Splita. Uveli smo i večernju sv. Misu i blagoslov djece. Bilo je neočekivano puno svijeta.

Bolesnike, starije i nemoćne župljane pohađamo tri puta godišnje. Njih je pred Božić 2013. bilo oko 190. Također, siromašne obitelji - njih oko 50 - pohodimo dva puta godišnje, a neke više puta. Tom prigodom udijelimo im određenu materijalnu pomoć.

Vjernici dosta dobro prate vjerski tisak (500 pretplatnika).

Oko 30% župljana nedjeljom redovito sudjeluju na svetim Misama.

Klanjanje Presvetom Oltarskom Sakramentu u župnoj crkvi organiziramo svakoga četvrtka u 18.30 (odnosno u 19.30) sati.

Organizirali smo hodočašće na Blidinje, Humac, Široki Brijeg te je jedan broj sudjelovao u Biskupijskom hodočašću u Rim u Godini vjere.

Pjevači, ministranti, čitači, prakaraturi, članovi crkvenih odbora, oni koji pomažu fratr u prigodom blagoslova kuća i svi ostali koji obavljaju neku dužnost u župi bili su na zajedničkom izletu na Blidinju i Širokom Brijegu!

Posredstvom vjeroučitelja prof. Pere Petrušića ostvarila se lijepa suradnja između škole i župe.

Svake druge nedjelje tiskamo župne obavijesti u 800 primjeraka na 8 stranica formata A5. Svim obiteljima obratili smo se božićnim pastoralnim pismom. To činimo i pred korizmu kada za siromašne skupljamo priloge koje vjernici donesu na Cvjetnicu u crkve.

Organizirali smo književne večeri u čast pokojnoga fra Janka Bubala (100 godina od rođenja), promocije slika i izložbe mladih umjetnika u Pastoralnom centru.

U Godini vjere započeli smo i sada nastavili utorkom sv. krunicu, sv. Misu večernju i nakon toga proučavanje Katekizma Katoličke Crkve s prigodnim molitvama u župnoj crkvi na Čerinu zajedno s Trećarima.

2. Crkve i crkveni objekti

Župa ima župnu crkvu i tri filijalne crkve, župnu kuću i župne dvorane.

U župnoj smo crkvi uređivali elektrifikaciju zvona s daljinskim upravljačem za sve crkve, nove jaslice na Čerinu, uredili vanjske kapelice s klopama, u Blatnici ogradili crkveno dvorište zidom 350 m, poravnali za parkiralište, posadili stabla, posijali travu. U D. M. Ograđeniku napravljena je i otvorena mrtvačnica, sada se spremamo na obnovu crkvice, a u D. V. Ograđeniku napravili smo ispovjedaonicu i crkvenu ostavu te je pri kraju izgradnja mrtvačnice.

Nabavili smo i postavili velike klimatske uređaje za Pastoralni centar tako da zimi možemo ugrijati prostorije.

U župnoj kući renovirali smo prostorije za goste, uveli grijanje na pelet.

Na filijalama nabavili misnice i potrebno misno ruho.

Naručili postaje Križnoga puta od umjetnika A. Zvjagina.

Župnu smo crkvu posve obnovili. Izgleda liturgijski ukusno. Samo su ostali vanjski zidovi, sve drugo je obnovljeno. Orgulje su stigle iz Austrije. Oltar, ambon i krstionicu radi umjetnik Ilija Skočibušić, koji je pri kraju sa svojim poslom, a potom slijedi izlivanje dijelova u bronci u Zagrebu. Nadamo se da će biti gotovo do svibnju 2014.

4. Došašće i Božićno vrijeme

U došašću smo započeli sv. Mise zornice u 6.00 sati. Organizirali tribine za roditelje prvopričesnika i krizmanika. Također smo imali božićnu tombolu za mlade i po četvrti put božićni koncert u župi. Bilo je odlično. Pripremio ih je fra Tihoimir Bazina, umjetnik i glazbenik. Proslavili smo sv. Nikolu biskupa dijeleći djeci paketiće (oko 500 komada) i sv. Misu za djecu na Mladence. Također smo imali dječju polnoćku u 18.00 sati i žive jaslice za djecu.

5. Planovi za 2014. godinu

Poboljšati duhovni život u župi.

Posebno poticati vjernike na pohađanje sv. Mise i na dolaženje na klanjanje Presvetom Oltarskom Sakramentu!

Pripremamo proslavu 150. obljetnice župe i tom prigodom kanimo izdati monografiju župe Čerin. Uređuje se prilaz samoj župi. Za proslavu sv. Stjepana sv. Misu će predvoditi uzoriti kardinal Vinko Puljić, vrhbosanski nadbiskup i metropolit. Također u svibnju planiramo posvetu crkve na kraju njezine obnove.

Što se tiče radova, preostaje obnova starih vitraja i uređenje staroga kamenog oltara.

Rad s mladim obiteljima i studentima.

Gradnja mrtvačnica u Čerinu i u D. V. Ograđeniku nalazi se pri kraju.

*Fra Dario Dodig
upravitelj župe*

ŽUPA SV. ANTE PADOVANSKOGA U ŠUICI

Šuica, 13. siječnja 2014.

Kao župni upravitelj, župu sam preuzeo u drugoj polovici kolovoza 2013. U ova 4 mjeseca nije se moglo temeljitije upoznati stanje u župi. Ipak, vjerujem da se mogu iznijeti neka zapažanja i razmišljanja.

Prethodni župnik, fra Šimun Romić, u materijalnom smislu župu i kuću ostavio je u dobru stanju, kako je navedeno u dokumentima primopredaje. Župni vikar fra Alojzije Bošnjak ovdje je četvrtu godinu te mnogo i rado pomaže. Župne su aktivnosti naslijeđene i dobro organizirane. U župi djeluje solidan dječji zbor koji pjeva na ranoj sv. Misi, te zbor odraslih koji pjeva na pučkoj svetoj Misi. Voditeljica maloga zbora otišla je na fakultet i još nismo pronašli prikladnu zamjenu. Nadamo se da će se uskoro naći način i riješiti problemi.

U župi ima i 20-ak ministranata, različite dobi: od petoga razreda do onih koji idu na fakultet.

Posjet nedjeljnoj Misi dosta je solidan, oko 500 osoba - što je oko 40% ukupna broja župljana. Nedjeljom slavimo svete Mise u 9.00 i 11.00 sati, radnim danom u 8.00 sati, osim u svibnju i listopadu kada svetu Misu slavimo nakon molitve krunice u popodnevnom satima.

Broj onih koji nikako ne idu u crkvu, nije velik. Sve katoličke obitelji primaju svećenika za blagoslov. Na teritoriju župe živi i oko 50 muslimana. Bilo je nešto pravoslavnih do posljednjega rata u Baljima. Sada u tom zaseoku ne živi nitko. Vjeronauk u župi postoji za prvopričesnike, i za krizmanike godinu dana prije krizme. Frama bi se u nekom smislu mogla smatrati župnim vjeronaukom za srednjoškolce. Bilo bi dobro da uskoro iziđe plan i program kao i priručnici za župnu katehezu. Sva djeca iz katoličkih obitelji idu na školski vjeronauk. Iz župe su trenutačno jedan sjemeništarač i jedan bogoslov. Kada su na odmoru, rado dolaze i pomažu u crkvi. Srednjoškolci idu uglavnom u srednju školu u Tomislavgrad, i nekoliko njih u Zagreb.

U župi djeluje i molitvena zajednica. Njezini pripadnici (ustvari pripadnice) uređuju crkvu, daruju cvijeće i slično. Crkva se čisti redosljedno: svake subote osobe iz drugoga naselja. Svoju obvezu izvršavaju redovito i uredno. Obiteljska je molitva u župi prisutna, ali utjecaj suvremene kulture i tu ostavlja svoje posljedice.

Za božićnu i uskrsnu ispovijed pomažu svećenici iz samostanskog okružja Tomislavgrad. Budući da župnik obavlja službu i vojnoga kapelana, nastoji se zadržati i bliži odnos sa svećenicima u Livnu. Kada je župnik odsutan, župni vikar obavlja sve župne dužnosti.

Župna crkva i župna kuća obnavljane su protekla dva desetljeća pa se nalaze u dosta dobru stanju. Ipak zbog prilično ekstremnih klimatskih prilika, održavanje je relativno teško, a ulaganja stalno potrebna. Zbog puštanja vode u župnu dvoranu, napravljena je nova hidro-izolacija oko crkve i postavljene protuklizne pločice i dvorana djelomično sanirana. Osim toga, morali su biti izvedeni i neki sanacijski radovi na vrhu zvonika jer je postojala opasnost rušenja bakrenoga vrha pri jačem vjetru. Ti su radovi koštali oko 16.000 eura. Župljani su se dosta dobro odazvali na poziv da sudjeluju u akciji prikupljanja pomoći za tu svrhu. Redovinu, pa makar i simboličnu, plaća velika većina župljana. Osim redovine, daruju i dosta prehrambenih proizvoda. Poštovanje prema crkvi i susretljivost prema svećeniku u ovoj je župi na visoku stupnju.

Ove godine, 10. kolovoza, obilježit ćemo 150. obljetnica župe. Kratkoća vremena za obilježavanje obljetnice i priprema monografije i svega što je potrebno pomalo izaziva zabrinutost. Nadamo se da će sve biti u redu.

Župne se kronike vode od 1913. godine, ukupno 3 sveska (zadnji od 2012.). U kronikama ima istrgnutih stranica, a u pojedinim razdobljima kronika nije vođena. Prva su dva sveska ovih dana pretipkana i, osim originala, pohranjena su u digitalnom obliku.

Potrebu za materijalnom pomoći ima nekoliko obitelji u župi. Mnogo je više onih "sa strane" koji dolaze tražiti pomoć, uglavnom iz Bosne.

Stanovništvo u župi uglavnom živi od stočarstva i rada na građevini. Dosta ljudi radi u Hrvatskoj. Neki su mladi ljudi već otišli ili odlaze na rad u inozemstvo zato što je ovdje sve teže naći posao. Ako se nastavi ovakvo stanje, ovoj župi prijeti ponovno iseljavanje. Negativna selekcija (odlazak visoko-obrazovanih) nažalost je već izrazito prisutna. Šuička je dijaspora prilično velika, ali i povezana sa župom; pomagali su veće župne projekte, i vjerojatno su još uvijek raspoloživi pomoći u

župnim potrebama. Ipak, župa odumire ako ljudi odlaze, koliko god ostali privrženi iz Zagreba ili iz Njemačke. Broj starijih momaka je također dosta velik u odnosu na broj stanovnika, a natalitet opada. Mnogo razloga za zbrinutost.

Što se tiče pastoralnih planova, osim nastavljajući uhodanih aktivnosti, imamo namjeru prirediti duhovnu obnovu pred obljetnicu župe, uvesti redovito klanjanje Presvetomu, tiskati monogra-

fiju o župi, obojiti iznutra župnu crkvu, pokušati stabilizirati stanje u župnom zboru, povećati broj mladih u Frami, osobno upoznati veći broj župljana, te uvesti novi oblik sprovoda (sprovod iz mrtvačnice). Nadam se da će sve biti s Božjom pomoću i blagoslovom.

*Fra Mate Logara
upravitelj župe*

ŽUPA SRCA ISUSOVA U ČELJEVU

Čeljevo, 10. siječnja 2014.

U odnosu na 2012. i načinu pastoralnoga djelovanja, u 2013. godini nema nekih velikih promjena.

Kao pozitivno može se istaknuti: osjeća se poboljšanje sakramentalnog života vjernika. To se posebno vidi u čestom pristupu sakramentima sv. ispovijedi i sv. pričesti; na sv. Misama sve više je mladih i djece.

Na žalost, i dalje se nastavlja negativan trend da se u ljetnim mjesecima umanju broj vjernika na sv. Misama i to u većem broju.

Ostala, uobičajena pastoralna djelatnost, odvija se bez većih poteškoća i značajnijih problema. Nesređeno stanje u župi sv. Franje u Čapljini s vremena na vrijeme osjeti se u pastoralnom i sakramentalnom životu i ove župe.

Značajniji događaji u župi 2013. godini

U svibnju bila je sv. krizma koja je organizirana u župi Dračevo. Iz ove župe bio je 31 krizmanik. Sakrament potvrde podijelio je mjesni biskup msgr. Ratko Perić;

Svetkovina titulara župe – Srce Isusovo svečano je proslavljena 9. lipnja. Svetu Misu predvodio je i propovijedao don Dragan Filipović, župni vikar iz Čapljine. Tada je za 15 prvopričesnika organizirano i slavlje Prve pričesti;

U Godini vjere uveli smo i klanjanje pred Presvetim Oltarskim Sakramentom i to svakoga če-

tvrtka. Ne može se biti zadovoljno odazivom vjernika, posebno djece i mladih. Za to, zasigurno, dio odgovornosti snose i roditelji koji ih na to ne potiču;

Na ministranskom susretu u Tomislavgradu sudjelovalo je 27 ministranata iz ove župe;

Na Biskupijskom hodočašću u Rim pošlo je 36 hodočasnika;

Započeo je s djelovanjem zbor mladih koji animira i predvodi liturgijsko pjevanja na nedjeljnim sv. Misama;

Udruga sv. Vinka Paulskoga koja u Tasovčićima djeluje već dvije godine, osnovana je i u Čeljevu. Udruga nastoji biti od pomoći svim potrebnima, starijima, bolesnima i ožalošćenima. Sami prikupljaju sredstva i sukladno mogućnostima pomažu. Osim karitativnoga, udruga ima i molitveni karakter.

Gradnja

U prošloj godini nije bilo nekih značajnijih građevinskih radova. Tek pred kraj godine počelo se s pripremom za postavljanje vitraja u župnoj crkvi. Radovi će se odvijati dinamikom kako budu pritjecala sredstva. Izrada skica povjerena je Ernestu Markoti, domaćem umjetniku.

*Don Blaž Ivanda
župnik*

IZVJEŠĆE O DJELOVANJU CARITASA

Mostar, 9. siječnja 2014.

Prot. br.: tak-4/2014.

Godina prebrojavanja. - Vjerojatno je najvažniji događaj u Bosni i Hercegovini tijekom protekle godine bio popis stanovništva koji je proveden tijekom mjeseca listopada. Prije nego što je popis i započeo, govorilo se o nedostacima obrazaca i formulaciji upitnika, a sumnjalo se i u stručnost osoba koje su trebale vršiti popis stanovništva.

Prema neslužbenim preliminarnim podacima Agencije za statistiku, u BiH živi 3.791.662 stanovnika, što je 585 tisuća manje nego prije rata, odnosno 1991. godine kada je održan posljednji popis stanovništva u ovoj zemlji. U većem entitetu, tj. u FBiH živi 2.371.603 stanovnika, a u RS 1.326.991, odnosno 35% ukupna be-ha stanovništva. U Distriktu Brčko popisano je 93.028 osoba. Najveći je grad u BiH Sarajevo i ima 291.422 stanovnika, a najmnogoljudnija je županija Tuzlanska u kojoj je popisano 477.278 građana. Hercegovacko-neretvanska broji 236.278 stanovnika, Zapadnohercegovačka 97.893 te Hercegbosanska 90.727 stanovnika.

Prema ovom neslužbenom popisu, u BiH je popisano 560 tisuća Hrvata, dakle, 200 tisuća manje nego 1991. god. Hrvati su u usporedbi s druga dva konstitutivna naroda doživjeli najveći demografski pad. Ipak, ako je broj od 560 tisuća popisanih Hrvata u BiH točan, onda ova brojka predstavlja veliko iznenađenje, jer su i političari i crkveni predstavnici predviđali manji broj Hrvata. Agencija za statistiku upozorila je kako su svi preliminarni podatci podložni korekcijama, a prvi službeni rezultati bit će objavljivani u razdoblju od 1. srpnja 2014. do svršetka 2016.

Podsjećamo na rezultate popisa be-ha stanovništva 1991: Muslimana je bilo 1.902.956 ili 43,47%; Srba je bilo 1.366.104 ili 31,21%, a Hrvata 760.852 ili 17,38%. Kao "Jugoslaveni" deklariralo se 242.682 građana, odnosno 5,54%. Prosječna dob je tada bila 34 godine.

Godine nazadovanja. - Nažalost, BiH postaje iz godine u godinu sve više "zemlja staraca". Agencija za statistiku objavila je da je tijekom prvih 6 mjeseci 2013. u BiH rođeno 14.249 djece što je u odnosu na isto razdoblje 2012. godine manje za 6,12%. U istom razdoblju 2013. umrlo

je 18.339 osoba, što je u usporedbi s prvom polovicom 2012. godine više za 1,51%. Neočekivano je da je više od 600.000 stanovnika BiH starije od 65 godina.

Jedan od razloga opadanju nataliteta svakako je teška ekonomska kriza, ali i psihološki utjecaj dnevne politike koja svojim negativnim potezima i porukama stvara takav mentalitet u kojem se ženidbeni drugovi teško odlučuju za više djece ili uopće za roditeljstvo. U prvoj polovici 2013. u BiH je sklopljeno 7.926 brakova, ali to je manje nego u istom razdoblju 2012. godine. Nažalost, broj je rastavljenih u BiH u porastu: u Republici Srpskoj svaki je šesti a u Federaciji BiH svaki 10 brak rastavljen.

Zabrinjavajuća je također ekonomska situacija u BiH. Naime, u BiH je od posljednjega rata navodno iz godine u godinu sve teže gospodarsko stanje, broj siromašnih i socijalno ugroženih u stalnom je porastu. Plaće, mirovine, cijene i broj nezaposlenih, sve je to u negativnom zamahu, što izravno utječe na stopu siromaštva.

Prosječan broj nezaposlenih u BiH u prvih 6 mjeseci 2013. iznosio je 551.300 osoba što je 2% više u odnosu na isto razdoblje 2012. Zavod za statistiku zabilježio je u listopadu 2013. u Federaciji BiH 391.155 nezaposlenih, a portal banjalučka.com u kolovozu 2013. objavio je kako je u RS 150.091 osoba bez posla. Administrativna stopa nezaposlenosti u BiH iznosila je 44,6% u prvoj polovici 2013.

Prosječna neto plaća tijekom 2013. u BiH kretala se oko 824 KM, što ne predstavlja rast u odnosu na 2012. godinu, nego naprotiv smanjenje, ako se uzmu u obzir brojna poskupljenja. U FBiH prosječna neto plaća u listopadu 2013. nešto je veća - 845 KM u odnosu na prosječnu neto plaću u RS - 811 KM.

Umirovljenici su najugroženiji. Osim što broj umirovljenika raste, a broj zaposlenih se umanjuje, prosječna mirovina u BiH u prvom polugodištu iznosila je samo 336 KM i manja je za 0,9% zbog porasta cijena. Zajamčene mirovine ostale su nepromijenjene: FBiH 310,70 KM a u RS 160 KM. Prosječna je mirovina u FBiH 350 KM a u RS 315 KM. Nažalost, nema nade da će umirov-

ljenicima svanuti bolji dani, jer odnos broja umirovljenika i zaposlenih osoba u BiH je 1:1,1. Slab priljev novca u umirovljeničke fondove ne samo da ne dopušta povećanje mirovina, nego više puta u godini zaprijeti neisplaćivanjem mirovina. No, najviše boli činjenica što oni koje je narod izabrao, kojima je povjerio upravljanje ove države imaju vrlo malo ili nimalo osjećaja odgovornosti i solidarnosti s najugroženijima i najsiriromašnijima. Parlamentarci u BiH s plaćama od 2.500 do 3.500 eura zarade za mjesec dana koliko umirovljenici za dvije godine. Njihova je plaća osam puta veća od prosječne plaće u BiH.

Malo je u ovoj zemlji onih koji misle na njezin napredak, a još manje onih koji zagovaraju socijalnu pravdu. Mnogi domaći političari, čim se domognu položaja i vlasti, gazeći po drugima, dodatno se specijaliziraju u korupciji te se u tome mogu mjeriti i sa svojim najvećim uzorima kolegama u europskim zemljama. Korumpirani političari na važna mjesta postavljaju sebi poslušne ljude, ali nekompetentne i nesposobne, koji upropašćuju ovu zemlju na svim razinama. Zahvaljujući i jednima i drugima i trećima, BiH je i 18 godina nakon završetka rata zemlja ne napredovanja nego sve dubljeg i šireg nazadovanja.

Godina vjere! I rasta?! - Prošla je godina bila Godina vjere. Moto Godine vjere u Hercegovini glasio je "Obitelj – žarište vjere", a vidljivi znak bila je svijeća koja se cijelu godinu u župnim crkvama palila za vrijeme liturgijskih slavlja. Biskup je Ratko svojom okružnicom potaknuo na "Rast u vjeri" pozivajući sve vjernike, svećenike, redovnike i redovnice da se svatko, ama baš svatko – od najmlađeg do najstarijeg – potruži u Godini vjere "duhovno narasti" barem deset posto. Ako to postignemo, bit će to velik osobni uspjeh i plodna Godina vjere. Jesmo li se trudili, jesmo li barem malo "narasli"?

Nadamo se da će duhovni plodovi protekle zadane Godine vjere biti vidljiviji i u narednim godinama te da ćemo sve više rasti u vjeri, učvršćivati slabe u nadi te hrabriti i pomagati druge djelotvornom ljubavlju.

Godina početka rada "Betanije". - Početkom veljače 2013., točnije na blagdan Gospe Lurdske, primljeni su prvi korisnici u "Betaniju", dom za stare i iznemogle s hospicijem u Čapljini. O njima skrbi 14 djelatnica i djelatnika: pet medicinskih sestara/tehničara, četiri njegovateljice, kuharica,

spremačica, domar. Ravnatelj je "Betanije" Ante Bender, socijalna radnica Josipa Ljiljani i glavna medicinska sestra Darija Rubac.

Od početka rada do svršetka 2013. u dom "Betanija" primljeno je ukupno 52 korisnika. Kapacitet je doma "Betanija" 32 korisnika. Međutim, koliko se doista osoba može smjestiti, ovisi o njihovu općem stanju, o dijagnozi, ali i o drugim čimbenicima.

Od važnijih događaja u protekloj godini u "Betaniji" ističemo proslavu Međunarodnog dana starijih osoba 1. listopada. Ova je proslava financirana iz projekta Kućne njege "Veronika". Nekoliko okolnih župnika tom je prigodom sa starijim osobama iz svoje župe također sudjelovalo u proslavi. Biskup je Ratko predvodio misno slavlje i nazočio prigodnom programu i domjenku što je organiziran za sve nazočne seniore. Na proslavi je bio i načelnik Čapljine dr. Smiljan Vidić s predstavnicima Gradskoga vijeća. Djeca osnovne škole "Vladimir Pavlović" i Dječjega vrtića Čapljina u povodu "Dana kruha" upriličila su 18. listopada korisnicima "Betanije" prigodnu predstavu. Korisnici su 20. prosinca bili na koncertu zbora župe sv. Franje Asiškoga Čapljina i taj je dan organizirana također mala svečanost s kićenjem adventskoga i Božićnoga bora. Klapa "Signum" 23. prosinca imala je koncert za korisnike.

U domu se u radionici "Betlehem" pružaju i usluge dnevnoga boravka s radno-okupacijskom terapijom za mladiće i djevojke s posebnim potrebama. Za 11 korisnika, koji svakodnevno borave u radionici "Betlehem", skrbi dvoje radnih instruktora. Redovito se organiziraju u župama ili u drugim prigodama prodajne izložbe rukotvorina što ih izrađuju korisnici. Brojne su bile i kulturno zabavne aktivnosti te prodajne izložbe koje smo organizirali u prošloj godini.

Bogu hvala i slava na velikom daru blagoslova kojim nas prati i štiti u našem karitativnom djelovanju u Čapljini.

Godina završetka projekta Kućne njege "Veronika". - Njemački je Caritas 15 godina financirao projekt Kućne njege u sva tri be-ha Biskupijska caritasa. Njihova financijska pomoć prestala je 31. prosinca 2013. Ovaj je projekt bio koordiniran preko Caritasa BK BiH. Nijemci su prestanak financiranja najavili dvije godine prije, ali unatoč tomu Caritas BK BiH kao glavni koordinator nije uspio pronaći partnere koji bi bio spreman ubuduće financirati ovaj projekt u sva tri Biskupijska Caritasa.

Caritas Švicarske je očitovao spremnost financirati jednim dijelom projekt Kućne njege za sljedeće tri godine, ali nedostaju još znatna sredstva za cjelovito financiranje projekta. Bolna je činjenica što kompetentne državne ustanove niti imaju interesa niti žele financirati ovakvu vrstu pomoći bolesnima, starima i nemoćnima premda je potreba više nego očita.

Nadamo se da ćemo predstojeću 2014. godinu uz pomoć Švicarskog Caritasa uspjeti finansijski pokriti, ali ako ne nađemo nikoga više tko bi ovaj projekt bio spreman financirati, onda ćemo s ovom karitativnom uslugom morati prestati.

Nažalost, svi naši korisnici projekta Kućne njege "Veronika" ostat će bez primarne medicinske skrbi, bez povremenog toplog obroka i bez drugih usluga u kućanstvu koje smo kroz ovaj projekt pružali. Ali Bog je u svojoj providnosti bogat milosrđem i ljubavlju te vjerujemo i nadamo se da će novi dobročinitelji ovaj projekt podržati!

Godina probnoga rada. - Austrijska je vlada preko svog ureda za razvoj zajedno s Caritasom Gornje Austrije šest godina financirala radionicu "Emanuel" sve do svršetka listopada 2012. Uz pomoć američkog CRS-a i Caritasa Linz uspjeli smo finansijski pokriti prošlu godinu, 2012. Zahvalni smo Caritasu Gornje Austrije što je i u 2014. obećao podržati radionicu Emanuel.

Svjesni da će inozemna pomoć nakon 2014. ipak presušiti, odlučili smo, na poticaj Federalnoga ministarstva socijalne politike, osnovati društvo ograničene odgovornosti "Rad - dar" za zapošljavanje osoba s invaliditetom što smo i učinili u srpnju 2013. kada smo zaposlili trojicu naših korisnika s invaliditetom na temelju čega "Rad - dar" stječe pravo povrata doprinosa za zaposlene osobe s invaliditetom. Isto tako osnivanjem gospodarskog društva omogućeno je i sudjelovanje na natjecajima koja objavljuje dva puta godišnje "Fond za rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom" te se na taj način mogu pribaviti značajna sredstva za investiranje u strojeve i radna pomagala ili u druge aktivnosti određene samim natjecajem. Spomenuti se Fond puni doprinosima što ih svaka pravna osoba sa zaposlenicima mora uplaćivati ako na 16 zdravih zaposlenika nije zaposlila bar jednu osobu s određenim stupnjem invalidnosti.

Odlučili smo se na ovaj korak ne samo zato što naše radionice za osobe s posebnim potrebama

nemaju više finansijske potpore inozemnih partnera, nego i zato što je to u duhu ovakvih radionica: svrha im je i konačan cilj osposobiti osobu s posebnim potrebama za rad sukladno njezinim sposobnostima.

Nadamo se uspjehu u ovome projektu. Ovo je probna godina rada našeg "Rada - dara".

Godine pred nama. - Caritas hercegovačkih biskupija pokrenuo je brojne projekte kroz koje pruža karitativne usluge potrebnicima za što je profesionalno angažiran znatan broj osoba. Naša glavna briga je u godinama pred nama održati "na životu" sve ove ustanove i projekte kako bismo mogli što učinkovitije pomoći onima radi kojih su i utemeljeni.

U ovom smo se izvješću ograničili isključivo na tri, odnosno četiri projekta: "Betanija" i "Betlehem", Kućna njega "Veronika" te "Rad - dar". Naravno, i u drugim ustanovama i projektima bilo je osim svakodnevnih također i značajnijih aktivnosti. Ovdje ćemo samo nabrojiti preostale ustanove i projekte izražavajući najprije zahvalnost Bogu koji nas krije i štiti u našem djelovanju, ali i osobno zadovoljstvo i zahvalnost svim djelatnicima Caritasa kao i svim našim dobročiniteljima koji nas nesebično pomažu. Navodimo naziv projekta, ustanove i broj korisnika: "Nazaret" (18 korisnika) i "Sveta Obitelj" (25 + 20 korisnika), "Emanuel" (12 korisnika), Dječji vrtić "Sv. Josip" (160 korisnika), Kućna njega "Veronika" (oko 100 korisnika), Obiteljsko savjetovalište (oko 140 korisnika), Centar za djecu, mlade i obitelj "Spes" (oko 200 korisnika), Prijamni ured (1.936 korisnika), Emaus (1.187 korisnika, odnosno 1.482 noćenja) i Logovita.

Trudimo se također ne samo oko profesionalne izobrazbe, nego i oko duhovne izgradnje i rasta djelatnika Caritasa. Kao djelatnici Caritasa trebamo svaki dan osjetiti potrebu za osobnim susretom s Bogom: u djelima ljubavi, u molitvi, u sakramentima... Ako tu potrebu ne osjetimo i ako za tim susretom ne žudimo, onda doista postoji opasnost da se izgubimo u vrtlogu svakodnevne užurbanosti, aktivizma, osobne samodostatnosti

Ne može se biti vjerodostojan Caritasov djelatnik, ako se zanemaruje osobna molitva, nedjeljna sv. Misa, sakramentalni život, jer to su milosni trenutci u kojima nam Isusova "slika" biva jasnija, kada se Njegovo lice pretvara u lice korisnika što ga svakodnevno susrećemo. Caritasov djelat-

nik treba živjeti korjenit kršćanski život. Naravno da naš svakodnevni rad treba biti profesionalno obavljen, ali ta profesionalnost treba biti prožeta kršćanskim srcem i uvjerenjem.

Što god više budemo svjedočili riječju i djelom djelotvornu ljubav prema bližnjemu u potrebi, to će lice naše mjesne Crkve sjati jačim svjetlom. I svi ćemo biti Bogom bogatiji.

Don Ante Komadina, ravnatelj

IZVJEŠĆE O RADU OBITELJSKOG SAVJETOVALIŠTA

Mostar, 4. travnja 2014.

Kroz cijelu prošlu godinu terapijski tretman tražile su **143** osobe s kojima je obavljeno **393** sata razgovora, što opet govori o porastu broja osoba i razgovora koji dolaze u Caritasovo Obiteljsko savjetovalište u odnosu na prethodnu godinu. S obzirom na broj korisnika prema spolu, muškaraca je bilo **53**, a žena **90**. Radi se o porastu broja mlađih muškaraca i mlađih žena u dobi između 25 i 35 godina koji dolaze u Savjetovalište, iako se nešto manji broj muškaraca i žena javlja i u zrelijoj dobi između 35 i 50 godina koji također trebaju stručnu pomoć. Što se tiče korisnika prema vrsti terapije, individualna je terapija u velikoj prednosti u odnosu na obiteljsku terapiju, dok se u prošloj godini znatno povećao broj bračne terapije, i to mlađih bračnih parova, koji se žele razvesti. Razlozi su brojni od ekonomske krize, gubitka posla, loše ili nikakve komunikacije, pogrešne slike braka, pogrešnih očekivanja, neprihvatanja odgovornosti, nedostataka spremnosti na zajedničko traženje rješenja, nespremnosti na kompromis. Kod nas bračni parovi najčešće dolaze preko Centara za socijalni rad iz cijele naše pokrajine, a ne samo iz Mostara. Unatoč savjetovanju i psihoterapiji što ih pruža naš stručni tim savjetovališta, svećenik – obiteljski savjetnik i psihologinja – Gestalt-psihoterapeut, osjeti se kod bračnih parova nedostatak motivacije za rad na sebi. Još uvijek se na odlazak u savjetovalište gleda kao na sramotu uz razne izgovore i osobni nedostatak, a nerijetko od pravovremena dolaska ovisi sam uspjeh i ishod bračne terapije.

Što se tiče ostale problematike, velik se broj odnosi na *Anksiozne poremećaje* bilo da se radi o *Paničnim poremećajima*, *Anksiozno – depresivnim poremećajima* ili *Posttraumatskim stresnim poremećajima*, kojima su podjednako izloženi muškarci i žene. Ove dijagnostičke kategorije uglavnom zahtijevaju psihoterapijski tretman uz psihijatrijski nadzor i redovito uzimanje određenih medikamenata. Stoga suradnja s odjelom psi-

hijatrije kao i drugim relevantnim institucijama neophodna je za kvalitetan i stručan rad našega Savjetovališta. U prošloj godini bile su česte *Krizne intervencije* kao što su npr. u slučajevima kockanja, nasilja, iznenadne bolesti, rada na traumi, zanemarivanja djeteta, uređenja kontakata nakon razvoda, anoreksije, koje zahtijevaju stalno praćenje i uključenost drugih stručnjaka i institucija. Rad s obiteljima uglavnom se odnosi na *Adolescentne krize* kada roditelji izgube granice prema svojoj djeci, kada postanu preopterećeni i zaokupljeni svakodnevnicom, dok su djeca prilikom svoga odrastanja i dozrijevanja prepuštena brojnim rizicima. U dobi između 15 i 25 godina skoro je bio podjednak broj mladića i djevojaka koji su dolazili u savjetovalište u prvom redu da ih se sasluša i razumije bez procjenjivanja i osude.

Također, za sam rad Obiteljskoga savjetovališta neophodna je redovita supervizija, koju smo imali osiguranu kroz **10** susreta svaki mjesec od certificirane supervizorice iz Sarajeva.

Budući da smo se već neko vrijeme povezali s *Trauma centrom* pri *Kruhu Svetog Ante* u Sarajevu, naš je tim od 2012. godine uključen u međunarodni trening/edukaciju iz terapijske tehnike "Obiteljske konstelacije/postavke" koju vodi stručnjak psihoterapeut, supervizor Horst Bromer (Internacional Training in the therapeutic technique "Family constellation") Tannenhof Berlin – Brandenburg.

U prošloj godini naš je socijalni radnik također završio dvije godine edukacije iz Obiteljske sustavne terapije i time pojačao naš tim s još jednim obiteljskim savjetnikom. Potreba za savjetovanjem i psihoterapijom u stalnom je porastu što svjedoči sve veći broj naših korisnika, a time raste i potreba za stalnim usavršavanjem našega tima Obiteljskog savjetovališta kako bi mogao odgovoriti raznovrsnim problemima današnjega društva.

*Don Tomislav Ljuban
obiteljski savjetnik*

IZVJEŠĆE O RADU KATEHETSKOG UREDA

Mostar, 15. siječnja 2014.

Prot. br.: 5/2014.

Osoblje i administracija. - Ravnatelj KU je don Ante Pavlović koji vrši i službu predstojnika Teološko-katehetskog instituta u Mostaru. Tajničku službu obavlja tajnica Instituta Ljiljana Drežnjak. Administrativni poslovi Katehetskoga ureda obavljaju se u tajništvu Instituta, susreti mostarskih vjeroučitelja u njegovim prostorijama, a godišnji stručni skup i duhovne vježbe vjeroučitelja održani su u Kući susreta "Emaus" u Bijelom Polju.

Statistički podatci o školama i vjeroučiteljima. - U županijama i općinama na području Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske biskupije redovito se održava nastava katoličkoga vjeronauka u 40 osnovnih škola i 24 srednje škole koje rade prema nastavnom planu i programu na hrvatskome jeziku (nisu ubrojene škole u općinama Rama/Prozor, Livno i Kupres). U tim školama upisano je školske godine 2013./2014. ukupno 31.744 učenika (od toga 20.539 u osnovnim i 11.205 u srednjim školama). Može se konstatirati da je zadnjih nekoliko godina kontinuirano opadao broj učenika što utječe na smanjenje razrednih odjela i zapošljavanje nastavničkoga kadra u razrednoj i predmetnoj nastavi. Vjeronaučnu nastavu u školskoj godini 2013./2014. održava 168 vjeroučitelja: 6 dijecezanskih svećenika (1 oko polovice norme, a ostali od 4 do 6 sati tjedno), 27 svećenika franjevca (4 oko pune norme, 13 oko pola norme, 10 između 6 sati i pola norme), 25 časnih sestara (5 oko pola norme, ostale s punim radnim vremenom) i 110 vjeroučitelja i vjeroučiteljica laika, od toga broja 11 vjeroučiteljica nalazi se na porodiljnom dopustu i zamjenjuju ih drugi vjeroučitelji. Tri vjeroučitelja vrše ravnateljsku službu: prof. Saša Jarmanović u Osnovnoj školi na Buni, prof. Pero Petrušić u Osnovnoj školi u Čerinu, a zamjenik ravnatelja u Srednjoj školi u Čapljini je prof. Mario Šimović. Vjeroučitelj Jozo Martinović nadopunjuje normu vjeroučitelja kao pomoćnik ravnatelja u Osnovnoj školi u Biogradima (prilog - Popis vjeroučitelja po školama).

Aktivnosti vezane uz rad KU u 2013. godini:

Organiziranje, provođenje i unaprjeđivanje vjeronauka. - KU je pratio, u suradnji sa Višim savjetnikom za vjeronauk u školi, županijskim

ministrima obrazovanja i školskim ravnateljima, redovito izvođenje vjeronaučne nastave, pripravnici staž i stručno usavršavanje vjeroučitelja. U školskoj godini 2013./2014. godine KU je predložio biskupu Ordinariju podjeljivanje 34 kanonska mandata, od čega 14 na godinu dana. Uz kanonske misije, KU je školama poslao službeni dopis o imenovanju vjeroučitelja i njihovu statusu. Također je u poslovima praćenja vjeronauka i namještanja vjeroučitelja po školama imao redovite službene kontakte sa županijskim ministrima prosvjete, ravnateljima osnovnih i srednjih škola te Zavodom za školstvo u Mostaru. Ravnatelj KU je također s generalnim vikarom hercegovačkih biskupija don Željkom Majićem prije početka nove školske godine, tj. od 22. do 28. kolovoza 2013., obišao svih deset dekanata hercegovačkih biskupija radi susreta sa svećenicima, redovnicima i vjeroučiteljima laicima. Generalni vikar se tom prigodom želio napose upoznati s pastoralnim aktivnostima koje se provode u *Godini vjere* po našim dekanatima, župama i školama i čuti pastoralne poteškoće i očekivanja radi budućega pastoralnoga planiranja i rada na različitim biskupijskim razinama. Što zbog godišnjih odmora što zbog drugih razloga, na sastanka u nekim dekanatima (osim Posuškoga) nije sudjelovao veći broj svećenika odnosno župnika, pa su se susreti uglavnom sveli na vjeronaučna pitanja u školama. Tijekom godine ravnatelj je pohodio neke škole prigodom proslave Dana škole, ali i zbog rješavanja pitanja vjeronauka i vjeroučitelja, osobito u Županiji Zapadnohercegovačkoj u kojoj učenici prvog razreda devetogodišnje osnovne škole prvi razred počinju pohađati početkom drugog polugodišta. Ravnatelj je također kao član Povjerenstva BK BiH za vjeronauk u školi i član Koordinacije hrvatskih županijskih ministara obrazovanja, sudjelovao na mjesečnim sastancima Koordinacije, na kojima su se, uz opća školska i obrazovna pitanja u BiH, rješavala i tekuća pitanja vjeronauka i vjeroučitelja u školama. Ravnatelj je kao član Povjerenstva za nastavne planove i programe i udžbenike, u suradnji s ministrima, članovima Povjerenstva, predmetnim nastavnicima i savjetnicima u Zavodu za školstvo, priredio

je novi *Nastavni plan i program na hrvatskome jeziku za gimnazije u BiH*, u koji je integriran i službeni *Plani i programa katoličkoga vjeronauka u srednjim školama*. Službeno je tiskan kao knjiga i propisan za sve gimnazije s nastavom na hrvatskome jeziku u BiH.

Zavod za školstvo i rad Višega savjetnika za katolički vjeronauk. - Službu Višeg savjetnika i stručnog nadzornika kao i do sada vrši mr. don Ivan Perić. On ujedno, kao predstavnik KU i Viši savjetnik Zavoda za školstvo u Mostaru, vrši stručni nadzor nad održavanjem vjeronauka u školama i glavni je ispitivač u Komisiji za stručne ispite vjeroučitelja. Tijekom 2013. godine obavio je nekoliko stručnih nadzora i pratio je pripravnčki staž troje kandidata. Pribivao je također stručnom ispitu koji su položili sljedeći vjeroučitelji: prof. s. Branka Perković (Mostar), prof. Antonija Boban (Grude), prof. Iva Mioč (Tomislavgrad), prof. Kristina Rašić (Ljubuški) i prof. fra Tihomir Bazina (Ljubuški).

Stručno usavršavanje vjeroučitelja. KU organizirao je 4. svibnja 2013., u suradnji sa Zavodom za školstvo, redoviti godišnji stručni skup vjeroučitelja u Kući susreta "Emaus" u Potocima kod Mostara. Na skupu je bilo nazočno 97 sudionika. Središnja tema bila je *Kršćanski život i spolni odgoj djece i mladeži u suvremenom društvu i školi*. Odabir teme uvjetovan je događajima nasilnoga nametanja zdravstvenoga i spolnoga odgoja djeci i mladima u školama u Republici Hrvatskoj, vođena znanstvenim manipulacijama i raznim ide-

ologijama (osobito tzv. gender ideologijom) čime se djeci i roditeljima nameću stavovi i vrijednosti koje su u suprotnosti s njihovim svjetonazorom, uvjerenjima i odgojnim vrijednostima, kao i s odgojnim pravima roditelja u odgoju svoje djece. Na skupu su održana dva predavanja: mr. don Željko Majić, generalni vikar, uvodno je govorio o *Vjeri i kršćanskome životu pred izazovima suvremenoga društva u svjetlu pisma pape Benedikta XVI. "Porta fidei"*. Drugo predavanje održao je gost iz Zagreba Krešimir Miletić, predsjednik Udruge za promicanje obiteljskih vrijednosti, s naslovom: *Cjelovit pristup zdravstvenom i spolnom odgoju djece i mladeži u pluralnoj i demokratskoj školi*. (Izvešće objavljeno u *Crkvi na kamenu*, 6/2013., str. 10)

Duhovne vježbe za vjeroučitelje laike. Duhovne vježbe za vjeroučitelje laike održane su u Kući susreta "Emaus" u Bijelom Polju od 4. do 6. listopada 2013. Sudjelovalo je 26 vjeroučitelja i vjeroučiteljica. Duhovne vježbe vodio je vlč. fra Josip Vlašić, župnik u župi sv. Patra i Pavla u Mostaru, s temom *Hoditi u svjetlu vjere. Na putu s uskrsnulim Krstom*. On je, oslanjajući se novoza- vjetne tekstove, u povezanosti sa svakodnevnim iskustvima vjeroučiteljeva osobnoga i obiteljskoga života te vjerskoga odgojnog rada, sa sudionicima razmatrao o tri teme: *Hoditi u vjeri, Hoditi u tami i Hoditi u šutnji*.

Don Ante Pavlović
ravnatelj Katehetskog ureda

POPIS SVIH VJEROUČITELJA U OSNOVNIM I SREDNJIM ŠKOLAMA NA PODRUČJU HERCEGOVAČKIH BISKUPIJA (ŠKOLSKA GODINA 2013./2014.)

I. Dijecezanski svećenici vjeroučitelji u školama

1. don Jozo Blažević – Srednja škola Posušje
2. don Pero Pavlović – Osnovna škola Ravno
3. don Rajko Marković – Srednja škola Stolac
4. don Pero Marić – Osnovna škola Neum/Hutovo
5. don Pavo Filipović – Prva osnovna škola Široki Brijeg/Buhovo
6. don Ivan Zovko – Osnovna škola i Srednja škola - Jablanica

II. Svećenici franjevci vjeroučitelji u školama

1. fra Dario Dodig - Srednja škola u Čitluku
2. fra Miro Šego - Srednja škola u Čitluku
3. fra Ivan Ševo - Srednja medicinska škola – Mostar
4. fra Petar Drmić - Gimnazija u Tomislavgradu
5. fra Stjepan Klarić - Osnovna škola i Srednja škola u Konjicu
6. fra Ivan Landeka st. - Osn. škola I. Mažuranića Posušje/Posuški Gradac
7. fra Mario Knezović - Osnovna škola u Kočerinu

8. fra Goran Ćorluka, Osnovna škola u Kočerinu

9. fra Velimir Bagavac - Gimnazija M. Marulića u Tomislavgradu

10. fra Josip Mioč - Gimnazija i Srednja strukovna škola u Tomislavgradu

11. fra Mate Logara - Gimnazija i Srednja strukovna škola u Tomislavgradu

12. fra Mirko Bagarić - Gimnazija i Srednja strukovna škola u Tomislavgradu

13. fra Anthony Burnside - Gimnazija i Srednja strukovna škola u Tomislavgradu

14. fra Željko Barbarić - Prva osnovna škola i Gimnazija u Širokom Brijegu

15. fra Stipe Biško, Osnovna i Srednja škola Široki Brijeg

16. fra Tomislav Puljić - Osnovna i Srednja škola Široki Brijeg

17. fra Franjo Mabić - Druga osnovna škola Široki Brijeg/područna škola u Izbičnu

18. fra Ignacije Alerić - Prva osnovna škola u Širokom Brijegu – područna škola u Rasnu

19. fra Mladen Vukšić - Gimnazija i Srednja strukovna škola u Posušju

20. fra Josip Ćavar - Gimnazija i Srednja strukovna škola u Posušju

21. fra Robert Kiš - Osnovna škola fra Didaka Buntića Čitluk – područna škola u Gradnicima

22. fra Tihomir Bazina - Osnovna škola Čerin

23. fra Branimir Novokmet – Gimnazija i Srednja strukovna škola u Širokom Brijegu

24. fra Mario Ostojić - Gimnazija i Srednja strukovna škola u Širokom Brijegu

25. fra Slaven Brekalo - Gimnazija i Srednja strukovna škola u Ljubuškom

26. fra Nikola Rosančić - Gimnazija i Srednja strukovna škola u Ljubuškom

27. fra Stanko Ćosić - Osnovna škola u Bijakovićima i Osnovna škola Vladimira Pavlovića u Čapljini - područna škola u Šurmancima

III. Vjeroučiteljice redovnice u školi

1. s. Robertina Barbarić – Osnovna škola I.B. Mažuranić - Ljubuški

2. s. Slavica Šimović – Osnovna škola M. Marulića - Ljubuški

3. s. Anka Kvesić – Osnovna škola I.B. Mažuranić - Ljubuški

4. s. Marija Martinović – Osnovna škola I. Mažuranića - Tomislavgrad

5. s. Zdenka Petrović – Osnovna škola I. Mažuranića - Tomislavgrad

6. s. Veronika Kvesić – Osnovna škola Čerin

7. s. Slavica Kožul – Osnovna škola Čitluk

8. s. Iva Bešlić – Osnovna škola Čerin i O.Š. I. B. Mažuranić - Ljubuški

9. s. Abela Banožić – Osnovna škola Kočerin

10. s. Svjetlana Andabak – Treća osnovna škola - Mostar

11. s. Ilijana Radoš – Osnovna škola P. Bakule - Mostar

12. s. Slavica Barbarić – Osnovna škola Cim i Osnovna škola na Buni

13. s. Ana Marić – Osnovna škola Bartola Kašića - Rodoč (Mostar)

14. s. Nada Sušac – Osnovna škola I. Mažuranića - Posušje

15. s. Zdravka Širić – Prva osnovna škola - Široki Brijeg

16. s. Mira Majić – Prva osnovna škola - Široki Brijeg

17. s. Jasminka Pandžić – Prva osnovna škola - Široki Brijeg

18. s. Ljiljana Kovač – Osnovna škola fra S. Vrljića - Sovići

19. s. Ana Marija Biško – Osnovna škola A. B. i S. Šimića - Drinovci

20. s. Marijana Andrić – Osnovna škola Tihaljina

21. s. Aukilija Ivanković – Osnovna škola T. Ujevića - Vitina/Klobuk

22. s. Alojzija Ramljak – Osnovna škola Stolac

23. s. Tereza Dokić – Osnovna škola kardinala A. Stepinca - Neum

24. s. Branka (Ruža) Gabrić – Osnovna škola I. M. - Tomislavgrad/Kongora

25. s. Anica Marija Cvitković – Dječji vrtić - Gabela Polje

IV. Vjeroučitelji i vjeroučiteljice laici u školi

1. Anić Jelena - Osnovna škola I. Mažuranića – Tomislavgrad

2. Barbarić Milijana – Osnovna škola T. Ujevića – Vitina

3. Bašić Danijela - Osnovna škola I. B. Mažuranić – Ljubuški (zamjena)

4. Beljan Kaja – Osnovna škola S. Radića - Prisoje

5. Bevanda Željka – Osnovna škola I. Jakovljevića - Mostar

6. Boban Ankica – Srednja škola A. B. Šimića - Grude

7. Boban Antonija – Srednja škola Grude i Osnovna škola R. Boškovića – Grude (porodiljno)

8. Bokšić Marijana – O. škola Ilići i Srednja međ. škola - Mostar

9. Bošnjak Stjepana – Osnovna škola fra P. Bakule – Mostar (porodiljno)
10. Bubalo Ana – Osnovna škola T. Ujevića u Vitini
11. Bubalo Marija – Osnovna škola R. Boškovića – Grude (porodiljno)
12. Buljan Mirjana – Osnovna škola I. Mažuranića - Posušje/Posuški Gradac
13. Buntić Željko – Osnovna škola Lipanjske zore - Višići/ Domanovići
14. Bušić Željko – Osnovna škola fra D. Buntića - Čitluk
15. Crnjac Antonija – Druga osnovna škola Široki Brijeg
16. Čalić Ana – Osnovna škola M. Držića - Buna (Mostar)
17. Čalić Stipo – Osnovna škola S. S. Kranjčevića - Mostar
18. Čuić Ivana – Osnovna škola I. Mažuranića - Posušje
19. Čule Marija – Osnovna škola I. Gundulića - Mostar
20. Čuljak Dražena – Osnovna škola Cim - Mostar
21. Ćubela Danica – O. škola Rakitno i O. škola I. Mažuranića - Posušje
22. Doko Ivanka – Osnovna škola fra D. Buntića - Čitluk
23. Drmać Antonela – Osnovna škola P. Bakule - Mostar
24. Dugandžić Andrija – Osnovna škola M. Marulića - Ljubuški
25. Džidić Marin – Osnovna škola fra D. Buntića - Čitluk
26. Eljuga Davorka – Druga osnovna škola Široki Brijeg
27. Galić Matea – Osnovna škola R. Boškovića, Grude (zamjena)
28. Grubišić Katarina - Osnovna škola R. Boškovića – Grude
29. Grubišić Rajko – Srednja strukovna škola - Posušje
30. Gulin Dario – Srednja elektrotehnička škola u Mostaru
31. Gvozdić Irena – Osnovna škola V. Pavlovića - Čapljina
32. Ivanković Kristina – Osnovna škola I. B. Mažuranić - Ljubuški
33. Jarmanović Saša – Osnovna škola M. Držića Buna – Mostar (ravnatelj)
34. Jozić Maj Klaudija – Osnovna škola Ivana Gundulića u Mostaru (zamjena)
35. Jukić Antonija – Osnovna škola I. Mažuranića u Posušju (2. polugodište)
36. Jurišić Ljubo – Osnovna škola i Srednja škola - Posušje
37. Jurković Mirjana – Osnovna škola Crnići
38. Karačić Darija – Druga osnovna škola Široki Brijeg
39. Knezović Irena – Prva osnovna škola Široki Brijeg
40. Komadina Martina rođ. Vukoja – Osnovna škola za djecu s posebnim potrebama -Mostar
41. Kordić Sanja – Osnovna škola S. S. Kranjčevića - Mostar
42. Kovač Ivana - Osnovna škola I. Mažuranića - Posušje
43. Kožul Tanja – Osnovna škola I. Gundulića – Mostar (porodiljno)
44. Krišto Lucijana - Osnovna škola Ilići i O. škola A. B. Šimića - Mostar
45. Kutleša Branko – Osnovna škola S. Radića - Prisoje
46. Lončar Dijana – Osnovna škola u Kočerinu (zamjena)
47. Lončar Kristina - Osnovna škola I. Mažuranića Tomislavgrad
48. Luburić Marijana – Osnovna škola B. Kašića - Mostar (Rodoč)
49. Luburić Željana – Osnovna škola V. Pavlovića - Čapljina
50. Ljubić Ksenija – Gimnazija fra Grge Martića – Mostar (porodiljno)
51. Majić Jerko – Osnovna škola R. Boškovića - Grude
52. Marić Andrijana – Osnovna škola I. Jakovljevića u Mostaru (zamjena)
53. Marić Dragana – Osnovna škola fra D. Buntića – Čitluk (porodiljno)
54. Marić Vesna – Osnovna škola Bijakovići
55. Markić Nada – Druga osnovna škola Široki Brijeg
56. Markić Vladimir – Osnovna škola Stolac
57. Martinović Jozo – Osnovna škola Biograci (i zamjenik ravnatelja)
58. Matić Dragan – Osnovna škola R. Boškovića - Grude
59. Matić-Kelava Ivana – Osnovna škola fra M. Čuića Bukovica
60. Matoš Mario - Osnovna škola fra P. Bakula i Treća osnovna škola u Mostaru (zamjena)
61. Mekinjić Iris – Osnovna škola T. Ujevića – Vitina (porodiljno)

62. Menalo Ruža – Osnovna škola V. Pavlovića – Čapljina i Osnovna škola "Lipanske zore" u Višićima
63. Mikulić Darija – Osnovna škola "Lipanske zore" - Višići
64. Mikulić Dragica – Osnovna škola Vir
65. Mikulić Ivana rođ. Vukoja – Osnovna škola A. B. Bušića - Rakitno
66. Miloš Zorica – Srednja ekonomska škola J. Martinovića - Mostar
67. Mioč Ivana – Srednja strukovna škola u Tomislavgradu (zamjena)
68. Mioč Maja – Osnovna škola fra M. Čuića - Bukovica
69. Moro Vanja – Gimnazija fra G. Martića u Mostaru (zamjena)
70. Naletilić Antonija – Treća osnovna škola Mostar/Polog
71. Nuić Jelena – Osnovna škola M. Marulića - Ljubuški
72. Orlović Tomislav – Srednja škola i Osnovna škola I. M. - Tomislavgrad
73. Ostojić Gordana – Osnovna škola Biogradi
74. Pejčević Anja – Srednja strojarska škola F. Vrančića - Mostar
75. Petrušić Pero – Osnovna škola Bijakovići (ravnatelj u O. Š. u Čerinu)
76. Poljak Antonio – Osnovna škola A. B. Šimića - Mostar
77. Previšić Božimir – Osnovna škola kardinala A. Stepinca u Neumu i Srednja škola u Čapljini – područna škola u Neumu (zamjena do 22. 12. 2013.)
78. Primorac Mirela – Osnovna škola A. B. i S. Šimića - Drinovci
79. Puljić Anita – Osnovna škola Crnići
80. Raguž Daniela – Osnovna škola V. Pavlovića – Čapljina
81. Rajić Marija – Osnovna škola I. B. Mažuranić – Ljubuški (porodiljno)
82. Rajić Stojanka – Osnovna škola Višići – područne škole Šuško i Bobanovo
83. Rašić Kristina – Srednja strukovna škola u Ljubuškom
84. Rodin Ivana – Osnovna škola "Lipanske zore" – Višići
85. Rozić Davorka – Prva osnovna škola - Široki Brijeg
86. Rozić Mario – Srednja strukovna škola - Široki Brijeg
87. Rozić Stjepan – Osnovna škola Kruševo i Osnovna škola Biogradi
88. Sabljčić Matina – Osnovna škola fra M. Čuića - Bukovica
89. Savić Ilija – Osnovna škola I. Gundulića - Mostar
90. Savić Marjana – Osnovna škola I. Jakovljevića – Mostar (porodiljno)
91. Sentić Katarina – Osnovna škola kardinala A. Stepinca i Srednja škola – Neum (porodiljno do siječnja 2014.)
92. Slađana Perić Teisler – Osnovna škola u Bijakovićima
93. Soldo Marija – Druga osnovna škola Široki Brijeg
94. Sušilović Ivan – Osnovna škola I. Mažuranića – Tomislavgrad
95. Soldo Kristina – Osnovna škola fra D. Buntića u Čitluku (zamjena)
96. Šakota Real – Srednja škola Čitluk
97. Šimović Irena – Osnovna škola V. Pavlovića – Čapljina (porodiljni dopust)
98. Šimović Mario – Srednja škola Čapljina (zamjenik ravnatelja)
99. Vasilj Stoja – Osnovna škola I.B. Mažuranić - Ljubuški
100. Vizentaner Ivica, Osnovna škola u Vitini
101. Vlašić Ivana – Osnovna škola fra S. Vrljića u Sovićima
102. Vračević Vesna – Osnovna škola A. B. Šimića - Mostar
103. Vukoja Magdalena – Osnovna škola Kočer (porodiljno)
104. Vukšić Ina – Osnovna škola M. Marulića - Ljubuški
105. Vukojević Anita – Osnovna škola u Vitini i Grudama (zamjena u 2. polugodištu)
106. Vuletić Ivana – Osnovna škola I. Mažuranića - Tomislavgrad/Kongora
107. Zekić Zoran – Srednja ugostiteljska škola i Gimnazija - Mostar
108. Zelenika Marlena – Osnovna škola R. Boškovića – Grude (porodiljno)
109. Zubac Karmela – Srednja škola u Čapljini (zamjena)
110. Zubac Viktor – Srednja prometna škola - Mostar

IZVJEŠĆE O RADU TEOLOŠKO-KATEHETSKOG INSTITUTA U MOSTARU U AKADEMSKOJ GODINI 2012./2013.

Mostar, 15. siječnja 2014.

Prot. br.: 6/2014.

Uprava, tajništvo i profesori. - U upravi i tajništvu Teološko-katehetskog instituta u Mostaru (TKIM) nema promjena u odnosu na prošlu godinu. Sveučilišnu nastavu na TKIM-u kroz proteklu godinu održavalo je 27 sveučilišnih nastavnika, bilo kao doktori ili magistri znanosti, a troje diplomiranih profesora izvodili su nastavu iz pomoćnih kolegija koji ne pripadaju obveznom programu studija: 6 svećenika sveučilišnih nastavnika dolazilo je iz Sarajeva, 1 iz Dubrovnika, 2 su nastavnika gosti predavači sa Sveučilišta u Mostaru, 4 laika predavača iz Mostara te 14 nastavnika koji su kao svećenici mostarsko-duvanjske i trebinjsko-mrkanske biskupije angažirani na TKIM-u. Stalnom nastavničkom zboru početkom ove akademske godine pridružio se povratnik iz Rima mr. don Željko Majić. Drugi podatci o radu, programu studija i nastavnom osoblju TKIM- nalaze se na web stranici Instituta: www.tkim-mostar.com.

Studenti. - U akademskoj godini 2012./2013. na Institutu je u oba ciklusa studija bilo upisano 66 studenata: 63 redovita studenata, 3 studenta su ponavljala godinu. Troje studenta koja nisu položili ispite i stekli potrebne uvjete daljnjega studija, napustili su Institut. Prvi preddiplomski ciklus studija završilo je 11. studenata koji su položili završni ispit i dobili diplomu prvostupnika (bakalaureata) religijske pedagogije i katehetike: Iva Baković, Ivana Boras, Marija Buntić, Marija Ćosić, Zoran Juko, Zlata Marinčić, Marina Propadalo, Ina Prskalo, Andrija Raič, Martina Višić i Matko Vučković. Svi su upisali drugi (magistarski) ciklus studija. Sedmero studenata završilo je magistarski ciklus studija, obranilo diplomski rad i steklo diplomu magistra (master) religijske pedagogije i katehetike: Danijela Bašić, Jelena Galić, Ana Ivanković, Kristina Lugonja, s. Alena Muhova, Vedran Perić i Ivica Vizentaner.

Proslava Dana TKIM-a. - Na spomendan sv. Alberta Velikoga, zaštitnika TKIM-a, 15. studenoga 2013., proslavljen je u katedralnim prostorijama u Mostaru *Dan TKIM-a*. Na svečanoj akademiji, na kojoj je sudjelovalo oko 200 uzvanika i gostiju promovirani su navedeni prvostupnici i

magistri. Na svečanosti, uz roditelje, rodbinu i prijatelje diplomiranih studenata, bili su nazočni biskup mons. dr. Ratko Perić, vojni ordinarij mons. dr. Tomo Vukšić, dekan KBF-a prof. dr. Pavo Jurišić, nova rektorica Sveučilišta u Mostaru prof. dr. Ljerka Ostojić koja je prigodno pozdravila nazočne, te brojni uzvanici iz crkvenoga, akademskog i kulturnog života Mostara. Pozdravnu i prigodnu poruku uputili su također biskup dr. Ratko Perić, dekan prof. dr. Pavo Jurišić i predstojnik Instituta prof. dr. Ante Pavlović. Prigodno predavanje s naslovom *Teologija tijela u antropologiji pape Ivana Pavla II.* održao je mr. sc. don Mile Vidić. On je ukratko izložio osnovne odrednice antropološke misli filozofa i teologa Karola Wojtyły odnosno pape Ivana Pavla II. i istaknuo njihovu filozofsku, teološku, etičku i moralnu aktualnost i važnost u životu suvremenoga društva i Crkve. Na proslavi je glazbenim točkama nastupio i Mješoviti zbor studenata TKIM-a pod ravnanjem prof. don Nike Luburića. O proslavi su izvijestili *Crkva na kamenu*, 12/2013., od str. 13. *Katolički tjednik*, 47/2013., str. 7; web portali pogled.ba i bljesak.info te Dnevni list od 16. 11. 2013.

Sporazum o akademskom odnosu s KBF-om i novi Statut Teološko-katehetskog instituta. - Tijekom 2013. godine nastavljena je procedura oko donošenja novoga Statuta TKIM-a u povezanosti s Katoličkim bogoslovnim fakultetom u Sarajevu (KBF) u skladu s *Naputkom* Kongregacije za katolički odgoj (2008.). Uprava TKIM-a prosljedila je Fakultetskom vijeću KBF-a Prijedlog *Sporazuma o akademskom odnosu i suradnji između Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Sarajevu i Teološko-katehetskog instituta u Mostaru*, kao i prijedlog novoga *Statuta TKIM-a*, koje je usvojilo Vijeće TKIM-a na sjednici održanoj 11. listopada i 2012. *Povjerenstvo za uređenje odnosa između KBF-a i TKIM-a*, osnovano pri Fakultetskom vijeću KBF-a na zamolbu Biskupske konferencije BiH, usuglasilo je prijedlog *Sporazuma* koji je potom razmotrilo i usvojilo Fakultetsko vijeće KBF-a na redovitoj sjednici održanoj 3. prosinca 2012. (Obavijest KBF-a od 20. 12. 2012.). Na sjednici je kratko razmatran i prijedlog novoga

Statuta TKIM-a u koji su unesene odredbe iz *Sporazuma*. Konstatirano je da je u prijedlogu navedenoga *Statuta* potrebno s *Naputkom* Kongregacije i *Statutom* KBF-a uskladiti još dva članka, što je povezano s aktualnim izmjenama i dopunama postojećega *Statuta Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Sarajevu*.

Aktivnosti TKIM-a i profesora. - Održane su tri sjednice Vijeća TKIM-a na kojima je razmatrano Izvješće predstojnika o radu TKIM-a za prošlu akademsku godinu, radni kalendar, daljnji rad na odobravanju novoga *Statuta TKIM-a*, radu sveučilišnih nastavnika, izbornim kolegijima, ispitima, zamolbama studenata i drugim tekućim pitanjima. Na sjednici Vijeća, održanoj 10. 11. 2013., usvojene su *Odredbe za upis, pohoda-nje nastave i polaganje ispita na preddiplomskome i diplomskome (master) studiju na TKIM-u*, koje proizlaze iz novoga Statuta i odnose se na redoviti rad organizacijski, nastavni, profesorski i studentski rad i život. Predstojnik je Dekanatu KBF-a u Sarajevu poslao godišnje *Izvješće o radu Teološko-katehetskog instituta u Mostaru u akademskoj godini 2012.2013. godini*. Predstojnik je zastupao TKIM na raznim službenim susretima, znanstvenim skupovima i svečanostima koje su organizirale crkvene, obrazovne i kulturne ustanove u gradu, županijama, BiH i RH. Sveučilište u Mostaru uobičajeno je u svom godišnjem "Redu predavanja" objavilo Program TKIM-a.

Tijekom 2013. godine neki su profesori sudjelovali na nekim domaćim i međunarodnim znanstvenim skupovima i simpozijima, pastoralnim susretima, seminarima, okruglim stolovima i školama.

Nove knjige u 2013. godini objavili su:

RATKO PERIĆ, *Isus silan na djelu. Duhovne vježbe*, Crkva na kamenu, Mostar, 2013.

DRAGANA ZOVKO (prir.), *Župa Polog*, Crkva na kamenu, Mostar, 2013.

TOMO KNEŽEVIĆ (prir.), *Direktorij za euharistijska slavlja i liturgiju časova za godinu 2013.-2014.* (za Vrhbosansku nadbiskupiju, Banjolučku i Kotorsku biskupiju te Vojni ordinarijat u BiH), Sarajevo, 2013.

ANTE PAVLOVIĆ (prir.), *Nastavni plan i program na hrvatskome jeziku za gimnazije u BiH*, Mostar, 2013.

Znanstvene i stručne članke objavili su:

STANKO LASIĆ, "O nepovredivosti ljudskog života prije rođenja prema učenju bl. Ivana Pavla

II", u: DRAGO ŽUPARIĆ – KARLO VIŠATICKI (ur.), *Za slobodu stvoreni. Zbornik radova povodom 70 godina života i 35 godina profesorskog djelovanja na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Sarajevu profesora dr. sc. Tomislava Jožića*, Katolički bogoslovni fakultet – Glas koncila, Sarajevo – Zagreb, 2013., str. 37-58. i "Bioetička i moralna pitanja spolnoga i ženidbenoga života", SV, 3/2013., str. 291-299.

BOŽO ODOBAŠIĆ, "Od iskustva nepravde do spoznaje pravde. Pravedni Bog i socijalna nepravda prema Bibliji SZ", u: DRAGO ŽUPARIĆ – KARLO VIŠATICKI (ur.), *Za slobodu stvoreni. Zbornik radova...*, str. 183-210.; "Misterij Boga objave na Sinaju. Ispovijest vjere u događajima knjige Izlaska", *Vrhbosnensia*, 2/2013., str. 259-286.

TOMO VUKŠIĆ, "Zakonske i druge pravne pretpostavke pastoralnog zdravstva u Republici Hrvatskoj te Bosni i Hercegovini, *Služba Božja*, 3-4/2013., str. 377-394.;

- "Pastoralni značaj Opservatorija siromaštva", u: CARITAS BKBIH, *Izvješće o siromaštvu 2012.*, Sarajevo 2013., str. 5-9;

- "Kako se bira novi papa", u: VINKO PULJIĆ, *Moje druge konklave u ožujku 2013. (dnevnik)*, Vrhbosanska nadbiskupija, Sarajevo 2013., str. 47-65;

- "Žrtve Drugoga svjetskog rata i poraća u Bosni i Hercegovini", u: KOMISIJA HBK I BKBIH ZA HRVATSKI MARTIROLOGIJ, *Hrvatski mučenici i žrtve vremena komunističke vladavine. Zbornik radova s međunarodnoga znanstvenog skupa održanog u Zagrebu 24. i 25. travnja 2012. godine*, Glas Koncila 2013., str. 127-156.;

- "Pogled na stradanja u Mostarskoj i Trebinjskoj biskupiji za vrijeme Drugoga svjetskog rata", u: KOMISIJA HBK I BKBIH ZA HRVATSKI MARTIROLOGIJ, *Hrvatski mučenici i žrtve vremena komunističke vladavine. Zbornik radova s međunarodnoga znanstvenog skupa održanog u Zagrebu 24. i 25. travnja 2012. godine*, Glas Koncila 2013., str. 312-329;

U knjizi *In honorem. Alessandro D'Errico. Apostolski nuncij u BiH*, Mostar, 2013., objavljeni su mu sljedeći prilozi:

- "Rimski prvosvećenici i hrvatski narod", str. 35-69;

- "Diplomacija Svete Stolice i poslanje apostolskoga nuncija u službi čovjeka i vrednota", str. 89-94;

- "Odnosi Svete Stolice i Bosne i Hercegovine", str. 149-160;

- "Katolički bogoslovni fakultet u Sarajevu", str. 173-175;

- "Temeljni ugovor između Svete Stoline i Crne Gore", str. 405-410.

ANTE KOMADINA, "Čuvstveni i spolni odgoj osoba s posebnim potrebama u skladu s kršćanskim ćudorednim načelima", u: DRAGO ŽUPARIĆ – KARLO VIŠATICI (ur.), *Za slobodu stvoreni. Zbornik radova...*, str. 89-110.;

- "Prilog javnoj raspravi o Nacrtu zakona o liječenju neplodnosti biomedicinski potpomognutom oplodnjom", SV, 3/2013., str. 299-302;

- "Povijesni razvoj crkvene skrbi za bolesnike", *Služba Božja*, 3-4/2013., str. 265-283;

BOŽO GOLUŽA, "Prostor župe Polog kroza stoljeća", u: DRAGANA ZOVKO (prir.), *Župa Polog*, str. 81-93.

IVICA MUSIĆ, "Bakulina metafizička promišljanja u djelu *Pravo mudroznanje za svakog čovika*", *Zbornik o Petru Bakuli: Zbornik radova sa znanstvenoga skupa "Opus fra Petra Bakule"*, Mostar, 17.-19. svibnja 2012. godine, Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2013., str. 349-363 (u koautorstvu s Matom Penavom);

- "Filozofskom vjerom protiv scijentističke sljeparije. Jaspersova alternativa modernomu praznovjerju", u: BOŠKO PEŠIĆ – DANIJEL TOLVAJČIĆ (ur.), *Filozofija egzistencije Karla Jaspersa*, Hrvatsko društvo "Karl Jaspers", Zagreb, 2013., str. 233-244.

MARIO BERNADIĆ, "Odjeci Jubileja: poticaji za novu evangelizaciju", *Bilten sinode – Službeno glasilo Prve biskupijske sinode Vrhbosanske nadbiskupije*, Sarajevo, 2013., str. 18-23.

MARKO ŠUTALO, "Vjeronauk – put cjelovitog odgoja čovjeka", u: *Vaspitno-obrazovni i sportski horizonti. Zbornik radova*, Subotica, 2013., str. 378-385.

NIKO LUBURIĆ, "Duhovne popijevke korizmene vremena iz Hercegovine (10)", *Sveta Cecilija* (SC), 1-2/2013., str. 20-22;

- "Georg Ratzinger, brat pape emeritusa Benedikta XVI., prelat i katedralni zborovođa", SC, 1-2/2013., str. 13-15;

- "Duhovne popijevke božićnoga vremena iz Hercegovine", SC, 3-4/2013., str. 32-33;

- "125. godišnjica Hrvatskoga glazbeno pjevačkog društva 'Hrvoje'", SC, 3-4/2013., str. 41-44;

- "Harmonij – liturgijsko glazbalo", *Povezanost*, 1(32)/2013., str. 114-115.

Neki profesori također su objavili kraće članke, propovijedi, izvješća i druge priloge u raznim časopisima te biskupijskim i župnim listovima.

Mješoviti zbor studenata TKIM-a gostovao je 21. travnja 2013. u župi Rakitno na poziv župnika fra Marinka Leke. Studenti su za vrijeme Svete Mise izvodili pučke i višeglasne crkvene skladbe pod vodstvom prof. don Nike Luburića. (*Katolički tjednik*, 18/2013., str. 25; *Glas koncila*, 18/2013., str. 29., *Dnevni list*, od 24. 4. 2013., str. 46).

R. PERIĆ, "Smisao prenošenja vjere anonimnim i distanciranim kršćanima", u: *Gospodin mi daje vjeru* (Treći pastoralni kolokvij, konventualci), Zagreb, 2013., str. 13-26.

Pastoralni dan za svećenike. - U Kući susreta "Emaus" u Potocima održan je u srijedu 3. travnja 2013. godine šesti po redu Pastoralni dan svećenika u dušobrižništvu na području mostarsko-duvanjske i trebinjsko-mrkanske biskupije. Skup su organizirali, u suradnji s Prezbiterskim vijećem, Biskupski ordinarijat i Institut. Uz biskupa dr. Ratka Perića na susretu je bilo 96 svećenika, dijecezanskih i franjevac. Tema susreta bila je *Sakrament ženidbe u župnoj praksi* i razmatrana je s biblijsko-teološkoga, bioetičkoga i moralnoga te dušobrižničkoga vidika: Fra Mate Logara, *Biblijsko-sakramentalni vid ženidbe*; dr. don Stanko Lasić, *Bioetička i moralna pitanja spolnoga i ženidbenoga života*; don Ivica Boras, *Dušobrižnička problematika braka i obitelji* (kraćena predavanja objavljena su u *Službenom vjesniku*, 3/2013., str. 287-299). Predavači su u svojim izlaganjima, kroz navedena biblijska, doktrinarna i pastoralna motrišta, promatrali naše konkretne crkvene, društvene i pastoralne prilike i okolnosti, osobito posve konkretne probleme s kojima se svećenici na terenu susreću. Posebno su se osvrnuli na problematiku samoga shvaćanja naravi i dostojanstva sakramenta ženidbe u našem vjerničkom puku, potom na bioetička i moralna pitanja spolnoga i ženidbenog života, kao što su pobačaj, genetički inženjering i začće u epruveti, "surogat majke". Istaknuta je i uža pastoralna problematika na području ženidbenoga pastoralnoga, dalja i bliža priprava zaručnika za sakrament ženidbe, dušobrižnička problematika glede "rastave" i rastavljenih brakova, te iskustva neposrednoga sakramentalnog slavlja ženidbe i organiziranja raskošnih i rastrošnih svadbenih svečanosti.

Dr. don Ante Pavlović,
predstojnik Instituta

IZVJEŠTAJ O BOLNIČKOJ KAPELANIJI

Mostar, 7. 1. 2014.

Posao bolničkog svećenika u mostarskim bolnicama odvijao se uobičajenim redom i sadržajem i u 2013. godini. Moj rad sastoji se uglavnom od obilaska bolesnika u bolnici. Obilazak je prema rasporedu kojega nisam već godinama mijenjao tako da se stekne navika i kod bolesnika i kod radnog osoblja kad svećenik dolazi u njihovu bolnicu.

Na odjeljenja gdje su lakši bolesnici odlazio sam jedanput tjedno a tamo gdje su teži bolesnici dva puta a u intenzivne njege tri puta tjedno i po pozivu bolesnika ili njihove rodbine. Prilikom pohoda ponudim im svete sakramente ili se zajedno pomolimo u sobama ili ih barem pozdravim i upoznam ih sa djelatnošću bolničkog svećenika. U bolnicu u Južnom logoru odlazim samo po pozivu jer tamo bude vrlo malo katolika.

U bolnici dnevno provodim 3-5 sati zavisno od toga koju bolnicu obilazim. Mobitel je uvijek uz me, osim kad sam na svetoj misi, tako da me bolesnici ili njihova rodbina mogu pozvati za hitne slučajeve u svako doba dana i noći.

U 2013. godini povećao se broj primatelja svetih sakramenata. Čini mi se da je razlog povećanja veći broj bolesnika jer rodbina smješta u bolnice i bolesnike i svoje stare osobe koje su na samrti nadajući se da će im bolnica produžiti život. Osobito se povećao broj pričesti jer se povećao broj posjetitelja sv. Misa gdje se većina prisutnih i pričesti.

Broj ispovijedi i pričesti u 2013. bio je 696, a još se 985 osoba pričestilo u bolnici i bolničkoj kapelici.

Bolesničko pomazanje primilo je 1206 bolesnika i ako su mogli ispovjedili su se i pričestili.

Po hitnom postupku u bolnici krstio sam 11 djece (prošle godine bilo ih je 12). Roditeljima djeteta dadnem potvrdu o krštenju s opisom što još treba dopuniti krštenju. Dijete upisuje župnik u Maticu krštenih djetetove župe da mu kasnije kad odraste bude lakše naći potrebne dokumente.

Broj posjetitelja svetih misa u kapelici nedjeljom je prilično dobar. Budu uglavnom popunjena sva sjedeća mjesta (25 mjesta). Radnim danom je kako kada. Posjetitelji svetih misa u kapeli uglavnom su radno osoblje bolnice: čistačice, spremačice, medicinske sestre, pokojni liječnik(ca) i po-

nešto bolesnika. Ovom prilikom zahvaljujem se sestrama franjevkama (s. Mili) i milosrdnicama (s. Arkandeli) one su svake nedjelje i svetkovine naizmjenično dolazile i vodile liturgijsko pjevanje u kapelici.

U mostarskim bolnicama nalazi se uvijek oko 700-800 bolesnika od toga je oko 80% katolika. Oni koji zovu svećenika da hitno dođe k njihovu bolesniku trebaju ovo imati u vidu da svećenik ne može doći hitno ako dnevno ima više poziva u bolnice koje se nalaze na više mjesta u gradu, zato bih preporučio svakom bolesniku da primi sv. sakramente kad svećenik bude kod njih u sobi a ne da čekaju čas umiranja. Zašto stvarati hitne slučajeve od onoga što se može obaviti redovnim putem?

Ako netko od rodbine želi svome bolesniku u bolnici pozvati svećenika, najprije pogledajte u bolesnikovu ladicu, u ormariću pored kreveta, ima li potvrdu jeli svećenik već bio kod njega jer svakom bolesniku kojem podijelim bolesničko pomazanje ostavim u ladici potvrdu o tome.

Ako me netko zove u vrijeme kad sam ja u bolnici, može se dogoditi da se ne javim na telefon, to je vjerojatno poziv u vrijeme dok ja nekoga ispovijedam, pa zato nazovite kroz nekoliko minuta opet, jer ja ne prekidam ispovijed radi telefona. Imajte u vidu da su jutarnje mise oko 7 sati a večernje oko 18 sati i da u to vrijeme ne zovete jer na misu ne nosim mobitel.

Ako ste u bolnici a ne znate broj svećenikova telefona, pogledajte onda na oglasnu ploču na ulaznom hodniku SKB ili pred kapelicom (kapelica je na katu -1 u novoj bolnici) ili slobodno zamolite bilo koju sestru na odjeljenju one će vam u tome pomoći jer sam na svakome odjeljenju ostavio broj svećenikova telefona.

Kad zovete svećenika bitno je navesti ove podatke: **ime i prezime bolesnika, bolnicu u kojoj je bolesnik, odjeljenje bolnice, kat i broj sobe** a ne liječnika kod koga se liječi jer u bolnici ima nekoliko stotina liječnika a više je njih s istim prezimenom.

Rodbina je dužna da se brine ne samo za tjelesno zdravlje svojih bolesnika nego i za njihovo duševno spasenje. Većina medicinskih sestara i liječnika ako im ne reknete neće same pozvati sve-

ćenika za vaše bolesnike jer one ne znaju je li vaš bolesnik katolik, nevjernik ili pripadnik neke sekte.

Ovo je web stranica bolničkog kapelana u Mostaru www.bolnickikapelan-mostar.webs.com i na njoj se može pročitati raspored posjeta bolnicama i mnoge druge obavijesti.

U ovoj godini neke osobe dale su neke darove za bolesnike koje izložim u kapelici da ih bolesnici mogu uzeti ili ih podijelim bolesnicima po sobama. To su: Crkva na kamenu od svakog broja više primjeraka lista Crkva na kamenu. Sestre milo-

srdnice i franjevke darovale su nekoliko paketića krunica i raznih svetih sličica. Sestre milosrdnice i anđele prale su i peglale misnu robu i opremu za oltar. Franjevačka galerija sa Širokog Brijega darovala je zidne kalendare. Župnik svetog Ivana u Mostaru darovao je sve hostije a Caritas misno vino. Neke medicinske sestre i bolesnici su povremeno donosili cvijeće i vaze u kapelicu da okite oltar. Hvala svim darovateljima.

Don Radoslav Zovko
bolnički svećenik

IZVJEŠĆE O RADU U CRKVI NA KAMENU ZA 2013. GODINU

Mostar, 6. siječnja 2014.
Prot. br.: 1/2014.

Kao i proteklih godina, *Crkva na kamenu* u 2013. godini izišla je 11 puta, svaki broj na 44 stranice. Dvobroj je bio za kolovoz - rujan. U prošloj godini u biblioteci Crkve na kamenu objavili smo četiri knjige:

RADOSLAV ZOVKO (prir.), *Zdravlje bolesnih*;

RATKO PERIĆ, *Isus silan na djelu*;

JOZO ANČIĆ, *Čvrsti temelji braka i obitelji*;

DRAGANA ZOVKO (prir.), *Župa Polog*.

Do sada je Crkva na kamenu objavila 132 knjige. Tijekom protekle godine, kako se već ustalilo, pripremili smo za tisak i tri broja biskupijskoga *Službenog vjesnika*, kao i još nekoliko knjiga kojima Crkva na kamenu nije bila izdavač.

U Crkvi na kamenu djeluje troje djelatnika: glavni urednik, tajnica koja radi i prijelom lista i knjiga, te lektorica. Suradničko osoblje popunjavamo prema mogućnostima i potrebama. Nastojimo s vremena na vrijeme *Crkvu na kamenu* obogatiti kojim novim suradničkim imenom.

I prošle godine naši su nas djelatnici zastupali na Teološko-pastoralnom tjednu u Zagrebu, gdje prikupimo ponešto pretplate, a prodaju se i pokoja knjiga.

Srdačno vas pozdravljamo, želeći vam obilje Božjega blagoslova u 2014. godini.

Dr. don Božo Goluža
glavni urednik

ČISTA SRIJEDA – SVEĆENIČKA REKOLEKCIJA

POZIV NA SVEĆENIČKU OBNOVU I ZAJEDNIČKI POČETAK KORIZME

Mostar, 24. veljače 2014.

Prot.: 153/2014.

Poštovana braćo svećenici!

Sukladno našoj praksi pozivamo sve svećenike koji pastoralno djeluju na području naših hercegovačkih biskupija da duhovnom rekolekcijom na *Čistu srijedu* ili *Pepelnicu* zajednički, u bratskom i molitvenom ozračju, započnemo sveto vrijeme Korizme. Svećenički će susret biti u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve, 5. ožujka 2014. s početkom u 9.30 sati, kako je najavljeno i u ovogodišnjem liturgijskom *Direktoriju*, str. 127.

Program:

- Srednji čas
- Duhovni nagovor - grudski dekan fra Branimir Musa
- Pokorničko bogoslužje
- Sveta ispovijed
- Križni put

- Sveta Misa s pepeljanjem - predvodi Biskup
- Posni ručak.

Svi svećenici mogu sudjelovati u konceleciji iako toga dana slave Euharistiju u svojoj župi. Stoga vas sve molimo da ponesete misno ruho sa štolom i misnicom ljubičaste boje.

Oni koji žele mogu dati svoj misijski novčani prilog za DJELO SVETOGA PETRA, tj. za misijski pomladak.

Neka nam ovo korizmeno vrijeme urodi potrebnim milostima i snagom da se kao zajednica svećenika ove Mjesne Crkve još tješnje sjedinimo u zajedništvu s Kristom Gospodinom u njegovu i našem križnom hodu.

S radošću vas očekujemo i srdačno pozdravljamo,

don Željko Majić
generalni vikar

DUHOVNA OBNOVA

Mostar, 5. ožujka 2014. - Na *Čistu srijedu* ili *Pepelnicu*, 5. ožujka 2014., prema ustaljenoj praksi, u mostarskoj se stolnici Marije Majke Crkve u svećeničkom zajedništvu s mjesnim biskupom Ratkom Perićem, okupilo oko sedamdeset prezbitera hercegovačkih biskupija, dijecezanskih i redovničkih, da zajednički u pokorničkom i molitvenom duhu započnu korizmu, vrijeme podsjećanja na Isusovih četrdeset dana u pustinji, ali i vrijeme sadašnjega živog poziva da po postu, molitvi, pokori

i milosrdnim djelima budu sve bliži Kristu Gospodinu od kojega je život, spas i uskrsnuće naše.

Susret je započeo u katedralnoj kripti - kapelici sv. Josipa, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije - molitvom Srednjega časa. Duhovni nagovor održao je i pokorničko bogoslužje predvodio fra Branimir Musa, grudski dekan, župnik Tihaljine. Vrijeme nakon pokorničkoga bogoslužja do pobožnosti Križnoga puta bilo je namijenjeno za osobnu ispovijed, molitvu i bratski susret. Križni su put

predvodili don Ivan Bijakšić, župni vikar župe Mučeništva sv. Ivana Krstitelja na Gradini. i đakon don Tomislav Zubac, koji se nalazi na đakonskoj praksi u župi Presvetoga Trojstva Blagaj-Buna.

Svetu Misu, u koncelecijaciji sa svećenicima, među kojima su bili svih deset dekana, provincijal fra Miljenko Šteko i generalni vikar don Željko Majić, predvodio je biskup Ratko koji je na početku sv. Mise, nadovezujući se na prethodno dekanovo razmatranje uputio svoju riječ za ovaj korizmeni početak:

Od ponosa do oholosti samo je jedan korak, veli starozavjetni iskusnik.

Od potrebne štednje i ekonomičnosti u osobnom životu i u župnoj kući do lakomosti, gramzljivosti i škrtosti samo je mali plot.

Od potrebne higijene i njegovanja tijela do one druge nečistoće samo je jedan korak, nismo li budni.

Od zdrava natjecanja, pa i u pastoralu, do gadne zavisti nekada se i ne vidi granica.

Od potrebna jela i pića radi uzdržavanja tijela pa do neumjerenosti u piću i jelu samo je jedan zalogaj ili gutljaj. Budan budi!

Od čuvanja svoga ljudskoga i svećeničkog dostojanstva do laka upadanja u srdžbu nema ni jedan korak. Svećeniče, ne ljuti se!

Od korisna odmora do lijenosti ne primjećuje se uvijek razlika. Evo gdje nam je pripaziti da možemo odgovoriti korizmenoj zbornoj molitvi da ovo privilegirano vrijeme započnemo: postom prema sebi, molitvom prema Bogu, bratskom ljubavlju prema drugima.

Osoblje katedralnoga župnog ureda, sa župnikom i dekanom msgr. Lukom Pavlovićem na čelu, za sve je sudionike duhovne obnove priredilo postan ručak u katedralnoj dvorani a svećenici su se odazvali pozivu Ordinarijata te ovom prigodom u fond Djelo sv. Petra za misijski pomladak osobno dali 4.800 KM, što je dijecezanski ravnatelj don Tomislav Ljuban predao u Misijsku središnjicu u Sarajevo.

DUHOVNI NAGOVOR FRA BRANIMIRA MUSE GRUDSKOGA DEKANA

Umjesto uvoda. - Prošlost i vrijeme u kojem smo živjeli pretrpjelo je nemale promjene. Stvorene su nove države, nove biskupije, a sam život pojedinaca i naroda našao se pod udarom svjetskih promjena.

Studentski nemiri Šezdesetosme uvelike su promijenili sliku svijeta. Počeo je nestajati autoritet u onom obliku u kojem je bio. Nastali su novi pokreti koji se još nisu definirali. Politički su sustavi, umjesto demokracije, uveli neku vrstu anarhije. Vjera i obitelj, ono najvrjednije, našli su se pred pojavom rastakanja. Eutanazija, mač smrti, legalizira se po europskim parlamentima. Liberalne, odnosno skupine rizična ponašanja, s pravom se zovu rizične, ostavljaju dojam "korektora" svijeta. Tehnika koja se razvija do neslućenih visina sve više zamara čovjeka.

Amiši, protestantska skupina u Americi, koja živi pravim prirodnim životom, a ima ih 250.000, godišnje imaju 20 milijuna posjetitelja, koji se interesiraju za njihov način života. Očito da je današnji čovjek umoran od okruženja u kojem se našao.

Talijanski svećenik Armando Matteo u svojoj knjizi *Prvi naraštaj nevjernika (La prima generazione incredula, 2010.)* postavlja hipotezu da

mladim ljudima na Zapadu iskustvo vjere više ne predstavlja načelo. Iskustvo je vjere nešto što im u pamet doziva djetinjstvo, a sama ih Crkva podsjeća na mjesto zakulisnih radnji.

Uzroke krize vjere možemo tražiti u sljedećem, kako kaže jedan mladi znanstvenik:

1. "Ateizam i ateizacija - manja skupina onih koji se zovu nevjernicima - agresivnim stavom žele se nametnuti većini."

2. "Vjerska indiferentnost - smrt Boga u svijesti čovjeka."

3. Dovođenje u pitanje vjerskih istina /dogmi - Isusovo božanstvo, odbacivanje Crkve

4. Grijesi "crkvenih struktura"- bolni događaji nemorala u našim redovima.

Zapadni, ili bolje reći materijalizirani, svijet želi ogoliti vjeru i stvoriti zamku da je sve "propalo". Pred naletom takva mišljenja i "vlastitih hipoteka" došlo je do "povlačenja" svećenstva u drugačiji način pastorizacije. Neki kritičari zamjeraju "vodanje" ljudi iz politike i Crkve u onim zemljama koje su izišle iz totalitarnih sustava, na njihovu čestom druženju.

Postavljamo pitanje koga i kako pastorizirati?

Njemački kardinal Walter Brandmüller u jednoj propovijedi održanoj u Rimu reče: "Prazne

crkve, mnoga djeca koja nisu rođena, rođena koja nisu krštena, brakovi koji nisu sklopljeni, a od onih koji su sklopljeni, gotovo polovica se rastavlja. Mnogi katolici ne pridaju nikakvu vrijednost sakramentima; sakramenti - osobito ispovijed i bolesničko pomazanje - velikom broju katolika ništa ne znače, a uz to i stotine svećenika bore se protiv vjere i reda u Crkvi. Konačno, ali ne i manje važno, broj visoko-obrazovanih pokazuju šokantno vjersko neznanje, više ne znaju razlikovati između istinitoga i lažnoga. U takvoj se situaciji može govoriti o egzistencijalnoj ugroženosti krizom vjere kakvu Crkva nije doživjela od doba Reformacije u 16. stoljeću. I ovu krizu rezignirano promatra, nesiguran i bez puno djelovanja, ne tako mali broj onih koji nose odgovornost u Crkvi". O Zapadu toliko.

Mi promatramo svoju situaciju. Možda ne će svi podijeliti ovo mišljenje, ali mi smo Crkva koja je još uvijek živa i zdrava. Bogu hvala. Mnogi nam to ne priznaju, a u sebi nemamo samopoštovanja da to ponizno ističemo. Ne mislim na nas svećenike, nego na svećenike i narod koji čine Crkvu. Mi smo patnička Crkva, koja se dizala iz pepela i krvi. Mnogi svećenici poubijani, časne sestre zatvarane, porušene crkve i kuće; rastjerani, politički obezglavljeni, kulturno uništeni, ali na braniku vjere gradili smo duhovno i materijalno. Bojimo se zamora materijala, do kojega dolazi jer nas godine sustižu. Željeli bismo da se Crkva "nadogradi", a to znači da rastemo liturgijski, duhovno, da produbljujemo ono što vjerujemo. Sve ovo spominjem u nadi shvaćanja vlastita ponosa. Da bi se oslobodili kompleksa manje vrijednosti, Grci su se utjecali mudrosti, i to onoj ljudskoj.

Biblija nas uči da čovjek gradi svoj ugled i svoju prepoznatljivost pred Bogom. I mi smo se okupili danas pred Njim da poput Marije dok pjeva svoj "Veliča" potpuno svjesna svoje vrijednosti, vrijednosti kojoj je tvorac samo Bog, i ona je obznanjuje svim naraštajima (Lk 1,46), i mi obznanjujemo svoj ponos što pripadamo Crkvi. Od ponosa do oholosti ima samo jedan korak (usp. Pnz 8,17). Narodi koji nisu gradili svoju budućnost na Bogu brzo su se urušili.

Koliko god mi voljeli svoj narod, toliko sa zabrinutošću gledamo prema budućnosti, jer prelijevaju se negativni utjecaji u svijetu, iz zemlje u zemlju. Za ilustraciju, Irska je nekada bila katolička zemlja u kojoj se prije deset godina 69% pučanstva izjašnjavalo katolicima. Prije nekoliko godina samo 47% izjasnilo ih se katolicima. Boji-

mo se da ovaj naš prostor ne bude zahvaćen negativnim trendovima. "Zli su ljudi najbolje sredstvo za zle ciljeve". Bojimo se zlih ljudi da ne unište ovaj prostor. Vidio sam jedan naslov koji glasi: *U nebo zagledani*, a volio bih da se zagledamo i u sebe. Danas smo ovdje da vidimo sebe, da sebe promatramo i da sebe opomenemo. Ne očekujete da ću išta osobita reći u svom predavanju, ali svi želimo moliti i postavljati temelje malo većoj duhovnosti kako svoga osobnoga života, tako i života mjesne Crkve. I židovski Talmud kaže da nismo dužni završiti svoje djelo, nego ga moramo početi. Počet ćemo ovu Korizmu u dobru, uvjereni da ćemo tako i završiti. I ove Jobove riječi pohranimo u srce: "Ako li budeš čist i neporočan, odsad će svagda On (Gospodin) nad tobom bdjeti i obnovit će kuću pravedniku. Bit će malena tvoja sreća prošla prema budućoj što te očekuje" (8,6).

Obraćanje i pokora. - Crkvena godina ide dalje. Iza sebe smo ostavili posebno liturgijsko vrijeme u godini - *Božićno vrijeme*, u kojem smo slavili Utjelovljenje Božje Riječi i Rođenje Spasitelja Isusa Krista. Bili smo u radosnu iščekivanju i raspoloženju, ali smo osjetili i teret obveza koje imamo u svom pozivu. Vjerojatno većina nas Božić doživljava prilično idiličnim, zamišljajući atmosferu sama događaja, od Navještenja koje je tako otajstveno, zagonetno, neshvatljivo, do Rođenja u siromašnoj štalici. Zamišljamo anđele, pastire, mudrace; a i štalicu u svojim mislima često "uredimo" na bajkovit način. Božićne hrvatske pjesme najljepše su pjesme. Čestitanje i darivanje ulazi u hrvatsku uljudbu stoljećima, ali, nažalost, mnogi srcem ne prepoznaju: Tko se rodio! Važno je vidjeti što je bilo od početka. Sve te tegobe s kojima se susreo Isus, i Sveta Obitelj. Duh i srce trebaju progledati i vidjeti svu tu bol koja se razlijevala po štalici u Betlehemu.

No, kada se spomene trpljenje, obraćanje i pokora misli nam spontano pođu prema *Korizmi*. To je razumljivo jer Korizma jest posebno vrijeme kada Crkva poziva vjernike da se kroz promišljanje vlastita života, kroz molitvu, pokoru i djela ljubavi, te obraćanjem od svojih grješnih putova, sami obnavljaju u svojoj vjeri.

Danas je Pepelnica. Početak Korizme. Liturgijskim obredom u kojem, u znak pokore i obraćanja, glavu posipamo pepelom. Prvotno značenje pepela jest vrlo sporno, a sam pojam poistovjećuje se s pojmom grijeha i krhkosti čovjeka.

Srce grješnikovo slično je pepelu, kaže Izaija, a idolopoklonce naziva onima koji "vole pepeo" (44,20), a

Mudrost za nj kaže: "Srce mu je kao pepeo, i nada mu od zemlje bjednija, i život od gline nevredniji" (15,10). Ezekiel kaže da će oholice biti "pretvoreni na zemlji u pepeo" (28,18), a zlikovce će pravednici gaziti "kao prah pod nogama" (Mal 3,21).

Međutim, čovjek koji se želi obratiti, svjestan da je "prah i pepeo", "sjede u pepeo" (Job 2,8) i posipa njime glavu. Ovaj znak pokore služi i kao izraz tuge čovjeka satrvena nesrećom, a redovito se traži poveznica između tragedije i grijeha. Posuti se pepelom, znači i predusresti Božji sud i tražiti Božje milosrđe. Nije nam namjera tumačiti pojam pepela nego posvijestiti vlastitu krhkost do onoga da će obećanje Mesije "razveseliti ožalošćene na Sionu i dati im vijenac mjesto pepela" (Iz 61,2).

Današnji dan prate i riječi: "Obratite se i vjerujte Evanđelju". Ove su riječi podsjetnik upravo na ono na što nas je na početku svoga javnog djelovanja pozvao Krist (usp. Mk 1,15) i odzvanja trajno u životu kršćanina. Isus poziva na korjenitu preobrazbu života, na odvrćanje od zla i raskid s grijehom, te na povratak k Bogu svim srcem svojim. Možda smo se malo umorili od definicija što je grijeh. Međutim, Biblija često, gotovo na svakoj stranici, govori o toj stvarnosti. Rabe se izrazi iz svakodnevnice: povreda, nepravdičnost, pobuna, nepravda... Kasnije će iz židovstva uzeti izraz dug. Bojim se da je došlo do razvodnjavanja samoga pojma grijeha, pa čak i u našim krugovima, gdje se grijeh naziva "psihološkim problemom" koji može riješiti psiholog. Kategorija grijeha se gubi, pa je dobro da se upravo danas mi, koji smo pozvani na drugačija razumijevanja i tumačenja, odredimo prema teorijama koje se uvlače u svijest vjernika.

Obraćanje. Bog poziva ljude da budu u zajedništvu s njim. Po rođenju smo grješni (Ps, 51,7): prijestupom našega praoca Adama "grijeh je ušao u svijet" (Rim 5,12).

Proročki glasovi: Amos kaže: "...traži Boga...". To znači traži dobro, a ne zlo. Hošea traži odvrćanje od opaćina. Izaija poziva na povratak Gospodu. Ezekiel vapi: "Odbacite od sebe sva nedjela koja ste činili i načinite sebi novo srce i nov duh! Zašto da umirete, dome Izraelov? Ja ne želim smrti nikoga koji umre..., obratite se, dakle, i živite" (18,31).

A psalmist u pedesetom psalmu sve će ove zahtjeve pretvoriti u: Smiluj mi se, Bože, gdje se priznaje grijeh, iznosi molba za unutarne očišćenje, zaziva milost koja jedina može očistiti srce, pa

onda usmjerenje prema novom životu. U središte pokore stavlja se raskajano srce. "Raskajano srce nećeš prezreti..."

Krstiteljeva poruka: "Obratite se, jer je blizu kraljevstvo nebesko" (Mt 3,2) otvara perspektivu nade, najavljujući Isusa u kojem se objavila ljubav Božja, spasiteljica svih ljudi (Tit 2,11). Krist je uzeo ljudsko obličje i umro umjesto nas, preuzimajući kaznu koju mi zaslužujemo, tumači nam sv. Pavao (Rim 5,8; Kor 5,21).

"Sin Čovječji ima vlast na zemlji opraštati grijeha" (Mt 9,6). Ova se Kristova rečenica sudara s našom samodostatnošću, od okorjelosti srca do našega naljeppljivanja na ono što nas odvodi od Boga. Izrael je u svojoj povijesti simbol tvrdokornosti srca.

Isus ne govori o obrednom pokorničkom bogoslužju. Važan je preokret srca, kojim se postaje malo "dijete" (Mt 18,3), zatim da se traži najprije kraljevstvo Božje, do vapaja: "Bože, smiluj se meni grešniku" (Lk 18,13).

Upravo ovo je naš program ove Korizme. Priznajemo da smo grješni i ispovijedamo da "nema ni u kome drugom spasenja. Nema uistinu pod nebom drugog imena dana ljudima po kojem se možemo spasiti" (Dj 4,12), osim Isusa Krista.

U Kristu se objavila ljubav Božja prema nama (Tim 2,11). Bog je uzeo ljudsko obličje i umro umjesto nas, preuzimajući kaznu koju mi zaslužujemo (Rim 5,8). Bog obećava oprostjenje od grijeha i vječni život na nebu svima koji prihvate, milošću kroz vjeru, Isusa Krista kao Spasitelja (usp. Iv 1,12; 3,16). Da bismo prihvatili Spasitelja, moramo priznati da smo grješnici i da nam je spasenje potrebno.

A svi, doista jesmo grješnici i potrebna nam je slava Božja (usp. Rim 3,23) i "rekremo li da grijeha nemamo, sami sebe varamo i istine nema u nama" (1 Iv 1,8).

Obraćanje je milost i dar Božji. Obratiti se, znači vratiti se k Bogu. Obraćanje znači cijeli život okrenuti prema Isusu Kristu. Obračenik je umro u grijehu i s Kristom ustao na novi život u kraljevstvu Božjem i sada može živjeti s Kristom (usp. Ef 2,1; Kol 3,6). U življenju s Kristom čovjekova je posebna dužnost biti neprestano budan pred zlom i produbljivati svoje obraćenje snagom Božje milosti i osobnom suradnjom s njom. Obraćanje zahtijeva trajan čin čitava čovjeka u kojem on ostavlja dosadašnji pogriješan smjer vlastita životnog puta i okreće se k Bogu, te se vraća izvornoj povezanost s njim. Čovjek svojim

obraćenjem, pred Bogom postaje kao dijete, kao nekoristan sluga, kao pokajnički carinik. Obraćanjem čovjek postaje novi stvor: "Dakle, ako je tko u Kristu, on je novi stvor: staro je nestalo, a novo je, evo nastalo" (2 Kor 5,17).

Ne možemo reći da smo Isusovi a živjeti životom staroga, grješnog čovjeka. Isusovi učenici žive kao što je on živio (usp. 1 Iv 4,17).

Riječ Božja sišla je s nebesa da nas spasi, ali i da nam bude putokaz kroza život. Evanđelje je život Isusa Krista, svjetiljka koja svijetli i obasjava put kojim nam je ići. A Isus kaže: Vjerujte Evanđelju! Vjerujte tom svjetlu! Tko hodi u toj svjetlosti, ne će hoditi u tami nego će imati svjetlost života (Iv 8,12). Isus nas nije ostavio kao "siročad" (Iv 14,18), nego je uvijek s nama, do svršetka svijeta (Mt 28,20) i svojim životom dao nam je primjer kako mi trebamo živjeti: "Primjer sam vam dao da i vi činite kao što ja vama učinih" (Iv 13,15). Obraćanje je proces koji traje cijeli život. Iz dana u dan borimo se s krhkošću i slabošću svoje ljudske naravi sklone grijehu. U toj borbi od velike su nam pomoći i pokornička djela od kojih Sveto Pismo osobito ističe molitvu, post i milostinju jer izražavaju obraćenje u odnosu prema Bogu, u odnosu prema samomu sebi i u odnosu prema drugima.

Vrijeme koje na osobit način poziva na pokoru jest upravo Korizma. "Vremena i dani pokore u tijeku liturgijske godine (korizmeno vrijeme i svaki petak na spomen smrti Gospodinove) jesu jaki trenuci pokorničke prakse Crkve. Ta su vremena naročito prikladna za duhovne vježbe, pokornička bogoslužja, hodočašća u znak pokore, svojevoljno odricanje kao post i milostinja, te bratska raspodjela dobara" (KKC, 1438). No, ne smijemo nikada smetnuti s uma da u središtu svega treba i mora biti Bog. U protivnom naša djela pokore ostaju besplodna.

Osobito, u korizmeno vrijeme mnogi kršćani budu potaknuti na pokornička djela, te se odriču stvari i navika koje im čine zadovoljstva. Odriču se raznih užitaka, odluče da će više vremena provoditi u molitvi, češće ići na sv. Misu, više drugima pomagati, činiti djela milosrđa... No, ako u središtu nije Bog i ako cilj svega nije da se doista promijenimo i postanemo novi u Kristu, te ako nemamo čvrstu odluku slijediti Isusove stope i živjeti u duhu Evanđelja, onda će sve ovo biti, kako rekосmo, samo puki obredi.

Na to upozorava i Crkva posebno odabirući za misno čitanje na početku korizme (Pepelnicu) odlomak iz Matejeva Evanđelja (6,1-18) u ko-

jem Isus poziva da Boga stavimo u središte svoga života. On poziva na poniznost u življenju i na skrovit, osoban odnos s Ocem. Svako naše djelo, riječi, misli, cijeli život, sve što jesmo i želimo biti, ako nema svoj izvor u osobnom odnosu s Ocem – bit će puno ispraznosti. Pa čak i naša dobra djela, ne znam kako bila velika i hvale vrijedna, ako nemaju izvora u Bogu, bit će prazna. Svi naši postovi i molitve, pa makar se odricali ne znam čega ili molili po cijele dane, ako nemaju izvora u Bogu – bit će prazni.

Isusov poziv na obraćenje i pokoru jest prije svega poziv na obraćenje srca, na unutarnju pokoru. I sva ova vanjska pokornička djela trebala bi biti vidljivi znakovi upravo takva unutarnjeg stava.

Pokora je čin kajanja kojom pokazujemo svoju iskrenu namjeru da više ne griješimo. "Oni koji pristupaju sakramentu Pokore primaju od Božjeg milosrđa oprost uvrede Bogu učinjene i ujedno se pomiruju s Crkvom, koju su svojim grijehom ranili i koja radi za njihovo obraćenje s ljubavlju, primjerom i molitvom" (KKC, 1422). Zove se sakrament obraćenja, pokore, ispovijedi, oprostjenja, pomirenja (KKC, 1423 i 1424) - jednom riječju – sakrament ljubavi – Božje ljubavi i milosrđa prema nama.

Pokora je zapravo - milost. I to velika milost. Ako je doista takvom shvaćamo i primamo, onda joj je zasigurno prethodilo obraćenje i iskreno pokajanje za počinjene grijehe. Pokoru kao milost i dar i može doživjeti samo istinski raskajano srce.

Ovakav unutarnji stav vodi k prodiranju u dublji smisao Isusove žrtve i tko bude zahvaćen ovom milošću nastavlja hod u "pepelu i kostrijeti" i kada završi korizmeno vrijeme, ali radosno slaveći i zahvaljujući svome Spasitelju za ničim zasluženi dar spasenja.

Najočitiji znak obraćenja i najsigurniji put pokore jest – svakodnevno uzimati svoj križ i ići za Isusom (Lk 9,23). Ići za Isusom, znači živjeti u duhu Evanđelja.

Radost rođenja i radost uskrsnuća povezane su neraskidivom vezom križa. Križ je ljubav. Tko to shvati, radosno će nositi svoj križ i nikada ga ne će izbjegavati. U muc i križu Isusovu trebamo pronalaziti snagu, smjer i putokaz vlastita života. Na žalost, mi često želimo izbjeći križ i odbaciti ga. Težimo za lagodnijim životom. Hoćemo biti slobodni od nevolja. Ne prihvaćamo kušnje. Odbacujemo sve što se protivi našoj naravi i bježimo od križa. Ne shvaćamo da bijeg od križa ne može nikako voditi u dubinu smisla i izbjegavajući križ

ostajemo na površini i prazni. Ostajemo prazni jer odbijamo ljubav. Bog je htio da sredstvo našega spasenja bude križ i zato svaki križ koji nosimo s ljubavlju i radosno – postaje ljubav. A samo je i jedino ljubav sposobna razumjeti nevolju i križ.

I što će onda značiti naše molitve, postovi i odricanja ako odbacujemo križ i bježimo od njega? Isus to nije činio. Ni jednoga jedinog trenutka. Utjelovljena je Mudrost ljubila taj križ i već od svoga djetinjstva: "Uzljubih ga od svoje mladosti" (Mudr 8,2). Još u utrobi svoje Majke već ga je primila iz ruku vječnoga Oca i stavila ga usred svog srca da u njemu kraljuje govoreći: "Milije mi je, Bože, vršiti tvoju volju. Zakon tvoj duboko u srcu ja nosim" (Ps 40,9). I ono malo Dijete rođeno u siromašnoj štalici, koje je moralo bježati ispred krvničkoga mača, živjeti u izbjeglištvu daleko od vlastita doma i strpljivo podnositi odrastanje u siromaštvu, nije odbacilo križa. Jednako s ljubavlju i strpljivo nosi ovaj "nevidljivi" križ kao i onaj vidljivi na Križnome putu. I ostavlja primjer svima nama. Isusova žrtva nama je spasonosna i izraz neshvatljive Božje ljubavi za nas.

Nevolja kroz koju strpljivo prolazimo slijedeći svoga Gospodina jest milost za naše duše. Strpljivo podnošenje nevolja života, nezahvalnosti, nerazumijevanja, poniženja, odbačenosti, samoće i svega što nas može snaći ne traži nikakvu izvanrednu pokoru. Traži 'samo' pogled na Krista i spremno, otvoreno, poučljivo i poslušno srce. Tada naše molitve, postovi, odricanja i dobra djela, koji su ionako samo sredstva koja nas mogu dovesti bliže Bogu, ne će biti svrha sami sebi, nego se preobražavaju u ljubav. Srce koje čini s ljubavlju i iz ljubavi sve pretvara u ljubav. Eto, u takvu duhu treba biti naša pokora. Izraz zahvalnosti i ljubavi prema Bogu. Kada nam srce bude zahvaćeno i shvatimo što je Bog učinio za nas i što svakoga trenutka čini, kakvu nam je milost dao – pokora će biti radost. Pokora će biti zahvalnost za vlastiti život, za svaki njegov trenutak. Pokora će biti strpljivo i radosno nošenje vlastitih križeva, ali i pomaganje bližnjima da nose svoje.

"Očima koje su plakale puno jasniji je svijet", riječi su jedne pjesme. A onome kome se u srcu rodi Spasitelj puno je jasnije obraćenje, i pokora.

BISKUPOVE HOMILIJE, SUSRETI, GOVORI I PORUKE

BOŽIĆNO ČESTITANJE U BISKUPIJI

Mostar, 23. prosinca 2013. - Dva dana uoči Božića, 23. prosinca u 10.30, priređeno je na Biskupskom ordinarijatu u Mostaru uobičajeno zajedničko i uzajamno čestitanje za svećenike, redovnike i redovnice. Bili su nazočni brojni svećenici iz oba klera i iz obiju hercegovačkih biskupija, među njima i hercegovački provincijal fra Miljenko Šteko, te sestre redovnice milosrdnice, službenice Milosrđa, služavke Maloga Isusa, karmelićanke, fra-njevke, među njima i provincijalka s. Franka.

Biskupu je u ime i svećenstva i redovništva generalni vikar don Željko Majić izrekao ovu božićno-blagdansku čestitku:

Preuzvišeni oče biskupe!

U ovoj Božićnoj čestitki, koju izričem u ime svih svećenika, redovnika i redovnica, ovdje prisutnih kao i onih koji zbog obveza nisu mogli doći na ovo zajedničko čestitanje, ali i svih vjernika naših hercegovačkih biskupija, želim se kratko zadržati na Božiću kao *Svjetlu na prosvjetljenje naroda* kako se božanski nadahnut izrazi starac Šimun u svom hvalospjevu u Hramu pred Malim Isusom. Božićna pjesma *U sê vrijeme godišta* ovu svetopisamsku istinu izriče riječima: *U ponoć se Bog rodi, nebo, zemlju prosvjetli, ko u podne svjetlost bi, Svetom Djevom Marijom*. A u Uskrsnoj noći, noći pobjede nad tamom grijeha i smrti, Crkva užije svijeću koja postaje znakom prisutnosti Isusa Uskrsloga, dakle živoga, među nama. Svećenik paljenje svijeće prati poklikom: "Svjetlo slavno uskrsloga Krista raspršilo tmine pameti i srca". I sam se Isus, a to nam prenosi sv. Ivana, predstavlja kao Svjetlost: "Ja – Svjetlost – dođoh na svijet da nijedan koji u mene vjeruje u tami ne ostane" (Iv 12,46). Dakle, Isus se čitavim svojim životom, od slavnoga rođenja do slavnoga uskrsnuća, očituje kao Svjetlo te

se svatko tko se dopusti od njega obasjati postaje odraz božanskoga svjetla i pozvan ga je nesebično širiti. Sv. Pavao to izražava riječima: "Ta Bog koji reče: Neka iz tame svjetlost zasine!, on zasvijetli u srcima našim" (2 Kor 4,6).

Naspram ovoga božanskog povijesnog betlehenskog bljeska i stalne prisutnosti Svjetla neugasiva, svijet i mi u njemu i ovaj Božić dočekuje obavijen određenim plaštom tame, grijeha i svekolika ljudskog jada. Novinski članci, a i ozbiljne studije, prepuni su naslova koji upozoravaju da svijet sve više tone u nemoralu grijeha i ide svom kraju. Tako doznajemo da se u raznim zemljama ozakonjuju eksperimenti na djeci, od njihova zdravstvenoga odgoja preko sterilizacije i lobotomije do eutanazije; da se pedofilija prepoznaje kao seksualna izborna orijentacija i da sasvim legalno postoji stranka pedofila; da se oduzimaju djeca od roditelja i daju na posvajanje istospolnim zajednicama; da se zagovara civilizacija budućnosti o kojoj se ništa ne zna osim da mora biti bez Boga; da se svim sredstvima nastoje uništiti stupovi punine života i civilizacije ljubavi: čovjek, obitelj, društvo i Crkva – vjera; da je siromaštvom i glađu pogođeno više od 50% svjetskoga stanovništva; da ne prolazi dan bez ratnih sukoba, ubijanja, silovanja i razaranja i da je rat igračka u rukama krupnoga kapitala koji u rukama drži samo 1% svjetskoga stanovništva; da je ... da ne nabrajam.

No, pravi Bog od pravoga Boga, pravo Svjetlo od pravoga Svjetla, "Svjetlo istinsko koje prosvjetljuje svakog čovjeka dođe na svijet (...) te onima koji ga primiše podade moć da postanu djeca Božja" (Iv 1,9.12). U toj Božanskoj moći, unatoč svim silama zla i tame, mi dočekujemo ovaj Božić puni nade. Jer i u godini kojoj brojimo posljednje dane "Očitovala se Ljubav Božja, spasiteljica

svih ljudi; odgojila nas... da živimo u sadašnjem svijetu, iščekujući blaženu nadu i očitovanje slave velikoga Boga i Spasitelja Isusa Krista" (Tit 2,11-13). Ta očitovanja Ljubavi Božje na našoj biskupijskoj razini pokazivala su se u tolikim pozitivnim pomacima vjerskoga života i na osobnom i na obiteljskom i župnom planu, čemu su nam u službenim izvješćima i osobnim susretima svjedočili župnici i vjernici nastojeći na poseban način živjeti Godinu vjere: u spremnosti prihvaćanja života (ipak uz svekolike i svakovrsne krize na prostoru naših biskupija bilo je više krštenja nego sprovoda); u novom duhovnom ozračju koje rađa brojna svećenička i redovnička zvanja (iako nam je i u ovoj godini veća svećenička i redovnička smrtnost nego ređenje i zavjetovanje, kako se s velikom zahvalnošću svemogućemu Bogu ne radovati novoprijavljenim svećeničkim i redovničkim kandidatima i kandidaticama!); u snazi i spremnosti vjernika da se založe i posvjedoče moralne vrijednosti i Božji poredak u državi i društvu (mislim na referendum o ženidbi kao životnoj zajednici žene i muškarca, na kojem su se i vjernici naših biskupija u velikom postotku - 99,1% izjasnili za naravni zakon i Božje red); u tolikim tihim svjedočanstvima ljubavi posebno prema onima u kojima Krist želi biti prepoznat i na taj način, unatoč teškoj krizi i velikoj nezaposlenosti, sve naše obitelji osjetit će toplinu Božića.

Svjetlo Betlehema, koje je raspršilo vlast tame i tminu grijeha, snažan je i jasan poziv da za tamu nismo stvoreni. Svoju radost i ostvarenje doživljavamo tek onda kada dopustimo da nas svjetlo Božje ljubavi zahvati, gradi naše odnose i vodi putem svijeta. Zato, u ove dane Svjetla, za godinu koju dobri Bog milosno pred nas prostire, zajedno s Vama, preuzvišeni biskupe, molimo Svjetlo Betlehema da nas osvijetli i vodi kako bismo iz naših osobnih, društvenih i crkvenih kriza izišli **preporođeni** i prosvijetljeni, usmjereni na ono bitno, na otvorenost Bogu i bližnjemu u punini crkvenoga zajedništva, ljubavi, poštovanja i uzajamna praštanja.

Preuzvišeni biskupe! S ovim mislima, u ime svega svećenstva i redovništva, svega od Boga Vam povjerena puka, u ime ovdje prisutnoga oca provincijala fra Miljenka, provincijalke s. Franke, kao i svih nazočnih kućnih poglavara i poglavarica pozdravljam Vas i čestitam našim božićnim pozdravom

Na dobro Vam došao Božić - Sveto Porodjenje Isusovo!

Biskup je u svom odgovoru zahvalio generalnom vikaru don Željku na njegovim dobrim željama i nadovezao se svojom mišlju o paradoksalnosti Božićnoga čuda i otajstva. Paradoksalno je nešto neočekivano, što se protivi ustaljenoj praksi, običaju pa i vjerovanju:

Ljudi Staroga Saveza očekivali da će Mesija doći s neba na silnim oblacima, na bojnim kolima s vatrenim konjima, praćen munjama i gromovima, a kada tamo: plašt mu vedra noć, kolijevka: siromašne jaslice, kuća: još siromašnija staja za ovaca na betlehenskoj poljani! Istinita od početka ona sjajna Mesijina parabola: Lisice imaju svoje jazbine, ptice imaju svoja gnijezda, a Sin Čovječji nema gdje bi glavu naslonio!

Blaženi se Josip samo mogao u čudu pitati u svome ograničenu viđenju cijele stvarnosti: Kako ovako Svemoćni Bog pokazuje svoju "nemoć" da privoli Betlehemćane da prime njegovu Mariju da rodi Sina Svevišnjega u doličnoj kući? Da je znao da će se tako okrenuti, on bi sklepa malo potleušice ili kolibe, a ne bi bilo sve ovako improvizirano...

Još paradoksalnije: Kako se tek Josip stresao kada mu je uskoro anđeo rekao da uzme "Dijete i Majku njegovu" i bježi glavom bez obzira u Egipat, jer je u pitanju Djetetova glava, i neka ostane u toj tuđoj zemlji dok mu on ne rekne kada će se vratiti.

Blaženi je Pavao na svoj posebno paradoksalan način izrazio onim poznatim ponižavajućim ali istodobno spasonosnim riječima po izabrane: Ono ludo, neplemenito, slabo i hendikepirano Bog pozva i izabra da postidi one mudre, zdrave, inteligentne, koji se prave takvima, a nisu takvi pred Bogom!

I mi smo svi, od duhovnih zvanja, svojevrstan paradoks jer smo se odrekli svojih "naravnih prava" i stavili se na raspolaganje drugim obiteljima, župi, zajednici, Crkvi. Ako ti pružiš i mali prst Bogu želeći njegovo spasenje, on će te povući za taj mali prst i spasiti te. Samo te ne će silom spašavati. Stvorio te bez tebe, ali te ne će spasiti bez tebe, ječe stoljećima jezgrovite Augustinove riječi! Dajmo se voditi svemoćnom Božjom paradoksalnošću pa ćemo doživjeti što ljudsko oko nije vidjelo, ni uho čulo, ni srce ljudsko osjetilo...

Biskup je zahvalio svima na pastoralno-crkvenoj suradnji u ovoj godini i zaželio svima Božićnu milost kroz sve dane Nove 2014. godine.

BOŽIĆ U MOSTARSKOJ KATEDRALI

U mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve sv. Misu polnoćku predvodio je biskup Ratko Perić, a s njim je koncelebriralo više svećenika. Pjevao je katedralni zbor, zapravo predvodio Božićne pjesme, a pjevao sav puk u katedrali. Savršen mir i red. Biskup je održao propovijed razlažući koji su "sinovi svijeta" a koji "sinovi svjetla". Propovijed je objavljena u Crkvi na kamenu, 2/2014., str. 24-25.

Biskup Ratko predvodio je i koncelebriranu poldanju svečanu Božićnu misu Misu u punoj mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve. Pjevao je Božićne pjesme sav Božji puk predvođen katedralnim zborom. Ministrirali su sjemeništarc i bogoslovi iz katedralne župe.

Biskup se u svojoj homiliji osvrnuo na tekst drugoga čitanja uzeta iz Poslanice Hebrejima: "Više puta i na više načina Bog nekoć govoraše ocima po prorocima; konačno, u ove dane, progovori nama u Sinu..." (1,1-6).

Na više načina, tj. raznim govorima, oštrim prijetnjama, viđenjima i proroštvima. A kada to nije išlo, onda bi proroci poduzimali neke posebne dramatične akcije koje su izazivale čuđenje i dopirale dublje u ljudske mozgove. Navedimo dvije takve radnje:

Ahijin plašt razdijeljen (1 Kr 11,29-32). Bog se ukazao proroku Ahiji, koji je živio devet stotina godina prije Isusa. Bog mu reče da nabavi posve nov plašt, proročki. I da pođe Jeroboamu, služi Salomonovu. Ahija posluša i susretne negdje u polju Jeroboama, dvorjanina kraljeva. Pred njim uzme svoj plašt i razdere ga na dvanaest dijelova. Znaš li ti što sam ja sada učinio? - Ne znam, odgovori mu Jeroboam. Ovaj je plašt sav izraelski narod, sastavljen od dvanaest plemena. David ih je konačno nakon 1.000 godina povezao u jedan narod, izraelski narod: jedan jezik, jedan teritorij, jedna vjera, jedno bogoštovlje. Kralj Salomon, sin Davidov, privukao je mnoštvo žena na svoj dvor, poganki, i svaka je donijela svoja božanstva: ona iz Perzije, ona iz Egipta, ona iz Abisinije. I tako je kralj zapostavio pravoga Boga, a radi tih žena počeo častiti njihove krivoboge. Sve protiv Prve Božje zapovijedi. Ako ta zapovijed padne, sve su pale! Tu Bog ne će gledati kroz prste. Ovako će razdijeliti Izraela! Tebi će pripasti deset dijelova ili plemena, Izraelovo ili Sjeverno kraljevstvo, a sinu Salomonovu, Roboamu, pripast će samo dva dijela, pleme Judino i pleme Levijevo koje je ionako

raspršeno po svoj zemlji. Razdioba je znak svađe i nesloge. A narod bi trebao biti jedinstven, a ne razdijeljen, i u iščekivanju novoga Kralja, Mesije.

Jeremijin pojas istrunuo (13,1-9). Jeremija 600 godina prije Isusa govorio je, propovijedao, prorokovao. Što on više govorio, to narod i kralj primali više oglušaka.

Onda Bog rekne proroku Jeremiji: Nabavi lanen pojas, nov, tek otkan. Jeremija ode i nabavi posve nov pojas.

Zatim mu Bog rekne: Pođi i odnesi taj pojas preko rijeke Jordana u jednu pećinu i stavi ga u pukotinu. On ode preko Jordana, nađe jednu pećinu i u pećini pukotinu i stavi pojas u tu pukotinu da se ne vidi. Prođe neko vrijeme.

Opet se Bog javi proroku i reče mu: Pođi u onu pećinu i iz pukotine uzmi pojas! Jeremija ode, nađe pećinu i pukotinu i hoće da uzme pojas, a kada tamo posve "istrunuo, ne bijaše više nizašto", prašina, mrvica, pepeo. Kao da su ga miši istirintali. Što je ovo, Bože? Bog mu poruči: Reci narodu momu, eto tako će istruniti sav ovaj narod kao taj laneni i fini pojas. Kao što pojas prijanja uz bedra čovjekova, kao što se dijete majke svoje drži i obuhvati joj se oko tijela, tako sam ja htio da se narod moj mene drži, "da Izrael bude moj narod, moj dobar glas, moj ponos, moja slava i čast." Ali ne će narod da posluša. Zato je prepustjen sudbini da istrune umjesto da zdrav dočeka puninu vremena, dolazak Mesije Božjega.

Dolazi Isus, punina Objave. Proroci su bili prijatelji, sluge, vjesnici, a Isus je Sin, baštinik. Isti kao i Otac. Ima sve Očevo, odsjaj Slave Očeve, otisak Bića njegova. Pošto očisti grijeha svijeta, sjede s desne Očeve.

Isus je učinio dvije geste, kao oni starozavjetni proroci, koje nam kazuju njegove spasonosne nakane: Rado je primao djecu k sebi. Kada bi apostoli branili djecu i majkama da se ne približavaju Isusu, nego da se drže podalje od njega, on bi prekoravao svoje učenike: Pustite dječicu k meni! I smijao se njihovim pitanjima i odgovorima, i blagoslivljao ih. I ozdravljao bolesne. Ovakvih je kraljevstvo Božje!

To znači: Ako ne budemo radoznali pred životom, kao djeca; ako ne budemo lako praštali uvrjede jedni drugima, kao djeca; ako ne budemo ponizni i poslušni, kao djeca; ako ne budemo puni povjerenja prema Bogu, kao djeca prema svojim roditeljima, ne vele nam ući u Kraljevstvo

nebesko! Time je Gospodin pokazao koji bi mogli biti stanovnici doma Oca njegova.

Druga mu je gesta bila kada je istjerao mjenjače novca i trgovce iz Hrama u Jeruzalemu. Kada je vidio da su novčari i trgovci Hram pretvorili u "pećinu razbojničku", onda je, pun gnjeva Božjega, uzeo bič i sve potjerao iz Hrama; razumije se da nije udarao bičem po ljudima. Time je branio Božju čast, Božje mjesto, mjesto molitve i klanjanja. Time je pokazao koji ne bi mogli biti stanovnici njegova Kraljevstva njegova.

Gospodin je svojim čudesima i prisposodobama, svojim ponašanjem prema drugima, konkretno prema djeci i prema onima koji Hram Božji pretvaraju u "kuću trgovačku", jasno navješćivao u čemu je Kraljevstvo Božje i koji su uvjeti da se u to Kraljevstvo uđe. On se utjelovio i rodio da nam navijesti to Kraljevstvo nebesko.

Tko se u svome životu drži tih Kristovih uvjeta za ulazak u Kraljevstvo Božje, blago njemu!

DUHOVNI SUSRETI I NAGOVORI

VJEROUČITELJIMA U STOCU O SVJEDOKU MARKU

Stolac, 1. prosinca 2013. - Udruga "Marko Milanović – Stolac" upriličila je dva predavanja za vjeroučitelje iz nekoliko općina o hercegovačkom mladiću Marku Milanoviću koji je 1859. na putu između Morina i Somina iznad Nevesinja svjedočki dao svoj život za katoličku vjeru. Skupina hajduka presrela je njega i njegove kolege planistaše koji su se uputili na planinu s tovarnim konjima i volovima kako bi se pripremili za proljetno oranje i ljetnu ispašu. S Markom je još jedan katolik, Pero, te dvojica pravoslavaca i musliman Mujo. Mujo je na mjestu bio ubijen, pravoslavci odmah bili pušteni kao i Pero koji se iz bojazni pred smrću prikazao pravoslavnim. Pokušali su nagovoriti i mladića Marka da i on zaniječe svoje katoličko uvjerenje i ostat će na životu. Kako je on tri puta ponovio da je "katolik", i to "pravi katolik" te da on to čvrsto ostaje, a oni "neka čine što hoće", na mjestu mu je odrubljena glava. Događaj su pratili neki čudesni znaci, ali se od Markove smrti iz raznih razloga o tome šutjelo da bi u posljednjem desetljeću ovaj pravi svjedok vjere poprimio na snazi i popularnosti. Objavljena je 2010. godine i monografija "Mučeništvo Marka Milanovića", koju je priredio Pero Milanović u izdanju Crkve na kamenu. Također je održan i niz predavanja po raznim mjestima o ovome junaku vjere posljednjih godina.

Udruga "Marko Milanović – Stolac" osnovana je 2011. godine kako bi proučavala povijesne podatke, širila glas o Markovu herojskom činu i tako upoznala širu javnost o ovom povijesnom događaju. Kako bi se glas o njemu proširio i na

mlađe naraštaje, Udruga je organizirala u Stocu, 30. studenoga 2013., predavanja za vjeroučitelje s područja Neuma, Stoca, Čapljine, Domanovića, Aladinića i Blagaja-Bune. Vjeroučitelji bi, čuvši predavanja, imali zadatak prenijeti vjeroučenicima sedmoga i osmoga razreda tijekom jednoga ili dva školska sata život i svjedočko djelo Marka Milanovića. Nakon toga bi se kod istih učenika organizirao natječaj za najbolje pisane radove o Markovu mučeništvu koji bi se onda objavljivali u Crkvi na kamenu. Tako bi i preko djece i njihovih pisanih radova glas o Marku, svjedoku vjere, ulazio sve više u vjernički Božji puk.

Dvojica su predavača predstavila svoja izlaganja: don Ivo Šutalo, župnik iz Studenaca, i don Mile Vidić, župni vikar iz mostarske Katedrale. Prvi je predavač govorio o ljudskom i duhovnom profilu mladića Marka te o moralnim krjepostima koje su resile ovoga hercegovačkog uzor-mladića. Drugi je predavač vjeroučitelje upoznao o životnom Markovu putu te o činjenicama same svjedočke smrti. Nakon predavanja razvio se dijalog, razgovor, pitanja i odgovori. Vjeroučitelji su željeli doznati što više podataka i informacija kako bi što bolje pristupili svomu zadatku i vjeroučenicima sedmoga i osmoga razreda koje će potaknuti na razmišljanje i probuditi u njima želju za što boljim literarnim radovima.

Stolački župnik don Rajko Marković rado je ustupio župni prostor za susret, sudjelovao na predavanju, pozdravio predstavnike Udruge, predavače i vjeroučitelje. Također je pripremio i kratku zakusku nakon predavanja za sve prisutne.

Predsjednik Udruge Pero Milanović, njezin tajnik Vide Milanović i član Tihomir Perić, koji su osmislili ideju natječaja za najbolji literarni rad o svjedoku Marku, ocijenili su da je i ovaj susret bio još jedan korak prema onom glavnom cilju

koji se želi postići: otvaranje dijecezanskoga procesa kojim bi se Marko proglasio slugom Božjim čime bi se postavili osnovni uvjeti da se nekoga katoličkog svjedoka vjere beatificira. Dao Bog da jednoga dana to i doživimo.

SIJEMENIŠTARCIMA U TRAVNIKU

Travnik, 6. prosinca 2013. - Na poziv i u dogovoru s novim rektorom travničkoga Nadbiskupijskog sjemeništa "Petar Barbarić", magistrum liturgike don Željkom Marićem, biskup iz Mostara Ratko Perić održao je više duhovnih razmatranja kao pripravu za Božićne svetkovine i blagdane: sjemeništarcima, svim gimnazijalcima i profesorima u Katoličkom školskom centru u Travniku 4. i 5. prosinca 2013. Prethodno se javio pozdravom kardinalu Vinku, vrhbosanskomu nadbiskupu, koji je zaželio Božji blagoslov "svim sudionicima adventske duhovne obnove".

Srijeda, 4. prosinca. Stigavši u Travnik s tajnikom don Tomislavom Ljubanom pozdravio je poglavare: osim rektora također i prefekta don Borisa Salapića, duhovnika don Jakova Kajinića i ekonoma don Marka Majstorovića; sva četvorica su svećenici Vrhbosanske nadbiskupije.

U 16.30 sati zakazano je **prvo razmatranje** sjemeništarcima u crkvi sv. Alojzija Gonzage. U sjemeništu je 41 sjemeništara. Priključili su im se i konviktorci, vanjski učenici koji borave u sjemeništu u posebnim prostorijama i pohađaju opću gimnaziju. Riječ je pod nagovorom bila o uvjetima duhovnoga poziva. Prvi je simptom da dječak osjeća želju u svome srcu biti svećenik. Drugi je dobar znak duševno ili moralno i tjelesno zdravlje, a treći je signal znanje, škola, uspjeh. Ako bitno nedostaje jedan od ovih čimbenika, može se ozbiljno sumnjati u zvanje bez obzira što sam kandidat govorio. Bolje bi mu bilo da se sam opredijeli za drugi put i školu nego da se vuče godinama po crkvenim internatima i onda u "nedostatku dokaza izgubi parnicu."

U 18.00 sati bilo je **drugo razmatranje** s ispitom savjesti prema Isusovoj prisposobi o dvojici sinova koje je brižljivi otac poslao u vinograd na posao (Mt 21,28-32). Jedan je sin rekao da hoće ići, pa se predomislio i nije otišao varajući ćaću, a drugi je rekao da ne će ići pa se predomislio i otišao ne kazujući ćaći. Oba nevaljala i loša, samo je ovaj drugi koji je otišao u vinograd mrvičak bolji, jer je izvršio očevu volju, makar je cio dan živci-

rao oca koji nije znao za sina! Poslije predavanja bila je mogućnost sakramentalne ispovijedi.

U 20.30 bio je **treći susret** koji je protekao u razgovoru. Sjemeništarci su priredili oko 30-ak pitanja na koja je biskup odgovarao: iz crkvenoga, svećeničkoga, društvenoga, domaćega, osobnoga života.

Četvrtak, 5. prosinca. U 8.30 susret s poglavarima. Svaki je od njih iznio glavne radosti i poteškoće u području svoga djelovanja. Očekuju više suradnje i od roditelja i od župnika, pogotovo od samih odgajanika. Biskup im je zahvalio na njihovoj poglavarskoj i odgojnoj službi, koja nije bez žrtve. I izrazio povjerenje u njihov rad i ulaganje u cjelovito dobro kandidata za svećeništvo. Dok su na Zapadu u mnogim zemljama formalno nestala mala sjemeništa, u našem hrvatskom narodu, Bogu hvala, još ih ima: u Splitu, u Travniku, u Zadru i Zagrebu, te dva franjevačka: u Sinju i u Visokom. Mladima od 15. do 19. godine upravo najviše treba discipline, reda i rada da se ispravno usmjere na smislen i plodan život. Sjemenišna ih disciplina zajedno s gimnazijskim studijem k tomu vodi. Dali su biskupu na uvid ocjene, i gimnazijske i sjemenišne, o sedmorici hercegovačkih kandidata u Travniku: Josip je u prvom gimnazije, David u drugom, a Branimir, Marin, Mato, Tomislav i Vinko u trećem gimnazije (četvorica su u zadarskom sjemeništu).

U 11.00 slavljen je koncelebrirana sv. Misa u sjemenišnoj crkvi koju su popunili vjernici, osobito oni koji rado hodočaste na grob sluga Božjega Petra Barbarića. Biskup je u početku rekao da ovim Misnim slavljem moli Boga za što skorajše uzdignuće sluga Božjega na čast oltara, a u propovijedi govorio je o dnevnom Evanđelju (Mt 7,24-27): o kući utemeljenoj na stijeni koja odolijeva svakovrsnim elementarnim nepogodama, i o kući podignutoj na pržini, koja se ruši na malo jačoj kiši i vjetrini. Ako je duhovni život utemeljen na Božjem zakonu, na Deset njegovih zapovijedi, životna će kuća biti jaka i nepomična. Upustimo li se u relativizam ili izjednačenje istine i laži, do-

bra i zla, rada i krađa, samo će ostati "ruševina velika".

U 12.30 bilo je razmatranje u velikoj sjemenišnoj dvorani svim gimnazijalcima kojih ima oko 260. Tema: dozrijevanje u zvanju, bilo kojem životnom zvanju. Dozrijevanje u afektivnom i intelektualnom pogledu, da ne budemo u raskoraku: životna dob 30 godina, intelektualna zrelost kao u 17. godini, a afektivna kao u 11. godini! Psihička neuravnoteženost. A prava je ravnoteža kada se dobna granica poklapa s intelektualnim i emocionalnim rastom. Biskup je zaželio srednjoškolskoj mladeži osobit rast u intelektualnom i emocionalnom pogledu kao i u vjeri, nadi i u zdravoj kršćanskoj ljubavi!

U 15.00 sati bio je osobni susret mostarsko-duvanjskih sjemeništaraca s biskupom, koji ih je pozvao, gledajući njihove ocjene, na još ozbiljniji pristup i knjizi i oltaru. "Dok se sada odgajate, svoj karakter tešete, poniznost stječete i školski izražavate, mogu vam poglavarstva upozorenja i profesorski prijekori biti neugodni, ali kada se

čestito odgojite i u život zakoračite, tek ćete onda biti pravo zahvalni!"

U 16.00 predavanje u crkvi nastavnicima kojih je bilo oko 60, s ispitom savjesti. Predavanje je bilo u evandeoskom ključu "pšenice i kukolja" (Mt 13,24-30.36-43), Isusove prisposobe o dobru sjemenu koje se nalazi u našim dušama, koje onda i mi možemo sijati po drugim dušama, ali uvijek ima i onih koji u džepu nose kukolja da ga posiju po tuđim srcima i pametima. Takve Evanđelje naziva nepravednim ljudima koji su u dosluhu s vrazima. U početku je teško razlučiti pšenicu od kukolja, ali čim isklasa, vješto oko jasno raspoznaje što je zlo, a što dobro. Na žalost, mi sami u sebi nosimo i pšenice i kukolja. Zato smo dužni pšenicu uzgajati, a kukolj odstranjivati, autokritikom i iskrenom sakramentalnom ispovijeđu.

Na kraju biskup se oprostio s poglavarima zaželjevši i njima i svima u Travniku sretnu pripravu za Božićne blagdane. A poglavari nisu propustili priliku poslati vidljiv pozdrav u Mostar. Hvala im!

BOGOSLOVIMA U SARAJEVU

Sarajevo, 15. prosinca 2013. - Dogovorivši se s rektorom Bogoslovnoga sjemeništa, don **Markom Zubakom**, biskup iz Mostara Ratko Perić održao je više duhovnih razmatranja kao pripravu za Božićne svetkovine i blagdane bogoslovima u Sarajevu 13. i 14. prosinca 2013. u kvatrene dane petka i subote, kao što je činio i prošlih godina. Prethodno je pozdravio kardinala **Vinka Puljića**, vrhbosanskoga nadbiskupa, kod kojega je ostao na objedu i u razgovoru s ostalim sustolnicima: pomoćnim biskupom Perom Sudarom, kanonicima i drugim službenicima Ordinarijata.

Petak, 13. prosinca. Stigavši u bogosloviju pozdravio je rektora Zubaka, novoga vicerektora **Marka Mikića**, svećenike Vrhbosanske nadbiskupije, i duhovnika **Vladislava Žarka Ošapa** iz Banjalučke biskupije.

U 16.00 sati Biskup je održao prvo razmatranje bogoslovima u bogoslovijskoj kapelici Navještenja Gospodinova. U bogosloviji je 39 bogoslova uključujući i novozaređene đakone. Riječ je pod nagovorom bila o prisposobi o čistoći i nečistoći ljudskoga srca. U sučeljenju s farizejima i pismoznancima u vezi s čistim i nečistim životinjama i obrednim pranjem ruku prije objeda, Isus je upo-

zorio svoje sugovornike da nema razlike između "čistih i nečistih životinja". Sve je čisto što je izišlo iz Božje ruke. Nije nečisto što u čovjeka ulazi u usta, nego što izvire iz srca i izlazi na usta. I onda sv. Marko navodi trinaest takvih zala (7,21-23), sv. Matej sedam (15,19-20), a sv. Luka sve je sažeo u dva: vanjsku grabež i unutarne opakosti (11,39).

- Biskup je prema katalogu koji je donio sv. Marko iznosio točke u ispitu savjesti u pripremi za sakramentalnu sv. ispovijed.

Nakon nagovora đakon je otvorio Presveto i izložio na oltar za klanjanje. Tko je želio, mogao se kroz to vrijeme ispovjediti pred jednim od četvorice svećenika koji su bili na raspolaganju, a drugi su ostali u činu klanjanja, u molitvi za svoja zvanja i duhovna zvanja drugih osoba i za razne druge potrebe. Na kraju klanjanja izmoljene su Litanije Presvetomu Srcu Isusovu, Zlatna krunica i Molitva za zvanja.

U 18.00 sati Biskup je predvodio koncelebrirano misno slavlje i propovijedao o sv. Ivanu Krstitelju stavljajući ga kao uzor bogoslovima s obzirom na duhovno zvanje. Ivan je živio u potpunoj jasnoći s obzirom na Božji poziv u sebi, hrabro svjedočio

pred drugima, osobito pred javnim grješnikom Herodom i njegovom priležnicom Herodijadom, te u zvanju ustrajao do smrti, do groba.

U 20.00 bio je **susret** i razgovor s bogoslovima u dvorani Ivana Pavla II. Nakon toga Biskup se zadržao u razgovoru s poglavarima.

Subota, 14. prosinca. U **7.30** zajednička Jutarnja molitva u kapelici.

U 9.00 razmatranje u kapelici o prisposobi o svadbenoj ili velikoj večeri koju je priredio kralj odnosno neki ugledan čovjek, već prema verziji Matejevoj (22,1-9) ili Lukinoj (14,15-24). Domaćin je razaslao prvu skupinu slugu da sazovu uzvanike, koji nisu ni glave okrenuli. Ni na poziv druge skupine slugu brojni uzvanici nisu se uopće osvrtni, a drugi su uzvanici uhvatili sluge-poštare i pobili ih, pokazujući koliko su moždano pomahnitali a srčano pokvareni. Treća skupina slugu pozvala je sve s trgova i raskrižja, dostojne i nedostojne, da se napuni dvorana. Preneseno ili prisposobljeno Kraljevstvu Božjemu: Bog šalje proroke, svećenike da zovu narod na sv. Misu i ostale sakramente. Jedni se odazivaju, ona manji-na do 20-ak posto u prosjeku, a najveća većina niti se ispričava, niti uzvraća pozdravima. Radije će satima biti u birtiji, nego pristupiti Euharistiji. Prešnija im je neka njihova nerodna njiivetina i jalova trgovina, volovi i jarmovi, štedne banke, nego poziv Crkve da sudjeluju u molitvama i sakramentima. Radije će lutati po šumama i gorama ove zemlje ponosne, u lovu, športu i odmoru, nego se pola sata zaustaviti u nekoj kapelici u sabranosti. A drugi se promiseću u cirkusante i ruga-će svega svetoga i vrijednoga napadajući Crkvu i njezine svećenike.

A Božji poziv na gozbu jest poziv na radost, na sudjelovanje u milosnu Božjem životu. Ljudi koji se ne odazivaju gube sve, jer zamjenjuju nebesko

sa zemaljskim, božansko s ljudskim, duhovno s materijalnim. Kuda ćeš veće nesreće!

U slobodno vrijeme Biskup je razgovarao osobno s petoricom mostarskih bogoslova: Mari-nom i Robertom koji su uz preporuke poglavara napisali molbe da budu pripušteni među kandi-date za đakonat i prezbiterat spomenute bisku-pije, i trojicom novih bogoslova u prvoj godini studija: Antom, Domagojem i Petrom.

U 12.00 pod koncelebriranom sv. Misom bio je govor o prisposobi o nezakicenu svatu iz Mate-jeva evanđelja. Uzvanik se nije htio obući u svad-beno ruho, a mogao je. Domaćin ga je primijetio u velikoj dvorani, pozvao ga na odgovornost - a on "zanijemio" - te ga izbacio u mjesto gdje će biti plač i škrgut zubi (22,10-14).

- Da uđeš u Kraljevstvo Božje, treba se srcem skrušiti, u svetoj ispovijedi istinu o sebi samome priznati. Samo istina oslobađa od svakoga tereta. To je ta prava haljina, uzvanička, krsna, ispovjed-na, spasonosna.

Štoviše, vanjski simbol, kolar bogoslovski i svećenički jest OIB - **o**sobni **i**dentifikacijski **b**roj - vidljivi znak koji svakomu jasno kaže da se bilo tko može obratiti dotičnu svećeniku za bilo koju vjerničku i duhovnu potrebu, informaciju, u bilo koja doba, a ne samo u župnom uredu. Ono malo bijela ispod vrata ne bi smjelo predstavljati nijed-nomu bogoslovu i svećeniku nikakva problema, a ipak tako jasno i očigledno otkriva identitet svećenika koji je iz naroda izdvojen i za narod postavljen. Bogoslov kao i svećenik trebao bi biti svjetiljka na stolu, grad na gori, putokaz u gradu!

U 13.00 na kraju kvatrena ručka rektor je izra-zio riječi zahvale, a biskup se oprostio s poglava-rima i bogoslovima zaželjevši i njima i svima u bogosloviji sretnu adventsku pripravu za Božićne blagdane.

SLUŽBENICAMA MILOSRĐA U MOSTARU

Mostar, 15. prosinca 2013. - Na poziv se-stara Službenica milosrđa, popularno zvanih ta-lijanskim naslovom "Ančele", biskup Ratko Pe-rić slavio je u nedjelju, 15. prosinca, s tajnikom don Tomislavom Ljubanom jutarnju sv. Misu u sestarskoj kapelici sv. Marije Krucifikse, koja je osnovala spomenutu Družbu. Sestre su djelatne na području Hercegovine od 1994. godine a Bi-skupijski caritas povjerio im je Dječji vrtić "Sv.

Josipa" u Mostaru. Na Misi su sudjelovale i sestre Služavke Maloga Isusa, kojima je povjeren Cari-tasov Rehabilitacijski centar "Sveta Obitelj".

Biskup je, slaveći sv. Misu Treće nedjelje Ad-venta, u propovijedi govorio i o svetoj Mariji Kru-cifiksi di Rosa, utemeljiteljici Družbe Službenica milosrđa, kojoj redovnička zajednica ove godine slavi 200. obljetnicu rođenja. Potekla iz imućne brešanske obitelji u sjevernoj Italiji mala Paola

Francesca, tako joj je bilo krsno ime, ostala je bez majke u 12. godini života. Iako bolešljiva, preuzela je tijekom vremena brigu za kuću pomažući ocu u njegovoj tvornici svile. Godine 1836. javila se kao volonterka u bolnicu u kojoj su se našle žrtve kolere u narodu poznate kao kuga. Od iste je bolesti umrla i njezina sestra Paolina, redovnica vizitandina, i njezin brat Filip. U njoj je dozrijevalo redovničko zvanje da sama prema karizmi koju je osjećala utemelji novu zajednicu. Mjesni joj je biskup u Bresci odobrio Statute, 1843., prije 170 godina – eto druge obljetnice, a godine 1850. dolazi odobrenje i od Svete Stolicе. Paola Francesca uzela je redovničko ime Marija Krucifiksa/Raspeta. Prije 160 godina – eto treće obljetnice – godine 1853. sestre su došle na Pile u Dubrovnik, a do dvije godine i u Split, kada je, s. Krucifiksa, nagrčavši se bolesti, patnje i nerazumijevanja, ali

s najvećim povjerenjem u Božju ljubav i providnost, preminula u 42. godini života. Proglašena je blaženom 1940., a svetom 1954. godine. Njezina duhovnost kao i njezinih duhovnih kćeri obilježena je ljubavlju prema Gospi, prema Kristu Raspetomu i Euharistijskomu.

Danas u svijetu ima oko 880 zavjetovanih sestara "Ančela" u Italiji, Brazilu, Ekvadoru, Njemačkoj Ruandi i Švicarskoj, a u hrvatskom narodu oko 160 redovnica.

Biskup je za doručkom zahvalio sestrama na njihovu odgojiteljskom djelovanju u Mostaru i izrazio im čestitke za njihove obljetnice, a objema redovničkim zajednicama – i Službenicama i Služavkama – zaželio da ostanu u Mostaru "dok bude djece u Vrtiću odnosno dok bude nemoćnih u Rehabilitacijskom centru"!

PRIJATELJIMA CARITASA U MOSTARU

Mostar, 17. prosinca 2013. - U četvrtak, 12. prosinca 2013. u velikoj dvorani Rehabilitacijskog centra "Sveta Obitelj" u Mostaru održan je Susret "Prijatelja Caritasa", a zapravo pravih njegovih dobrotvora. I nemali broj djelatnika. Ravnatelj don Ante Komadina pozdravio je dobrotvore i prijatelje Caritasa. Istaknuo je novosti karitativne djelatnosti iz prošle godine, što čitatelji može lako naći na portalu Caritas Mostar. Djeca iz Caritasova Dječjeg vrtića "Sv. Josip" svojom su pjesmom i poskočicom obradovala stotinjak okupljenih prijatelja i djelatnika. U raspravi su sudjelovali i neki sudionici skupa, poželjevši da se biskupijski Caritas još više osjeća i razgrana po Župnim caritasima.

**Biskup je Ratko održao predavanje o Papi-
noj enciklici *Lumen fidei* - Svjetlo vjere.**

Da bismo mogli nešto vidjeti u hipu ili stvarnost gledati oko sebe cio dan - otpočeo je biskup - neophodno su potrebne tri stvari: vanjsko svjetlo, ljudsko oko i centar vida u mozgu. Ako jedno od toga troga nedostaje, nema vida ni gledanja.

Prvo, vanjsko je svjetlo sunce, mjesec koji opet ima odsjaj od sunca, svijetla ili električna žarulja. Vidimo ovisno o snazi toga vanjskog sjaja. Što svjetlo sjajnije, to bolje čitamo i najsitnija slova. Fizika nam kaže da je svjetlost u sekundi hitra 300.000 km, a od Zemlje do Mjeseca ima u prili-

ku 384.000 km, dakle svjetlo stigne za sekundu i 25 stotinki s Mjeseca na Zemlju.

Svjetlo od Svjetla. Ali ako otvoriš *Ivanovo Evanđelje*, čut ćeš Gospodina Isusa koji svečano govori: "Ja sam svjetlost svijeta; tko ide za mnom, neće hoditi u tami, nego će imati svjetlost života" (8,12). Tko nešto krije, izvodi u tami, a ne izvodi na vidjelo. A tko se ne boji i ne stidi, čini to sve na svjetlu. Kada imaš svjetiljku u ruci, vidiš kuda ideš. Bliska je i bitna veza između svjetla i života. Niti biljke rastu, niti cvjetovi cvatu, niti plodovi zriju, ako nema sunčeva svjetla. I zdravlje ovisi o svjetlu. A ono najljepše: ni sva tama ovoga svijeta, ni svemira ne može po sebi ugasi upaljenu svijeću, žmigavac. A svjetlo može raspršiti tminu. U vječnoj Božjoj Riječi *bijaše život i život bijaše ljudima svjetlost* (Iv 1,4). *Svjetlo u tami svijetli i tama ga ne obuže.* Isus je svjetlo svijeta i samo u njegovu svjetlu ljudi pronalaze put prema dobroti, spasu, Bogu Ocu. Isus je Sunce, Mlado Sunce s visine. Mi u *Vjerovanju* svake nedjelje ispovijedamo da je Isus: Svjetlo od Svjetla, pravi Bog od pravoga Boga, Sin od Oca...

Drugo, ljudsko oko, lijevo i desno, jednako konstruirano, ima petnaest glavnih organski povezanih dijelova: jabučicu, bjeloočnicu, rožnicu, žilnicu, cilijarno tijelo, šarenicu, komoru, zjenicu, leću, mrežnicu koja je opet s deset različitih slojeva, zatim kompleks ili svežanj od 120 miliju-

na štapića i 6 milijuna čunjića, žutu pjegu, vidnu osovinu, slijepu pjegu i očni živac. I neka nedostaje samo jedan element od ovih petnaest ili od ovih šest milijuna čunjića ili onih sto dvadeset milijuna štapića, ne vidiš prsta pred okom.

Treće, centar vida u mozgu. Jedan od 200 centara do sada otkrivenih. Uzalud je što imaš oko sokolovo, a sunce podnevno upržiilo, ako je očinji centar u mozgu u kvaru, ništa ne vidiš pod nebom.

Postoje tri vrste vida: očinji vid ovaj očigledni, zatim razumski vid koji se može oslanjati na ovaj očinji, ali ga ne mora nužno pretpostavljati, i, konačno, vjerski vid, koji može pretpostavljati i jedan i drugi, ali nadilazi i jedan i drugi.

Očinji vid: kreće se na putanji od vanjskoga svjetla do unutarnjega centra. To ima i svaka životinja. Neke imaju i pet stotina puta bolji vid od čovjeka. Važnost toga očinjeg vida vidi se u tome što kroz oči ulazi 7/8 vanjskoga materijala, a samo 1/8 na uši ili na kožu ili kroz usta.

Razumski vid: kreće se od vanjskih podataka do razumnoga suda, od premisa, veće i manje, do zaključka, što se sav proces naziva silogizmom - logičnim oblikom zaključivanja. Uviđam, razumijem, razabirem, spoznajem, shvaćam, proničem, dokučujem, vežem - to je taj razumski vid. Jači je i puno važniji ovaj vid moždani, razumski nego onaj očinji. Ovaj očinji imaju sve niže vrste. A samo čovjek na ovome svijetu ima ovaj razumski vid, sud, prosudbu, ocjenu, procjenu, zaključak, odluku.

Vjerski vid ili vid vjere: vjerovati znači držati istinitim, smatrati autentičnim, biti siguran, imati pouzdanja, vjere, povjerenja u riječi drugoga. U ljudskom pogledu više smo puta iznevjereni. Ali kada se radi o objavljenim istinama naše svete Crkve, onda je to najčvršća vjera: Evo dvadesetak istina o Isusu Kristu, kojemu uskoro svetkovinski slavimo liturgijski Rođendan:

- začet po Duhu Svetom od Djevice Marije u Nazaretu – dogma utjelovljenja;
- rođen od iste Djevice u Betlehemu – dogma rođenja;
- došao k svojim, ali ga njegovi ne primiše – odbačenje od početka;
- dođoše mu se pokloniti pastiri s poljana i kraljevi s istoka – neki ga ipak primiše;
- političari i društvo prognaše ga u Egipat – prognostvo i bijeg od rođenja;
- krstio se, primio Duha Svetoga, čuo se glas Očev – očitovanje Presvetoga Trojstva;
- prošao sve kušnje i odbio sve napasti ljudske i vraške – pobjednik u svemu;

- ustanovio svih sedam sakramenata, od krštenja do ženidbe, kojima je središte i vrhunac Presveta Euharistija - utemeljitelj otajstava;

- propovijedima i prisposodobama zanosio palestinska mnoštva – najveći propovjednik na svijetu;

- čudesima liječio svaku vrstu nemoći – čudotvorac nad čudotvorcima;

- osuđen na smrt i na Kajfinu i na Pilatovu sudu – po svim zakonima bio je to najnepravdniji sud na svijetu;

- mučen bičevima i križnim putem – dogma o pregorkoj mucu;

- umro nakon tri sata raspeća na križu – dogma o smrti s predanjem u Božje ruke;

- pokopan i odležao u grobu tri nepuna dana – usnuće;

- sašao nad pakao – poziv dušama staroga svijeta na novi život;

- uskrsnuo treći dan od mrtvih – dogma o uskrsnuću;

- užišao na nebo nakon 40 dana ukazivanja – dogma o uzašašću;

- sjeo s desne Očeve – vrhunsko proslavljenje;

- zajedno s Ocem poslao Duha Svetoga na svijet – konačno dovršenje djela spasenja;

- suditi će sve mrtve i žive koji se zateknu – u njegovoj je ruci presuda svakoga od nas;

- njegovu kraljevstvu ne će biti kraja – dogma vječnoga života. Eto 21 vjerska istina o Isusu. I nije sve iscrpljeno.

Da ove istine prihvatimo, malo nam pomaže svjetlo očinjega vida, ili svjetlo moždanoga vida, ovdje se hoće svjetlo srca, vjere, objave, dar Božji.

Enciklika pape Franje, a zapravo, po njegovim riječima, pape Benedikta, *Lumen fidei* – Svjetlo vjere, od 29. lipnja 2013., upravo govori o svjetlu vjere kao Božjem daru.

Vjera kao veliki dar: "Svjetlo vjere - tim se izrazom služila crkvena predaja da opiše velik dar što ga je donio Isus, koji se, u Ivanovu Evanđelju, ovako predstavlja: 'Ja - Svjetlost - dođoh na svijet da nijedan koji u mene vjeruje u tami ne ostane' (Iv 12,46)."

Što je to dar? - Dar je nešto dano, poklonjeno, a besplatno, gratis.

Enciklika pogotovo govori o samoj vjeri kao daru, i to barem 15 puta u 60 brojeva.

Vjera kao nadnaravni dar: "Vjeru koju primamo od Boga kao nadnaravni dar, javlja se kao svjetlo na putu, svjetlo koje nam predstavlja putokaz na našem životnom putu. S jedne strane, ono seže iz prošlosti, to je svjetlo ishodišnog spo-

mena, spomena Isusova života, gdje se očitovala njegova potpuno pouzdana ljubav, kadra pobijediti smrt. Istodobno, međutim, budući da je Krist uskrsnuo i privlači nas sebi onkraj granica smrti, vjera je svjetlo koje dolazi iz budućnosti, koje pred nama otvara velike obzore, izvodi nas iz našega izoliranog 'ja' i vodi prema širini zajedništva. Shvaćamo, dakle, da vjera ne prebiva u tami, da je ona svjetlo koje prosvjetljuje naše tmine" (br. 4). Sveobuhvatno svjetlo našega života i cijeloga čovječanstva i sve povijesti.

Vjera kao nadnaravna krjepost: "U vjeri, Božjem daru, nadnaravnoj kreposti koju je on ulio, prepoznavamo da nam je ponuđena velika Ljubav, da nam je upravljena dobra Riječ i da nas, prihvaćajući tu Riječ, koja je Isus Krist, utjelovljena Riječ, Duh Sveti preobražava, prosvjetljuje put prema budućnosti i daje da u nama rastu krila nade kako bismo mogli njime radosno koračati. Vjera, nada i ljubav predstavljaju, u čudesnom spletu, dinamizam kršćanskog života prema punom zajedništvu s Bogom" (br. 7).

Vjera kao besplatan dar: "Vjera je besplatan Božji dar koji traži od čovjeka poniznost i hrabrost da vjeruje i uzda se; ona nas osposobljava da vidimo svijetli put koji vodi do susreta između Boga i ljudi, koji je povijest spasenja" (br. 14).

Zapravo nije tako ni besplatan, jer traži uzdarje, uzvrat, odgovor, koji onda košta.

Jačanje vjere: "Crkva, naime, nikada ne uzima vjeru zdravo za gotovo, već zna da se taj Božji dar mora hraniti i jačati, tako da može Crkvu i dalje voditi na njezinu putu kroz povijest. Drugi vatikanski koncil omogućio je svjetlu vjere da prosvjetli ljudsko iskustvo iznutra, prateći suvremenog čovjeka na njegovu putu. Na taj se način pokazalo kako vjera obogaćuje ljudski život u svim njegovim dimenzijama" (br. 6).

Širenje vjere: "Prihvatanjem dara vjere, vjernik postaje novo stvorenje, dobiva novo biće,

sinovsko biće, postaje sin u Sinu... 'Što imaš da nisi primio?' (1 Kor 4,7)... Sv. Augustin poručuje nam na svoj uobičajeno jezgrovit i djelotvoran način: 'Ne okreći se od onoga koji te stvorio čak ni zato da se okreneš samomu sebi' (*De continentia*, 4,11: PL, 40,356). Spasenje po vjeri sastoji se u priznavanju prvenstva Božjeg dara, kao što to sažeto kaže sveti Pavao: 'Ta milošću ste spašeni po vjeri! I to ne po sebi! Božji je to dar!' (Ef 2,8)." Dar je dijete. Ono ničim ne zaslužuje da se rodi. Dar roditelja, koji daju tijelo; dar Boga koji daje dušu.

Kao što je ovaj dar djeteta ne samo prihvaćanje nego i prenošenje toga istoga dara na nove generacije, tako je i s vjerom. I ona se prenosi, širi, predaje vlastitoj djeci i tako s koljena na koljeno.

Prenošenje dara ili svjetla vjere: "Tko se otvorio Božjoj ljubavi, slušao Božji glas i primio njegovo svjetlo, ne može taj dar držati za sebe. Budući da je vjera slušanje i gledanje, ona se također prenosi kao riječ i kao svjetlo" (br. 37).

U istom broju Enciklika uzima sliku uskrсне svijeće koja se u uskrсноj noći u crkvi zapali i onda se od nje sve druge svijeće pale.

Vjera po krštenju "Prenošenje vjere događa se ponajprije po krštenju. (...). Na krštenju primamo i jedno novo učenje koje moramo ispovijedati, i konkretan oblik života koji uključuje cijelu našu osobu i upućuje nas na put dobra. Oni koji su kršteni, smješteni su u novu sredinu, povjereni novom okruženju, novom načinu zajedničkog djelovanja, u Crkvi. Krštenje nas tko podsjeća da vjera nije rezultat pregnuća izolirana pojedinca, nije čin koji čovjek može učiniti oslanjajući se isključivo na vlastite snage, nego je nešto što se mora primiti, ulazeći u crkveno zajedništvo koje prenosi Božji dar: nitko ne krsti samoga sebe, kao što nitko ne dolazi na svijet sam od sebe. Krštenje je nešto što primamo" (br. 41).

Vjeru prenosimo na nove generacije.

RODITELJIMA SVEČENIČKIH KANDIDATA

Potoci, 21. prosinca 2013. - U Duhovno-obrazovnom centru "Emaus" u Bijelom Polju, u subotu 21. prosinca 2013., upriličen je već tradicionalan sastanak i duhovna obnova roditelja dijecezanskih svećeničkih kandidata - prakticira se od 2007. godine. Pozivu don Ivana Štironje, povjerenika za duhovna zvanja hercegovačkih

biskupija, odazvalo se preko trideset roditelja, očeva i majki sjemeništara i bogoslova. Na početku sve je pristigle, posebno mjesnoga biskupa Ratka Perića, pozdravio don Ivan te iznio program susreta: duhovno razmatranje, prigoda za svetu ispovijed, sveta Misa. Duhovni nagovor – predavanje održao je biskup, koji je i predvodio

sv. Misu u konceleciji s don Željkom Majićem, generalnim vikarom, don Tomislavom Ljubanom, biskupovim tajnikom, i don Ivanom koji je propovijedao. Za svetu ispovijed, uz već spomenute svećenike, na raspolaganju je bio i don Ante Komadina, ravnatelj Biskupijskoga caritasa.

Na kraju duhovno-molitvenoga programa osoblje Emausa, s ravnateljem Komadinom na čelu, priredilo je ručak za biskupa, svećenike i roditelje. Bila je to prigoda međusobna upoznavanja, izmjene iskustava i najboljih želja za Božićne blagdane i sve dane u Novoj 2014. godini. Biskup je obavijestio roditelje da je ovoga mjeseca posjetio Dječjačko sjemenište u Travniku, gdje je sedam hercegovačkih sjemeništara, druga su četvorica u Zadru, te Bogosloviju u Sarajevu, gdje su petorica bogoslova Mostarsko-duvanjske biskupije, a druga su petorica na drugim stranama. Trojica su na "pastoralnoj godini" u praksi na župama.

Biskup je svome **razmatranju** govorio o Isusovoj prispodobi koja se odnosi na temelje dviju kuća, jedne koja se gradi na nerazdroljivu kamenu, i druge koja se gradi na pijesku, na pržini (Mt 7,24-27). Kakvi temelji takva kuća; kakvi temelji kuće života, takva i životna kuća. Roditelji daju 90% temelja života, a svi ostali 10%. Eto uloge i snage obitelji i roditelja!

Ako roditelji drže svoju djecu pod nadzorom, tj. pod poslušnošću, redom i dužnim i nužnim ograničenjem, sve do osamnaeste i sve dok ovise o njima i o njihovu džepu:

da se zajednički u kući Bogu mole i roditelje poštuju i uzajamno vole;

da idu na sv. Misu kada treba ići, posebno na sv. ispovijed, gdje čiste svoju prljavu savjest;

da prate njihovo učenje i vladanje u školi, i na roditeljskim sastancima i izvan njih;

da se ne mogu vraćati s igranke u četiri sata ujutro;

da ih upozoravaju na svaku njihovu moralnu, školsku, životnu pogibelj;

onda oni postavljaju čvrste temelje za njihovu budućnost i život. Srce će im biti na sigurnu tlu.

I obratno, ako im dopuštaju sve što žele, ako djeca ne mogu naiskati koliko im roditelji mogu nadavati, onda i roditelji i sinovi i kćeri grade na mokru pijesku, na pomičnu šljunku, gdje će se životna kuća prije srušiti nego podignuti.

Ima gimnazijalaca-sjemeništara, a i punoljetnih bogoslova, koji ispunjavaju dnevni red savjesno i odgovorno: Misa, molitva, škola, studij, odmor, šport, spavanje, umjerenost u jelu i pilu

- svemu se zna mjera i red. *Discipulus* – učenik. *Disciplina* – učenička stega, točnost, strogost, kontrola, ograničenje. Zato su takvima i ocjene poglavara i profesora: izvrstan – pet! Oni grade na evanđeoskoj litici, na kamenju stijeni. Pravi mudraci od mladosti svoje! Nešto je dobro samo ako je sa svake strane dobro! Sve ocjene moraju biti prolazne. A još bolje ako su sve odlične!

A ima i onih sretnih kandidata duhovnoga života koji kažu da imaju volje za dnevnim redom, ali nikako početi živjeti i punim tempom raditi kako je crkveno propisano. Nikako tu volju pretvoriti u učenje pojmova ili lekcija, u konkretan sat studija, u izradbu domaće zadaće. Nikako se prihvatiti knjige iz koje će sutra ili sljedećega tjedna biti pitani i ocijenjeni. O tima govori Isus kao o onima koji grade na pjeskovitu tlu. Ispadnu bez pameti i u svojim očima i u očima drugih. Nešto je loše ako je u bilo čemu loše. Dosta je jedna jedinica - ne osamnaest - da se propadne na godinu, na maturi! Da se teško sagriješi, ne treba prekršiti svih Deset Božjih zapovijedi. Dosta je prekršiti samo jednu - prvu ili treću ili petu ili desetu, pa da sve klizne u močvaru, da se čovjek ne spasi za vječni život!

Ako mi vjernici, i svećenici, i redovnici i redovnice, svoju vjeru temeljimo na stijeni, na hridini, na Isusu, Početniku i Dovođenju naše vjere (Heb 12,2), koji je i u ljudskom tijelu uvijek hodio pred Licem Božjim, onda nam nikakve kušnje, napasti, oluje i vjetrine ne će srušiti gradnje. Ako gradimo na klizavu gradilištu, bez Isusa i njegova nauka, bez njegove pomoći i milosti, na prvoj smo kušnji "ruševina velika"! Kakav će tko biti u životu, može se prepoznati već iz obitelji gdje se postavljaju životni temelji buduće kuće.

Ako roditelji daju čvrsto tlo vjere, poštenja i škole, a ne samo škole;

sigurnu podlogu zvanja, znanja i zdravlja, a ne samo zdravlja;

ozbiljan odgoj opomenom, savjetom i pohvalom, a ne samo pohvalom,

onda se gradi životna kuća na stijeni, zaključio je biskup.

Don Ivan je svoju **propovijed** temeljio na riječi "glas" koja se više puta ponavlja u predviđenim liturgijskim tekstovima te subote uoči Četvrte nedjelje Došašća. Glas Božji središte je našega života. Taj nas je glas pozvao u život ovozemaljski, tjelesni i duhovni, kao i onaj preobraženi u vječnosti za koji se rađamo po daru sakramenta krštenja. Taj nas glas prati cio naš kršćanski život

po ostalim svetim sakramentima i po Svetom Pismu. Taj isti glas poziva supružnike, povezuje ih i poziva u zajednički život po sakramentu svete ženidbe. Zajednički život supružnika ne događa se niti odvija bez Boga. Bog ih povezuje i zato je potrebna stalna duhovna veza s Bogom po molitvi i sakramentima kako bi se poštovala njegove zapovijedi i kako bi se očuvalo međusobno zajedništvo i zajedništvo s Bogom.

Taj isti Božji glas poziva i u svećenički život na koji su se odazvali i naši kandidati na svećeništvo. No uz taj glas postoji i glas Crkve koja preuzima brigu za duhovnu pratnju svoje djece. Slušanjem i poštovanjem glasa Crkve mi vjernici postajemo podložni volji Božjoj. Pohod Djevice Marije koja

hiti u Judejsko gorje posjetiti svoju rođakinju Elizabetu, očit je primjer vršenja volje Božje. Marija ne hiti samo iz karitativnih razloga nego ona želi podijeliti radost Isusa kojega je Marija snagom Duha Svetoga primila u svoje krilo.

Na kraju svoje propovijedi don Ivan naglasio da smo i mi pozvani primiti Isusa i podijeliti ga s drugima, ponijeti ga onima koji nemaju radosti, smisla života, koji ga nisu upoznali. Neka Božić bude prigoda da pristupimo k jaslicama s istinskom vjerom i nadom da nas On može ispuniti milosnom snagom za naviještanje Evanđelja i svjedočenje Božje ljubavi u svijetu gdje živimo i radimo.

NA BLAGOSLOVU CRKVENIH VITRAJA I KIPOVA U NEUMU

Neum, 22. prosinca 2013. - E-mail od župnika don Ivice Puljića iz Neuma biskupu Ratku u Mostar početkom prosinca:

- "Sutra će i prekosutra firma postaviti sve donirane vitraje u novoj crkvi...

- Skupina domaćica iz jedne višekatnice samoinicijativno zaželjela i nabavila lijep kip sv. Josipa za blagoslov njihovih obitelji.

- Mladi čovjek, Nikola, razalošćen iznenadnom smrću maloga sina (u sedmoj godini) zavjetovao se i nabavio kip sv. Nikole.

Bi li bilo moguće da Biskup sve to blagoslovi jedne nedjelje na Misi u 11 sati? Odgovara nam i Treća i Četvrta nedjelja Došašća kao i Sveta Obitelj."

Dogovoreno da to bude u Četvrtu nedjelju Došašća, 22. prosinca.

Puna crkva vjernoga puka, u privremenim stolicama, osobito nekoliko redova ispod kora i na koru.

Župnik don Ivica pozdravlja biskupa i moli da blagoslovi dobrotvore, i darove srca njihova i plodove ruku njihovih: kipove u crkvi i vitraje na prozorima.

Biskup počinje sv. Misu a s njime su, osim župnika, i njegov pomoćnik od ove jeseni, don Stipe Gale, i don Tomislav ceremonijar. I odmah izgovara blagoslovne molitve najprije nad vitrajem na kojem su simboli Presvetoga Trojstva: Otac, Sin, i Duh Sveti u liku goluba. Ispod toga vitraja dvojica su svetih evanđelista. Na drugoj strani lađe na prozorima Sveta Obitelj, ispod nje su druga dvojica evanđelista. Blagoslivlje također i spomenute

kipove. Na koru pjeva župni zbor pod vodstvom s. Tereze. Snažno i uvježbano.

Biskup u propovijedi govori o trima navještenjima po arkandelu Gabrielu, koji na Božji mig i riječi: Krila na se i leti u Jeruzalem!

Prvo navještenje svećeniku Zahariji u Hramu u Jeruzalemu da će mu se od stare Elizabete u Ain Karimu roditi sin Ivan. Zaharija od radosti – ne vjeruje! Traži znak. Evo ti znaka - ne ćeš moći više nijedne riječi reći dok ti se ne rodi Ivan. Devet mjeseci u duhovnim vježbama! Sva komunikacija sa ženom ugljenom preko daske.

Drugo navještenje Djevici Mariji u nazaretskoj kućici od istoga Arkandela da će roditi Sina Svevišnjega. Iako je to kudikamo čudsnije i misterioznije, Marija ne problematizira nego ponizno pita Arkandela kako će to biti kada ona ne pozna muža, očito se zavjetovala Bogu da će živjeti čisto. Anđeo joj tumači i ona, bez obzira koliko je umom shvatila, prihvaća vjerom srca.

Treće navještenje Marijinu zaručniku Josipu, također u Nazaretu i opet od istoga vjernog Arkandela. Josip, muž pravedan, želi se isključiti iz toga "misterija" i kani zaručnicu svoju Mariju "potajice" otpustiti. Anđeo mu kaže: Ne može! To što je pod njezinim srcem od Duha je Svetoga! Prihvati kao Božji dar zaručnicu Mariju i Dijete njezino i bit ćeš više od tjelesnoga oca - duhovni otac! Josip prihvaća bez pogovora. U vjeri.

Evo primjera i uzora za našu vjeru kada se nađemo u životnim kušnjama. U najvećim i u naj-

bezizlaznijim situacijama uvijek ima izlaza. Bogu nije ništa nemoguće. A nama su nemoguće i najobičnije stvari kada ne surađujemo s Bogom.

Na kraju sv. Mise župnik je zahvalio svim do-brotvorima, posebno jednomu vjerniku koji je darovao nemalu svotu, te potaknuo nove dobro-

činitelje da se crkva što prije dovrši i stavi u punu liturgijsku funkciju.

Biskup je za objedom nastavio razgovor sa župnikom o životu i rastu ove župe koja sljedeće 2014. godine slavi svoju 40. obljetnicu osnutka i djelovanja.

NA SLAVLJU 20. OBLJETNICE ŽUPE SVETOGA IVANA U MOSTARU

Mostar, 27. prosinca 2013. - Župnik župe sv. Ivana, apostola i evanđelista, u Centru II. u Mostaru, Mladen Šutalo, zajedno sa svojim pomoćnikom don Ivanom Marčićem, pozvao biskupa Ratka da predvodi koncelebriranu sv. Misu u 11.00 sati u povodu proslave nebeskoga Patrona i 20. obljetnice župe u četvrtak, 27. prosinca. Na okupu se našli mostarski župnici: msgr. Luka Pavlović iz katedrale i dekan mostarskoga dekanata; fra Josip Vlašić iz Sv. Petra i Pavla, prvaka apostolskih; don Ivica Boras iz Sv. Mateja apostola; don Ivan Perić iz Sv. Marka i Sv. Luke evanđelista; don Krešo Puljić iz Sv. Tome apostola... Glasovi s kora od župnoga zbora nadvisuju i vode sve glasove ostalih pjevača i pjevačica misnih i božićnih pjesama. Puka pred crkvom koliko i u crkvi. I ne samo na toj pučkoj Misi, nego na svakoj nedjeljnoj, i jutarnjoj i večernjoj. Narod čezne za župnom crkvom, a zapreka i smetnji kao u najvećim kriznim vremenima Crkve. Ali tko živi u vjeri, nadi i ljubavi, vidjet će ne samo preobraženje ovoga grada nego i crkvu Kristova uskrsnuća, u kojoj je kripta namijenjena sv. Ivanu apostolu i evanđelistu. Bazilika sv. Petra gradila se 120 godina (od 1506. do 1626.), a ova se počela graditi prije petnaestak godina!). Ali ona duhovna, liturgijska, živa Crkva, ona je u stalnu porastu u Centru Mostara. O tome je progovorio i župnik don Mladen:

"Na početku ovoga svetog misnog slavlja želim pozdraviti ponajprije Vas, oče biskupe, na čelu ove mjesne Crkve, sve vas svećenike i redovnike/redovnice, bogoslove i sjemeništare, vas braćo i sestre, koji smo se okupili danas ovdje proslaviti nebeskoga zaštitnika sv. Ivana, apostola i evanđelista. Dvadeset godina župe nije malo! To je više nego dob punoljetne osobe. Neka naša osobna i zajednička radost i zahvalnost budu iskrene i neka naše molitve i pjesme dođu iz vjerničkih, pobožnih srdaca, kako bi bile blagoslovljene i uslišane..."

Na kraju: "Osjećati zahvalnost, a ne iskazati je, isto je što i umotati poklon, a ne predati ga obdareniku. Jedini dakle pojam koji želim danas istaknuti jest **zahvalnost**. Zahvalnost Trojedino-mu Bogu za tolike milosti udijeljene s nebeskih visina svećenicima koji su djelovali kroz ovih 20 godina. A to su župnici: msgr. Ivan Vukšić, danas u kanadskom Oakvilleu, don Krešo Puljić, i ovaj koji vam govori; kapelani: don Gordan Božić u Prisoju, don Bernard Marijanović u Tanzaniji, don Stipe Gale u Neumu, don Marko Šutalo U Aladinićima, don Marinko Pervan u Norveškoj, da sebe ne ponavljam, don Drago Ćurković u Rimu, don Niko Luburić u katedrali, trenutačno don Ivan Marčić. A tolike su se milosti izlile po njihovim posvećenim rukama tolikim župljanima. Bogu hvala i slava!

Iznimnu zahvalnost ova župa duguje svojim župnim pokretima i živim zajednicama u njima, koje su živo bilo, puls i impuls, ove župe. Hvala svim animatorima, članovima pokreta DUGA, BIOS i OAZA LJUBAVI, bez kojih bi lice ove župe bilo znatno drugačije. A tko će zahvaliti Bogu za tolike milosne darove primljene kroz ovih 20 godina postojanja ove župe: svetih Misa, ispovijedi u župi i po obiteljima - bolesnika, duhovnih razgovora, pouka, pričesti, molitve, klanjanja, pobožnosti križnoga puta, krunica; predavanja, hodočašća, susreta; pjesme, proba, druženja, upoznavanja, uređivanja i sređivanja crkve i prostora, dobročinitelja za dušu i tijelo.

Bog vam svima uzvratio po zagovoru našega nebeskog zaštitnika Ivana apostola i evanđelista!

Ovdje na poseban način moram pohvaliti sve one vjernike, koji ne gube nade, koji i po suncu i po kiši, snijegu i ledu, stoje vani – jer ne mogu ući u ovaj mali skućeni prostor. Za veći se svaki dan Bogu molimo!

Ovdje navodimo samo neke statističke pojedinosti koje se tiču matica u ovoj obljetnici kroz

ovih 20 godina stalna rasta unatoč tolikim zaprekama:

1. **Krštenih: 832** djece i odraslih osoba; 1993. - 9 krštenja, a ove godine 88 (najviše do sada);

2. **Krizmanih: 17** upisanih u maticu krizmanih ove župe. A iz ove župe krizmanih u katedrali na svetkovinu Duha Svetoga kroz ovo čitavo razdoblje bilo je **1928** krizmanika. Najmanje 1994. - 33; najviše 2001. - 211.

3. **Vjenčanih: 215 parova**; 1993. godine jedno - ove godine 17;

4. **Umrlih: 416**; 1993. godine 10 - ove 32.

5. **Mlada misa u ovoj župi:** jedna - don Pero Miličević - 29. srpnja 2012.

6. **Više duhovnih zvanja:** i dijecezanskih i redovničkih.

7. **Crkva Kristova Uskrsnuća:** ostaje naša velika nada, molitva i borba za nastavak gradnje.

BISKUP JE U SVOJOJ PROPOVIJEDI GOVORIO O SV. IVANU. SAŽIMAMO MISLI:

1 - **Prava Evanđelja i apokrifi/lažni spisi.** Sve do 5. stoljeća bilo je više "evanđelja" u raznim Crkvama po svijetu. Kudikamo više apokrifnih, lažnih, negoli autentičnih. Današnji se kanon Svetoga Pisma ustalio oko 420. godine, a definirao na Tridentskom koncilu 1546. godine: 46 knjiga Staroga i 27 knjiga Novoga Zavjeta. Odakle tolika "evanđelja"? - Nešto iz pobožnosti, nešto iz radoznalosti, nešto iz vanjske trgovine, nešto iz unutarnje želje za sijanjem kukolja po pšenici.

Kao i danas. Ima i danas takvih "evanđelja", koja se lažno primaju direktno od Isusa u raznim lažnim viđenjima i objavljuju u lažnim knjigama, a nazivaju se "knjige istine" i šire brzinom svjetlosti. Kao što se Crkva u uspostavljanju biblijskoga kanona držala načela: ako ima jedna jasna laž u knjizi, knjiga je bila odstranjena, makar sve drugo sličilo istini. Nema smjese istine i laži, nema druženja Duha i zloduha, nema suživota između Krista i antikrista! Zato i danas: dosta je da se u jednoj takvoj knjizi nađe jedna izrazita laž, pa da se knjiga odbaci. A pogotovo ako je 90% laži. Na primjer, u takvoj "knjizi istine", koja se čita i po Mostaru, stoji da je Isus dotičnoj osobi negdje u Irskoj, koja nema nikakve veze s Crkvom i crkvenim učiteljstvom, rekao da će ovaj naraštaj doživjeti Sudnji dan! Kada Isus govori o Sudnjem danu, on čak ide dotle da kaže da ni Sin čovječji ne zna kada će biti, a to ta lažna proročica zna!

Ako ne želiš da ti lažne vijesti i lažne proročice truju dušu, ne čitaj takvih apokaliptičkih apokrifa, nego se drži Ivanova Evanđelja i cijeloga kanona Svetoga Pisma kako ga Crkva proglašava i naučava.

2 - **Prava čaša i pravi krst.** Ivan je apostol bio sin ribara Zebedeja i Salome, koja je bila Gospina rođakinja (majke im bile sestre; Ivan čak navodi (19,25) da je njegova majka Saloma bila "sestra" Gospina, očito u širem smislu riječi). Pozvan je među prvima u apostole, i spremno se odazvao. I imao povlašteno mjesto uz Isusa.

Njegova je majka Saloma jednom zgodom izazvala neobičan prizor pred Isusom. Došla s dvojicom svojih sinova, Jakovom i Ivanom, da im Gospodin udijeli ugledna mjesta, jednomu s desne svoje, a drugomu s lijeve.

- Možete li piti čašu koju ja pijem? pita apostole. - Obojica s majkom u jedan glas: Da!

- Možete li se krstiti krstom kojim se ja krstim? - Sve troje jednoglasni: Da!

- Pit ćete čašu i krstit ćete se krstom mojim, ali tko će meni zdesna, a tko slijeva, to je Očeva odluka, a ne moja, veli im Isus. I doista Jakov je prvi dao svoj život za Isusa, 42. godine za progona u Jeruzalemu, kada umalo nije nastradao i Petar apostol. A Ivan je posljednji apostol najprije podnio mučeništvo tako da je bio ubačen u kotao vrela ulja. Izišao iz kotla čist i čil - veli sv. Jeronim - samo malo čistiji nego što je ušao! Umro je prirodnom smrću potkraj prvoga stoljeća u Efezu, gdje je uzdržavao Isusovu majku do njezina preminuća odnosno do Uznesenja u nebesku slavu dušom i tijelom.

3 - **Duhovna majka i duhovni sin.** Ivan je bio je i u Kani na svadbi i na Kalvariji pod Raspelom. Kada su se svi drugi apostoli, u smrtnom strahu od Židova, razbježali na razne strane, Ivan je smogao snage i pratio Isusa na njegovu Križnom putu, a Majku njegovu, svoju daljnu tetku pod ruku i pod Križem stajao kao prvi svjedok i očevidac. Nikakvo onda čudo da je Isus svoju Majku predao Ivanu za majku, a njega povjerio Majci kao sina. Velika gesta koja se ne smije ograničiti na poimanje užega rodbinskoga kruga i razumijevanja, nego - kako to Crkva od početka shvaća - u smislu da Ivan predstavlja sve one kojima je Gospa predana za duhovnu majku, majku milosti, majku vjernih, kako se izražava i posljednji Koncil.

Pozvani smo da pokažemo čvrstu vjeru u Isusa Krista, kojega Ivan apostol predstavlja kao

Riječ Božju, suvječnu Ocu, kao Svjetlost svijeta, koja rasvjetljuje svakoga čovjeka, kao Put, Istinu i Život, kao Uskrsnuće i Smisao svakoga ljudskoga bića i svega ljudskoga roda.

Župnik je nakon crkvenoga slavlja počastio u župnoj dvorani biskupa, svećenike, bogoslove, sjemeništare i sestre.

Neka živi u vjeri, raste u nadi i cvate u ljubavi župa sv. Ivana apostola i evanđelista!

NA ISPRAĆAJU SESTARA SLUŽAVKI MALOGA ISUSA U MISIJE NA HAITI

Gromiljak, 28. prosinca 2013. - Zajednica sestara Služavki Maloga Isusa željela se oprostiti od svoje donedavne predstojnice susestre Liberije Filipović prije njezina odlaska u misije na Haite zajedno sa sestrom Anom Uložnik.

S. Liberija rodom iz Jagodnjaka kod Brčkoga doživotne je zavjete položila 1973. Radila je u Metkoviću, zatim u hrvatskim katoličkim misijama u Torontu, Hamiltonu i Mississaugi u Kanadi (1973.-1979.), studirala u Rimu (1979.-1985.) pedagogiju i psihologiju, iz ove je posljednje i magistrirala. U svojoj je redovničkoj zajednici obavljala službe sakristanke, kuharice, ekonomice, predstojnice, doprovincijalke i provincijalke.

S. Ana iz Prozora doživotne je zavjete položila 2011., a ove je godine magistrirala iz pedagogije u Rimu. Do sada je vodila sirotište "Egipat" u Sarajevu.

Kamo sestre idu? - Idu u Sirotište kardinala Alojzija Stepinca u Bon Repos, nadbiskupija Port-au-Prince, Haiti, država u Srednjoj Americi, najsiromašnija u zapadnoj polutki kugle zemaljske gdje ima oko 11 milijuna stanovnika, od toga oko 7 milijuna katolika (nacionalni bruto dohodak: 2 dolara po glavi stanovnika!). Da nevolja bude još veća, Haicane je 12. siječnja 2010. pogodio stravičan potres koji je trajao cijelu minutu i ostavio razvalinu i pustoš. Poginulo je preko 250 tisuća stanovnika, a većina je zgrada srušena sa zemljom. I naše su hercegovačke biskupije skupljale i poslale pomoć u visini od 200 tisuća KM, od koje je sagrađena jedna osnovna škola. Sirotište kardinala Stepinca podignuto je zauzimanjem hrvatskoga svećenika s otoka Ilovika južno od Lošinja, don Giordana Belanicha, koji je župnik hrvatske katoličke misije u Fairviewu u New Jersey, SAD. On je za vrijeme Domovinskog rata, 1992. godine, osnovao humanitarnu udrugu *Croatian Relief Services* - Hrvatska služba pomoći, koju je nakon spomenutoga potresa preusmjerio na Haite. Osobitu pomoć za izgradnju sirotišta dali su neki velezaslužni hrvatski humanitarci. Svaka im

čast! U taj Dom, u kojem ima oko 50 siročadi, idu služavke s. Liberija i s. Ana.

Zašto idu? Idu zato što u svojim redovničkim konstitucijama, koje im je sastavio utemeljitelj sluga Božji Josip Stadler, 1890. godine, namijenio posebnu brigu za napuštenu djecu i sirotane.

Zar nema takvih sirotišta i u ovoj zemlji? - Ima, i te kako ima. Na primjer "Egipat" u Sarajevu, kojemu je ravnateljica upravo ova s. Ana. Ali ima potreba u općoj Crkvi koje su kudikamo veće i nemjerljivije od ovih naših. Na primjer na Haitima. Ide se pomoći još potrebnijima, još ugroženijima, još sirotnijima.

Idu li Služavke prvi put u misije? - Sestra Andrea iz Sarajevske provincije bila je zajedno sa s. Krucifiksom, s. Marijom i s. Beatrix, redovnicama iz Splitske provincije iste Družbe u Ruandi nekoliko godina prije genocidnoga rata 1994. između Hutua i Tucija, gdje je poginulo oko milijun ljudi a odseljena su dva milijuna. Sestre su se morale povući u domovinu - i naš je svećenik don Marko Kutleša, misionar od 1982., tada pozvan da se vrati Hercegovinu. Danas je u župi Gabela Polje.

Kako se može pomoći ovoj sestrarskoj misiji? Najsigurniji put jest Misijska središnjica Papinskih misijskih djela BiH sa sjedištem u Sarajevu, koju u ime Kongregacije za širenje vjere vodi svećenik don Ivan Štironja. On je, zajedno sa zagrebačkim nacionalnim direktorom vlč. Štefanom u kontaktu sa svim hrvatskim misionarima u svijetu.

Zar se sestre nisu već oprostile? - Jesu. I to službeno. U Sarajevu u katedrali, 27. studenoga prošloga. I primile misijski križ iz ruku biskupa Tome Vukšića, vojnoga ordinarija BiH. Ali nisu još otišle jer je trebalo sve urediti oko viza, karata i putovanja. Sada je sve spremno za polijetanje: 7. siječnja 2014. godine: Sarajevo - Zagreb - New York - Haiti u Sirotište posvećeno blaženoj uspomeni kardinala Alojzija Stepinca.

Kako je protekao oproštaj u Gromiljaku? - Skromno, jednostavno. Sestre su pozvale bisku-

pa iz Mostara Ratka Perića, koji je s blagoslovom kardinala Vinka Puljića, slavio sv. Misu u kapelici Navještenja u sestarskom samostanu na blagdan Nevine dječice, 28. prosinca 2013. Bilo je oko 30 sestara, sa s. Admiratom, provincijalkom. Don Ivan Štironja, nekadašnji misionar u Tanzaniji, sadašnji nacionalni misijski direktor, bio je u pratnji i koncelebraciji s biskupom. Pod Misom su se pjevale pjesme Malomu Isusu, kojega sestre na osobit način vole i štiju ne samo što se naziva ju njegovim imenom, nego jer žele biti njegove i svim srcem svojim i svim bićem svojim.

Biskup je u propovijedi govorio o Božjem daru i izboru duhovnih zvanja ističući da je jasan biblijski nauk da je duhovno zvanje bitno drukčije od bilo kojega ljudskog i naravnog zvanja: liječnika, odvjetnika, ratara, stočara, ribara... I da Bog to duhovno ili nadnaravno zvanje daje zajedno s dušom, koja je pojedinačan Božji ručni rad, a ne serijska proizvodnja. Svjedoče to i stari veliki proroci, na primjer Izaija (5,6) i Jeremija (1,5), kao i novozavjetni sv. Pavao (Gal 1,15). A osobito Isus, Sin Božji, koji reče učenicima svojim: "Ne izabrate vi mene, nego ja izabrah vas da idete i rod donosite, i rod vaš da ostane" (Iv 15,16). To se duhovno zvanje razvija tijekom vremena u pojedinačnoj kršćanskoj obitelji, u zdravoj katoličkoj župi, u čestitoj humanističkoj školi. A to je isto sveto zvanje ometano ne samo u neprijateljskoj sredini, nego i u mlitavoj obitelji i u mlakoj župi.

S Isusom su u vrijeme njegova javnoga djelovanja išle i neke žene: Marija majka njegova, Saloma, daljnja mu tetka, Magdalena, Ivana, Suzana i druge, koje su mu pomagale iz svojih dobara (Lk 8,2-3). Isus je izabrao svoje sljedbenike, učenike, apostole da budu s njim i uče na izvorima njegova Srca, te da ne budu s njim, nego da ih šalje propovijedati, bolesne liječiti, đavle izgoniti i svaku utjehu ljudima donositi (Lk 9,1-2). A čim se umore neka se vrate u njegovu školu ljubavi i

milosrđa, on će ih okrijepiti i odmoriti, jer je on blaga i ponizna Srca.

U tom prvom slanju apostoli nisu bili ovlašteni prelaziti preko granica Izraela (Lk 10,1), a u konačnu poslanju, prije Isusova uzašašća u nebo, primili su nalog da idu po svemu svijetu i da narode učine učenicima njegovim (Mt 28,19). Sav narod kao jedan učenik! U tom misijskom pohodu i poslu sudjeluju i katolički laici "humanitarci", i sestre i braća misionari, i svećenici i biskupi s Papom na čelu.

U blagovaonici sestre su priredile ugođaj Božićne vedrine i radosti pjesmama, govorima i raznovrsnim osvježenjima. Pozvan je i mjesni župnik prečasni Marko Perić.

Sestra je provincijalka zahvalila sestrama za njihovo vjerno obavljanje službe u Provinciji, željela im blagoslovljen uspjeh u misijama i obćala im svakovrsnu potporu.

Sestra Marinela u ime gromiljačke redovničke zajednice izrazila je radost koju sestre doživljavaju ovakvim darom misijama, kojim se širi ljubav prema Malomu Isusu, ljubav koju sestre imaju u svojoj redovničkoj karizmi.

Don Ivan je naglasio da je misijsko zvanje kruna duhovnoga zvanja, i kada već sestre idu na Haiti, potaknuo je i druge stvarajući od imena zemlje imperativ misija: Haj-i-ti!

Biskup je istaknuo da bi sestre svojom stručnom spremom bile vrlo korisne zajednici koja ih je odgojila i odškolovala. Ali kao što je Duh Sveti između one petorice molitelja i postitelja u Antiohiji izabrao Barnabu i Savla (Dj 13,1), tako je i Provincija Bezgrješnoga začća Blažene Djevice Marije u Sarajevu stavila misijskoj Crkvi na raspolaganje stručno opremljene sestre, Liberiju i Anu. Bile sretne i druge u Bogu usrećivale!

Sestre, rastite, poput Maloga Isusa, u krjeposti i mudrosti i pred Bogom i pred ljudima, i milost Božja uvijek bila s vama!

BOGOSLOVIMA I SJEMENIŠTARCIMA NA ORDINARIJATU U MOSTARU

Mostar, 31. prosinca 2013. - Od 1999. svake Stare godine, 31. prosinca, u 10.00 sati svi dijecezanski sjemeništarci i bogoslovi sastanu se u velikoj biskupijskoj dvorani na sat vremena razmišljanja i pisana odgovaranja na biskupova razna tematska pitanja, a potom u 11.30 sv. Misa u

kapelici Duha Svetoga. Konačno zajednički objed pod kojim svaki kandidat ima priliku prikazati svoj odnos prema sjemeništu ili bogosloviji, odnosno koliko misli da ta crkvena institucija daje njemu, a koliko on toj instituciji kao odgojnoj ustanovi. Jer jedna je ustanova na dobru glasu po

svojim sjemeništarcima, bogoslovima, poglavarima, profesorima.

Ove godine našlo se dvadeset kandidata: deset bogoslova i deset sjemeništaraca – jedan je opravdano izostao. Četiri sjemeništarca u Zadru i sedam drugih u Travniku; jedan bogoslov u Eichstättu, dva u Rimu, dva u Zagrebu i petorica u Sarajevu, te trojica na župama koji provode "pastoralnu godinu". Tema je razmatranja bila: "Što te raduje a što žalosti u sjemeništu ili bogosloviji, a što u gimnaziji odnosno na fakultetu?" Kandidati su odgovarali napismeno, iskreno i otvoreno kao odgovorni članovi dotičnih crkvenih ustanova.

Za vrijeme koncelebrirane sv. Mise zahvalnice biskup je Ratko govorio o zvanju kao čudesnoj Božjoj pojavi u čovjekovu životu. Pojavi koja ljudsko biće prati od "majčina krila" kao nadnaravni DNK. Dijete od tri mjeseca u kolijevci i vremešan starac od 93 godine na postelji imaju istovjetan izgled u svojim očima koje najviše odaju čovjekov identitet. Identitet dolazi od latinske riječi *idem-eadem-idem* = isti-ista-isto. Dakle istost djeteta u najranijoj dobi i djeda u najkasnijoj dobi. Zašto tako? Zato što imaju duha Božjega. Duh je isti, identičan u osobi cijelog zemaljskog vijeka i nebeske vječnosti. On je neuništiv, besmrtni pečat osobe. Zajedno s tim duhom Bog daje i klicu svoga povlaštena zvanja, koja raste poput gorušičina zrna na njivi, kvasca u brašnu, raspupale smokve u vinogradu, sjemena koje se od sebe razvija, ali koje raste u određenim klimatskim uvjetima roditeljskoga doma, župnoga okružja, školske sredine i bezimena društva. Duhovno zvanje prolazi kroz razne kušnje i napasti, struje i strasti, oprečnosti, trave i žbunje, a odgovorne osobe u Crkvi prate taj poziv svojim odgojnim korekcijama, kao što ona svemirska brodica prolazi kroz razne gravitacijske sile koje je vuku na svoju stranu, a oni je stručníjaci iz Pasadene vraćaju u pravu orbitu.

Svaki je od kandidata odgovoran za tu klicu i stabiljiku duhovnoga zova hoće li je dovesti do punine roda ili će se slomiti, sasušiti i uništiti. Zato i sjemenišni odgoj i školska disciplina. Povjerenik za duhovna zvanja don Ivan Štironja, nacionalni

ravnatelj PMD u Sarajevu, predstavio je nakon pročitana Evandjelja četvoricu bogoslova:

Slavena Bobana iz Svetoga Ivana iz Centra u Mostaru, koji studira u Njemačkoj;

Ivana Dusparu iz Posuškoga Graca, koji pohađa isusovački Filozofsko-teološki kolegij u Zagrebu;

Marina Krešića iz Svetoga Marka iz Cima u Mostaru i

Roberta Perića s Bune, koji studiraju u Sarajevu, primljeni su liturgijskim obredom među kandidate za đakonat i prezbiterat Mostarsko-duvanjske biskupije. Svjesni su do koje je mjere zvanje krhko i tanano, i kako ga treba podržavati usrdnim molitvama i svim odgojnim sredstvima, uključujući i ukore i pokore, jer znaju da je Isus došao da nacikle trske slomiti ne želi i stijenja što tek tinja utrnuti ne će, nego će nastojati i klicu spasiti i plamičak rasplamsati. Ali se i od kandidata traži da ozbiljno shvate i s Isusom surađuju u tom zalječenju napukle ljudske ljuske naravi.

Za vrijeme objeda, koji su pripremile gospođe koje od 2008. godine rade u Svećeničkom domu i u Biskupskoj rezidenciji kao u svojoj kući, s Katom kuharicom i "poglavaricom" na čelu, kandidati su, kao prava braća, mogli izreći, svaki sa svoga gledišta, kako doživljavaju sjemenišnu i školsku disciplinu. Biskup je pročitao nekoliko njihovih radova iz dvorane: što ih raduje i što ih rastužuje pod sjemenišnim krovovima. Ono što je kod svih očito, i što biskup neizostavno traži i nesuzdržano pohvali jest to da se svi trebaju odgajati i razvijati u duhu korijenite iskrenosti i istine, da ne varaju ni sebe ni drugih, ni Crkve te da se jasno opredijele na koju će stranu, i to na vrijeme, odlučno i odgovorno. "Bog vas zove, Crkva vas treba, vi ste na potezu", ponavlja im biskup crkveno i sjemenišno načelo.

Svima je konačno zadana zadaća da pročitaju knjižicu "Istina će vas osloboditi" od don Nikole Bulata o poznatom fenomenu u Hercegovini. Valja napismeno pokupiti dokaze i zaključke. I ne čekati sljedeće Stare godine, nego na vrijeme dostaviti rezultate čitanja i pisanja na prosudbu. I što bude vrijedilo, moglo bi naći mjesta i u kakvu kutku javnih glasila.

NA ČETRNAESTOJ OBLJETNICI SMRTI BISKUPA ŽANIĆA

Mostar, 11. siječnja 2014. - U povodu 14. obljetnice preminuća blagopokojnoga msgr. Pavla Žanića - /umro u Splitu 11.1.2000./ - koji je djelovao u Hercegovini od 1970. do 1980. kao biskup koadjutor, a od 1980. do 1993. kao biskup ordinarij, slavljena je sv. Misa za njegovu dušu i u kapelici Duha Svetoga na Ordinarijatu gdje je biskup redovito misio, i u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve, koju je s biskupom Petrom Čulom gradio. Biskup je Pavao bio više godina i u više mandata u tadašnjoj Biskupskoj konferenciji predsjednik Vijeća za obitelj i osobito zauzet u apostolatu za zdravu katoličku i hrvatsku obitelj.

U jednome predavanju koje je biskup Žanić održao u kolovozu 1972. na Obiteljskoj ljetnoj školi na Fratrovcu u Zagrebu pod naslovom "Obitelj - naš problem i naša nada"¹ čitamo ovaj odlomak: "Teško je rađati djecu. Teško je! I nazovimo onoga koji djecu smiono rađa junakom, a onoga koji to izbjegava u braku slabićem, onoga pak koji čini na grešni način i grešnikom. Moramo se boriti, braćo! Nestaje nas! Ja to najbolje vidim u našoj Hercegovini. Možda se nije nigdje tako naglo digao standard i tako brzo pao natalitet. U samih deset godina [misli se na razdoblje od 1960. do 1970.] mnogo toga se izmijenilo. Hercegovačka djevojka izašla je od ovaca, do jučer obučena po seljačku, danas [...] je moderna i ide s modernim. I dvoje djece, i ništa više... A dokle ćemo tako? Pogledajmo neke naše krajeve. I sada da se dodvorimo modernom vremenu, recimo da se Papa zaletio [misli se enciklikom *Humanae vitae*, 1968.], da ne shvaća naše vrijeme?! Teška i uporna borba, ali ona je potrebna."

Nakon toga predavanja razvila se diskusija u dvorani na Fratrovcu i razmjena polemičnih pisama između biskupa i jednoga svećenika, javnoga djelatnika. Taj je svećenik biskupima i nekim svećenicima razaslao svoje pismo pod naslovom "Promemorija o nekim mukama u našem crkvenom životu povodom razgovora s biskupom Pavlom Žanićem i nadbiskupom Franjom Kuharićem", u jesen 1972. On piše: "Inače je biskupovo predavanje obilovalo izvrsnim opažanjima". I nastavlja: "Tako je na primjer primijetio da u Herce-

govini najbrže propadaju katolici... Biskup je na moje pitanje među ostalim rekao da je te vjernike zarazio progresizam koji su susreli kao radnici u Zapadnoj Evropi..."²

Na to mu biskup Žanić, u zagradi, primjećuje: "Ovo Ti je priznanje [o izvrsnim opažanjima] taktično da bi mogao po meni udariti s njime". I ovako mirno odgovara: "To o progresizmu ja nisam ni spomenuo, to si Ti meni prišio. Uzmi magnetofonsku snimku pa je preslušaj, pa onda pročitaj u Tvojjoj Promemoriji što si napisao o govoru i kleveti."

A to što u Hercegovini pada natalitet i što se ni ona ne uspijeva odhrvati modernom vremenu, nije toliko kriv tradicionalni katolicizam, koji ih je kako Ti kažeš 'odgajao u nezrelosti dobroj za pripadnika stada, nedovoljnog za čovjeka među ljudima'.

Koji je ovo rječnik! I kakva osuda rada svećenika i redovnika koji su odgajali jedan katolicizam koji se ipak najdulje opire zlu modernog vremena! Drugdje je natalitet davno pao, Hercegovina je još uvijek najbolja u poredbi s drugima. A pitam, gdje su ti krajevi koji su zlu modernog vremena odoljeli? A ovaj hercegovački katolicizam, za kojega Ti kažeš da je odgajao za stado a ne za ljudsko društvo, dao je Crkvi mnogo jednostavnih ali divnih majki koje su odgojile najviše zvanja kod nas. Iz tog i takvog katolicizma smo mi svi... Dobre naše majke i njihov tradicionalni katolicizam, učile su nas moliti i ljubiti Boga duboko i velikodušno. Ona vjera! One žrtve! Stvorile su u našim dušama njive u koje je Bog posijao svećeničko zvanje. I dok je bilo tog katolicizma, bilo je i takvih majki i mnogo zvanja. A napast vremena je prejaka u cijelom svijetu. Ne znam da li su bili progresisti Vianney, Mala Terezija, sv. Bernardica, Sv. Pijo X., Kolbe i sin hercegovačkog tradicionalnog katolicizma Petar Barbarić, i je li i on bio zreo samo za pripadnika stada? Vidiš kakvim riječima Ti govoriš o jednom katolicizmu, a da sam ja progovorio nešto o progresizmu /a nisam ni riječi rekao!/, to bi bilo nešto strašno. Novinar smije, biskup ne smije!"³

Biskup je imao pravo. Natalitet je u Hercegovini ne samo tada, nego u posljednjih 40 godina

¹ P. Ž., "Obitelj - naš problem i naša nada", u: *Obnovljeni život*, 6/1972., str. 583-592; reprintirano u njegovu zborniku *Istina oslobađa*, Mostar, 1992., str. 158-171.

² Ž. K., *Promemorija*, 1. rujna 1972., str. 3.

³ P. Ž., *Odgovor na Promemoriju*, 4. listopada 1972., str. 5.

uglavnom padao, bez obzira koliko je ovdje takav natalitet bio nešto bolji nego u drugim krajevima.

Na primjer 1970. katolika: 200.000, krštenja: 4.518.

Do dvadeset i dvije godine: 1992. katolika: 209.000, a krštenja: 3.383 (1.135 manje nego 1970., iako je zbog ratnih progona i raseljenja vjernika 9.000 više!).

Do dvadeset i dvije godine: 2013. katolika: 211.638, a krštenja: 2.183 (ili 1.200 godišnje manje nego 1992.).

A što bi biskup Žanić danas govorio da vidi u Hrvatskoj malo manje od 45.000 raznih udruga od kojih se nemali broj bori za protunaravno življenje, za izvrtanje Božjega zakona u području rađanja i odgajanja djece, protiv obitelji koja želi zdrav vjerski odgoj, protiv naravne ženidbe i rađanja više djece. I za to djelovanje takve udruge primaju od države obilan novac, a još više od raznih fondova iz inozemstva, umjesto da se taj novac ulaže u materijalni i kulturalni boljitak tolikih oskudnih obitelji, osobito onih s više djece!

NA DANU BOGU POSVEĆENIH OSOBA

Mostar, 2. veljače 2014. - Blaženi papa Ivan Pavao II. odredio je 1997. godine da se 2. veljače, kada se u Crkvi slavi Prikazanje Gospodinovo u Hramu, obilježava i Dan Bogu posvećenih osoba. Od tada, tj. od 2. II. 1998., do danas redovnici i redovnice koji pastoralno djeluju na području hercegovačkih biskupija u poslijepodnevnom satima sabiru se na molitvu, redovito u katedrali Marije Majke Crkve i Kraljice neba, a sv. Misu predvodi i prigodnu riječ uputi mjesni biskup msgr. Ratko Perić. Tako je bilo i ove godine. U početku sv. Mise biskup je zahvalio svim redovnicima: Franjevcima i Karmelićanima, i svim redovnicama koje žive i rade u Crkvi u Hercegovini: Milosrdnicama (od 1872.), Franjevkama (1899.), Služavkama Maloga Isusa (1960.), Klanjateljicama Krvi Kristove (1970.), Karmelićankama Srca Isusova (1990.), Službenicima Milosrđa (1994.) i Bezgrješnoga Zacheća (ponovno od 2004.).

Oko 100 redovnica i redovnika zajedno s redovničkim pripravnici, kandidatice, postulanti i postulantice, novacima i novakinjama došlo je u Gospinu katedralu kako bi molili za još veću milost posvećenja i snagu redovničkoga poslanja te za redovnički pomladak. Prije sv. Mise, u

15.00 sati, sve je pristigle uveo u slavlje sakramenta pomirenja pokorničkim bogoslužjem provincijal Hercegovačke franjevačke provincije fra Miljenko Šteko. Za vrijeme ispovijedanja krunicu su predmolili postulanti i kandidatice.

Nakon molitve vjernika, koju su u ime svih okupljenih izrekli postulant i kandidatice, s upaljenom svijećom u ruci svi su nazočni obnovili svoje redovničke zavjete, to jest opredjeljenje da će nastaviti živjeti evanđeoske savjete čistoće, siromaštva i poslušnosti prema vlastitim konstitucijama Reda ili Kongregacije.

Nakon sv. Mise, u kojoj je koncelebriralo desetak svećenika, među kojima i generalni vikar don Željko Majić, uslijedilo je kratko druženje u katedralnim prostorima uz kavu i napitke koje su ponudili župnik msgr. Luka Pavlović i sestre domaćice sestre Milosrdnice sv. Vinka Paulskoga.

Nakon Evanđelja biskup je održao nagovor u ključu triju jezgrovitih Isusovih prisposoba (Mt 23) pozivajući nazočne na razmišljanje o svojevolum opsluživanju triju evanđeoskih savjeta u službenju Crkvi i u vidu vječnoga života; zavjeta čistoće, siromaštva i poslušnosti koji su u ovom vremenu u stalnoj kušnji i provjeravanju.

BISKUPOVA PROPOVIJED

Zavjet čistoće – Prisposoba o komarcu i devi

Farizeji paze na tjelesne malenkosti, a gaze duhovne krjeposti.

Gospodin Isus govori književnicima i farizejima svoga vremena i svih vremena ovu kratku

prisposobu: "Slijepi vođe! Cijedite komarca, gutate devu!" (Mt 23,24).

Komarac je kukac ili insekt koji nastanjuje sva područja svijeta, osim polarnih ledova. Ima ih 40

rodova i oko 31.000 vrsta. Uzraste do 2 centimetra. Léže se u vodi: iz jajašca nastaje ličinka, iz ličinke kukuljica, iz kukuljice komarac koji "prosto zrakom leti". Léženje traje desetak dana, a ženka izleže i do 100 jaja. Ženki treba krvi, zato napada i ubada ljude. Prigodom uboda u kožu izlučuje neki iscjedak koji može prenijeti bolesti, osobito malariju. U Bibliji se komarci opisuju kao jedno od 10 egipatskih zala. Kada je Aron, brat Mojsijev, svojim štapom pretvorio prašinu u komarce, egipatski su vračari pokušali to ponoviti, ali ne mogoše, nego rekoše faraonu: "To je prst Božji" (Izl 8,15). Komarci su nastali prije 170 milijuna godina. Valjda će trebati još toliko godina da se iskorijene!

Deva je životinja koja može živjeti do 50 godina, teška i do 700 kg. Ima dug i vitak vrat, malu glavu, duge noge, stopala s parnim prstima, jednu grbu – dromedarka, ili dvije grbe, koje služe za skupljanje masti, a ne vode. Nose plod u sebi do 14 i pol mjeseci. Daju samo jedno mladunče.

I sitni komarac i glomazna deva ubrajali su se, po židovskom katalogu, u "nečiste" životinje. Ne smiju se jesti. U vinu se ponekada nađe raznih insekata jedva primjetljivih i osjetljivih, ili mrvica njihovih. Da se ne bi dogodilo da se s vinom popije - ne daj, Bože! - i koji "nečisti" atom nečista insekta poput nečista komarca, Židovi bi cijedili vino kroz pamučnu tkaninu da bude čisto, čisto. Duhovito i humoristično, ali istinito. O tome Isus priča.

Ti isti farizeji i njihovi književni učitelji, kada se radi o duhovnome životu, o njihovu odnosu prema Bogu i vršenju vjerničkih dužnosti, procijedili bi nečista "komarca", a progutali bi nečistu "devu" s njezinim nogama, stopalima, grbama; devu oholosti i mržnje, tj. namirivali bi desetinu "metvice i rutvice", a propuštali bi činiti pravednost, milosrđe i vjernost (Lk 11,42). Kakav nerazmjer između sićušna komarca i pogoleme deve, od koje bi se mogao izrezati koji milijun komaraca! Farizeji se dobro paze da u njihova tijela ne bi ušla mikroskopska čestica nečista insekta, a ne paze što im se u srcu zakotila deva grijeha i svakojake nečistoće.

Primjena na čistoću: Ljudsko je biće podvojena osoba: tijelo vuče k zemlji iz koje je uzeto, a duh vuče k nebu odakle je stvoren kao ručni rad. A mi opet za tijelom!

Isus od nas traži da ni s požudom ne pogledamo druge osobe (Mt 5,28), a znamo se toliko puta zaplesti u neraskidive odnose s drugim osobama, sve protiv Božje zapovijedi!

Potrese nas vijest ako neki javni besavjesnik o nama kaže nešto loše, a ne potrese nas savjest ako nam Isus poruči kao farizejima: "Ljubavi Božje nemate u sebi" (Iv 5,42).

Vjerujemo zavodničkim riječima ovoga svijeta, a ne vjerujemo Isusovim riječima: "Bez mene ne možete učiniti ništa" (Iv 15,5).

Svećenik s oltara naučava najstroži moral do u sitnice, do komarčeva rilca, a na sudu se vodi parnica zbog njegove deve...

U kapelici ili crkvi zdušno moli, čak predmoli i vatreno tumači Božju riječ, a pruži li mu se prilika da na internetu ili u kakvu filmu pogleda ono što ne priliči osobi Bogu posvećenoj, to ne će propustiti!

Onaj poglavar pred zajednicom tuđi strastima oprašta, a svojim – privatno popušta!

Eurosabornici, listom kršćani, javno osuđuju, slikom i riječju, što je časna sestra - koja ne bi komarca zgazila - stavila ruku na glavu jednoj djevojčici, a izglasavaju devine zakone koji dopuštaju homoseksualcima da posvoje dvoje istorodne djece! To nije gnusoba, nego - "ljudsko pravo"!

I tako dalje, samo prati priče i molimo Duha da nam ne da putem zlim!

Zavjet siromaštva – Prisposoba o obijeljenim grobovima

Grobovi: čisti, a nečisti - Farizeji: izvana pravedni, a iznutra pokvareni

Između sedam udarnih "Jao vama", koje je Gospodin uputio farizejima, jedan je osobito značajan i može ga se smatrati parabolom. Ta i kaže li se u drugoj rečenici: Nalik ste na..., prisposobljujete se sa. Isus je odmah parabolu i primijenio na neke svoje suvremenike.

"Jao vama, pismoznanci i farizeji! Licemjeri! Nalik ste na obijeljene grobove. Izvana izgledaju lijepi, a iznutra su puni mrtvačkih kostiju i svakojake nečistoće. Tako i vi izvana ljudima izgledate pravedni, a iznutra ste puni licemjerja i bezakonja" (Mt 23,27-28).

Zašto obijeljeni grobovi? Židovi su obično imali groblja pokraj glavnih putova. Mnogi su vjernici hodočastili pješke iz cijele Palestine u Jeruzalem u Hram prigodom velikih religioznih svetkovina. Budući da su išli u većim skupinama, lako se moglo dogoditi da poneki nagaze na grobove krajputaše. A ako dodirnu bilo koji grob, kao da su dodirnuli mrtvaca, samim time postaju nečisti. A kao nečisti, ne mogu sudjelovati u žrtvama i molitvama u Hramu. Uzaludno im je

cijelo hodočašćenje koje traje danima. Sve dakle propalo zbog slučajna dodira groba u kojem su mrtvačke kosti.

Da se to ne bi dogodilo, Židovi su se dosjetili te sve grobove pokraj puta obijelili ili okrečili, da budu vidljivi i poluslijepim vođama. Čim putnici ugledaju bijelo groblje, sklanjaju se što dalje da se ne bi dotaknuli groba. U tome i jest prispodoba. Farizeji se izvana uređuju. Kite dugim haljinama. Na haljine nadovezuju duge rese. Zvončići im zvone dok oni prolaze. Javno nastupaju kao sveci, pravednici, posvećeni Bibliji i Hramu! A iznutra su poput grobova s mrtvačkim skeletima i svakovrsnom grdobom, puni pohote i žudnje u srcima svojim.

Religiozni sektaši - farizeji Isusova vremena, u izvornom značenju "odvojeni" od svijeta i posvećeni službi Božjoj, toliko su loše opisani u Novom Zavjetu, i u konkretnoj praksi i u prispodobama zbog svoje dvoličnosti, da su jednostavno kao stranka nestali s povijesne pozornice i nitko se više ne želi zvati tim imenom.

Primjena na siromaštvo. **Izvana bjelina i sjaj, a iznutra užasna trulež.**

Ako su nestali povijesni farizeji, nisu oni stvarni, simboli prevrtljivosti i podlosti, ulagivanja i himbe, pohlepe i srebroljublja. Sa svom slikovitosti obijeljenih grobova s mrtvačkim dahom! Pred Bogom se mjeri i srce i lice. I ne poželi! I ne poćini: ni krađe iza leđa, ni otimaćine iz oćiju, ni pljaćke i grabeži s ćarapama na glavi, niti ikakva kršjenja Sedme i Desete, niti ikoje druge Božje zapovijedi. Knjiga *Izreka* veli: "Mrzitelj hini usnama svojim, a u sebi nosi prijevaru; ne vjeruj mu kad ljupkim glasom govori, jer u srcu mu je sedam grdila" ili gadova ili grozota (Izr 26,24-25).

Licemjerna je ona osoba koja mjeri po rumenilu lica, a ne po mrtvilu srca; koja izvana želi da joj se uvaćava namješteni izgled, a ne istinski ugled. Koja drži do vanjskoga kostima, a iznutra zaudara "mrtvaćkima kostima". A trebali bismo biti bogobojazni u srcu, jeziku i mozgu u smislu unutarnjega razmišljanja i vanjskoga ponašanja. Blago vama, siromasi duhom! A jao vama koji ste na strani gramzljivosti i bezakonja!

Jako nam je stalo do pokretne i nepokretne imovine, a nije nam jednako toliko stalo a kamoli kudikamo više do toga da se bogatimo "u Bogu" (Lk 12,21).

Tko pronevjeri 10 milijuna kuna, taj je počeo s pronevjerom od 10 kuna. Jer tko je vjeran u malome... Rijeć je Gospodnja!

Ona pretpostavljena uspješno i osobno nadzire u zajednici sve koje su joj povjerene, a sebe nikako ne uspijeva nadzirati: popusti unutarnjem svijetu.

Onaj Bogu posvećeni u jednoj euro-zemlji umire u pohabanu habitu. A kada je preminuo, nađu mu knjićicu da je svima dah stao! Je li to ta Isusova prispodoba o obijeljenim grobovima?!

Zavjet posluha – Prispodoba o vapijućoj ljubavi

Kao što kvoćka skuplja piliće – Tako je Gospodin želio okupiti Jeruzalemce

Isus u posljednjem tjednu ovozemnoga života u Jeruzalemu govori stanovnicima njegovim, sunarodnjacima svojim, prispodobu ovu: "*Koliko li puta htjedoh okupiti djeću tvoju kao što kvoćka okuplja piliće pod krila, i ne htjedoste*" (Mt 23,37). Znamo kako pitoma kvoćka ćuva, brani i hrani svoje piliće dok ne živnu i ne odvoje se od nje. Spremna je dati život svoj za njih. Tu domaću prispodobu Isus izlaće da pokaće svoju ljubav prema Jeruzalemćima, koje je htio toliko puta okupiti i poućiti istinama spasenja, ali oni ne htjedose. Zanimljivo je da sinoptićka Evandělja uopće ne vide Isusa u Jeruzalemu prije Velikoga tjedna. A sv. Ivan često prikazuje Isusa u glavnom gradu Izraela. On ćak poćinje s pohodom gradu i opisuje kako je Isus oćistio Hram od trgovaca i mjenjaća (2,13-22), razgovarao s Nikodemom (3,1-21), izlijećio onoga ćovjeka koji je bio uzet 38 godina (5,1-18), pred Hramom upozorio preljubnicu da ne griješ više (8,1-11), isćijelio onoga slijepca od roćdenja (9,1-41). Itd.

Primjena na posluh. Isus je u svome pristupu ćovjeku i njegovu spasenju uzimao samo metodu ljubavi koja vapije i zove, ali je ostavljao punu slobodu ljudima da se svjesno opredijele. Ako se ne opredijele za ponućenu ljubav, slijede katastrofalne posljedice. I na to su svi bili upozoravani. Jeruzalemći su ostali bez sluha i posluha na sve te zove. Oni su se vladali tako kao da se mogu spasiti bez vjere u Isusa i bez ljubavi kakvu je Isus naućavao i prakticirao.

Sinovi bi svjetla trebali biti mudriji i snalaćljivi u odnosu na svoju subraću i su-vjernike s obzirom na vječnost, a nadmudriše ih sinovi svijeta koji u odnosu na svoje, nevjernike i agnostike, drže samo do ovoga svijeta.

Licemjeri kudikamo više drže do svojih nerazumljivih obićaja i predaja, negoli do opsluživanja Boćjih zapovijedi!

Kad nas ljudi pozorno gledaju, onda smo vjerni i u sitnim riječima, a kada nas ne gledaju, onda nismo vjerni ni u velikim djelima, makar i znali što Bog hoće.

Iako nam i povijest i sadašnjost, i vlastito i tuđe iskustvo, kažu da grijeh neposluha ne donosi sreće nikomu, mi opet ne vjerujemo ni svomu ni tuđemu iskustvu, nego iznova počinjamo iste grijehe neposluha.

Određenu broju Bogu posvećenih i danas su upućeni pozivi da poslušaju poglavare, Svetu Stolicu u "važnim stvarima" redovničke stege. A oni misle da je njihova savjest iznad Crkve i iznad

Boga. A nije! Bog je "veći od našega srca" (1 Iv 3,20). "Jer sva će skrivena djela, bila dobra ili zla, Bog izvesti na sud" (Prop 12,14).

Braćo i sestre, Bogu osvećene osobe!

Ne cijedimo komarca gutajući deve! Budimo čisti poput Krista!

Ne budimo obijeljeni grobovi s mrtvačkim kosturima. Budimo siromašni poput Krista!

Odazovimo se poslušno pozivu Isusove ljubavi kao što se on poslušno odazvao pozivu ljubavi Očeve!

NA OBLJETNICI SMRTI FRA LOVRE MILANOVIĆA

Donja Tramošnica, 3. veljače 2014. - Nema samo Hercegovina kandidata za čast oltara iz roda **Milanovića**,¹ mladića **Marka** iz Kruševa kod Stoca, nego ima i Bosna. Zove se fra **Lovro Milano-
vić**, doduše i on podrijetlom iz Gabele, a rođen u Sarajevu. Ubijen je 1807. godine kao svjedok vjere na području **Tramošnice** koja se spominje kao župa 1655., a obnovljena je 1802. Ta se župa tijekom vremena razdijelila u više župa. U 19. stoljeću nastale su župe **Garevac** 1803. i **Gradačac** 1868., a u 20. stoljeću četiri župe:

Gornja Tramošnica, kojoj je zaštitnica Gospa od anđela, 2. kolovoza. Tu je bilo sjedište stare župe. Župnik je sada fra Pero Baotić.

Turić, župa osnovana 1968., zaštitnik joj je sv. Ilija prorok, 20. srpnja. Uz ovu turičku župu u Draganovićevoj Šematizmu iz 1975. stoji upis: "Grob fra Lovre Milanovića, ubijen 3.2.1807., in odium fidei" – iz mržnje prema vjeri.² Fra Lovrino je tijelo pokopano u mjesnom katoličkom groblju, gdje je 1977., u povodu 170. obljetnice smrti, župnik Mijo Josipović (+2012.) s turičkim župljanima postavio mramorni spomenik. A na samom mjestu pogibe jedan je vjernik iz župe Turić godine 2007. dao sagraditi kapelicu u znak zahvalnosti fra Lovri za preživjelu prometnu nesreću. Kapelicu je blagoslovio kardinal Puljić 7. rujna 2007.

Ubrzo nakon fra Lovrine smrti vjernici počinju dolaziti na njegov grob moleći njegov zagovor kod Boga. Veliko okupljanje vjernika na njegovu grobu

svake je godine svršetkom kolovoza s procesijom i sv. Misom na mjestu stratišta. Župnik je vlč. dr. Pero Brkić.

Srednja Slatina, župa ustanovljena 1972., zaštitnik joj je sv. Franjo Asiški, 4. listopada, a župnik je vlč. Marko Stipić, nekadašnji misionar.

Donja Tramošnica odvojena je od Gornje 1973. Zaštitnik joj je sv. Ivan Krstitelj, 24. lipnja. Tu je danas župnik fra Jozo Puškarić. U ovoj je župi pred župnom crkvom, zalaganjem fra Nikole Bošnjaka, umirovljenoga profesora matematike i fizike iz Visokoga i nastanjenoga u samostanu u Tolisi, podignuto poprsje fra Lovri Milanovića, koje je 3. veljače 2011. blagoslovio msgr. Mato Zovkić, rodnom iz te župe, i toliški arhiđakon. Od tada se u toj župnoj crkvi obilježava komemoracija smrti fra Lovre Milanovića.

Razumije se da se Franjevačka Bosna Srebrena kao mjerodavna zauzela za povijesno istraživanje svoga člana fra Lovre pa je 2007., u povodu 200. obljetnice smrti, fra Marijan Karaula objavio monografiju pod naslovom *Fra Lovro Milanović 1777-1807. Zadaća je Provincije da bude pokretačica postupka*. Kardinalu Vinku Puljiću, vrhbosanskom nadbiskupu, kao mjesnomu Ordinariju pripada čast i vlast da uz odobrenje Svete Stolice – kada dođe tomu vrijeme – otvori biskupijski proces za proglašenje fra Lovre blaženikom, mučenikom. Ako se dokaže mučeništvo, ne treba drugo čudo.

¹ P. MILANOVIĆ (prir.), *Mučeništvo Marka Milanovića*, Mostar, 2010.

² K. DRAGANOVIĆ (glavni urednik), *Opći Šematizam Katoličke Crkve u Jugoslaviji*, Zagreb, 1975., str. 361.

Fra Lovro je kao kapelan u Tramošnici (1806.-1807.) išao pomagati svomu stricu fra Franji Milanoviću, župniku u Bijeloj (Dubrave), koji je, čini se, kao dijete doselio iz Gabele u Sarajevo. I dok je misnik fra Lovro nosio Presveto bolesniku, ubio ga je Mujo Arnaut u Starom Selu na području današnje župe Turić.

Za ovogodišnju obljetnicu fra Lovrine smrti fra Nikola Bošnjak, oduševljeni širitelj fra Lovrina štovanja u puku, u dogovoru sa župnikom Donje Tramošnice, fra Jozom, uz blagoslov nadbiskupa kardinala Vinka, pozvao je biskupa Ratka Perića iz Mostara da predvodi sv. Misu u župnoj crkvi na sam dan pogibije, 3. veljače. Biskup je sa svojim tajnikom don Tomislavom Ljubanom došao dan prije u samostan u Tolisu, gdje je prije gotovo šezdeset godina biskup Petar Čule, prije puštanja na punu slobodu i djelovanje u Mostaru, proveo sedam mjeseci: od 30. listopada 1955. do 1. lipnja 1956.³ Danas je toliški gvardijan fra Marijan Živković.

Prije sv. Mise u Donjoj Tramošnici svećenici su ispovijedali vjernike na više mjesta u crkvi.

U koncelebraciji su se našla 23 misnika, jednoga i drugoga klera, među njima zamjenik provincijala fra Marijan Karaula, oba dekana: doborski preč. Jakov Filipović, i šamački preč. Bartol Lukić.

U početku sv. Mise sve je pozdravio župnik fra Jozo, zahvalivši brojnim vjernicima i hodočasnici-
ma koji su došli i iz drugih župa u Tramošnicu, po prohladnu ali sunčanu vremenu. A potom je fra

Marijan, zamjenik provincijalov, ukratko prikazao život i smrt fra Lovre Milanovića. Dok se u svojoj knjizi o fra Lovri kolebao između više autora je li fra Lovro bio u Tramošnici župnik ili samo kapelan,⁴ ovdje je jasno istaknuo da je bio samo kapelan, dušobrižnik, jer se nikada u maticama nije potpisao kao župnik.

Za vrijeme objeda biskup je stavio na raspolaganje svećenicima više duhovnih knjiga, a među njima i Mučeništvo Marka Milanovića. Na polasku župnik je fra Jozo darovao biskupu sliku Gospe od anđela koja se štuje u Gornjoj Tramošnici, te knjige fra Marijana Karaule: *Fra Lovrin životopis*, 2007. i monografiju *Donja Tramošnica*, 2013. Biskup je zahvalio i na knjigama i na drugim darovima preporučujući i župnika i župljane zagovoru svjedoka fra Lovre kod Boga. Na povratku kući ponovno su se svratili u samostan u Tolisu gdje im je fra Nikola pokazao župnu i samostansku crkvu Velike Gospe, samostanski muzej nazvan "Vrata Bosne", galeriju, biblioteku. Veliko blago kršćanskoga i pretkršćanskoga razdoblja, tek jednim dijelom prikazano u Turističkoj monografiji Župe Uznesenja Marijina i Franjevačkoga samostana Tolisa, *Orašje* 2013. I više drugih vrijednih knjiga. Bogu hvala! Hvala i fra Lovri! I fra Nikoli i fra Jozi. Fra Marijanu jednomu i drugomu, gvardijanu i viceprovincijalu. I svima. Ugodna vožnja do Mostara, malo manje od pet sati.

³ L. ZNIDARČIĆ, "Biskup Čule u zatvoru i zatočeništvu", u: A. L. i R. P. (prir.), *Za Kraljevstvo Božje. Život i djelo nadbiskupa dra Petra Čule*, Mostar, 1991., str. 128-129.

⁴ M. KARAULA, *Fra Lovo Milanović 1777-1807.*, Sarajevo, 2007., str. 45-49.

IZ BISKUPOVE PROPOVIJEDI

FRA LOVRO MILANOVIĆ, SVJEDOK VJERE

Rođen je u Sarajevu, 22. svibnja 1777. od oca Ante i majke Katarine rođ. Strukić.

Na **krštenju** dano mu je ime Stephanus/Stjepan, u čast jeruzalemskoga prvomučenika Stjepana, đakona, kojega su neprijatelji bili doveli pred Veliko vijeće s lažnim svjedocima. A nazočni puk kamenovao đakona Stjepana. Kao da je i novorođenomu Stjepanu naznačeno od početka kakvom će mučeničkom smrću umrijeti. Kao sedmogođšnjak ostao je bez roditelja, siročić.¹

Naš je Stjepan stupio u **Franjevački red** u 15. godini života. U knjizi *Novicijat hercegovačkih franjevaca*, u odjeljku "Knjiga obučениh novaka sutiškog samostana", čitamo: "Dana 27. 5. 1792. Za vrijeme provincijala fra Frane Gracića iz Kreševa i sutiškog gvardijana fra Frane Milanovića (iz Gabele) obučeni su sljedeći mladići:

Stipan Milanović iz Sarajeva, 15. god. (fra Lovro). Ilija Maračić iz Slapnice, 16 god. (fra Andrija)".²

Dano mu je redovničko ime Lovro, u čast rimskoga mučenika, također đakona. I opet u ključu i znaku jednoga velikog mučenika, koji je završio na ražnju! Kada je đakon Lovro jednom u katakombi okupio vjernike na molitvu i propovijed, provalila je rimska policija. "Blago na sunce!" uzviknuše policajci. - "Evo moga blaga!" i pokaza na stare, nemoćne, bolesne, hendikepirane. To je pravo blago naše Crkve!

Svečani zavjeti. Istoga nadnevka, samo godinu dana kasnije, 1793. položio je doživotne zavjete u istoj samostanskoj crkvi u Kraljevoj Sutjesci. U istoj knjizi *Novicijata* na str. 111 čitamo: "Dana 27. 5. 1793. Svečane zavjete položili su klerici novaci: fra Lovro Milanović *alias* Gabela iz Sarajeva i fra Andrija Maračić. Svjedoci: fra Ilija Lučić, meštar, fra Nikola Štitić, vikar, fra Franjo Jurjević, fra Marko Mijatović, gvardijan."³ Ono *alias* znači "inače", tj. fra Lovru su zvali inače "Gabela", Gabeljak, jer mu je otac doselio iz Gabele u Sarajevo.⁴

Svećenik. Nije poznato gdje se fra Lovro školovao, ni gdje je i kada zaređen za svećenika. U to su vrijeme kandidati bili ređeni za svećenika u svojoj 23. godini života. Ako je sve teklo redovitim putem, fra Lovro je mogao biti zaređen već oko 1800. godine. A misnika fra Lovru 1803. vidimo kao kapelana u Kraljevoj Sutjesci i potom kao župnika u Velikoj kod Plehana te od kolovoza 1806. do veljače 1807. kao kapelana u Tramošnici.

Svjedočka smrt. Nije prošlo ni pola godine njegova kapelanstva u Tramošnici, dogodilo se da je u Starom Selu današnje župe Turić na današnji dan 3. veljače, 1807. mučki i mučenički ubijen *in odium fidei* - iz mržnje prema katoličkoj vjeri. Dvije su povijesne i predajne inačice zapisane i do nas doprle kako je došlo do pogibije.

- Jedna je verzija da je 30-godišnji fra Lovro išao svomu stricu fra Franji Milanoviću (+1812.), župniku u Bijeloj, pomoći ispovijedati. I, prolazeći kroz mjesto Turić, poginuo.

- A druga je predaja prihvaćenija da je na konju jašući nosio Presveto nekomu bolesniku u Staro Selo u Turiću. Budući da kao katolik nije sjahao s konja i pozdravio muslimana Muju Arnauta, kakav je bio islamski običaj i zakon, a Mujo k tomu bijaše nadglednik dobara Gradašćevičevih, fra Lovro je bio najprije nožem uboden zatim kuburom pogođen i ubrzo umro u obližnjoj kući Zetića.

Bilo je to u utorak 3. veljače 1807. Ovaj nas utorak podsjeća na glasoviti utorak ili dan sprovoda sv. Ante Padovanskoga, koji je bio u utorak 17. lipnja 1231. Svecu, koji je pripadao istomu Franjevačkom redu kao i fra Lovro, narod se moli kroz 13 utoraka prije njegova blagdana 13. lipnja.

A kada već govorimo o ovim značajnim datumima u životu fra Lovrinu, spomenimo i to da je fra Lovro poginuo 3. veljače kada se slavi spomendan sv. Blaža, biskupa i mučenika, armenškoga sveca iz 4. stoljeća, zaštitnika Dubrovnika.

¹ Isto, str. 33-35.

² R. JOLIĆ, *Novicijat hercegovačkih franjevaca*, Mostar, 2009., str. 110.

³ Isto, str. 111.

⁴ M. KARLAU, *nav. dj.*, str. 37.

A ovdje se njega sjećamo u župnoj crkvi kojoj je naslovnik sv. Ivan Krstitelj, koji je položio život svoj za Božji zakon prije smrti Kristove.

Vidiš li ti ove skupine spomenutih svetaca: prvu mučenik Stjepan Židov (26. XII.), mučenik đakon Lovro Rimljanin (10. VIII.), mučenik Blaž Armenac (3. II.), svetac Ante Portugalac (13. VI.), naš fra Lovro Hrvat iz Bosne a starinom iz hercegovačke Gabele. Kakvo veličanstveno zajedništvo Katoličke Crkve! Kakvo zajedništvo u mučeničkoj ili svjedočkoj smrti njezinih sinova đakona, svećenika i biskupa!

Koju god teoriju o načinu njegove smrti prihvatili: je li fra Lovro išao k stricu fra Franji u Bijelu pomoći ispovijedati ili je nosio Presvetu poputninu bolesniku, poginuo je poslužujući svete sakramente vjernicima. Veličanstvene li njegove svećeničke zadaće! U 30. godini života, možda u 5. ili 6. godini misništva! Prošloga rujna sudjelovali smo u svečanoj beatifikaciji mladoga istarskog svećenika don Miroslava Bulešića u Puli. Njega ubiše komunisti 1947. u njegovoj 28. godini života i 4. godini misništva. Godine doista nisu važne.

Kako se otvara proces? Kada bi sada kardinal Puljić pošao na Kongregaciju za proglašenje svetaca i pitao svoga kolegu prefekta iste Kongregacije, kardinala Angela Amata, ima li izgleda otvarati kauzu ili biskupijski proces o fra Lovri, rimski bi mu kardinal sigurno uzvratio protupitanjima: - Kakav glas uživa fra Lovro u narodu? Je li to glas mučenika, glas svetosti? Kako se privatno časti njegovo ime, njegov grob? Preporučuje li se narod u privatnim molitvama i zavjetima njegovoj svjedočkoj žrtvi i moli li na svoje nakane? Ima li uslišanja? Vodi li se o tome kakva evidencija? Kako napreduje širenje njegova glasa svetosti? Na to bi kardinal Vinko mogao odgovoriti sve pozitivno.

To je, dakle, prvo što otvara vrata biskupijskomu procesu. A onda valja poduzeti povijesno istraživanje vremena i prostora, obitelji i prilika u Provinciji. Je li itko u ta doba opisao taj događaj? Možda se još nije došlo do svih podataka koji negdje u arhivima postoje.

Srž je dakle ovakva procesa ono što je papa Benedikt XVI. u travnju 2006. godine opisao Prefektu Kongregacije za kauze svetih: "Dijecezanski će pastiri odlučiti *coram Deo* /pred Bogom/ koje kauze zaslužuju da budu pokrenute, vrednovat će

prije svega uživaju li stvarno kandidati na oltarsku čast **solidan i raširen glas svetosti i čudesâ ili mučeništva**. Taj glas, koji je *Kodeks kanonskoga prava* iz 1917. želio da bude 'spontan, ne umjetno ili spretno izazvan, potekao od čestitih i ozbiljnih osoba, trajan, iz dana u dan povećavan i nazočan u sadašnjem vremenu kod većega dijela naroda' (*kan.* 2050, 2), jest znak Božji koji Crkvi označuje one koji zaslužuju da budu postavljeni na svijećnjak da 'svijetli svima u kući' (*Mt* 5, 15). Jasno je da se ne može pokrenuti jedna kauza beatifikacije i kanonizacije ako nedostaje dokazan glas svetosti, makar se mi i našli u nazočnosti osoba koje su se odlikovale evandeoskom dosljednošću i posebnim crkvenim i društvenim zaslugama".⁵ Tako Papa.

Riječ je o tome da kandidat za oltarsku čast treba uživati "solidan i raširen glas svetosti i čudesa ili mučeništva". Što je to **solidan i raširen glas svetosti ili mučeništva**? Crkveni zakonik tumači:

- *Prvo*, da je glas **spontan**, tj. nastao u narodu sam od sebe, da ljudi, žene, djeca dolaze neusiljeno i privatno na njegov grob i da se mole; nenačetno ni od koga. I da osjećaju uslišanja. To ne znači da svećenici i biskupi ne će nastojati iskoristiti na najcrkveniji način takve činjenice. Dati narodu prave podatke o svjedoku vjere. Uputiti ga kako moliti. Objasniti koji je postupak za proglašenje blaženim. Možemo ga zvati "svjedokom vjere", a ne "mučnikom" prije nego što ga Crkva takvim proglasi.

U našem slučaju čini se da je upravo tako spontan glas o fra Lovri od početka, od 1807. niknuo u katoličkom puku i raširio se, unatoč svim povijesnim neprilikama i odnosima između kršćanstva i islama.

- *Drugo*, da glas nije **umjetno ili spretno izazvan**, tj. da nije fratar naredio s oltara: "Sutra svi donijeti cvijeće na grob fra Lovre Milanovića! Hajde da i naša župa ima jednoga slugu Božjega ili blaženika, bit će svetište, hodočašća, župa će malo živnuti itd." Ne tako. Bog uzdiže svece na oltar. On želi počastiti neke ovlašćujući Crkvu da to učini. Crkva ima pravo nekoga proglasiti svecem ako Bog pošalje čudesa ili se dokaže mučeništvo, jer je to najveće čudo. Samo dakle ako prvo Bog progovori i pošalje svoju poruku i znak. Božja je to inicijativa. A mučeništvo nikada ne zastarjeva. Fra Nikola Tavelić poginuo 1391. u Jeruzalemu kada ga je ubio gradski kadija. A Nikola je pro-

⁵ BENEDICTUS XVI., "Poruka" - Messaggio del Papa al Card. Jose Saraiva Martins, Prefetto della Congregazione delle Cause dei Santi, u: *L'Osservatore Romano*, 28. IV. 2006.

glašen blaženikom nakon 500 godina 1889. - eto dvije manje od 500. A svecem 1970., nakon 580 godina - eto jedna manje od 580!

Ovdje se u fra Lovrinu slučaju očituje doista pučka spontanost i kontinuitet od njegove smrti do danas, više od dvjesto godina. Ništa nije zastarjelo, sve svježije kao jučer.

- *Treće*, da je glas **potekao od čestitih osoba**, tj. od pravih i dobronamjernih vjernika, svećenika, redovnika i redovnica. Ne iz mržnje prema neprijatelju, nego iz ljubavi prema Bogu i Crkvi koja se proslavlja ovakvim likovima. Da su kvalificirane osobe proučavale život i mučeništvo dotičnoga. E što bi čovjek volio da su toliki naši svećenici, koji su stoljećima bili učenjaci, profesori po Italiji i zapadnoj Europi, proučavali naše svjedoke vjere u hrvatskom narodu. Pada mi na pamet misao: da je kojim slučajem jedan Rajmund Kunić, Dubrovčanin (1719. - Rim, 1794.), isusovac, jedan od najuččenijih ljudi svoga vremena, umjesto višegodišnjega prevođenja Homerove *Ilijade* s grčkih 15.696 heksametara na latinskih 18.790 stihova objavljenih u Rimu, 1776.⁶, a da je drugi Dubrovčanin, Kunićev suvremenik i subrat, isusovac Bernardo Džamanjić *alias* Zamanja (1735.-1820.), umjesto višegodišnjega prevođenja Homerove *Odiseje* s grčkih 12.103 stiha na latinskih 13.411 heksametara, objavljenih u Sijeni, godinu dana kasnije, 1777.,⁷ upravo kada se rodio naš Stjepan - fra Lovro, da su dakle ta dva dubrovačka učenjaka samo polovicu svoga vremena koje su utrošili u prouku grčke mitologije, upotrijebili u proučavanje sveta života u prvome redu tolikih isusovaca svojih prethodnika, od 1560. do njihova vremena u Dubrovniku, u Dubrovačkoj republici i u hrvatskom narodu uopće, danas bismo sigurno imali više takvih beatificiranih i kanoniziranih Božjih ugodnika. Uostalom, danas im te Homerove stihove samo rijetki od najrjeđih znaju i pročitati na grčkom i latinskom jeziku.

Slično se može reći i s obzirom na franjevece, dominikance, dijecezance, biskupe...

Kroz cijelu povijest od fra Lovrine smrti njegov je grob doista *trophaeum* - znak, i to povezanosti katolika, pravoslavnih i muslimana; s tim u vezi nema nikakvih napetosti između franjevačkoga i dijecezanskoga klera, štoviše, zajednička

sloga; komemoracije se ne suprotstavljaju nego nadopunjuju. Pa ako hoćete: ovaj Božji čovjek povezuje Hercegovinu, zemlju svoga podrijetla, s Bosnom, zemljom svoga djelovanja. Uvjeren sam da je i Kardinalu i Provincijalu veoma stalno do toga da što prije dođe do otvaranja dijecezanskoga procesa.

- *Četvrto*, da se glas **iz dana u dan povećava**, tj. da nije zamro i da se danas nitko toga više ne sjeća. Pa se onda nađe skupina oduševljenika predvođena okretnim fratrom i sve oživi. I onda opet zamre i zamrzne se. Traži se spontan i stalan rast u širenju toga glasa, iz dana u dan. Ali budući da je krv mučenika uvijek svježija i pred Bogom i pred ljudima, i nikada se niti zamućuje niti se plazma mrzne, bit će potrebno da se odluči jedan svećenik koji će proučavati kauzu, slučaj, mučenikov život. *Una causa = una vita*. Za prouku života jednoga sveca treba čitav život jednoga proučavatelja. Eto zašto treba zahvaliti fra Nikoli Bošnjaku koji "amaterski", kako on veli, prati privatno štovanje fra Lovrino, koji se zauzima za ovaj slučaj. A ovdje bi, po izboru poglavara, trebao koji mlađi franjevac raditi i svoj diplomski i magistarski i doktorski rad i zavoljeti ovu kauzu i dovesti je do kraja!

Kauza nam se čini toliko zrela da je mirne duše mogu službene crkvene osobe preuzeti u svoje ruke i po pravilima Kongregacije za proglašenje svetaca obrađivati od otvaranja procesa preko pozicije do beatifikacije. Ovo je tzv. "povijesna kauza", trebaju se pretražiti svi arhivi u kojima bi moglo biti ikakva spomena o fra Lovri. Svaki je podatak dragocjen.

- *Peto*, da je glas **nazočan u sadašnjem vremenu kod većega dijela naroda**. Kako će biti poznat ako ga ne prikazujemo, ako mu život ne opisujemo, ako ga ne predstavljamo narodu, ne obilježujemo obljetnice smrti, ne proučavamo načine kako što sigurnije doći do časti oltara?

Vidimo iz dana u sve više vijesti i članaka o svjedoku fra Lovri.⁸ Na njegovu grobu niču nove pločice zahvalnice za uslišane molitve i zadobivene milosti.

Zaključimo vraćajući se još jednom na mučeništvo: Valja ispitati i dokazati kako je fra Lovro prihvatio mučeništvo. Obje se predaje slažu u

⁶ Usp. V. VRATOVIĆ, "Rajmund Kunić", u: Hrvatski latinisti, II., *Pet stoljeća hrvatske književnosti*, Zagreb, 1970., str. 438.

⁷ Usp. V. VRATOVIĆ, "Brno Džamanjić", *ondje*, str. 546.

⁸ Fra Marijan Karaula u svojoj navedenoj knjizi, str. 55, bilj. 89, navodi petnaestak knjiga i članaka u kojima je, prije njegove monografije, prikazivan fra Lovrin životopis.

tome da je fra Lovro, pogođen kuburom, kleknuo na zemlju i udarajući se u prsa izgovorio riječi: "Gospodine Isuse Kriste, koji si za me krv prolio na križu, sad ja bijedan za tebe umirem od neprijatelja svetog križa. Oprosti meni preveliku grešniku i

smiluj mi se!" Ne zaboravimo da je fra Lovro sin Bosne Srebrene, Provincije posvećene Svetomu Križu. Neka Bog pogleda na fra Lovrinu žrtvu i dadne svoje jasne znakove da Crkva što prije pokrene kauzu i fra Lovru uzdigne na čast oltara.

NA OBLJETNICI PLAMENIH SVATOVA

Sritnice, 9. veljače 2014. - Događaj koji se zbilo na današnji nadnevak u srijedu 9. veljače 1938. u 11.00 sati prije ponoći u selu Sritnice, župa Kruševo, u broćanskom dekanatu, potresao je ne samo spomenuto selo nego i sve ljude do kojih je doprla vijest: u nekoliko minuta izgorjelo je 29 svatova, pohađaja i sijeldžija na svadbi tek vjenčanih Ivana i Jele. Prvu vijest o tragičnu plamenu koji je progutao tolike svadbene uzvanike poslao je don Ante Romić, kruševski župnik (1932.-1964.), na Biskupski ordinarijat u Mostar u zoru 10. veljače:

"Preuzvišeni gospodine! Javljam Vam tužnu vijest s prevelikom boli: U mojoj župi – jučer je bila svadba Ivana Rozića sina Jurina sa Sretnica. Jedinak u oca od sinova. Bio je siromašak Jure Rozić. Sin mu je bio valjan, mladić dobar, dapače među najboljima, jer se nije čulo da bi on hodao po noćnim sijelima. Svojim marom napravio je ove godine kuću dugu 8 m a široku 5 m, s jednim spratom. U prizemlju mu bilo sijeno i grm i odio za ovce. Sprat nije mogao izraditi iznutra, pa su daske na podu bile neprikovane na gredama. Mislio je i to uraditi, jer mu [je] sve išlo k ruci uz Božji blagoslov. U toj kući bila svadba...". I onda župnik nastavlja kako se skupilo iz Kruševa i okolnih župa mnoštvo svijeta, s kojim su mladenci imali rodbinskih i prijateljskih veza. Noć. Oko 11 sati. "Jabuka" se pripjevala i bila pri svršetku. Veselje bez mrvice zle slutnje. U punom jeku svadbene svečanosti i radosti jezovito iznenađenje. Netko je primijetio vatru u prizemlju. Upalilo se suho sijeno i grm. Očaj, krik, bijeg. Jedni su bježali na vrata, drugi skakali s prozora. A drugi ugušeni u dimu i izgorjeli u plamenu.

U pola jedan poslije ponoći, 10. veljače, došao je jedan čovjek po župnika. Troje ih je župnik ispovjedio i pričestio, jedno od njih uljao. Puna čaša žalosti i boli. Župnik navodi sve poimence: 15 muških i 14 ženskih osoba. Od prezimena Rozića desetero, od Kordića šestero, od Brkića i Sušca po troje, od Marića dvoje i po jedno od Bevan-

de, Bulića, Ćorića, Prskala i Zovke. Mladoženja se u tome trenutku našao s mladenkom u dvorištu. Kada je vidio plamen, uletio je u kuću da barem koga spasi. Ali nije iz nje živ izišao.

"Tužno cvili Jela zaručnica
Sinoć mlada – jutros udovica.
U gomili crnih stradalnika
Pozna ona svoga zaručnika
Svekra Juru dvije zaovice
i dva svoja brata iz Blatnice"

prepjevava Šjor u Crkvi na kamenu na pedesetu obljetnicu požara, 1988.

Prvu narodnu pjesmu spjevao je Mirko Lesko 1938., drugu inačicu prigodom 25. obljetnice pogibije, 1963. A sve je opširno prikazao u svom studioznu članku "Sretnička tragedija u spisima don Ante Romića" prof. Ivan Kordić u zborniku don Ante Romića, "Ponosan i neustrašiv" (str. 225-245), koji je župnik don Ljubo Planinić, nakon održana simpozija u Kruševu, 11. listopada 2003., objavio 2004. godine.

Za ovu 76. obljetnicu župnik don Ljubo pozvao je iz Mostara biskupa Ratka koji je došao s don Antom Komadinom na Sritnice malo prije 11.00 sati. Do Mise je župnik predmolio krunicu za pokojne svatove. Pod sv. Misom pjevanje je predvodio Ivan Ćorić, sin pokojne Jele, mlade iz 1938., koja se preudala i imala, osim Ivana, još tri sina i tri kćeri. U misnom kanonu župnik je imenito naveo svih dvadeset i devetero poginulih u plamenu na svadbi. Njima je davno podignut spomenik u mjesnom groblju gdje su svi pokopani u jednu grobnicu. Biskup je istaknuo da smo svi kao Isusovi učenici pozvani biti "sol zemlje" i "svjetlo svijeta", kako to u današnjem Evanđelju od svojih sljedbenika Gospodin traži i očekuje. Podsjetio je na sam sritnički bolni događaj i izvuкао dvije pouke.

Prva, nitko od nas ljudi ne zna ni kada će ni kako će otići s ovoga svijeta. To je u Božjim rukama. Isus nam je sve to više puta ponovio, upozoravajući nas da budemo budni, oprezni i trijezni.

Gospodin dolazi posve neočekivano, nepredviđeno i nenajavljeno. Zato spremnost da nas nađe i budne u molitvi i raspjevanje njemu na slavu.

Druga je poruka: spremnost učiniti nešto dobro za drugoga. Valja istaknuti hrabrost i ljubav mladoženje Ivana koji je doslovno u vatru skočio da barem koga spasi, ali nije bilo pomoći. I on je sam dao život svoj za bližnjega svoga.

Među oglasima i zahvalama na kraju sv. Mise župnik je spomenuo kako se Sretnice različito pišu, a valjalo bi pisati i izgovarati onako kako ih Sritničani zovu – Sritnice.

U župnoj kući na objedu našao se i susjedni župnik don Ivan Turudić s Ploča-Tepčića, gdje je bilo govora ne samo o plamenu iz 1938. godine, nego i o ovoj današnjoj vatri po Mostaru, Sarajevu i drugim mjestima.

NA ZARUČNIČKOM TEČAJU U STOCU

SVLADAJ KUŠNJU – ČUVAJ BRAK!

Stolac, 9. ožujka 2014. - Stolački župnik don Rajko Marković čvrsto se drži uvedene prakse da se jedno predavanje u početku korizme održi supruzima i suprugama u župi bez obzira koliko se vremena nalaze u braku. Jednako je potrebno predavanje i onim mladencima i onim zlatojubilarcima, veli župnik. Tako je i ove godine pozvao biskupa Ratka iz Mostara da u prvu korizmenu nedjelju, 9. ožujka 2014., najprije predvodi koncelebriranu sv. Misu u stolačkoj župnoj crkvi u 17.00 sati a potom održi predavanje ženidbenim parovima kojih je bilo preko stotinu i na sv. Misi i na predavanju. Pjevali su mladi, a poznata Šestorka osnovaca otpjevala je pripjevni psalam - "Obradovah se kad mi rekoše: Hajdemo u Dom Gospodnji!"

Biskup je pod sv. Misom u **homiliji** govorio o temi prvoga misnog čitanja preuzeta iz knjige Postanka o stvaranju prvoga bračnoga para, Adama i Eve, i o njihovu nepoloženu ženidbenom ispitu, tj. o moralnom padu i udaljavanju od lica Božjega. Bio je to tako dalekosežan pad - grijeh da je po začecu i rođenju zahvatio cijelo čovječanstvo do Sudnjega dana, nazvan Iskonskim grijehom sa svim posljedicama u ljudskoj naravi koja je misteriozno ostala ranjena, ali neuništena. I nemojmo se ljutiti na našega pradjeda Adama i prabaku Evu, što su se tako okliznuli na kušnji u zemaljskom raju, jer da je između vas ovdje nazočnih - Marko i Mara, ili Božo i Božana, ili Vinko i Vesna - bio taj prvi bračni par, vjerojatno bi se isto dogodilo. Pogotovo što svi vidimo da u svojim životnim kušnjama potvrđujemo taj njihov početni iskonski ili istočni pad, kako veli sv. Pavao, uza sve darove i milosti koje nam je pribavio naš slavni Otkupitelj Krist Gospodin svojom

patnjom, smrću i uskrsnućem. A on je sve kušnje i napasti savršeno svladao i dao nam ne samo primjer nego i preobilnu pomoć kako i mi trebamo činiti.

Mi bez Boga ne možemo ništa: ni čuvati se grijeha, ni ustrajati u dobru, ni pobijediti kušnju, ni odbiti napasti. Bog nas je učinio savršeno ovisnima o sebi i u svemu ovisimo o njemu: i intelektualno i moralno i tjelesno-duševno. Što smo ponizniji i svjesniji potrebe i čina molitve, to smo bliži spasenju koje nam Bog nudi.

U **predavanju** poslije sv. Mise biskup je govorio o nekim Isusovim znamenjima kojima je vratio vid slijepima, sluh gluhima, i uopće zdravlje tijelu a mir duši. Ali je uvijek tražio čin povjerenja od samih bolesnika ili od onih koji su donijeli ili doveli tolike bolesnike k njemu. Tko se k njemu s vjerom koliko je zrna gorušičino obratio, taj se sigurno kući vratio pun zdravlja i veselja. Ako netko ne bi pokazao ni toliko vjere, vratio bi se kako je i došao. Krist nas želi s pomoću naše molitve, vjere i primanja njegovih svetih sakramenata spašavati: probuditi našu volju, osposobiti našu slobodu, potaknuti odluku da se opredijelimo za njega, Spasitelja. Samo ćemo tako pobijediti kušnje: i vi ustrajati u svome ženidbenom životu i mi svećenici ustrajati u svome beženu svećeništvu.

Na kraju predavanja don Tomislav tajnik podijelio svakomu ženidbenom paru biskupovu knjigu duhovnih vježbi: "Isus silan na djelu", tj. Isusova čudesa kako su prikazana u Evanđeljima.

Poslije predavanja svi su se sudionici mogli navratiti u župnu dvoranu kod crkve, i uz kolačiće i piće – pazeći na korizmeni post – ostati cijelu večer u razgovoru. Biskup, kada je vidio kako toliki ženidbeni parovi svake dobi idu zajedno u dvo-

ranu, reče župniku da je ovo velik znak ne samo ljudske i obiteljske kulture, nego i žive i zdrave vjerske atmosfere.

O toj su temi mogli nastaviti razgovarati i u župnoj blagovaonici gdje su sestre Slava i Aloj-

zija, između ostaloga, iznijele i dobro priređenih kuka, samonikla jestiva bilja, koje su Latini nazivali *dioscorea communis*, najzdravijega jela iz korizmenoga jelovnika. Hvala i župniku i sestrama!

NA TRIBINI U GORICI

PORUKE SV. STJEPANA SUVREMENOM NARAŠTAJU

Gorica-Sovići, 14. ožujka 2014. - Na poziv Bratovštine svetoga Stjepana Prvomučenika Gorica - Sovići, u Grudskom dekanatu, u dogovoru s mjesnim goričkim župnikom fra Stipom Markovićem, biskup Ratko Perić imao je u staroj crkvi sv. Stjepana, đakona i prvomučenika, korizmeno večernje predavanje na temu: *Poruke sv. Stjepana đakona suvremenom naraštaju*. Bilo je više od 80 slušatelja, među njima najviše bratovština, koji su popunili crkvene klupe. Najprije je izrazio dobrodošlicu župnik fra Stipe a potom je predsjednik Bratovštine Mile Pejić pozdravio i sve nazočne i biskupa iz Mostara. Bratovštinu su formirali mladi u župi Gorica-Sovići prije 15 godina (1999.). Danas broje oko stotinu članova i imaju svoj portal (www.bratovstina.com), na kojem objavljuju svoju vjersku, kulturnu i socijalnu djelatnost.

Biskup je zahvalio vodstvu Bratovštine i zahvalio na pozivu, napose je pohvalio Bratovštinu koja kao katoličko-laičko društvo, u službi cijele župe, organizira, u sporazumu sa župnikom, također i korizmene tribine u korizmene petke. Tribinu u petak 14. ožujka održao je biskup govoreći ne samo o prvom đakonu, prvomučeniku Stjepanu, nego je spomenuo i drugu dvojicu - Filipa i Nikolu - od njih Sedmorice đakona, kojima *Djela apostolska* posvećuju više poglavlja.

U predavanju biskup je naglasio da svatko od nas ima svoje dnevne kušnje, životne ispite i duhovno-tjelesne potrebe, a neke su nam potrebe svima zajedničke: hrana, piće, odijelo, lijekovi, krov nad glavom, razne nevolje pa čak u neka doba i progoni zbog vjernosti Evanđelju. Zato ćemo svi biti na svršetku svijeta suđeni po tome koliko smo bili otvoreni prema potrebama drugih i držali se biblijskoga načela: Što je tebi drago da ti drugi učini, učini i ti njemu!

Prva kršćanska zajednica imala je iste muke: gladne je trebalo nahraniti, žedne napojiti, stran-

ce primiti pod krov, prognanima pomoći, zatvorene posjetiti i odnijeti im na dar što će im koristiti. Budući da Apostoli nisu mogli udovoljiti svim tim ljudskim potrebama, ostavljajući po strani svoju prvu brigu oko naviještanja Evanđelja i dijeljenja sakramenta, a cijela je zajednica bila pod njihovim nadzorom, oni su - po nadahnuću Duha Svetoga - probrali Sedmoricu muževa na dobru glas, položili ruke na njihove glave da i na njih Duh Sveti siđe u prvom stupnju svetoga reda i da budu služitelji kod stolova prve zajednice. U tome se posluživanju, a još više u tumačenju Staroga Zavjeta i Isusova otkupiteljskog djela, osobito istaknuo Stjepan, koji se u Popisu đakona spominje na prvom mjestu i u kojem se sedmolika milost Duha Božjega osobito primila. Neobraćeni židovi bili su puni zavisti prema Stjepanu, Isusovu svjedoku, i njegovu uspješnu djelovanju te zametnuše progon protiv prve kršćanske zajednice. Jedni su kršćani uhićeni, drugi privremeno pobjegli iz Jeruzalema. Stjepana su prvoga uhitili kao "kolovođu" đakon-skoga reda i posluživanja nemoćnima osobito židovskim udovicama iz dijaspore, lažno ga optužili i osudili da ga se kamenuje. Nisu ni pitali dopuštenje od Rimljana da ga ubiju kao što su to činili za Isusovu smrt. Prije kamenovanja đakon je Stjepan izgovorio veličanstvenu i uzornu katehezu ili propovijed, najveću u *Djelima apostolskim*, cijelo sedmo poglavlje, ravno 60 redaka. Rezultat je propovijedi bio da su svi listom navalili na Stjepana i na njega složili gomilu kamenja, a samo se jedan od nazočnih obratio, ali ne odmah, nego malo kasnije: mladić Savao koji je čuvao haljine onih koji su Stjepana kamenovali i koji je pristao da se Stjepana kamenuje (Dj 8,1). Vjerojatno je koja kap Stjepanove mučeničke krvi poprskala Savlovo lice i nije mu više dala živa mira dok se i sam, pred Damaskom u zadihanosti zbog progona kršćana, u susretu s uskrslim Isusom, nije obratio na kršćanstvo, tj. u Pavla.

Možda se od nas danas ne traži ovakvo krvavo mučeništvo, ali traži se ono svakodnevno, nekrvno, osobno, u kući, u školi, na poslu, u bračnom životu, u službi koju obavljam: biti vjeran u malim stvarima. A ovo je nekada teže jer je dulje i napornije od onoga krvavoga koje se dogodi u hipu!

Biskup je zaželio svima nazočnima, svim bratovštinarima i cijeloj župnoj zajednici obilan Božji blagoslov u ovoj Korizmi po zagovoru svetomučenika Stjepana koji je zaštitnik goričke župe i na-

slovník goričke župne crkve. Svakoj je obitelji članova Bratovštine podijelio knjigu duhovnih vježbi pod naslovom "Znamenita imena iz apostolskih vremena" gdje su opisani spomenuti đakoni i još dvadesetak drugih Petrovih i Pavlovihi suradnika i učenika.

Biskup je zajedno s tajnikom don Tomislavom zahvalio župniku fra Stipi i na pozivu, i na nazočnosti, kao i sestrama franjevkama na toploj kvatrenoj večeri.

NA MISNOM SLAVLJU U ŠIPOVAČI-VOJNIĆIMA

JE LI BILO 40 MINUTA PREOBRAŽENJA?

Šipovača-Vojnići, 16. ožujka 2014. - U siječnju ove godine u razgovoru na Ordinarijatu šipovačko-vojnički župnik don Jozo Čirko pozvao je biskupa Ratka da jedne korizmene nedjelje slavi sv. Misu u župnoj crkvi Presvetoga Srca Isusova. Prošlogodišnju sv. krizmu podijelio je u župi Šipovača-Vojnići don Tomo Vukšić, vojni biskup ordinarij u BiH, i blagoslovio dogotovljenu župnu kuću. Biskup se Ratko složio, zahvalio i na poziv odgovorio i radi toga da javno u crkvi zahvali i župniku i župljanima na sagrađenoj župnoj kući. Župa ionako ove godine obilježava 75. obljetnicu svoga osnutka. Dogovoren je posjet za Drugu korizmenu nedjelju 16. ožujka, i tom bi se prilikom obavila i kanonska vizitacija i potpisale župne knjige u novom župnom uredu.

Uredna šipovačka crkva bila je puna vjernika na sv. Misi u 11.00 sati. Desetak ministranata oko oltara, koji su zaduženi ne samo za posluživanje nego i za skupljanje vjerničkih milodara: Gospina, oltarska i mrtvačka milostinja. Djevojački zbor sastavljen je od glasova iz prvoga osnovne do srednjoškolkice, koje ugodno pjevaju nepromjenljive dijelove na latinskom jeziku: *Kyrie, Sanctus, Agnus*. A druge pjesme, korizmene, na hrvatskom. U početku župnik pozdravlja biskupa i sve župljane. Izražava radost zbog ovoga trenutka, susreta i osobito zajedničkoga Euharistijskog slavlja.

Nedjelja je Preobraženja. Iako postoji blagdan Isusova Preobraženja, 6. kolovoza, ipak se na Drugu nedjelju korizmenu od pamtivijeka, čita evanđeoski prikaz Isusova čudesna Preobraženja na Taboru, pa i nakon liturgijske reforme koja je počela s Drugim vatikanskim koncilom, i to u sva tri liturgijska godišnja ciklusa. U tom se Preobra-

ženju Isusu lice zasjalo kao sunce. A i starozavjetna duša uvijek je čeznula da vidi Lice Božje.

U čemu se sastojala ta preobrazba običnoga Kristova Lica u Lice poput sunca, ne znamo. Zatečena su i trojica svjedoka: Petar, Ivan i Jakov. Zatečeni su i evanđelisti koji se natječu da prikažu taj sjajni i jedinstveni događaj u Isusovu zemaljskom životu (Mt 17.1-9; Mk 9,2-13; Lk 9,28-36). U trenutku Preobraženja pojaviše se s Isusom Mojsije i Ilija, predstavnici starozavjetnoga Zakona i Proroka.

Koliko je trajalo to Preobraženje?

Biskup je podsjetio da je u Bibliji broj 40 posebno naglašen i značajan:

40 dana i 40 noći neprestano je kiša padala u vrijeme Potopa.

40 godina bilo je Mojsiju kada je htio osloboditi Židove iz Egipta.

40 godina Mojsije je proveo u pustinji čuvajući stada ovaca svoga tasta Jitra.

40 godina Mojsije je vodio židovski narod kroz Sinajsku pustinju

40 godina David je kraljevao u Izraelu.

40 dana Ilija je prorok putovao pustinjom.

A u Novom Zavjetu:

40 dana Isus je proveo u pustinji posteći i moleći se Bogu.

Značajno je spomenuti da u prirodnom ciklusu

40 tjedana žena nosi dijete u svojoj utrobi.

Možemo li pretpostaviti da je Isus bio u slavi Preobraženja barem

40 minuta - kada smo već kod broja 40 - ako nije i više, jer se učenici nisu mogli pravo ni snaći, pa nisu ni zabilježili.

Zašto se Isus preobrazio? - Zato što je Bog Otac želio da se Isus u teškim trenutcima Getse-

manija i brežuljka Golgote sjeti divnih dana Preobraženja na brdu Taboru. Sve patnje i nevolje ovoga svijeta nisu ništa prema slavi koja nas čeka u nebeskoj slavi, govoraše Isusov apostol Pavao.

Na kraju sv. Mise tajnik je biskupov don Tomislav podijelio neke duhovne knjige ministrantima i pjevačicama. Nije zaboravio ni male djevojčice iz prve klupe koja se ne samo pobožno, nego uzorno vladala pod sv. Misom zajedno s trima svojim starijim prijateljicama. Takve treba nagraditi a druge potaknuti na pobožan stav i molitve i pjesme, i slušanja Božje riječi.

Župnik don Jozo župni ured drži u redu u svakom pogledu. Sve matice, knjige, račune vodi ručno, savjesno i krasopisno. Župnik izdaje Župni list svake druge nedjelje sa svim potrebnim obavijestima.

Biskup je sa župnikom posjetio kuću Drage Bebeke, oca don Ivanova i sjemeništara Davida

koji pohađa drugi razred sjemenišne gimnazije u Travniku. Župnik je biskupa provezao kroz Vojniće, pohodili su groblje i novosagrađenu kapelicu na brežuljku. Na području župe ima osam grobalja s kapelicama.

U župi je prošle godine bilo: 2 vjenčanja, 9 krštenika, 9 prvopričesnika, 20 preminulih, 23 krizmanika, 283 katoličke obitelji, 943 župljanina.

Od katoličkoga tiska: Katolički tjednik 3 primjerka, Radosna vijest i List mladih po 5, Naša ognjišta 7, Glasnik Srca Isusova i Marijina i Mali koncil po 22, Crkva na kamenu 33.

Župa nekada bijaše dvostruko, i više, bogatija pučanstvom. A broj se i danas ne prestaje smanjivati. Neka Presveto Srce Isusove, ognjište žarke ljubavi, učini da obiteljska ognjišta imaju uvijek dostatno Božjega žara i prirodnoga blaga.

NA MISNOM SLAVLJU U BOBANOVU

ŽEDNA ŽENA NA STUDENCU

Bobanovo, 23. ožujka 2014. - U dogovoru sa župnikom aladinskim, don Markom Štalamom, biskup je Ratko slavio sv. Misu u filijalnoj crkvi župe Aladinići, Bobanovu selu, u 9.00 sati u Treću nedjelju korizmenu, 23. ožujka 2014. Crkva Duha Svetoga, još nedovršena, bila je puna vjernika. Kako i ne će kada je župnik - kako je pročitao - za vrijeme prošloga Božićno-novogodišnjega blagoslova našao ovakvo stanje u Bobanovu: 1.442 vjernika u 399 katoličkih obitelji. Više je i obitelji i vjernika u ovoj filijali negoli u bilo kojoj od nekoliko drugih župa Trebinjske biskupije. A mladost filijale vidi se i po tome što se među navedenim vjernicima svaki peti školuje, i to: 21 student, 94 srednjoškolca, 174 djece u osnovnoj školi. Svega 289 djece i mladih. Bobanovo, koje je i danas razdijeljeno između čapljske i stolačke općine, crkveno je povezano i pripojeno Aladinićima, 23. prosinca 2004. godine.

Ove je godine župnik sa svojim "pomoćnikom" bogoslovom Antom Čarapinom, koji je na Bogojavljenje u Čapljini zaređen za đakona, započeo u ovoj filijalnoj crkvi s redovitom župnom katehezom, i to za 4. te za 6., 7. i 8. razred. A župnik veli, ako bi do godine imao đakona ili kapelana, uveo bi župni vjeronauk i u sve ostale razrede, kao što to ima i u matici na Aladinićima.

Biskup je u propovijedi govorio o Isusovu duhovnom razgovoru sa ženom Samarijankom iz grada Sihara na Jakovljevu zdencu, kako je to prikazao sv. Ivan, apostol i evanđelist, u 4. poglavlju svoga Evanđelja.

Prolazeći iz Judeje u Galileju, Isus se u trećoj izraelskoj pokrajini, Samariji, zaustavio na Jakovljevu zdencu. Učenike je spremio u grad da nabave hrane, a on ostao sam i umoran. Žedan Isus na studencu. Ne zna se je li žedniji ili gladniji. Naišla jedna vodarica Samarijanka iz mjesta Sihara. Zašto je ona išla na Jakovljev bunar pola kilometra od sela kada je imala vode i u selu kao i drugi seljani? Sasvim je moguće da je već samomu selu do te mjere dozlogrdila svojim nemoralom da su joj zabranili uzimati vode iz zajedničkoga zdenca u selu. Stoga je išla na Jakovljevu čatrnju desetak-petnaest minuta od grada. Sama. Javna grješnica. Izopćena. Židovi i Samarijanci ne družu se i ne razgovaraju već 400 godina.

I s njom, Samarijankom, Isus - Židov zapodjenio duhovni dijalog počevši iskanjem obične vode da se napije. Umjesto da mu odmah spremno zahvati i dadne vode, ona to u početku odbila te se poveo razgovor u kojem se otkrio čitav ženin život, tako da je žena ostala posve zbunjena i posramljena. Pet je muževa promijenila, a i ovaj

s kojim je tada živjela, nije bio njezin zakoniti. Čitatelj ne zna je li se Isus uopće napio vode, ali jest ženi ponudio vodu koja žubori u život vječni. Ispostavilo se zapravo da je žena žedna na studencu. Žedna Božje milosti, oprostjenja i spasenja. Isus je u njoj svojim psihološkim postupkom i zainteresiranošću probudio mnoštvo pitanja, onih pravih duhovnih, moralnih i religioznih. Žena se nije samo iskreno pred Isusom ispovjerala, nego ga je zamolila da joj riješi i bolni ženidbeni problem. Kako se može i pomisliti da joj Isus nije pomogao?! Pogotovo što je ostao dva dana u tome gradiću. I mnogi su u mjestu povjerovali u njega ne više zato što je o Isusu svjedočila žena Samarijanka, nego zato što su se oni sami uvjerili u istinitost i dobrotu Isusovu.

U crkvi je za vrijeme sv. Mise vladao pravi red i mir, sabrana molitva i skladna pjesma. Oni koji navješćuju misna čitanja, čine to polako, glasno i razgovijetno. Ceremonijalno dolaze sa svojih mjesta i odlaze na svoja mjesta. Pjevački zbor ili *schola cantorum* skladno izvodi i nepromjenljive dijelove Mise i korizmene pjesme uključujući i

melodiono potresni "Gospin plač". Molitve vjernika izgovara nekoliko mladih muških i ženskih. Ministranti, koji su od početka napravili polukružni vijenac u svetištu, spremno poslužuju oko oltara, neki prikupljaju milodare za crkvu. Možda se koji između njih, pozvan od Boga, otisne sutra u sjemenište. O tome je i biskup progovorio nekoliko poticajnih riječi u svojoj propovijedi. Mirrela se prije nekoga vremena javila u samostan. Neka je Bog blagoslovi i za sebe čuva!

Župnik je na kraju zahvalio. Upozorio je da su započeti radovi oko uređenja crkve. Skela je već postavljena. Najprije bi se uradila vanjska fasada, pa uređenje vanjskoga okoliša, pristupnih putova i parkinga ispred crkve do ceste, sve crkveno vlasništvo.

Želimo župniku don Marku i svim župljanima obilnu Božju pomoć u svakom pogledu, i u izgradnji ove materijalne crkve i u kršćanskom formiranju svake osobe i svake obitelji, i cijele filijale i svekolike župe.

Neka sve župljane sa župnikom i đakonom Duh Sveti obdaruje svojim velikim i trajnim dobrima!

VIJESTI KATOLIČKOGA INFORMATINOG UREDA MOSTAR

DIREKTORIJ ZA 2014.

Mostar, 30. studenoga 2013. - Svršetkom liturgijske godine, oči Prve nedjelje Došašća 1. prosinca 2013. izišao je iz širokobriješkog Tiska "Direktorij za slavlje Mise i moljenje Časoslova", **priredjen** prema Općem Rimskom kalendaru a s nekim vlastitostima hercegovačkih biskupija Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanske.

Izdao: Biskupski ordinarijat. Priredili - kao i prošla izdanja od 2007. godine - don Đuro Bender, don Ante Luburić i Mario Glibić. Odgovara: don Ivan Štironja, nacionalni ravnatelj PMD., 440 stranica, tvrdi uvez. Naslovnici ukrašava slika mostarske katedrale Marije Majke Crkve, a za slovnici slika trebinjske Male Gospe.

Sadržaj. Nakon uobičajenih kratica navedena su Načela za slavljenje Liturgijske godine i Liturgijski kalendar s pomičnim svetkovinama 2013./2014. Ovo je Godina "A", od početka prosinca 2013. dok svršetka studenoga 2014., a donesen je i početak Godine "B" 2014./2015.

Za svaki dan upisana je posebnost Mise, s biblijskim čitanjima i uputama za Časoslov. Za svaku nedjelju i zapovijedanu svetkovinu ubilježena je i korisna napomena da biskup i župnici obvezno prikazuju Misu za narod (*Missa pro populo*). "Župnici koji pastoralno skrbe za više župa, dužni su namijeniti samo jednu misu za povjereni im narod" (kan. 534), a ovdje je istaknuto na str. 13. Odgovarajućom veličinom slova označeni su svagdani, spomendani, blagdani i svetkovine u godini. Kod svakoga sveca ili blaženika označena je i godina njegova rođenja za nebo, ili barem stoljeća, ako se radi o svecima iz drevnih vremena. Poštovana je odredba domaćega Nacionalnog kalendara.

Za pojedine mjesece nalaze se Nakane apostolata molitve: opća ili papinska, misijska i biskupska. Tu su i dvije Papine obljetnice iz 2005.

godine: smrti pape Ivana Pavla II., 2. travnja, i izbora pape u miru Benedikta XVI., 19. travnja, i, naravno, izbora pape Franje, 13. ožujka 2013.

Vlastitosti su da je svaki blagdan ili svetkovina, koja se u hercegovačkim biskupijama slavi kao **naslovnik župne crkve**, odnosno kao **zaštitnik ili patron župe**, naveden crvenom bojom, njih 81, ili za redovničku provincijsku zajednicu. Također je svaki put posvećena pozornost tomu kada se ne može uzeti misni obrazac za pokojne, jer ima prednost obrazac dotične svetkovine ili blagdana.

Pod nadnevkom 5. srpnja 1881. naznačeno je da je odlukom Svete Stolicе Hercegovački apostolski vikarijat dokinut, a uspostavljena Mostarsko-duvanjska biskupija. Istaknute su svetkovine sv. Josipa za Mostarsku i sv. Mihovila za Trebinjsku biskupiju. Navedeni su datumi posvete mostarske katedrale 14. rujna 1980. i ređenje dijecezanskoga biskupa, 14. rujna 1992., kao i posvete trebinjske katedrale, 17. lipnja 1984., te još šest župnih crkava koje su posvećene:

Drinovci Svetoga Mihovila Arkandela: 12. travnja 1964.,

Duvno Svetoga Nikole Tavelića: 11. lipnja 2011.,

Konjic Rođenje Svetog Ivana Krstitelja: 28. svibnja 1961.,

Mostar – Svetoga Mateja, apostola i evanđelista: 21. rujna 2011.,

Prisoje Uznesenja Blažene Djevice Marije: 31. prosinca 2000.

Rakitno Rođenje Svetoga Ivana Krstitelja: 24. lipnja 2011.

Donesene su obljetnice smrti četvorice dijecezanskih biskupa mostarsko-duvanjskih i apostolskih upravitelja trebinjsko-mrkanskih: Paškala Buconjića, 8. prosinca 1910.; Alojzija Mišića, 26.

ožujka 1942.; Petra Čule, 29. srpnja 1985.; i Pavla Žanića, 11. siječnja 2000.

Istaknuto je Hodočašće Kraljici Mira u Hrasno, druga nedjelja svibnja.

Direktorij je liturgijska prva pomoć u prvome redu svećenicima, da stoji na raspolaganju u sa-

kristiji ili u župnom uredu, ili na oba mjesta. Zato je na svakoj stranici u godini ostavljeno dostatno prostora za ubilježavanje misnih nakana, župnih događanja ili drugih korisnih i potrebnih crkvenih pripomena, kao mali crkveni spomenar.

DIPLOMIRAO ANTE ČARAPINA

Zagreb, 16. prosinca 2013. - Ante Čarapina, bogoslov Mostarsko-duvanjske biskupije, završivši diplomski rad i obranivši cjelokupan tezarij iz teologije na Filozofsko-teološkom institutu Družbe Isusove u Zagrebu, 13. prosinca 2013. postigao je stupanj diplomirana teologa. Zagrebački isusovački studij afilijiran je od 1971. godine Papinskomu sveučilištu Gregorijani. Diplomsku radnju bogoslov je Ante izradio iz svetopisamskoga područja pod grčkim naslovom: EGO EIMI (ἐγώ ειμι), – "Ja sam koji jesam" pod vodstvom prof. dr. Pere Vidovića, D.I. Ante se dao na proučavanje toga Isusova naslova potaknut Vidovićevom studijom o istoj temi, objavljenoj kao "Samostojni 'Ja jesam' u 4. evanđelju", u: salezijanskoj *Katehezi*, 1/1994., str. 29-42. Profesor je i ove godine objavio sličnu studiju: "Vjerovati da je Isus Ja-jesam (Iv 8,24)", u: isusovačkom *Obnovljenom životu*, 2/2013., str. 181-199.

Čarapinina radnja ima 57 stranica, preko stotinu bilježaka. Raspoređena je u tri glavne cjeline:

U *Prvom* se dijelu govori o Četvrtom Evanđelju, njegovu piscu, djelu, mjestu i Ivanovoj zajednici kojoj je Radosna vijest napisмено upućena.

U *Drugom* se dijelu najprije proučava ideja, preegzistencija i utjelovljenje Logosa/Riječi, kao Imena Božjega, zatim odnos između Sina/Isusa, Druge božanske osobe, i Oca, Prve božanske osobe, te konačno Isus kao nositelj Božjega imena, osobito pod dva vida: Sin Čovječji i Jaganjac Božji.

U *Trećem* se dijelu obrađuje sam pojam "Ja-Jesam" koji Isus primjenjuje na sebe. Čarapina proučava višestruko Božje ime u Starom Zavjetu: El/ohim, Šadaj, Adonaj, Jahve i drugo, osobito patrijarhalne nazive. Zatim proučava taj pojam u Novom Zavjetu: Isus se služi tim Božanskim naslovom u polemici sa Židovima, na Posljednjoj večeri i u Getsemanskom vrtu.

U Zaključku bogoslov Čarapina sažima svoju radnju pokazujući da se u Ivanovu Evanđelju na četiri mjesta donosi obrađivani pojam (8,21-30; 8,48-59; 13,19-20; 18,4-9). Uvijek označava Isusovo Božanstvo, pravi Bog od pravoga Boga, Sin Bog od Boga Oca došao i k Bogu se Ocu vraća.

Ante Čarapina rođen je u obitelji Zvonke i Ljubice, r. Zovko, 19. veljače 1987. u Mostaru. Kršten je u župi Drežnici, 28. ožujka 1987. Krizman je u Mostaru, 19. svibnja 2002. Nakon ratnoga progona iz Drežnice, živi u Mostaru na Rudniku, u župi sv. Mateja, apostola i evanđelista. Klasičnu je gimnaziju pohađao u Splitskom sjemeništu od 2002. godine, gdje je i maturirao. Bogosloviju je pohađao u Sarajevu od 2007. do 2011., a u Zagrebu je studirao na Jordanovcu kod otaca isusovača od 2011. do nedavne diplome. U studenome ove godine Ante je poslan na pastoralnu godišnju praksu u župu Aladinići kod don Marka Šutala pripremajući se za đakonat.

Bilo s Božjom voljom i s Božjim blagoslovom.

U POVODU PROSVJEDA I NASILJA U MOSTARU

Mostar, 8. veljače 2014. - Duboko smo potreseni jučerašnjim događajima u Mostaru, zajedno s ostalim stanovnicima ovoga mjesta, gdje je i biskupsko sjedište hercegovačkih biskupija.

Nezadovoljstvo zbog ljudski nedostojna stanja velika broja ljudi ovoga grada, županije i cijele ze-

mlje iskorišteno je za neciviliziran napad na važne institucije za gospodarski, društveni i politički život građana i cijeloga naroda. Sa žalošću gledamo materijalne posljedice nasilja.

Zakonite prosvjedne čine građana kao javne prigovore protiv određenih odluka i ponašanja

službenih tijela razlučujemo od nasilnih zločina i rušenja koja se nikako ne mogu opravdati.

Kroz vatru i dim u gradu moraju se vidjeti uplakane oči i čuti vapaji tolikih ostavljenih u zoni sumraka, gdje iz dana u dan ljudska nada za svjetlijom sutrašnjicom kao da iščezava.

Molimo Boga svjetlosti i nade da odgovornima u društvu, u solidarnosti svih građana u obnovi oštećenih i uništenih građevina, podari obilje svoje mudrosti i snage u njihovu zauzimanju za

materijalni, socijalni i kulturalni boljitak naroda koji im je dao svoje građansko povjerenje, kako bi ovi prostori bili sve više oaza primjerna ljudskog života i djelovanja.

Ovom izjavom izražavamo ljudsku blizinu svima koji su na bilo koji način pogođeni ovim tužnim zbivanjima i materijalnim štetama.

Mostar, 8. veljače 2014.

Don Željko Majić
generalni vikar

PREDSTAVLJEN HRVATSKI MARTIROLOGIJ

Mostar, 13. veljače 2014. - U Zagrebu je 24. i 25. travnja 2012. godine održan znanstveni skup koji je organizirala Komisija HBK i BK BiH za Hrvatski martirologij. Sudjelovalo je oko 45 stručnjaka. Obradena su stradanja u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini po nad/biskupijama i redovničkim zajednicama, te napose proučeni Rezultati i planovi postojećih postulatura i vicepostulatura za proglašenje mučeništva. Taj je Zbornik pod naslovom "Hrvatski mučenici i žrtve iz vremena komunističke vladavine" objavljen 2013., prikazan u više biskupijskih centara prošle i ove godine diljem Hrvatske i BiH, a 12. veljače predstavljen je i u prepunoj velikoj katedralnoj dvorani u Mostaru.

Prije toga slavljen je sv. Misa u katedrali za sve poginule u Drugom svjetskom ratu i poraću. Misu je predvodio biskup Mile Bogović, a sudjelovala su još dvojica biskupa i oko 20 svećenika.

Program prezentacije vodio je fra Mića Miljenko Stojić sa Širokoga Brijega, a sudjelovali su biskupi dr. Mile Bogović iz Gospića i dr. Tomo Vukšić iz Sarajeva te prof. Marko Tokić iz Mostara.

U početku je nazočne pozdravio mjesni biskup Ratko Perić pročitavši vijest toga istog dana iz jedne novinske agencije: "Vatikan je službeno potvrdio da će kardinal Alojzije Stepinac uskoro biti proglašen za sveca. Na Misi u rimskoj crkvi Svetoga Jeronima kardinal Angelo Amato, prefekt Kongregacije za proglašavanje svetih, najavio je da će papa Franjo proglasiti Stepinca svetim na osnovi nalaza liječničke komisije da je 'blaženi' učinio 'čudesna ozdravljenja' vjernika." Predsjednik srpskih udruga iz Hrvatske M. Budimir "očekuje da će progresivne snage i u okviru katoličke vjere naći načina da se suprotstave ovakvom postupku i zaustave ovu sramnu namjeru da za

sveca dobiju osobu koja to ničim nije zaslužila." Kako Kardinal nije zaslužio svetačku aureolu kada ga je već 1998. papa Ivan Pavao II. proglasio blaženikom i mučenikom u hrvatskom nacionalnom svetištu Mariji Bistrici, 3. listopada, točno na 52. obljetnicu kada je nadbiskup Stepinac bio osuđen na 16 godina zatvora s pet daljnjih godina gubitka ljudskih i građanskih prava! I nitko razuman ne očekuje da će i najprogresivnije snage "u okviru katoličke vjere" naći ikakva načina da se suprotstave ovakvu postupku. Ovo je postupak cijele Katoličke Crkve, jer kardinal Stepinac kao blaženik štovao se ponajviše u hrvatskom narodu, a kada bude kanoniziran, postaje univerzalan svetac Crkve Kristove.

Ali najbolji odgovor svakom takvu "advocatu su diaboli" dao je kardinal Amato: "Što nas poučava ovaj naš hrabri Blaženik? Poznajemo korijene vjerske mržnje i protukatoličkog bijesa; to je neprijateljska čovjekova država suprotstavljena Božjoj državi. Zbog toga se i danas kao i jučer, Evanđelju opire, ismijava ga se i odbacuje. Danas se otvoreno napada katolička vizija muškarca, žene, braka, odgoja mladih, poštovanja i dostojanstva ljudskog života od začeca pa do prirodnog završetka. Vrline se ismijava, a poroke veliča. Evanđeoska blaženstva zamjenjuju nasilni i prijestupnički stavovi. Sloboda, koju protuevanđeoska ideologija prisvaja sebi, oduzima se onima koji ju poimaju drukčije. Ono što se ne može razumno prihvatiti, nameće se grubom i prisilnom klevetničkom propagandom. To je otrovana klima u ovome svijetu obrnutih vrijednosti u kojem živimo".

Biskup Vukšić u svom je izlaganju rekao je da je kao izravna i neizravna žrtva ratnih događanja i poratnog komunističkog progona od 1941. do 1952. god. u BiH stradalo 160 katoličkih svećeni

ka učlanjenih u jednu od biskupija ili redovničkih zajednica te jedan njemački vojni kapelan. Što se tiče uzroka tragedije katoličkoga klera, nakon popisa proizlazi da su partizani za vrijeme rata i komunisti poslije rata uzrokovali 81% spomenutih svećeničkih smrti. Četnici su ubili 10%, od tifusa je preminulo 16% dok je ostalo 3% stradalo u osudama, bombardiranju ili su nestali.

Prof. Tokić slijedio je detaljno predstavljanje Zbornika iz poglavlja u poglavlje, odnosno iz članka u članak, ističući one važnije misaone i statističke naglaske.

Biskup je Bogović govorio o radu Komisije dviju Biskupskih konferencija i o potrebi skupljanja podataka o svim žrtvama rata, a napose o onima koji imaju glas svetosti ili mučeništva. Djelo zahtjevno, ali i zahvalno. Do sada su iz toga razdoblja proglašeni mučenicima kard. Stepinac i svećenik Miro Bulešić te pet Drinskih mučenica. Ima više osoba o kojima se vodi biskupijski ili apostolski proces.

Nakon jednosatne prezentacije nazočni su mogli nabaviti Zbornik kojemu je nakladnik Glas Koncila a izdavač Hrvatska biskupska konferencija.

SVEČANO PROSLAVLJEN ZAŠTITNIK BISKUPIJE

Mostar, 19. ožujka 2014. - Mostarsko-duvanjska biskupija svečano liturgijski slavi svoga zaštitnika sv. Josipa, zaručnika Blažene Djevice Marije, 19. ožujka. Biskupija je od svoga osnutka, 1881. godine, uvela kao svoju svetkovinu sv. Josipa, kojega je papa Pio IX., blaženi, 1870. godine proglasio zaštitnikom cijele Crkve Katoličke. U Hercegovini svetom je Josipu posvećena župa Vinjani, a sv. Josipu Radniku: Domanovići, Grljevići i Izbično. Tu su još brojne kapelice, filijalne i grobljanske.

Blagopokojni mostarsko-duvanjski biskup Petar Čule na Drugom vatikanskom koncilu založio se da se ime svetoga Josipa unese u Prvi kanon sv. Mise što je papa Ivan XXIII. (1959.-1963.), blaženi, a uskoro i sveti, i uvažio te posebnim pismom 13. studenoga 1962., tri dana poslije nastupa biskupa Čule na Koncilu u dvorani zasjedanja, odredio neka se u Misni kanon unese ime sv. Josipa odmah nakon Gospina spomena: "U zajedništvu s cijelom Crkvom častimo uspomenu ponajprije slavne Marije vazda Djevice, Majke Boga i Gospodina našega Isusa Krista. Častimo i uspomenu blaženoga Josipa, zaručnika Djevičina." Ova brza Papina odluka navela je koncilskoga komentatora da zapiše primjedbju jednoga od sudionika kako "nas dvije tisuće biskupa govorimo i ne ide samo tako. A Čule otvori usta i Papa odmah prihvaća." "To su zasluge martirija", dodaje jedan drugi sudionik. Isti je biskup u Mostaru 1980. godine katedralnu kriptu posvetio sv. Josipu, gdje je i sam 1985. našao svoje ovozemno posmrtno počivalište. Dekretom Kongregacije za bogoslužje i disciplinu sakramenta, na spomendan sv. Josipa Radnika, 1. svibnja 2013., određeno je da se ime

sv. Josipa unese i u ostale kanone: Drugi, Treći i Četvrti, odmah nakon Blažene Djevice Marije, a naše su Biskupske konferencije poslale formulu Svetoj Stolici na odobrenje.

Na svetkovinu sv. Josipa Crkva u sv. Misi, kao i u Molitvi vjernika, moli glavara Svete Obitelji da pred Prijestoljem Božjim zagovara našu Mostarsko-duvanjsku biskupiju: da u njoj vlada crkveni mir i jedinstvo, da u njoj zrači duhovno zdravlje i čistoća, da vlada pravednost i bogobožnost, obilježja koja su resila sv. Josipa u zemaljskom obiteljskom životu. Napose molimo svoga Zaštitnika, uzora radnika, da nezaposleni, osobito mladi, nađu odgovarajući posao kojim se uzdržavaju obitelji. Tako je bilo i ove godine kada se s početkom u 18.00 sati slavila svečana sv. Misa u čast Isusova ovozemaljskog skrbnika, Djevičina zaručnika i zaštitnika cijele Crkve Katoličke, hrvatskoga naroda i Mostarsko-duvanjske biskupije.

Budući da je već tradicija da se uza svetkovinu sv. Josipa održi i proljetno redovito zasjedanje članova Biskupske konferencije BiH, na sv. Misi okupilo se 9 biskupa i 25 svećenika te mnoštvo Božjega naroda. Pjevao je Katedralni mješoviti zbor pod ravnanjem don Nike Luburića i uz orgulje pratila s. Matea. U asistenciji uz katedralne ministrante bila su i dvojica ovogodišnjih đakona, i, ako Bog da, uskoro ređenika-misnika: don Ante Čarapina i don Tomislav Zubac. Ceremonijama je ravnao biskupov tajnik don Tomislav Ljuban uz pomoć katedralnoga župnog vikara don Davora Berezovskoga.

Na početku Misnoga slavlja predvoditelja, uzoritoga gospodina kard. Vinka Puljića, biskupe: Franju Komaricu iz Banje Luke i predsjednika

BK BiH, Tomu Vukšića, vojnoga ordinarija, Ivana Penzeša iz Subotice i delegata Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda sa sjedištem u Beogradu, Nikolu Kekića, vladiku križevačkoga i delegata Hrvatske BK, Lucjana Avgustinija iz Sape u Albaniji, delegata Albanske BK, koji je propovijedao, Peru Sudara, pomoćnoga biskupa u Sarajevu i Marka Semrena, pomoćnoga biskupa u Banjoj Luci te fra Ivana Ševu, zamje-

nika provincijala Hercegovačke franjevačke provincije kao i sve svećenike, redovnice i vjernike pozdravio je biskup domaćin Ratko Perić koji je i čestitao srebrni jubilej upravljanja povjerenim im biskupijama: mons. Komarici u Banjoj Luci i mons. Penzešu u Subotici.

Posebno mjesto u katedrali zauzeli su štićenici Caritasova centra Sveta Obitelj u invalidskim kolicima.

PROPOVIJED MONS. LUCJANA AVGUSTINIJA

Uzoriti gospodine kardinale Vinko Puljiću,
draga braćo biskupi,
braćo svećenici, redovnici i redovnice,
dragi vjernici, braćo i sestre u Kristu!

Ponajprije želim zahvaliti dragom Bogu i pastiru ove mjesne Crkve, biskupu Ratku, za poziv i za ovaj milosni dar da mogu, u povodu svetkovine sv. Josipa, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije, uputiti vam nekoliko riječi. Stoga najprije upućujem Vama, pastiru, i cijeloj ovoj mjesnoj Crkvi svoje iskrene čestitke moleći zagovor sv. Josipa da zagovara kod dragoga Boga zaštitu i pomoć u pastirskom radu i životu ove Crkve.

Dolazim iz Albanije, iz naroda koji je za vrijeme ateističkoga - komunističkoga režima pretrpio pravo mučeništvo za vjeru. Vjera je bila potpuno zabranjena, a narod bio zatvoren i u jednom velikom zatvoru. Upravo ovih ožujskih dana sjećamo se naših mučenika, koji se ne samo trpjeli mučeništvo, nego su i u najtežim časovima života znali svjedočiti ljubav i oprost prema neprijateljima po primjera Isusa Krista na križu. Pa i na današnji dan sjećamo se smrti u zatvoru nadbiskupa Tiranice Vicenca Prenushija. I moj predšasnik biskup Gjergj Volaj bio je strijeljan 1947. godine u 43. godini života. Dan prije strijeljanja susreo je svoju majku. Bio je to susret sličan susretu Isusa i njegove Majke na kalvarijskom putu. Biskup Volaj, vidjevši suze u očima majke, rekao joj je: "Majko, ne oplakuj danas mene, nego plači radi onoga što će sutra snaći narod i Albaniju."

Dragi vjernici, pravi uspjeh života jest svetost; to je potpuno ostvarenje čovjekova života. Po sakramentu krštenja svi smo pozvani na svetost. Zajedništvo svetih počinje na zemlji, u našim obiteljima, u našim župnim zajednicama. Blažena majka Terezija poručuje nam da biti svet znači "pripadati potpuno Bogu". Sveci nisu oni koji se

nalaze na prvim stranicama novina i medija, nego oni koji žive prema planu i zapovijedima Božjim; oni koji vrše volju Božju.

Govori se da je u jednom samostanu jedan redovnik, koji je bio cijelo vrijeme svoga života vratar i čistio samostan, jednom prilikom rekao svomu subratu koji je stalno pisao knjige i tumačio vjerske istine: "Blago tebi, brate, ti si osigurao vječni život; stalno govoriš o Bogu i tumačiš vjerske istine." A on, poznavajući ga dobro u vjernosti Bogu i posvećenu životu, odgovori: "Nisam zaslužio manje nego ti, dragi brate, s metlom u ruci." Upravo tako nam svjedoči i blažena majka Terezija kada nam govori da se svetost ostvaruje u prepoznavanju i izvršenju volje Božje u svakodnevnim trenucima našega života; sveti možemo biti i ti i ja.

Riječ Božja, koju smo upravo čuli, treba biti za sve nas svjetlo u našim koracima i hrana našim mislima, riječima i djelima našega života. Današnje evanđelje govori nam da je Josip bio čovjek pravedan koji je iskreno tražio Božju volju, a ne osobni interes. Poslanica Rimljanima primjećuje da pravednost dolazi od vjere. Josip je povjerovao Bogu, kao i Abraham, i ostao čvrst i u časovima nejasnoća i poteškoća i onda kada je izgledalo da je njegova sreća došla u pitanje, da je uništena. Josip je sačuvao duboko pouzdanje; ostao je otvoren Božjem svjetlu koje ga je prosvjetljivalo i vraćalo mu mir i sreću.

Današnji je Svetac značajan zbog poslušna i ponizna prihvaćanja Božje volje. Tu se nalazi ključ za svačiji život: biti otvoren za volju Božju – u osobnom životu, u obiteljskom životu, u društvenom životu, u životu na svim razinama.

Evanđelje nam malo govori o sv. Josipu; a ono što je rečeno, dovoljno je da u njemu prepoznamo onoga koji je znak i poslanje, poticaj svima nama za savjesno obavljanje svih naših obveza.

Sv. Josip ostvario je ono što bi trebalo resiti svakoga kršćanina: poštovanje i prihvaćanje Božjega plana, vjernost i pouzdanje u Boga, potpuna i čudna šutljivost, poniznost i radinost i, iznad svega, potpuna spremnost prihvatiti služenje koje mu je Gospodin povjerio.

Ono što još želim istaknuti kod sv. Josipa jest njegov rad, onaj posvećeni, razumni, blagoslovljeni rad za dobro Obitelji. Nije to gramzljivo stjecanje, jurnjava za zaradom, podlaganje svega novčanim interesima. Uz rad ima vremena i za hodočašće u Jeruzalem i za prikazivanje žrtve i za potragu za Isusom.

Današnji svijet predstavlja nam život bez vrijednosti, bez ikakvih pravila, bez morala u jurnjavi. Nemamo vremena ni za Boga niti jedan za drugoga. Čovjek danas proživljava tešku krizu, ne samo ekonomsku, nego i gubitak onih vrijednosti duhovnoga usavršavanja. Papa Franjo govori nam o vjerskom analfabetizmu. A tom vjerskom neznanju pridonose: novi način života, razdor u obiteljskom životu, bračni raskol, brak istih spolova, droga, alkohol, hazardne igre itd. Sve su to načini života koje nam društvo predstavlja kao primjer. To nije sloboda nego zarobljavanje duha

i tijela, gubitak duhovnih vrijednosti, udaljenost od Boga i Crkve, a to vodi u propast i krizu današnje društvo.

Svemu tomu može se naći lijek ozdravljenja, a to je život s Bogom kao što nam je poručio i papa Benedikt XVI., koji kaže da "bez Boga čovjek ne zna kamo ide". Bog nije daleko od nas; On je u našoj sredini preko Isusa Krista koji po svom Tijelu ostaje među nama ako ga želimo i ako mu otvorimo svoja srca. Današnji svijet treba svjedoke vjere koji će životom svjedočiti Isusa Krista i ljepotu življenja s Bogom.

Molimo sv. Josipa da nam isprosi istu vjeru, pouzdanje, poučljivost, velikodušnost i čistoću ljubavi. Neka njegova čvrsta vjera, njegovo spremno služenje, njegova poniznost, poslušnost, vjernost, čestitost i radinost budu i nama putokaz u hodu putem kršćanskoga života. Ako nas i kada nas snađu krize i sumnje; ako ne čujemo Božji odgovor ma koliko ga molili; ako nam ponekada i vjera zbog toga dođe u kušnju, uprimo pogled u sv. Josipa i molimo ga da nam pomogne; da pomogne svima koji rade u Božjem vinogradu da nastave Isusovo poslanje. Amen.

MEĐUGORSKI FENOMEN

NADBISKUPIJA MADRID ZABRANJUJE VJERNICIMA SUDJELOVANJE U "MEĐUGORSKIM UKAZANJIMA"

Madrid, 21. prosinca 2013. - Prošloga mjeseca listopada [2013.], prije najavljena pohoda jednoga od navodnih vidjelaca iz Međugorja župama raznih biskupija u Sjedinjenim Državama, Prefekt Kongregacije za nauk vjere, nadbiskup svećenicima i svim vjernicima protumači koje je stajalište Crkve o ovom predmetu, ovaj Generalni vikarijat priopćuje sljedeće:

1. U ovom trenutku, Kongregacija za nauk vjere ispituje neke doktrinarne i disciplinarne vidove u odnosu na fenomene u Međugorju.

2. S obzirom na vjerodostojnost predmetnih *ukazanja*, treba poštovati Izjavu Biskupa nekadašnje Jugoslavije, datiranu 10. travnja 1991., koja zaključuje da "na temelju dosadašnjih istraživanja

Gerhard Ludwig Müller, zatražio je da se biskupe one zemlje podsjeti preko Apostolskoga nuncija, kako se treba odnositi prema navodnim ukazanjima Djevice Marije u Međugorju. Budući da su se pojavila pitanja o toj istoj temi i s ciljem da ne može ustvrditi da se radi o nadnaravnim ukazanjima ili objavama".

3. Prema tomu, nijednomu katoličkom vjerniku nije dopušteno sudjelovati na sastancima, konferencijama ili javnim slavljinama u kojima se pretpostavlja vjerodostojnost spomenutih *ukazanja*.

Madrid, 17. prosinca 2013.

*Nadbiskupija Madrid
Generalni vikarijat*

ZAVRŠENI RADOVI VATIKANSKE KOMISIJE O MEĐUGORJU

Vatikan, 17. siječnja 2014. - Vatikanski radio objavio je 18. siječnja 2014. vijest da je ravnatelj Tiskovnog ureda Svete Stolice, otac Federico Lombardi, Družbe Isusove, potvrdio da je Međunarodno povjerenstvo za istraživanje međugorskoga fenomena održalo svoje posljednje zasjedanje u petak, 17. siječnja, u Vatikanu. Komisiji,

koju je 17. ožujka 2010. bila uspostavila Kongregacija za nauk vjere, predsjedao je kardinal Camillo Ruini, a članovi su joj bili kardinali, biskupi i teolozi stručnjaci. Povjerenstvo će rezultate svojih istražiteljskih radova predati Kongregaciji za nauk vjere na uvid i prouku.

USNUŠE U NADI USKRSNUĆA

FRA ANTE PERKOVIĆ

U nedjelju prije podne, 9. veljače, kada se spremao za sv. Misu u sakristiji u Stipanićima, filijala duvanjske župe, misnik se fra Ante Perković, župni vikar, osjetio loše. Sve je sličilo srčanom udaru. Vjernici su, i sami zbunjeni, pritekli u pomoć koliko su mogli. Dok mu je liječnička pomoć ukazivana u obližnjem Domu zdravlja, preminuo je u Gospodinu. Za narod Božji živio, među narodom Božjim i preminuo. Sretna smrt. Bog mu dao vječni mir!

Misu zadušnicu u duvanjskoj župnoj crkvi slavio je u utorak, 12. veljače, u 13.00 sati biskup Ratko Perić, a sudjelovalo je malo manje od 70 svećenika.

Biskup je u početku rekao da smo se okupili da ovom sv. Misom pomognemo duši našega brata fra Ante na sudu Božjem, a svojom nazočnošću želimo ispratiti njegovo tijelo na groblje Karaulu. Fra Ante je ove godine u kolovozu trebao slaviti Zlatnu Misu. I spremao se na to slavlje. Bogu se svidjelo drukčije. Fra Ante je u ovih 50 godina svećeništva odslužio malo manje od 22.000 svetih Misa, a bilo je i binacija i trinacija. On je svaki put u početku sv. Mise pozvao vjernike i sam se zajedno s njima kajao govoreći po tri puta milosrdnomu Bogu: Moj grijeh, moj grijeh, moj preveliki grijeh. Ako je Gospodin u prispodobi o onom cariniku, koji se nekom zgodom u Hramu udario u prsa i molio oprostjenje, rekao da je taj "javni grješnik" - kako se smatralo u narodu - izišao opravdan iz Hrama, koliko li će više svećenik koji je toliko tisuća puta zatražio oprostjenje od Gospodina zadobiti milosrđe njegovo! Ako je onaj s desne strane Isusove na Kalvariji jednom zavapio da ga se Gospodin sjeti u svome Kraljevstvu, a Isus mu odmah odgovorio da će još istoga dana biti s njime u raju, koliko li će više Bog osigurati spasenje jednomu svećeniku koji ga toliko desetljeća na tisuće puta zamoli prije svete pričesti: "Izbavi me ovim svojim presvetim Tijelom i Krvlju svojom od svih mojih opačina...". Danas

slavimo Gospu Lurdsku, koju molimo da svojim majčinskim zagovorom predvede ovoga našega svećenika i redovnika pred svoga Sina koji je blaga i milosrdna srca.

Prigodni nagovor pod sv. Misom održao je provincijal fra Miljenko Šteko, koji je istaknuo duhovni i svećenički lik fra Antin. Provincijal je također predvodio obredne molitve pokopa.

Gvardijan samostana fra Ante Pranjić kazao je kako je pokojnik upravo čeznuo da se što prije postavi novi Križni put u crkvu. I nedavno je postavljen. Fra Ante je bio veoma zadovoljan. A i njegov je život gvardijan promotrio kroz trinaest postaja, tj. toliko mjesta u kojima je fra Ante, s kraćim ili duljim stažom, službovao u domovini i u inozemstvu. A ovo mu je četrnaesta postaja odlaska Ocu nebeskomu.

U ime kolega oprostio se fra Dinko Maslač, koji je osobito istaknuo fra Antinu ljubav prema Blaženoj Djevici Mariji u molitvi krunici. A u ime rodbine govorio je fra Bože Milić, pokojnikov sestrić, drinovački župnik. Fra Ante nam je svima u kući i u krugu rodbine bio "župnik", kaže fra Bože, a okupljao nas je i držao u vjeri, u čudo-ređu, u molitvi. Auktoritet u svakom pogledu. A sam mu je fra Bože zahvalan na primjeru da se i sam mogao opredijeliti za franjevački život.

Fra Ante je rođen 30. travnja 1937. u Kovačima, tadašnja župa Bukovica (do 1965.). Maturirao je u Visokom 1958. Diplomirao teologiju u Zagrebu 1966. Doživotne je zavjete, kao član Hercegovačke franjevačke provincije, položio 12. srpnja 1962., a za svećenika ga je zareadio na Širokom Brijegu, 2. kolovoza 1964. biskup Petar Čule. Pastoralno je fra Ante službovao u domovini: u Posušju, Tomislavgradu, Čerinu, Šuici, Vitini, Gradničima, Međugorju. Bio je gvardijan u Duvnu od 1978. do 1985. A u inozemstvu: u Frohnleiten u Austriji, u Singenu u Njemačkoj i u Frauenfeldu u Švicarskoj.

Bog mu se smilovao duši!

BISKUPOVA KRATKA KRONIKA

Dijecezanski biskup Ratko Perić:

PROSINAC 2013.

1. prosinca, nedjelja, slavio večernju sv. Misu u mostarskoj katedrali, s homilijom.

1.-6. prosinca održao duhovne vježbe kandidata za đakonat, Anti Čarapini praktikantu u Aladićima, i Tomislavu Zubcu, praktikantu na Buni.

Predvodio sv. Mise zornice, prema svojim mogućnostima, u 6.00 sati u katedrali s kratkom homilijom na temu misnoga Evanđelja.

4.-5. prosinca održao duhovnu obnovu sjemeništarcima, gimnazijalcima, profesorima u Travniku. Kroz to vrijeme praktikantima držao duhovna predavanja generalni vikar don Željko Majić.

6. prosinca završio duhovne vježbe praktikanata i kandidatima za đakonat.

7. prosinca u katedrali nastavio s Misama zornicama i kratkom homilijom nad čitanjima iz Evanđelja.

8. prosinca slavio sv. Misu u čast Bezgrješne Djevice Marije u mostarskoj katedrali, s homilijom.

9. prosinca sudjelovao u komemorativnom činu u povodu smrti generala Slavka Slave Puljića u Hrvatskom domu Herceg Stjepan Kosača.

12. prosinca, na poziv don Ante Komadine, ravnatelja Biskupijskoga caritasa, pozdravio uzvanike na Susretu prijatelja Caritasa u Svetoj Obitelji i održao predavanje o enciklici *Lumen fidei*.

13. prosinca, na poziv rektora Bogoslovnoga sjemeništa, preč. Marka Zubaka, i duhovnika don Žarka Ošapa, vodio duhovnu obnovu bogoslovima u Sarajevu: duhovnu egzortu s ispitom savjetstima, sv. Misu s homilijom, klanjanje.

14. prosinca održao predavanje bogoslovima u 9.00 sati te sv. Misu s propovijedu u 12.00.

15. prosinca, na poziv sestara Službenica milosrđa, koje su u službi odgoja djece u Vrčiću sv. Josipa u Mostaru, slavio sv. Misu u njihovoj kućnoj kapelici sv. Krucifikse, utemeljiteljice njihove Družbe i čestitao im Utemeljiteljčinu svetkovinu.

21. prosinca u Emausu u Bijelom Polju vodio duhovnu obnovu roditeljima sjemeništara i bogoslova u 10.30, s mogućnošću sv. ispovijedi pred više svećenika, i predvodio sv. Misu u 12.00 sati. Propovijedao don Ivan Štironja, povjerenik za zvanja.

22. prosinca, nedjelja, na poziv župnika don Ivice Puljića, slavio sv. Misu u novoj crkvi ispod magistrale u Neumu i blagoslovio crkvene vitraje i kipove.

23. prosinca priredio primanje i čestitanje svećenstva i redovništva u prostorijama Biskupskoga ordinarijata u 10.30.

25. prosinca predvodio Misu Polnoćku u katedrali i održao propovijed.

25. prosinca predvodio koncelebriranu Misu poldanju u katedrali i propovijedao. U katedralnoj dvorani razmijenio božićne čestitke s misarima koji su bili na poldanjoj Euharistiji.

26. prosinca, Stjepandan, na molbu s "otpušnim pismom" provincijala fra Miljenke Šteke pod večernjom sv. Misom u župnoj crkvi sv. Stjepana u Čerinu zaredio za đakone trojicu bogoslova Hercegovačke franjevačke provincije: fra Hrvoja Miletića, fra Darija Galića i fra Gorana Azinovića.

27. prosinca, na poziv župnika fra Mladena Šutala, predvodio koncelebriranu sv. Misu, s propovijedu, u župnoj crkvi sv. Ivana, apostola i evanđelista, u Mostaru.

28. prosinca, na poziv sestara iz samostana u Gromiljaku, s blagoslovom kardinala Vinka Puljića, slavio sv. Misu u samostanskoj kapelici prigodom odlaska dosadašnje predstojnice s. Librije, i s. Ane, u misije na Haiti.

29. prosinca, nedjelja, predslavio koncelebriranu sv. Misu u katedrali, i propovijedao.

31. prosinca susreo se sa sjemeništarcima i bogoslovima Mostarsko-duvanjske biskupije u velikom salonu na Ordinarijatu. Pisali o radostima i žalostima u odgojnim zavodima i školskim insti-

tucijama. a pod sv. Misom primio među kandidata za đakonat i prezbiterat iste biskupije četvoricu bogoslova: Slavena Bobana iz župe Svetoga Ivana apostola, Marina Krešića iz župe Svetoga Marka u Mostaru, Ivana Dusparu iz župe Svetoga Franje Gradac Posuški, Roberta Perića iz župe Presvetoga Trojstva Blagaj-Buna, sva četvorica studenti III. godine studija.

SIJEČANJ 2014.

1. siječnja, Bogorodica Marija, Nova godina, slavio sv. Misu u katedrali, i propovijedao.

5. siječnja, nedjelja, sv. Misa u katedrali, s propovijeđu.

6. siječnja, Bogojavljenje, primio Vjekoslava Bevandu, predsjedavajućeg Ministarskog vijeća Bosne i Hercegovine.

Pod večernjom sv. Misom u Pastoralnom centru u Čapljini podijelio sveti red đakonata bogoslovima Anti Čarapini iz župe sv. Mateja u Mostaru i Tomislavu Zubcu iz župe Čitluk.

11. siječnja slavio sv. Misa zadušnicu za biskupa Žanića u kapelici Duha Svetoga.

11.-17. siječnja, zajedno s osobljem na Ordinarijatu primao svećenike - župnike koji su podnosili godišnja izvješća.

12. siječnja, nedjelja, slavio večernju sv. Misu u mostarskoj katedrali, i propovijedao.

19. siječnja, nedjelja, slavio sv. Misu u konceleciji s rektorom don Čedomilom Šupraham i ostalim poglavarima u Zadarskom sjemeništu, gdje se odgajaju i školuju četvorica mostarskih kandidata za svećeništvo.

Prenoćio kod msgr. Želimira Puljića, zadarskoga nadbiskupa.

20. siječnja koncelebrirao s nadbiskupom Želimirom u njegovoj kućnoj kapelici.

Na putu u Zagreb svratio se u župu Cvitović pozdraviti župnika vlč. don Antonija Čuturu.

Popodne stigao k isusovcima na Jordanovac. Pozdravio rektora p. Ivana Macana i ostale patre i braću. I dvojicu mostarskih bogoslova.

21.-24. siječnja zauzimanjem liječnika dr. Mate Škegre, obavio potrebne godišnje pretrage na KBC-u Rebro u Zagrebu. Nalazi uredni.

23. siječnja slavio koncelebriranu Misu u bogoslovskoj kapelici u Kolegiju. Govorio o tri "Rima": rimskom, carigradskom i moskovskom.

Posjetio kard. Josipa Bozanića, zagrebačkoga nadbiskupa. Susreo se s kanonikom Stjepanom Kožulom.

24. siječnja s bogoslovima na Jordanovcu sudjelovao u večernjem Klanjanju i govorio o duhovnom životu prema *Optatam totius*, br. 8.

25. siječnja javio se nadbiskupu đakovačko-osječkom, msgr. Đuri Hraniću, posjetio sestru u Kuševcu i brata u Viškovcima.

26. siječnja slavio sv. Misu u mostarskoj katedrali, s propovijeđu.

28. siječnja slavio Misu zadušnicu pred kapelicom u Gizdavama, rotimska župa, za pok. Janju Puljić-Vidić.

31. siječnja najavio kanonsku vizitaciju župama u Mostaru od 17. do 22. veljače.

VELJAČA 2014.

2. veljače, nedjelja, Svijećnica, u mostarskoj katedrali Marije Majke Crkve predvodio sv. Misu u povodu Dana Bogu posvećenih osoba, i propovijedao.

3. veljače, na poziv otaca franjevac, slavio sv. Misu u Donjoj Tramošnici u povodu smrtovdana fra Lovre Milanovića, koji je 1897. godine poginuo za katoličku vjeru i kojega narod onoga kraja uvelike časti i pohađa mu grob u župi Turiću.

9. veljače, nedjelja, na poziv župnika don Ljube Planinića, za duše svatova izgorjelih na Sritnicama 1938., predvodio koncelebriranu sv. Misu u povodu njihove obljetnice smrti, i propovijedao.

11. veljače predvodio sv. Misu zadušnicu za pokojnoga fra Antu Perkovića u duvanjskoj župnoj crkvi. Bilo oko 70 svećenika. Propovijedao provincijal fra Miljenko Šteko.

12. veljače sudjelovao u konceleciji za pokojne - žrtve Drugoga svjetskog rata i poraća u mostarskoj katedrali, zatim u katedralnoj dvorani uzeo udjela u predstavljanju zbornika "Hrvatski martirologij mučenika žrtava Drugoga svjetskog rata i poraća u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini". Zbornik prezentirali: dr. Tomo Vukšić, vojni biskup; prof. dr. Marko Tokić i dr. Mile Bogović, gospičko-senjski biskup.

13. veljače primio s. Franku Bagarić, provincijalku sestara franjevki Mostarske provincije Svete Obitelji.

Primio zatim s. Emilu Barbarić, vrhovnu poglavaricu Družbe Kćeri milosrđa.

15. veljače, subota, u katedralnoj kripti sv. Josipa podijelio sakrament sv. krizme kandidatima iz raznih župa kojih je bilo dvadeset i četvero.

16. veljače, nedjelja, slavio večernju sv. Misu u katedrali i propovijedao.

17.-22. veljače zajedno s generalnim vikarom don Željkom Majićem obavio kanonsku vizitaciju u mostarskim župama od 15.00 do 18.00, a potom slavili sv. Misu u župnim crkvama s narodom, osim u župi Svetoga Mateja.

17. veljače, kanonska vizitacija u katedrali u kojoj župnikuje msgr. Luka Pavlović.

18. veljače, kanonska vizitacija u župama evanđelistâ Svetoga Luke i Svetoga Marka, koje vodi župnik don Ivan Perić.

19. veljače, kanonska vizitacija u župi Svetoga Mateja, apostola i evanđelista, koju vodi župnik don Ivica Boras.

20. veljače, kanonska vizitacija u župi Svetoga Ivana, apostola i evanđelista, u kojoj župnikuje don Mladen Šutalo.

21. veljače, kanonska vizitacija u župi Svetoga Tome, apostola, kojom upravlja don Krešo Puljić.

22. veljače, katedra sv. Petra, kanonska vizitacija u župi sv. Petra i Pavla, koju vodi fra Josip Vlašić.

23. veljače, nedjelja, slavio večernju sv. Misu u katedrali, i propovijedao.

24. veljače, na poziv don Ivana Štironje, nacionalnoga ravnatelja Papinskih misijskih djela u Sarajevu, predvodio večernju koncelebriranu sv. Misu u mostarskoj katedrali. Sudjelovala dvojica nacionalnih ravnatelja, vlč. Antun Štefan iz Zagreba i don Ivan, te dijecezanski misijski ravnatelj: msgr. Vlado Lukenda iz Banje Luke, vlč. Pavo Šekerija iz Sarajeva, vlč. Josip Tadić iz Vojnoga ordinarijata i don Tomislav Ljuban iz Mostara. Propovijedao don Bernard Marijanović, misionar u Tanzaniji, koji se zatekao u Mostaru na godišnjem odmoru.

25. veljače, zajedno s kancelarom don Antom Luburićem pošao iz Mostara u Banju Luku na zajedničko godišnje zasjedanje članova dviju Biskupskih konferencija, RH i BiH.

- U Emausu u Bijelom Polju od 14.30 do 15.30 ravnateljima misija održao predavanje o doktrinarnim načelima misijskoga djelovanja.

26. veljače sudjelovao cio dan na zasjedanju članova dviju Biskupskih konferencija u Banjoj Luci.

OŽUJAK 2014.

3. ožujka predsjedao sastanku članova Vijeća za katehezu u Sarajevu.

7. ožujka u 19.00 održao predavanje zaručnicima u Pastoralnom centru u Čapljini.

9. ožujka, nedjelja, predvodio koncelebriranu sv. Misu u 17.00 sati u župnoj crkvi u Stocu, po-

tom održao predavanje supružnicima. Bilo oko 100 bračnih parova.

10. ožujka, predsjedao sastanku članova Vijeća za kler u Sarajevu. Na objedu u Ordinarijatu susreo se s kardinalom Vinkom Puljićem te s banjalučkim biskupom Franjom Komaricom i pomoćnim biskupom Perom Sudarom.

Na poziv rektora bogoslovnoga sjemeništa don Marka Zubaka vodio duhovnu obnovu bogoslovima: u 16.00 predavanje o Pšenici i kukolju, potom klanjanje i mogućnost sv. ispovijedi; u 18.00 sv. Misa s propovijedu o Kriterijima spasenja, u 20.00 razgovor – najviše se govorilo o crkvenoj proceduri proglašenja blaženim i svetim.

11. ožujka u bogosloviji u 7.00 sv. Misa s propovijedu o molitvi Očenaša. Povratak u Mostar.

13. ožujka predavanje "Mučeništvo u pravoslavlju i drugim nekatoličkim zajednicama" poslao voditelju simpozija u Zagrebu, msgr. dr. Mili Bogoviću, gospićko-senjskom biskupu.

U 12.00 propovijedao pod sv. Misom koju je predvodio beogradski nadbiskup msgr. Stanislav Hočevar u duhovnim vježbama koje je svećenicima Beogradske nadbiskupije držao đakovački svećenik don Božo Radoš u Emausu, od 10. do 14. ožujka.

14. ožujka na preporuku Udruge Svetoga Stjepana u Gorici, a na poziv župnika fra Stipe Markovića održao predavanje u staroj crkvi o prvim đakonima: Stjepanu, Filipu i Nikoli, i podijelio članovima knjigu "Znamenita imena iz apostolskih vremena".

16. ožujka, nedjelja, u dogovoru sa župnikom don Jozom Čirkom slavio sv. Misu u župnoj crkvi u Šipovači-Vojnici i obavio kanonsku vizitaciju.

19. ožujka, svetkovina sv. Josipa, zaštitnika Mostarsko-duvanjske biskupije, koncelebrirao s drugim članovima BK BiH u sv. Misi koju je predvodio kardinal V. Puljić a propovijedao msgr. Lucjan Avgustini, biskup iz Sape, Albanija.

20.-21. ožujka sudjelovao na 60. zasjedanju BK u Mostaru.

20. ožujka nazočio predstavljanju knjiga "Politika po mjeri čovjeka" koju je priredila BK BiH, a predstavili biskup Tomo Vukšić i profesor don Ante Komadina u Kosači u Mostaru.

20. ožujka nazočio predstavljanju knjige dr. Mate Tadića, "Ustavni položaj Hrvata u Bosni i Hercegovini od Washingtonskog sporazuma do danas".

23. ožujka, nedjelja, u dogovoru sa župnikom don Markom Šutalom iz Aladinića predvodio koncelebriranu sv. Misu u aladinskoj filijali Bo-

banovu selu i uputio vjernicima homiliju o razgovoru između Isusa i Samaritanke.

28. ožujka na poziv don Blaža Ivande održao predavanje zaručničkim parovima u čeljevskoj crkvi o Smislu ženidbenoga života. Bilo oko 20 parova. I podijelio im neke knjige u vezi s tom temom.

30. ožujka, nedjelja, na poziv župnika don Nedjeljka Krešića podijelio sakrament sv. krizme kandidatima u župnoj crkvi u Gracu. Obavio kanonsku vizitaciju.

31. ožujka na poziv požeškoga biskupa msgr. Antuna Škvorčevića, održao predavanje u Požegi svećenicima na temu Svećeništva prema Pismima koja je Papa Ivan Pavao II. svake godine slao svećenicima za Veliki četvrtak.

TRAVANJ 2014.

2. travnja u dogovoru sa župnicima don Vincom Ragužom i don Nikolom Menalom obavio kanonsku vizitaciju najprije u Dračevu, zatim zajedno s generalnim vikarom don Željkom Majićem na Buni.

Istoga dana primio don Jozu Milanovića, benediktinca, koji je tih dana vodio duhovne vježbe sestrama franjevkama u Potocima.

3. travnja sv. Misom u 18.00 otvorio duhovne vježbe djelatnicima Caritasa BK BiH i Biskupijskih caritasa iz Banje Luke, Sarajeva i Mostara u Emausu u Bijelom Polju.

4. travnja vodio karitativnim djelatnicima duhovna razmišljanja iz Djela apostolskih o apostolu Barnabi, Ananiji i Safiri te Filipljanki Lidiji i večernju sv. Misu u kapelici Isusova Uzašašća. Bilo 38 sudionika.

5. travnja zamolio generalnoga vikara don Željka Majića da dovrši duhovne vježbe karitativnim djelatnicima.

5. travnja, na poziv don Josipa Periša, voditelja Katehetskog ureda u Splitu, u 10.30 predvodio koncelebrirano Misno slavlje u župnoj crkvi na Humcu, gdje se okupilo oko 2.750 maturanata iz Dubrovnika, Splita, Šibenika i Zadra. I održao prigodnu propovijed.

